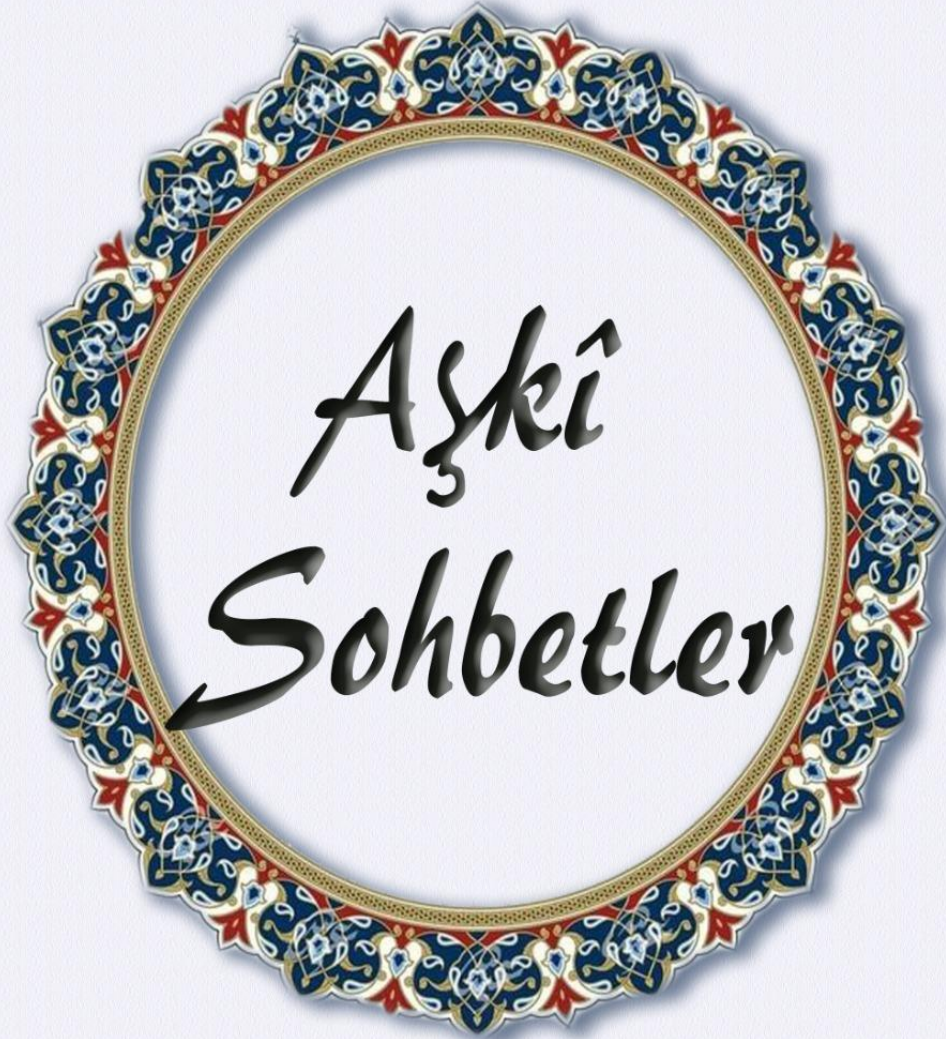

Muzaffer Ozak

Radyo -TV Sohbetleri ve Mülakatlar

2026

Yayına Hazırlayan Nureddin Ergür

Yazışma adresi a.n.ergur@gmail.com

Web Sitelerimiz

<https://www.muzafferozak.com/>

<https://defter-i-ussak.blogspot.com/>

<https://www.youtube.com/c/MuzafferOzak>

<https://soundcloud.com/www-muzafferozak-com>

1.Edisyon Ocak 2026, Receb 1447

İstanbul

© Ticârî maksadlar için hiçbir sûretle kullanılamaz. Eğitim, tanıtım ve irşâd hizmetleri için, aslını bozmamak şartıyla, iktibaslar yapılabilir.

*Aşkî'ye gel her derdine devâdır
Aşkın yoksa Lokman gelse hevâdır*

TAKDİM

Bu kitapda Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerinin Amerika'daki radyo ve TV sohbetleri ile değişik vesîlerle kendisiyle yapılan mülâkatları bulacaksınız.

Efendi Hazretleri 1978 senesinden itibaren defalarca Amerika'ya gitmiş ve Amerikan halkını islâma davet etmişlerdi. Her seyahatde pek çok sohbet programına katılmışlardı. Bunların bazıları özel meclislerde, bazıları okullarda, bazıları kamuya açık yerlerde, bazıları da radyo ve TV programı şeklinde gerçekleşmiştir.

TV sohbetleri bir yüksek okulun televizyonunda, radyo sohbetleri ise New York'da Empire State binasından yayın yapan WBAI adlı radyo istasyonunda yapılmıştır. Bu sohbetler belli bir konu etrafında sunucuların sorularına göre şekillenmiştir. TV sohbetleri yarım saat, radyo sohbetleri ise bir saat kadar sürmüştür. Fakat zamanın yarısından çoğu tercümeler için harcandığından Efendi Hazretleri'nin konuşabildiği süre mahdûd olmuştur. Bu yüzden kimi zaman mevzu yarım kalmıştır.

Sohbet konularına gelince. Başda islâmın esasları ve tevhîd meselesi olmak üzere, tasavvuf, aşk, duâ, rüyâ, dînî mûsıkî ve zikrullah gibi konular üzerinde konuşulmuştur. Bu programların bazılarında Efendi Hazretlerine eşlik eden hâfız efendiler Kurân tilâvet etmişler, ezan okumuşlar, bazılarında da zâkirler ilâhiler okumuşlar, tevhîd etmişlerdir. Şunu da hatırlatmakda fayda görüyorum ki bütün bu sohbetler neredeyse tamâmı gayr-ı müslim olan halka hitâben yapılmıştır. Bu itibarla yabancılara islâmı tanıtmak ve gayr-ı müslimleri islâma davet etmekle vazifeli olan zevâtın alacağı mühim dersler vardır bu sohbetlerde.

Mülâkâtlara gelince. Bunlar da iki kısımdır.

Birinci kısımda Sahaflar Çarşısı ve sahaflık hakkında yapılan mülâkâtlarla eski Ramazanlara dâir bir mülâkât var. Malûm ya Efendi Hazretleri İstanbul Bayezid'deki Sahaflar Çarşısı'nda kitapçılık yaparlardı, geçimlerini bu şekilde temin ederlerdi. Genç yaşda başladığı bu meslekde öyle ilerlemişlerdi ki, yalnız Türkiye'nin değil dünyânın da dört bir tarafından kendisine mürâcaat edilir, hiçbir yerde bulunmayan nâdir eserler ondan tedârik edilirdi. Efendi Hazretleri bilhassa yazma eserler ve dînî kitaplar husûsunda otorite kabûl edilirdi. Bu yüzden yabancı gezi rehberlerinde onun ismi ve dükkânının adresi kayıtlıydı. Bu şöhretinden dolayı, zaman zaman yerli ve yabancı gazeteciler, televizyoncular kendisiyle röportaj yapmaya gelirlerdi. Bu mülâkâtlarda gerek kendi hâtıraları, gerek sahaflığın ve Sahaflar Çarşısı'nın tarihi hakkında sorular sorulmuştur.

İkinci kısımda ise tasavvuf, tarîkat, semâ' ve zikir merâsimindeki semboller hakkında yapılmış olan birkaç mülâkât vardır. Bunların da hepsi yabancılar ve yabancı kurumlar tarafından yapılmıştır.

Şimdi yazı diline çevirdiğimiz bu sohbetlerin çoğunu daha önce [Youtube](#)'da ve [Soundcloud](#)'da yayınlamışdık. Dilerseniz sohbetlerin ses ve görüntü kayıtlarına bu platformlardaki hesaplarımızdan erişebilirsiniz. Ayrıca Efendi Hazretleri adına açtığımız [web sitesinde](#) de bulabilirsiniz bütün bu sohbetleri.

Cenâb-ı Hakk ve Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri eserimizin tesîrini halk eylesin ve okuyanları, dinleyenleri müstefîd eylesin. Ve cümlemizi sırat-ı müstakîmde sâbit-kadem kılsın, rızâsına, rıdvânına, cemâline nâil eylesin. Âmîn, bi hürmeti seyyidi'l-mürselîn.

Nureddin Ergür
12 Ocak 2026
İstanbul

YAZIM, İMLÂ ve BAZI TABİRLER HAKKINDA

Efendi Hazretleri sohbetlerini dâimâ irticâlen yani hazırlıksız olarak yaparlardı. Ne bir metin olurdu ellerinde, ne de önceden bir hazırlık yapmış olurlardı. Tamâmen o günkü hattâ o ândaki zuhûrâta göre konuşurlardı. Zaman zaman bunu ifâde etdikleri de olurdu. Meselâ, “Şimdi zuhûr etdi, söylemeden geçemeyeceğim” diyerek o ânda kalbine gelen ilhâma göre bir şey anlatırlardı. Bu yüzden pek çok yerde devrik cümleler, takdim tehirler, tekrarlar vardır, bazı yerlerde tekid için yapılan tekrarlar, bazı yerlerde de kasden yapılan hazifler vardır, yani bazı kelimeler kasden söylenmemiştir. Tabii insanlık hâli, bazı yerlerde dil sürçmeleri de vâki olmuştur.

Biz bütün bu husûsiyyetleri gözönünde bulundurarak yer yer müdâheleler yaptık. Bu müdâhelelerden maksadımız, muhtemel yanlış anlaşılmanın önüne geçmek ve ifâdelerin doğru anlaşılmasını sağlamaktır. Malûm ya, konuşma ve hitâbetde, vurgularla manâya dikkat çekildiği için devrik cümleler kurulur ve takdim tehirler yapılır. Ne var ki yazı dilinde bu vurguları belirtmek mümkün olmadığından, birebir yazıya çevirilen bir hitâbe, okuyucunun ifâdeyi yanlış anlamasına yâhud manâ çıkarmakda zorlanmasına sebep olabilir.

İmlâ meselesine gelince, bunu birkaç başlık altında îzâh etmemiz lâzım.

Telaffuz ve yazılış farkları:

Konuşma ve hitâbet diline mahsûs bazı kısaltmalar vardır, malûm. Orda deriz, orada demeyiz, nerde deriz nerede demeyiz, burda deriz burada demeyiz. Biz bunları yazı diline göre değiştirdik. Orda yerine orada, nerde yerine nerede burada yerine burda, ahret yerine âhiret, buyurun, yerine buyurun, hadi yerine haydi, kitle yerine kilitle yazdık.

Bir de Efendi Hazretlerinin kendisine mahsûs bazı telaffuzları vardır ki bugünkü nesil bunları yadırgayacaktır. Meselâ altına, altun, kefene kefin, sigaraya cigara, sarhoşa serhoş, tercüman olmak, yerine tercemân olmak, ermek yerin irmek, erişmek yerine irişmek, erenler yerine irenler, gönlü yerine göynü,

gönlünü yerine göynünü, gönlünde yerine göynünde diye telaffuz ederlerdi. Biz kafalar karışmasın diye, bunları herkesin kullandığı şekliyle yazdık.

Transkripsiyon:

Herkesin bildiği, yaygın kullanılan kelimelerde transkripsiyon ifâdelerini kullanmadık. Arapça kökenli kelimelerde sık sık karşımıza çıkan ve latin harflerinde bir karşılığı olmayan Hemze ve Ayın harflerini istisnâlar hâricinde pek kullanmadık. Meselâ câmi dedik, câmi' demedik, Kâbe diye yazdık Ka'be demedik. Kezâ men dedik, cem dedik, men' demedik, cem' demedik. Herkesçe bilindiği için Mü'min diye yazmadık, Mümin dedik, Kurân diye yazmadık, Kurân dedik, az bilinse de Mir`ât demedik Mirât dedik. Hemze ve Ayın harflerini belirtmek üzere kullandığımız üst tırnak işâretini herkesin bilmediği kelimelerde yanlış anlamalara meydan vermemek için kullandık. Meselâ Resûl-i Ekrem Efendimiz hakkında geçen "nûru evvel ba'si sonra" ifâdesindeki "ba's" kelimesinde Ayın harfi olduğunu göstermek zorundaydık. Aksi hâlde "bas" diye okunacaktı. Kezâ kör manâsına gelen "a'mâ" kelimesinde Ayın harfi için işâret kullandık. Aksi takdirde "ama" diye okunacak ve ne olduğu anlaşılmayacaktı. Diğer taraftan mes'ele için işâret kullanmadık, mesele diye yazdık. Çünkü herkesin iyi bildiği bir kelimedir bu.

Özel isimleri ve sıfat şeklinde de olsa belli bir zâta mahsûs sıfat ve lakapları büyük harfle yazdık. Meselâ Resûl-i Ekrem, Resûlullah, Habîb-i Hudâ, Allah Resûlü, Efendimiz, Peygamberimiz, Esedullah, Ehl-i Beyt, Haseneyn, Aşere-i Mübeşşere, Melekü'l-mevt, Azrâil, Cebrâil gibi. Kezâ ayları da böyle yazdık. Ramazan, Receb, Şaban gibi. Allah'a ve Hazret-i Peygamber'e işâret eden o zamirlerini dâimâ büyük harfle yazdık. O'nun, O'na, O'nunla gibi.

Uzun heceler:

Arapça'daki medleri ifâde etmek için şapka kullanmayı tercih ediyoruz. Zîrâ uzatılması gereken heceleri başka türlü göstermek mümkün olmuyor. O yüzden, pek çok yerde, a, i, u harfleri üzerine şapka göreceksiniz. Bunlar o sesin uzun okunacağını göstermekdedir. Meselâ, Kurân, Resûl-i Ekrem, Âbid, Îmân gibi. Ne var ki Arapça kökenli olduğu hâlde Türkçeleşmiş birtakım kelimelerde buna lüzûm görmedik. Meselâ "Sevâb" demedik, "Sevap" diye yazdık.

Üçüncü şahısların soru ve ifâdeleri:

Efendi Hazretlerinin sohbetlerinde sık sık karşımıza çıkan bir husûsdur bu. Üçüncü şahısların sorularını yâhud konuşmalarını ifâde eden cümleleri tırnak içine alarak belirtmeye çalıştık. Meselâ, "Efendim, ben memurum, orada namazı kılamıyorum filan" gibi.

Bazı kelime ve tabirlerin anlam ve izahı:

Sohbetlerde bugünkü neslin yabancılik çekebileceği bazı kelimeler ve tabirler var. Bazıları Arapça bunların, o yüzden Türkçe karşılıklarını verdim. Bir de Türkçe olduğu hâlde bugün artık pek kullanılmayan kelimeler ve tabirler var.

Bazıları da herkesin bildiği ama Efendi Hazretleri tarafından başka türlü kullanılan kelimeler. Aşağıda bunları tek tek îzâh etmeye çalıştım:

Fa'tebirû yâ ulu'l-ebsâr: Kurân'dan bir âyetdir, "ibret alın ey basîret sahipleri" demektir

Küllü âtin karîb: Her gelici yakındır

Fefham: Anla!

İftah ayneyk: Gözlerini aç

Melekü'l-mevt: Azrâil aleyhisselâm

Binâenalâzâlik: Buna binâen, bu sebebdendir dolayı

Binâenaleyh: Buna binâen, bu sebebdendir dolayı

Alâ kaderi'l-imkân: Mümkün olduğu kadar

Li hikmetillâhi teâlâ: Allah'ın bir hikmeti olarak

İlâ yevmi'l-haşrı ve'l-karâr: Kıyâmet gününe kadar

Nısfü'l-leyl: Gece yarısı

Bâhusûs: Bilhassa, özellikle

Kâffesi: Hepsi, cümlesi, tamâmı

Fî-zamâninâ: Zamânımızda

Bi gayrı hak: Haksız yere

Lâ şekk velâ şübhe: Hiç şüphesiz, kesin olarak

Ve illâ: Yoksa, aksi takdirde

En ekall: En az

Evveliemirde: Her şeyden önce

Bir defa: Her şeyden önce

Malûm-ı ihsânınız: Bildiğiniz gibi

Âile: Eş, zevce, erkeğin nikahlı hanımı

Som'a: Arapça savmaa kelimesinden bozma, dergâh, tekke, zâviye manâsına

Davâ: Ayrı bir davâ, başka davâ gibi kullanımlarda, mesele, hûsus anlamındadır

Sevişmek: Karşılıklı sevmek

Şimdi: İki farklı manâda kullanıyor. Biri hepimizin kullandığı gibi "şu ânda" manâsına. Diğer ise "o hâlde", "öyleyse", "bu yüzden" manâsına. Paragraf başında gördüğünüz şimdi ifâdelerinin hepsi bu ikinci manâdadır.

Bedâvaya, bedâva yere: Boşuna, yok yere

Komprime: Öz, hulâsâ

Antrparantez : Bu arada, aç parantez

İslâm: Yerine göre dînimiz islâm, yerine göre müslüman manâsına. İslâm olmak, müslüman olmak manâsına. Kezâ islâmlar denildiğinde müslümanlar demektir

Güneş gurûba eriyor yâhud erdi yâhud ermekde yâhud yaklaştı: Ölüm vakti yaklaştı manâsına.

BİR ALLAH

*Kün emriyle yaratan
Bir Allah'dır bir Allah
Nûru ile donatan
Bir Allah'dır bir Allah*

*Semâları ref' eden
Belâları def' eden
Kullarını affeden
Bir Allah'dır bir Allah*

*Gökyüzünü ısıtan
Yeryüzünü döşeten
Hem gören hem işiten
Bir Allah'dır bir Allah*

*Yağmurları yağdıran
Susuzları kandıran
Felekleri döndüren
Bir Allah'dır bir Allah*

*Geceyi gündüz eden
Dağları dümdüz eden
Yaz kış bahar güz eden
Bir Allah'dır bir Allah*

*Rızıkları dağıtan
Öldüren ve yaşatan
Güldüren ve ağlatan
Bir Allah'dır bir Allah*

*Dert veren şifâ veren
Cefâyâ safâ veren
Kalb-i musaffâ veren
Bir Allah'dır bir Allah*

*Yoklukları var eden
Varlıkları dar eden
Vâsıl-ı dîdâr eden
Bir Allah'dır bir Allah*

*Gafletle uyku tutmaz
Dilediğin unutmaz
Kullarını unutmaz
Bir Allah'dır bir Allah*

*Nutfeyi insân eden
Nimeti ihsân eden
Müşkili âsân eden
Bir Allah'dır bir Allah*

*Hayrın şerrin hâliki
Kâinâtın mâliki
Vâsıl eden sâliki
Bir Allah'dır bir Allah*

*Kar yağdırıp donduran
Güneş verip yandıran
Zâlimleri yıldırان
Bir Allah'dır bir Allah*

*Parmak verip tutturan
Taş ve ağaç yontturan
Dertleri unutturan
Bir Allah'dır bir Allah*

*Akıl büyük nimeti
Fikir yüce hikmeti
Bağışlayan cenneti
Bir Allah'dır bir Allah*

*Göz vererek gördüren
El vererek erdiren
Yediren ve giydiren
Bir Allah'dır bir Allah*

*Emr ü nehyin bildiren
Dilediğin güldüren
Günahları sildiren
Bir Allah'dır bir Allah*

*Kemâli zâhir ayân
Âsârıyla nümâyân
Hamd ü senâya şâyân
Bir Allah'dır bir Allah*

*Aşkî der ki fedâyım
Yolunda olam kâim
Gören gözetan dâim
Bir Allah'dır bir Allah*

MUZAFFER OZAK

1916-1985

Gerek dünyânın gerek memleketimizin yangın yerine döndüğü bir dönemde, İstanbul'da dünyâyâ geldi. Birinci dünyâ harbi esnâsında kazanılan bir zafer dolaşısıyla, ismini Muzaffer koymuşlar. Babası Aslen Konyalı olup İstanbul Kurşunlu Medrese'de tahsîlini tamamladıktan sonra Rumeli'ye tayîn olunmuş, Şumnu'da müderrislik yapmış ve orada Efendi Hazretlerinin annesi Yanbolu Cerrâhî Dergâhı Şeyhi Seyyid Hüseyin Efendi'nin torunu Ayşe Hanım'la evlenmiştir. Âilesi, gâyet mazbut ve müreffeh bir hayât sürmekte iken, Rumeli Bozgunu sebebiyle İstanbul'a hicret etmek mecbûriyyetinde kalmış ve o hengâmede mallarını, mülklerini kaybetmişler, pek çok zorluklar çekmişler. Birbirini takîb eden harbler, darbler, felâketler netîcesinde, yalnız mal mülk değil, âile de darmadağın olmuş, bir kısmı harblerde şehîd düşmüş, bir kısmı gâzî olmuş, bir kısmı da sağa sola dağılmış. Bütün bu felâketlerin üstüne bir de babasını kaybetmiş Efendi Hazretleri, henüz altı aylıkken üstelik. O geniş âileden geriye yalnız beş kişi kalmış, harbde şehîd düşen dayısının iki yetîm kızı, kız kardeşi, annesi ve kendisi. Bu beş kişilik âilenin bütün yükü de onun sırtına yüklenmiş, âilenin tek erkek ferdi o olduğu için.

Efendi Hazretleri tahsîle önce mahalle mektebinde başlamış, Cumhuriyet'le beraber bu mektebler kapanınca, ilkokula devâm ederek ilk tahsîlini tamamlamış. Daha sonra Gelenbevî Ortaokuluna başlamış fakat fakr u zarûret sebebiyle çalışmak mecbûriyyetinde kaldığından ağılaya ağılaya okuldan ayrılmıştır. Annesi, geçim sıkıntısı sebebiyle, onu askerî okula vermeye niyet edince bir rüyâ görmüş. Rüyâsında ona görünen bir veliyyullah, "Hanım, sen oğlunu devletin ordusuna değil, Allah ordusuna asker yap" demiş. O da bu rüyânın tesîriyle oğlunu askerî okula göndermekten vazgeçmiş ve dînî ilimlere yönlendirmiştir.

Efendi Hazretleri, çocuk yaşında bir taraftan cüzî bir yevmiye ile ağır işler yapıyor, bütün gün çalışıyor, bir taraftan da okuyor, tahsîl görüyor. Bir taraftan da ibâdetlerini hiç aksatmıyor, câmiye, cemâate devâm ediyor. Onun bu hâli Sultan Selim Türbedarı Hoca Şâkir Efendi'nin nazar-ı dikkatini çekmiş, bakmış ki diğer çocuklar gibi değil, bambaşka bir hâlet var onda, alâkadar olmuş, ona Kurân talîm etmeye başlamış, hıfza başlatmış ve ilme teşvîk etmiş onu.

Daha sonra Ayaklı Kütüphâne nâmıyla bilinen Gümölcineli Mustafa Efendi'nin himmetiyle hıfzını ikmâl etmiş ve Arapça'ya başlamış, Fatih Câmi-i Şerîfi başı-mamı Mehmed Rasim Efendi'den kiraât öğrenmiş, Hacı Hayrullah Efendi'den

tefsîr dersleri almış. Gene devrin kıymetli âlimlerinden biri olan [Hüsrev Aydınlar Hocaefendi](#)'den Buhârî ve Hidâye, Kemahlı Mahmud Efendi'den Müslim-i Şerîf, Kastamonulu Ahmed Efendi ile [Beşiktaşlı Cemal Efendi](#)'den de tefsîr ve âdâb okumuştur.

Yıllar süren bu tahsîl hayâtından sonra, Sarıyer Müftüsü Hüseyin Hüsnü Efendi'nin imtihanıyla ilk vazîfesine tayîn olunmuş, Sarıyer Fahrî Vâizi olmuştur. Kısa bir müddet Ali Yazıcı Câmisinde görev yaptıktan sonra sırasıyla Soğanağa, Kefeli ve Bayezid Cami-i Şerîflerinde müezzinlik yapmış, sonra gene bir imtihanla, Vezneciler'deki Camcı Ali Cami-i Şerîfinin imâm ve hatîbi olmuştur. Bu câmi-i şerîfde vazîfe gördüğü sırada dersini dinleyen Diyânet İşleri Reisi Ahmed Hamdi Akseki'nin talîmatıyla İstanbul'un bütün câmilerinde vaaz u nasîhatde bulunmasına müsâade edilmiştir. O günden itibaren İstanbul'un her tarafına koşmuş, başda Fâtih, Bayezid, Sultan Ahmed, Yeni Câmi, Eyüp Sultan gibi büyük câmiler olmak üzere kırktan fazla câmide vaazlar vermiş, dersler yapmıştır. Onun irşâd faaliyetlerinde ayrı bir yeri olan bu dersler yanında 1950'den itibaren Cuma namazlarını kıldırıldığı mescidde okuduğu hutbelerin de ayrı bir kıymeti vardır.

Aynı zamanda [kitapçılık sanatını öğrenmiş ve sahaflık mesleğine girmiştir](#) ve Bayezid'deki Sahaflar Çarşısında bir dükkân açmıştır. Zamanla sahaflıkda ustalaşmış ve bilhassa Arapça yazmalar, dînî kîtâblar, hüsn-i hat ve yazma mus-haflar konusunda mütehasşis olmuştur. Hattâ bu işi en iyi şekilde öğrenebilmek için, bir ara misâfir talebe olarak Güzel Sanatlar Akademisi'ne devam etmiş, orada Hattat Hacı Nûri Korman, Hattat Hacı Kâmil Akdik ve Tuğrakeş İsmail Hakkı Bey'lerden yazı ve tezhib sanatı üzerine dersler almıştır.

Efendi Hazretlerinin en büyük hizmetlerinden biri de o yıllarda pek kimsenin cesâret edemediği bir iş olan dînî kitap yayınlama işine el atmış olması ve dînî tahsîl gören talebelerin, medrese mollalarının ve onlara ders okutan hocaların ihtiyâcı olan klasik eserleri yayınlaması, bütün Türkiye'ye dağıtmasıdır. Ayrıca halkın istifâde edeceği bir takım dînî kitapları da yayınlamış ve o sahadaki büyük bir eksikliği gidermiştir. Kendi kitapları da vardır Efendi Hazretlerinin. Bâhusûs üç cildlik İrşâd nâmındaki eseri çok beğenilmiş, her tarafa yayılmış, bugün de okunmaktadır.

Bir taraftan da mûsıkî talîm etmiştir, bâhusûs dînî mûsıkîyi gâyet güzel öğrenmiştir. Hocası, meşhûr Zekâî Dede'nin oğlu Hâfız Ahmed Efendi'nin talebesi [Bakırköy Müftüsü İsmâil Hakkı Başeski](#)'dir. [Bestekârlığı da vardır Efendi Hazretlerinin](#), 60 kadar ilâhî bestelemiştir. Mûsıkî bilgisi yanında icrâcılığı da vardı, Mevlid de okurdu, ezan da okurdur, kasîde de okurdu zikir

meclislerinde. [Enderûn usûlüyle terâvih namazı](#) kıldırabilen bir iki kişiden biriydi ve Süleymâniye Câmî-i Şerîfinde 23 sene bu üsulde namaz kıldırışılığı vardır. Yok olmaya yüz tutmuş olan bu âdetin günümüze ulaşmasında emeği çoktur.

Tasavvufî hayâtına gelince. Daha küçük bir çocukken, babasının vasiyetiyle himâyesi altına girdiği [Abdurrahmân Sâmi Saruhânî Hazretleri](#)nin hizmetinde bulunmuş ve on iki yaşında ona intisâb etmiştir. Onun vefâtından sonra bir müddet mürşidsiz kalmış, bilâhare üstüste gördüğü üç rüyâ ile kendisine gösterilen ve hattâ ayağına kadar gönderilen [Ahmed Tâhir Efendi](#)'ye bağlanmışdır. Yıllarca onun terbiyesinde yetişmiş, tasavvufun bütün inceliklerini öğrenmiş, Fusûs'u ve Fütûhat'ı ondan okumuş ve hilâfet de almışdır kendisinden. O vefât edince, istihâre etmiş ve gene bir rüyâda verilen manevî işâretle Karagümrük'deki Nûreddin Cerrâhî Tekkesi şeyhi [Fahreddin Efendi](#)'ye gitmiş ve ona intisâb etmiştir. Bu üç zât-ı akdes, onun bizzat intisâb ettiği ve terbiyeleri altında seyr u sülûk ettiği mürşidleridir. Bunlardan başka pek çok şeyhden de istifâde etmiştir, o devrin hemen hemen bütün mürşidleriyle görüşmüş, sohbetlerinde bulunmuş, duâlarını almış, feyzlerinden istifâde etmiştir. O kadar çokdur ki bu zevât, bunu ifâde etmek için, "Herkesin bir şeyhi olur, benim yüz şeyhim oldu" buyururlardı.

Ona Aşkî mahlasını veren son şeyhi Fahreddin Efendi Hazretleri, altı ay gibi kısa bir müddet içinde ona hilâfet vermiş ve âlem-i cemâle gitmeden evvel de meydana ona bırakarak kendisine halef tayîn ettiğini göstermiştir. Fahreddin Efendi'nin vefâtıyla, Dergâh-ı Şerîf'de postnişîn olmuş, vefâtına kadar da bu hizmeti yürütmüştür. Şu farkla ki, posta geçdiği vakit, aldığı bir emr-i manevî ile, dergâhın kapılarını herkese açarak irşâd halkasını genişletmiş, tekkeyi dervîşlere münhasır bir yer olmakdan çıkarmış, tarîkati ve tasavvufu halkı Hakk'a götürmek için vesîle ittihâz etmiş, hattâ "İnsanlara bir kerre Allah dedirtsem kâdır" düşüncesiyle didinmiş, uğraşmıştır. Zâten gençliğinden beri şiârı, dâimâ halkı îmâna ve Kurân'a davet etmek olmuş ve alışlagelenin aksine irşâdını câmilere ve mescidlere hasretmemiş, müsâid olan her zamanı ve zemini değerlendirmiş gerek kıraathânelerde gerek kendi dükkânında gerek ihvân u yârânının evlerinde ve işyerlerinde, hattâ mesîrelerde, düğünlerde, cenâzelerde bile irşâdına devâm etmiştir. Hattâ hattâ bir iftirâyâ uğrayarak haksız yere gönderildiği hâpishânde bile boş durmamış, oradaki mahkûmlara tövbe ettirmiş, pek çoğunu irşâd etmiştir. Ömrü boyunca nice sarhoşlara kadehlerini kırdırmış, nice kumarbazlara kumarı terketdirmiş, nice bî-namazları câmiye getirmiş, nice taş kalblileri merhamete getirmiş, nice fâsıkları, nice zâlimleri hak yola getirmiş, nice gâfilleri de gaflet uykusundan uyandırmıştır. Bunlarla da yetinmemiş, Avrupa ve Amerika seyahatleri ile bu daveti uzak diyarlara taşımıştır. Nice gayr-i müslimlerin îmânına vesîle olmuş, küfür diyarlarında nice mescidler inşâsına sebep

olmuştur. Ecdâdımızın i'lâ-yı kelimetullah için ordularla yaptığı cihadı, tek kişilik bir ordu gibi ferdan yapmış ve bi-inâyetillahi teâlâ adıyla gibi muzaffer olmuştur.

Bu kadar kelâmdan sonra, onun hayâtını iki kelime ile özetleyebilirim: "Davet ve irşâd". Vazîfesi buydu onun, Peygamber vârisiydi zîrâ. Müezzinliği de odur, imamlığı da hatîbliği de odur, vâizliği de şeyhliği de odur, yazarlığı da kitapçılığı da odur, yayıncılığa da seyahatlerini de onun için yapmıştır, sohbetlerini de. Duâlarında bile vardır bunlar. Hattâ latîfelerinde, şakalarında bile vardır bunlar. Hepsi hepsi, şu iki maddeden ibâretdir: Davet ve İrşâd. Bu ikisinin kaynağına gelince, o da aşktır. Aşk-ı ilâhî ve aşk-ı Muhammedî. Hem de o kadar ileri de-recededir ki onda aşk, "aşkın tecessüm etmiş hâlidir" de diyebiliriz onun için.

Bu kısa hayat hikayesinde, temas etmediğim pek çok şey var. Efendi Hazretle-rinin hayâtını bütün teferruâtıyla öğrenmek isteyenler, onun için hazırladığım [şu sayfaya](#) bakıversinler.

İÇİNDEKİLER¹

TAKDİM	4
YAZIM, İMLÂ ve BAZI TABİRLER HAKKINDA	6
BİR ALLAH	9
MUZAFFER OZAK	11
İÇİNDEKİLER	15
TV SOHBETLERİ	17
İnsân ve İrfân - 1980	18
Rûh, Rüyâ ve Tabîr - Aralık 1981	22
Dînî Mûsikî ve Mûsikînin Hikmetleri - 1 Kasım 1982	26
Allah'ı Bilmek Allah'ı Bulmak - 14 Nisan 1983	27
Rüyâların Mâhiyeti - 14 Nisan 1983	31
İrşâd ve Mürşid - 18 Nisan 1984	35
Duâ Hakkında - 14 Nisan 1983	39
Ölümün Hakîkati - 18 Nisan 1984	43
Ölümden Sonraki Hayat - 25 Nisan 1984	47
Âhiret Âlemi - 25 Nisan 1984	51
RADYO SOHBETLERİ	55
Zikrullah ve Tevhîd - 12 Mart 1978	56
Tasavvuf ve Tevhîd - 12 Mart 1978	61
Kurân-ı Kerîm : Mâhiyeti, Nüzûlü ve Esrârı - 1 Nisan 1979	63
Îlâhî Aşk - 1 Nisan 1979	69
Kabz, Bast, Nazar ve Rüyâ - 28 Mart 1980	74

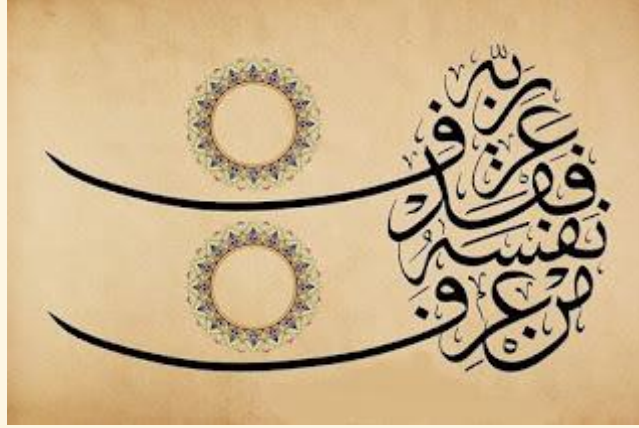
¹ Muzaffer Efendi Hazretlerinin Amerika'daki radyo sohbetlerini Youtube'da [şu oynatma listesinde](#), Soundcloud'da ise [şu çalma listesinde](#) topladık. TV sohbetlerinin videolarına da Youtube'daki [şu oynatma listesinden](#) erişebilirsiniz. Mülâkâtlara âid ses kayıtlarına gelince, onları da Youtube'da [şu oynatma listesinde](#) ve Soundcloud'da [şu çalma listesinde](#) topladık.

İÇİNDEKİLER

İslâm ve Ehl-i Kitâb - 2 Nisan 1980	80
Kâbe'nin Târihi, Kurban Kıssası ve Haccın Remzleri - 17 Kasım 1980	86
Haccın Remzleri ve 1949 Haccına Dâir Hatıralar - 19 Kasım 1980	94
İslâm'da Aşk - 11 Nisan 1981	102
Aşkın Hakîkati - 15 Kasım 1981	108
Kâinâtın Yaradılışı ve İnsân - 20 Kasım 1981	110
Tasavvuf ve Dervîşlik - 27 Kasım 1981	117
İslâm ve Tevhîd - 13 Ekim 1982	123
İnfak ve Yardım - 7 Kasım 1982	128
İslâm - 16 Nisan 1983	135
Zikrullah ve Sırları - 25 Nisan 1983	142
İlâhî Aşk ve Seyr u Sülûk - 30 Nisan 1983	145
MÜLÂKÂTLAR	154
Sahaflar Çarşısının Târihçesi, Çarşı Esnafı ve Sahaflık	155
Sahaflar Çarşısı ve Sahaflık	173
Efendi Hazretlerinin Sahaflığa Başlaması	179
Yaşar Kemal'in Mülâkâtı	181
Eski Ramazanlar	184
Zikir Merâsimindeki Semboller	197
Sôfîlik ve Semâ' - 15 Aralık 1981	203
Tasavvuf Hakkında Mülâkât - 16 Haziran 1982	209
Tasavvuf Hakkında Mülâkât - 10 Eylül 1984	218
Tarîkat Hakkında Mülâkât - 7 Ekim 1984	224
VAR DEME!	227

TV SOHBETLERİ

İnsân ve İrfân - 1980

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri ile Amerika'da yapılan bir televizyon mülâkâtında, programın sunucusu açılış konuşmasını yaptıktan sonra, "Tasavvuf nedir ve bir kimse sôfîyi nasıl tanır?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Tasavvuf, Allah ile kul arasındaki münâsebetlerin genişlemesidir. Zîrâ Allahu Sübhânehû ve Teâlâ Hazretleri, insanlara pek yakın olduğu halde, insanlar bu yakınlığı fark edemezler. Tasavvuf insana bu yakınlığı bildirir ve Allah'la münâsebeti genişletir ve Allah'a muhabbet ziyâdeleşir.

Tasavvufa birçok manâlar vermişler. Bir manâ da, kalbi tasfiye etmek, Hakk'dan başkasının sevgisini kalbe yerleştirmemektir.

Sôfîyi tanımak için de, sôfîde bu evsaf görülürse, bu vasıflar ve insan onunla konuştuğu vakitte, onu Allah'a götürür ve Allah'ı ona sevdirse ve ona hak yolları, nûrlu yolları gösterirse, bilmiş olsun ki o adam, hak yolu gösteren müncîdir, göstericidir yani mürşiddir. Maddeden soyunmuş, Hakk ile Hakk olmuş, bir sevgiye, bir aşka mübtelâ olur sôfî olan kimse. İnsan susuz, havasız, yemeden-içmeden yaşayamadığı gibi, o da Allah'sız yaşayamaz.

Sunucu, "İnsan günahkâr mı doğar?" diye sorunca, Efendi Hazretleri şöyle buyurdular:

Ete kana bürünen insan, mutlakâ sâhib-i nisyân ve isyândır. Fakat insanlardan hatâ Allah'dan atâdır, insandan günah, Allah'dan mağfiretdir. Bu hükmü verdiği-miz vakitte, umûmî bir hükümdür bu. Allah'ın bazı seçtiği kullar vardır ki, onlar günahdan âzâdedir. Çünkü onların yemesi, içmesi, oturması, kalkması, konuşması, söylemesi, Hakk'la beraberdir. Bunlar seçilmiş kullardır. ² إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ "وَنُوحًا وَإِلَّا إِبْرَاهِيمَ وَإِلَّا عِمْرَانَ", yani bu şekilde, Hazret-i Âdem aleyhisselâm, Nûh ve İlsâ

² Sure-i Âl-i İmrân 33

ve Mûsâ, bunlar Allah tarafından seçilmiştir, yani enbiyâ dediğimiz, peygamberler dediğimiz, enbiyâ dediğimiz, bunlar masûmdurlar. Bunların her harekâtı Allah'la beraberdir.

Sunucu "Nefsini bilen rabbini bilir" sözünün manâsı hakkında sorunca, Efendi Hazretleri şöyle buyurdular:

Bunun iki vechesi vardır. Bir defa, insan fânîdir, bâkî Allah'dır. Yani insan fânî olduğunu anlarsa, Bâkî'yi bulur. İnsan hastadır, sıhhatı Hakk'dan bulur. İnsan çıplaktır, Allah onu giydirir. Velhâsıl, insan acz içindedir, kudret Hakk'dadır. Bunu bildiği vakitte, Hakk'ı bilir. İkinci bir daha vardır. O nefsi üzerinde işleme vardır, nefis üzerinde işleme, yani nefsin sıfatlarıyla Hakk'a kurbiyyet, o vakit kendisinde Hakk'ın tecelliyâtını bulur. İkinci manâsı budur. Nefsini bilmenin bir ibtidâî kısmı var, bir âlî kısmı var. Âlî kısmında, meselâ bir bardak suyu denizden aldığımız vakitte, bu bir bardak su, deniz değildir ama denizden de hâriç değildir. İnsan budur. Hakk'dandır, Hakk'dan gayrı değildir.

Meselâ az evvel konuştuğumuz sözlerde, "peygamberler masûmdur" dedim ben, halbuki bütün kitaplara göre yani Tevrat ve Zebûr ve İncil ve Kurân'a göre, Âdem Peygamber olsun, Nûh Peygamber olsun ve İbrâhim Peygamber olsun ve Mûsâ Peygamber olsun ve İsâ Peygamber olsun, bunlardan zelle sâdır olmuştur, suç sûretinde bazı nesneler görülmüştür. Bu nasıl olur diye bana sorulmadı, ben onu bekliyordum sorulsun diye. Onlardan zuhûra gelen o isyân şeklindeki, onlara biz isyân demeyiz, zelle tabir edilir, bizde yani kullarda isyân ve günah fakat peygamberlerde zelle tabir edilir, bu zellenin hâlîkı Allah'dır, fakat bu bir suç olduğu için, kendileri bu suçu Hakk'a yüklemeyip, kendi nefslerine yüklerler. Yoksa Hakk'dandır, Hakk onlardan zuhûra getirmiştir, ibret için. Fâilî Allah'dır, ondan zuhûra getirmiştir, bilir onun Allah'dan olduğunu fakat Allah'dan olduğunu söylemesi edebe mugâyirdir, onun için nefsine yükler.

Meselâ Allah Âdem Peygamber'e, "Bu şecereden, bu ağaçtan yeme" demiştir. Âdem gitmiş yemiştir. Bunu Âdem mi yemiştir? Muallimi Allah, talebesi Âdem, nasıl olur bu, Şeytan Âdem'i nasıl kandırabilir? Buna imkân yok. İşitdi ki sulb-i pâkinden gelecek olan evlâd gelecek, gitdi o şecereden yedi. Yedi ama Allah yedirdi ona onu. Şimdi, Allah yedirdiğini bildiği hâlde, Âdem "Rabbenâ zalemnâ, Yâ Rabbi ben nefsimi zulmetdim" diye suçu üzerine almıştır. İncelik orada.

Sohbetin bu noktasında programın sunucusu, "Zannediyorum ki Hristiyanlıkta ve Mûsevîlikde bakış açısı böyle değil" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Belki öyle. Ben islâmî görüşle ve islâmî anlayışla anlatıyorum bunları, islâmî görüşle söylüyorum. Bizim için böyledir. Peygamberler masûmdurlar. Çünkü eğer

peygamberden isyân çıkarsa, benden de isyân olursa, peygamberle benim aramda ne fark kalır?

Sunucu, "Siz bütün peygamberleri aynı yolda ve aynı haberi getirir gibi konuşuyorsunuz, öyleyse bir dîn mi var" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Evet. İtikâd faslında hepsi birdir, hiç fark yok. İtikad, inanç maddelerinde Âdem'e ne emrolunduysa, Nûh'a, İbrâhim'e, Îsâ'ya, Mûsâ'ya, Sâlih'e, Hazret-i Muhammed'e de odur. Yalnız ahkâm değişmiştir. Zaman ve zemînin ihtilâfıyla ahkâm değişmiştir. Meselâ Hazret-i Mûsâ'nın kavmine, mallarının dörtde birini dağıtmak, zekât vermek vardır, dört senede bir hepsini vermek vardır. Muhammed aleyhisselâmın kavmine kırkda birini vermek vardır. Ahkâm değişmiş fakat itikâd aynı, hiç değişmemiştir, bir nûrdur.

Sunucu, "Bunu ben de kabûl ediyorum ama zaman içinde çok ciddî değişimler yaşıyor" diyerek âdetâ yeni bir ahkâma ihtiyâç yok mu dercesine bir îmâda bulunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Kıyâmet gününe kadar Kurân'ın ahkâmı bâkî. Çünkü her devre, her nesle, her iklîme uyan bir ahkâm. Meselâ bir müslüman namaza kalkıyor, biliyorsun kıyâm, rûkû ve secde ediyor, değil mi ya? Bugün Amerika'da bulunan bir adam çalışıyormuş, namaz kılmak için vakit bulamadı, otomobilini kullanırken, bu şekilde, (Efendi Hazretleri îmâ ile namaz kılar gibi yapıyor) namazını kılar ve gider. Çünkü Hazret-i Muhammed demiş ki, "Yessirû velâ tu'assirû beşşirû velâ tünefirû. Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız. Halka tebşîrât veriniz, müjde veriniz, halka ikrâh getirmeyiniz, zahmet vermeyiniz" diyor. Su bulamayan, teyemmüm eder. Su olduğu hâlde, kâdir olmayan gene teyemmüm eder. Doktor su vurmaya men etdiyse, gene teyemmüm eder. Yani bir zorluk yok, zahmet yok.

Sunucu, "İnsan nasıl hem bu dünyânın gulgulesi içinde yaşar, hem de Hakk'a yönelebilir?" diye sorunca Efendi Hazretleri şöyle buyurdular:

Gâyetle basit. Her neye bakarsa Hakk'ı görür, eğer gözünde perde yoksa. İster âyât-ı enfüsiyye, ister âyât-ı âfâkiyye. Semâya baksın, güneşi ve ayı görecektir, kışları, yazları, baharları, rüzgarları görecektir, hep bunları görür. E bunu görünce, Hakk'la bunun bir irtibâtı var, bunu yaradan var diyecek. İkincisi, âyât-ı enfüsiyyesi var. Gözü, kulağı, eli, ayağı, bacakları, kalbi, midesi, her şeyi. E bu da kudretullah ile yapılmış bir şey. Demek ki Allah'la arada bir perde yok.

Şunu da ilâve edeyim, îmânlı bir çalışma, insâniyyet için îmânlı bir çalışma, bu da bir ibâdetdir, Hakk'la mülâkâtdır. İmânlı bir çalışma, ibâdetdir o da. İnsanlar için çalışıyorsun, o da Hakk için. İnsana sevgi Allah'a sevgidir, insana ihânet Allah'a ihânetdir. Yaa böyle.

Sunucu, "Zannederim ki hayatda en zor şey, manevi yolculuk, bu yolda niçin çok engel ve zorluk var? Gerçek bir mürşid bulmak niçin çok zor? " diye sorunca buyurdular ki:

Pek bol olursa da kıymeti kalmaz onun babacım. Kıymeti kalmaz değil mi? Elmasın, cevherin kıymeti neden? Nedretindendir. Yani kaldırım taşı gibi bol olsaydı, kimse alıp onun üstüne takmazdı. Eğer mürşid arıyorsa, bir karınca da insanı Allah'a götürür, bir mikrop da Allah'a götürür insanı. Mürşid mi arıyor, bir mikrop dahi insanı Allah'a götürür ama insandan mürşid arıyorsa, o vakit Allah'a duâ etmesi lâzım ki Cenâb-ı Hakk öyle bir kimseyi karşısına çıkarsın ve onu dünyâ âleminde safâya erdiresin. Hemen bulunursa kıymeti kalmaz onun.

Sunucu, Efendi Hazretlerinin ihvânıyla berâber icrâ ettiği bir zikrullahdan görüntüler gösterdikden sonra, "Zikrin ne olduğu hakkında bize bir şeyler söyleyebilir misiniz" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Zikir, Allah'ı hatırlamak ve unutanlara hatırlatmaktır. Zikrin mertebeleri vardır, merâtibi vardır, mertebeleri, derecâtı vardır. İnsan iki şeyde sarsılır. Ya bir acı haber aldığı vakitte, ya sevindiği bir haber aldığı vakitte. Zikrullahın mâhiyyeti yani bizim zikrullahın mâhiyyeti, Allah ile mülâkâtın, vuslatın bir netîcesi olarak sallanıyoruz ve ismini zikrediyoruz. Allah uzakda değil, "Allah Allah" diye bağırmanın sebebi, Allah uzakda değil ama, kulaklarımız zevklensin diye. Çünkü kulağın da zevki vardır, gözün zevki olduğu gibi, ağzın zevki olduğu gibi. İnsan sevgilisinin ismini işittiği vakitte neşelenmez mi, safâya ermez mi? Onun için cehrî Allah diyoruz ki, kulaklarımız zevk alsın diye. Ve hepsinin remzleri vardır, zikrullahın hepsinin remzi vardır. Devrânın, kıyâmın ve zıplamanın ve eğilmenin, bunların hepsinin birer birer manâları var, ayrı ayrı. Yani hepsi birer remzdir.

Rûh, Rüyâ ve Tabîr - Aralık 1981

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri, Amerika'daki bir TV sohbetlerinde, "Rüyâların kaynağı nedir ve rüyâ görmenin hikmeti nedir?" diye sorulunca, buyurdular ki:

Rüyâ peygamberlere olunan vahyin kırk altıda bir cüzüdür. Ve âlem-i gaybdan, gayb olan âlemden, bize verilen mesajlardır. Ve Allah'ın bize çıkmaz işlerimizde bir yardımudur. Bütün semâvî kitaplar, hepsi rüyânın, rüyâ-yı sahîhanın emr-i mühim olduğunu kabûl ederler. İbrâhim Peygamber'in gördüğü rüyâ, oğlu hakkında, oğlunu kurbân etme hakkında görmüş olduğu rüyâ, aynı zamanda Hazret-i Yûsuf'un görmüş olduğu rüyâlar, hem Kurân'da hem Tevrat'da hem de Zebûr'da, İncil'de olduğu muhakkaktır.

Bir şeyi görmek göz ile olur. Ve görülen şeyin de bir madde olması lâzımdır. Rüyâda bunun ikisi de yokdur. Ne göz vardır ne de madde vardır. Görülen nedir, gören nedir? Öyleyse demek ki, gözsüz ve maddesiz insana gösteriliyor rüyâ. Ve bu rüyâyı gören kuvvetler de insanın içinde bulunan rûhlardır. Çünkü insanda rûh bir tâne değildir. Eğer rûh bir tâne diye iddiâ edilecek olursa, uyuyan bir insanın rûhu kabz olunmamışdır fakat insan onun yanına oturduğu vakitte sıkılır. Uyuyan bir kimsenin rûhu kabz olunmamışdır, rûhu vardır ama yanında oturduğun vakitte sıkılırsın. Çünkü onun senden haberi yokdur, senin ondan haberin var. Zîrâ o uyuyan kimse, rûh-ı hayvânîsi onun vücûdunda kalmışdır, rûh-ı insânîsi ve rûh-ı sultânîsi vücûdla münâsebeti olmakla beraber, âlem-i lâhûtda bir mevki işgâl etmektedir o ânda.

İnsanda bulunan rûhlar şöyledir. Rûh-ı şecerî vardır, rûh-ı hayvânî vardır, rûh-ı insânî vardır, rûh-ı sultânî vardır, rûh-ı sır vardır. Rûh-ı şecerî kıllardaki olan rûhdur. Rûh-ı hayvânî de kanda ve damarda olan kuvvettir, makâmı orasıdır. Hattâ bir hayvanı kesseler böyle, parçalasalar, o etlerin böyle oynadığını

görürüz biz, ki biz buna çok şâhid olduk. Rûh-ı hayvânînin de makâmı, insanın eti ve kanı ve damarlarındadır. Ve aynı zamanda da bu makâm vücûdda bulunan şeytanın makâmıdır. Sonra rûh-ı insânî vardır, onun makâmı kalbdır. Rûh-ı sultânî vardır insanın vücûdunda o da kalbin merkezi, gönül dedikleri, fuâd, Arapçası fuâd, Türkçesi gönüldür.

Şimdi, rûh-ı hayvânî rüyâ görür, şu tesirdedir bu. Meselâ harâretli bir adamın su görmesi, dere görmesi, nehirler görmesi gibidir. İkincisi. Hâceti olan bir kimsenin yüznumara görmesi, yâhud kırlar, vîrânelikler görmesidir, su dökmek için. Bunu rûh-ı hayvânî görür. Bunun da manâsı vardır ama herkesin bileceği, içinden çıkacağı bir davâ değildir. Hattâ Kurân-ı Kerîm'de Sûre-i Yûsuf'da, Yûsuf Peygamber'in devrindeki pâdişah, bir rüyâ görmüş. Yedi tâne zayıf öküz, yedi tâne şişman öküzü yemiş, yedi tâne de sarı başak, yedi yeşil başağın üzerine yatmış. Hükümdar bu rüyâyı soruyor, diyorlar ki bütün muabbirler, rüyâ tabîr edenler diyorlar ki: "قَالُوا أَضْغَاتٌ أَحْلَامَ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ"³. "Bu acâib bir rüyâdır, biz bunu tevîl edemeyiz, tabîr edemeyiz" diyorlar. Yâni rûh-ı hayvânînin gördüğü rüyâların da manâsı vardır, herkes, her muabbir bunu tabîr edemez. Yani o devrin, Hazret-i Yûsuf aleyhisselâm zamanındaki pâdişahın muabbirleri bu rüyâyı tabîr edemediler, dediler ki, "Biz bunu bilmiyoruz, biz bunun içinden çıkamayız". Ama peygamber olan Yûsuf, bu rûh-ı hayvânînin görmüş olduğu rüyâyı tabîr ederek, pâdişaha dedi ki, "Yedi sene bolluk olacak, yedi seneden sonra kıtlık olacak. Siz buğdayları alınız, buğdayları başaklarıyla beraber muhâfaza ediniz" dedi. Rüyâ aynen de öyle çıktı. Yani rûh-ı hayvânînin gördüğü rüyâyı da peygamber tabîr edince aynen öyle çıkmıştır. Yani ehli olması lâzım rüyânın tabîrinde.

Sunucu "İnsan kendi rüyâsını kendisi tabîr edemiyorsa, batı dünyâsında da sizin gibi bir muabbir bulmak pek mümkün olmadığına göre, insan rüyâsını nasıl anlayacak?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Evet, insan istediği rüyâyı göremez ama bazen insan kendisi rüyâyı tabîr edebilir. Ama bu bir hissiyâtdır yani öyle olabilir. Şâyet böyle olmazsa, maneviyyatda, gördüğü rüyâyı, sevdiği bir zâta, meselâ bana karşı büyük muhabbeti var, benim de şeyh olduğumu, bir mürşid olduğumu biliyorlar, rüyâsını beni karşısına getirerek, böyle tahayyül ederek beni karşısına getirir, rüyâyı anlatır. Sanki ben karşısında varmışım gibi. Halbuki ben Türkiye'deyim. O akşam ona gelirler, bu rüyânın, görmüş olduğu rüyânın tabîrini ona yapabilirler. Bu da câizdir. Olabilir böyle şeyler yani. Ve olmaktadır böyle. Böyle oluyor. Bunun esâsında da şu var. Bu bir vahdeti ve tevhîdi gösterir yani. Ben İstanbul'dayım vücûd

³ Sure-i Yûsuf 44

bakımından, o Amerika'da. Fakat kalben teveccüh ederek karşısında beni farzederek rüyâsını bana arz ettiği vakitte, zâhirde ayna bin parça olmuştur, hakîkatde birdir, o kendi rüyâsını kendine tabîr ederler. Beni görerek tabîr eder.

İkincisi. Herkesin harcı değildir rüyâ tabîr etmek. Rüyâlar da herkese söylenmez. Çünkü herkese söylenecek olursa, bunların hep misâlleri var, hepsini birer birer veririz, herkese söylenecek olursa, öyle hâl olur ki, bazı zevâtın tabîri üzere, yanlış yaptığı tabîr üzere rüyâ tecellî eder.

Sunucu, "Modern psikoloji, rüyânın insanın kendi benliğinin derinliklerinden geldiğini ve insanın bunu kendi sembolleriyle ortaya çıkardığını söylüyor. Bu bakış açısı ile sizinkini nasıl telîf edebiliriz, eğer telîf etmek mümkünse?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Öyle de olur. İnsanın kendi özünden de gelir. Meselâ su dökeceği geldi, o kendi özünden o. Öteki ilâhî olarak gösterilir. Yani ikisini de cem ederiz. İnsanda hem öyle zâhir olur ki onu rûh-ı hayvânî görür. Hasta olan adamın o hastalık şiddetiyle gördüğü hayâller, korkunç şeyler, uçurumdan düşmeler, bilmem neler filan. Veyâhud susuz adamın su görmesi, aç adamın ekmek görmesi, sıkışmış bir adamın helâ görmesi, bu içinden gelir, özünden gelir, doğru. Burada birleşiyoruz. Ben de bununla beraberim. Ama ilâhî rüyâlar, Hakk tarafından gelir. Peygamberlere gelen vahiyler, kendinden mi geliyor? Eğer kendinden gelse, vahye muntazır olmaz peygamber, hemen söyleyiverir. Vahye muntazır oluyor. Birleşiyoruz orada yani. Zâten ilim birdir, iki olmaz. Mücerred insanın içinden gelecek olsa rüyâ, kendi benliğinden, indinden, o vakit istediği şeyi görebilir rüyâsında. Mâdem ki kendinden geliyor, buna hâkim olabilir. Ama hâricî görülen rüyâlarda, meselâ yılan görüyor, paraya tevîl olunuyor, balık görüyor, paraya tevîl olunuyor, güzel bir şey görüyor, çirkine tevîl olunuyor, çirkin bir şey görüyor, güzele tevîl oluyor. Halbuki bir insanın içinden geldiği vakitte, göreceği rüyâyı hükümân olması, hâkim olması şarttır. Halbuki rüyâ insanın elinde değil. İstemediğini görüyor.

Sunucu, "Modern psikolojinin çalışmaları hayvânî rûhun gördüğü rüyâları açıklamak husûsunda faydalıdır der misiniz?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Faydalı derim. İlimin çirkin tarafı olmaz. İlim dâimâ güzeldir. Aramak iyidir. Ola ki tesâdüfen bir şeye isâbet edebilirler.

Şimdi, meselâ rüyânın benlikden gelmeyip, ilâhî olduğunu şöyle söyleyebiliriz. Bir adam bir rüyâ görse, bu adam Türkiye'de bir çoban olsa, Amerika'da bir çoban aynı rüyâyı görse, bunun ikisinin tevîli, tabîri ayrıdır muabbir için. Modern

görüŖe göre, kendi görüyor, içinden geldiğini biliyor, tevîli ne yapacak, tevîl meselesini? Onu nasıl yapacak, ona nasıl el atacak?

Sunucu sürenin dolduğunu söyleyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Böyle geniş bir mevzu yarım saate sığdırılmaz. Atlas Denizini bardağa sığdırıyoruz. Olur mu!

Dînî Mûsıkî ve Mûsıkînin Hikmetleri - 1 Kasım 1982

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri, 1982 senesindeki Amerika seyahatinde katıldıkları bir TV programında, önce mûsıkîmizden bazı örnekler icrâ edildikten sonra, programcının dînî mûsıkînin hikmetinden suâl etmesi üzerine buyurdular ki:

Dînî mûsıkî, Kurân-ı Kerîm'in âyetlerini ve Resûl-i Ekrem'in hadîslerini ve onlardaki bulunan inceliği ifâde eden bir manâ ile ve âhenk ile söylemekten ibâretir.

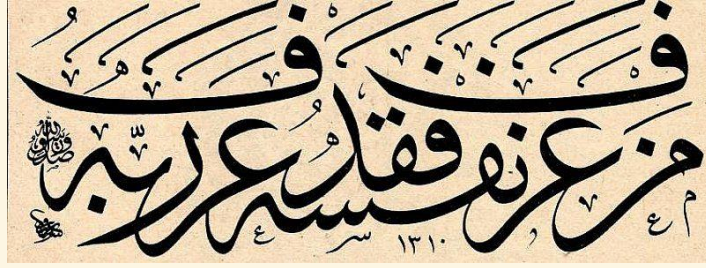
Sözlerin insanlar üzerindeki tesîrini hepimiz biliyoruz. Bir nutukla orduları harbe süren ve ölüme koşarak götüren söz olduğuna göre bu sözü âhenkli söylemenin insan vücûdundaki tesîrini bir defa bununla kıyâs etmemiz lâzım gelir. Bu sözümüzün de tanığı şudur ki, şimdi çalınan, yapılan mûsıkî ile dinleyenlerin ne gibi zevke, safâya gark olduklarını kendileri tatdılar, benim söylememe, söze bile hâcet yok.

Her millet, her insan, mûsıkîden anlar. Hattâ hayvanlar bile. Meselâ deve hayvanı mûsıkîden çok güzel anlar. Koyun kezâ. Bizim Anadolu'da, Türkiye'de çobanlar koyunları kavalla suya indirirler, sudan çıkarırlar, uyuturlar. Deve de böyle, üç ay yolu Arabın yâleli ile, üç ay onun sesiyle takip ederek yorulmadan gider. Hayvanlara bu böyle tesîr ederse, insanlara niçin tesîr etmesin? Elbette tesîri büyüktür.

Bunun da manâsı şudur ki, âlem-i ervâhda yani rûhlar âleminde, Cenâb-ı Hakk kullara, "elestü bi rabbiküm" hitâbıyla hitâb etmiş. Yani "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" demiş, kullar da "Kâlû belâ, Evet, sen bizim Rabbimizsin" diye tasdîk etmişler. İşte mûsıkîden insanların zevk duyması, bu kelâm-ı ilâhiyedeki bulunan zevki unutmamaları ve hatırlamalarıdır. Mûsıkîyle okumak, cennetin kapısının aralanmasına, gıcirtısını duymaya işâretir, bir manâ da o manâdır. Bazılarına cennetin içerisini, bazısına dışarısını gösterir.

Aşkı bilen ve aşkı tadan ve aşktan anlayan kimse mûsıkîden anlayabilir.

Allah'ı Bilmek Allah'ı Bulmak - 14 Nisan 1983

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri Amerika'daki bir televizyon mülâkâtında sunucu "Nefsini bilen rabbini bilir" sözünü dile getirip, "Sôfîler bu söz hakkında ve Allah'ın mâhiyeti ve insanın Allah'la münâsebeti hakkında ne düşünüyorlar" diye sorunca buyurdular ki:

"Men arefe nefseh fekad arefe rabbeh", nefsinin her kim bilirse muhakkak sûrette Rabbini bilir. Ama Rabbini bilmesinin manâsı, Rabbini kemâliyle bilemez. Allahu Teâlâ'yı bilmek için, Allah Allah'la bilinir. Yoksa kula verilen akl u idrâk ile Cenâb-ı Hakk'ın kudreti ölçülmez. Ancak sun'-ı ilâhîye yani Allah'ın sanatlarına bakarak, oradan anlayabilir. İnsan da en büyük kitaptır, vücûd bakımından. Çünkü üç büyük kitap anlatacağız şimdi.

Bu, "Nefsini bilen Rabbini bilir" in manâsı iki kısımdır. "Men arafe nefseh fekad arefe rabbeh, her kim nefsinin bildi, o Rabbini bildi", Rabbini bildi ve buldu manâsına ama kûnh-i hakikat-i ilâhîyi bilemez yani zât-ı ulûhiyyet-i ilâhîyi. Bu da iki kısım. Meselâ kul nefsinin zaafını bilir. Kul fânîdir bir bâkîye ihtiyâcı vardır. Kul çıplaktır, bir giydiriciye ihtiyâcı vardır. Kul rahatsız olur, hasta olur, bir şâfiye, şifâ vericiye ihtiyâcı vardır. Bir defa nefsinin aczini bilmek, Allah'ın kudreti yanında. Kudretullahı görmek ve nefsinin aczini bilmek. Bir böyle Hakk bilinir. Bu, bidâyetdir. Yani insanların ibtidâî şeklinde bu şekilde Hakk'ı bilirler. Yükselince, insanda bir kudret ve kuvvet yani insanın bir benliği vardır ki benliğinden daha içerdur. Yani ilâhî bir makâmdadır insanoğlu. Buna gidemez ama evvelâ bidâyetde. Evvelâ aczini bilecek. Sonra kendindeki bulunan, hâmil olduğu defîneye vâkıf olacaktır. Hepsinin inşâallah tahlilâtını yaparız.

İlâhî bir tecelliyât var insanda. O benlikden içeri ben olan şey, ilâhî tecelliyât. Bunun da misâli, denizden böyle bir bardak su alsak, dışarı çıkarsak, bu deniz midir? Değildir. Ama denizden hâriç de değildir. Veyâhud da insanoğlunun ilâhî varlığına sebep denizin kaynaması gibidir, kabarcıklar insanın vücûdu gibidir. Cenâb-ı Hakk'la iltisâkı ve münâsebetlerini söylemek istiyorum yani bu şekilde. Ancak böyle tarif edilebilir. Yâhud lezzetle duyulur, söylenmez.

Ama insanların hiç birisi, yani bugüne kadar gelen insanların, bugünden sonra da kıyâmet gününe kadar insanların ve hâl-i hâzırda bulunan insanların, hiç birisi birisinin aynısı değildir. Her husûsâtta. Öyleyse, her kula ayrı tecelliyât vardır. Zâten aynısı olursa, Cenâb-ı Hakk'ı ihâta etmiş oluruz. Gayr-ı muhîtdir Allahu Teâlâ. Öyleyse, tecelliyât her ân olmakda ve herkese ayrı ayrı olmakda. Herkesin iktidârına göre, herkesin kâbiliyyetine göre tecelliyât olur.

Bu üç şeyle anlaşılabilir, üç ilimle.

Birisi, âyât-ı âfâkiyye. Yani kâinâtta olan nesneleri görerek okumakla. Meselâ güneş. Güneş diye gökyüzünde yazılı değil, güneşin kendisi var. Şimdi bu âyât-ı âfâkiyyedir. Bu kâinât bir kitaptır. Ne kadar? Tâ seriyyeden süreyyâya kadar, yâhud onun mâverâsında, artık nereye kadar gidiyorsa, bir kitaptır ve bir risâledir, okuyabilen için. Okuyabilen için! Güneş, ay, yıldız, dağlar, ağaçlar, çiçekler, toprak, su, derya, deniz, nehirler, hayvanlar, insanlar, dört ayaklı yürüyenler, kırk ayaklı yürüyenler, iki ayak üzerinde yürüyenler, uçanlar, ayaksız olanlar. Ayne'l-yakîn bunlar şimdi, birinci.

İkincisi, âyât-ı enfüsiyye. Kendi mâlik olduğumuz, vücûdumuzdaki bulunan teşekkülâtın ve hâmil olduğumuz esrâra sahip olmak, vâkıf olmak.

Üçüncüsü, âyât-ı kitâbiyye, elfâziyye. Yani kudsî kitaplar, semâvî, mukaddes kitapların nuzûlü. Yâhud o kudsî kitaplardan ilhâm ile alınarak yazılan, büyük insanların yazdıkları eserler, insanları doğruya, hakka götüren.

Sunucu, "Beden hakkındaki bilgi deyince, fizyolojik bilgiden öte bir bilgiden mi bahsediyorsunuz? Sôfîler bilimin ötesinde birtakım bilgilere mi sahipler?" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

O da dâhil ama o demek değil. O da içine dâhil. Meselâ bir tıp âlimi, bir doktor, kudretullahı yani insan vücûdunda bulunan kudretullahı diğer insanlardan daha çok bilmekde. Ama doktor olmasan da sen de kendi vücûdunu aynaya bakdığın vakitte, niçin gözümün üzerinde kirpiğim var, kirpiğimin üzerinde kaşım var, ağızımın üzerinde burnum var, burada dişler, çiğneyici dişler, burada koku, burada anlama, duyma ve iki tâne ve öne verilmiş. Bu şekilde vücûdun ahvâl ü harekâtı, midenin hazmetmesi filan ve gâitin arkadan çıkarılması, kokusu. Çünkü önden çıksaydı gâit, meselâ farazâ, bütün koku ağızımıza burnumuza dolacaktı bizim. Vücûdun en uzak bir yerinden çıkıyor. Demek ki bir kudret bunu bir şekle koymuş ki, hem de öyle bir intizamlı, muntazam bir şekle koymuş ki, akıl duruyor karşısında. Bu da işte bir âyât u beyyinât. Âyât-ı enfüsiyye yani nefis âyetleri.

Meselâ Kitâbullah'da göreceğiz, esteîzübillah, ⁴"نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ", ben size can damarınızdan daha yakınım" diyor Kitâb'da. Fakat biz bunu kendi vücûdumuzda, vücûd kitâbımızda okumayınca sezemeyiz. Bu üçünün de birbirine ihtiyâcı var şimdi. Onu söylemek istiyorum. Yani âyât-ı âfâkiyye, âyât-ı enfüsiyye, âyât-ı elfâziyyenin, üçünün birbirine ihtiyâcı var. Bir beşerin yükselmesi için bu üçünü bir araya cem edecek, toplayacak. Bazısı âyât-ı elfâziyyeden, bazısı âyât-ı âfâkiyyeden, bazısı âyât-ı enfüsiyyeden Hakk'a gidiyor. Hepsi âyât-ı elfâziyyeden gitmiyorlar. Hepsi enfüsiyyeden gitmez. Hepsi âfâkiyyeden gitmez. Herkesin nasîbi neyse nasîbi, oradan yürüyecektir Hakk'a.

Sunucu, "İnsanın bedenini tanımasında sôfilere mahsûs bir yol var mı?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

İki türlü yol var. Bir, doktorluk. Bir de manevî kısım, vücûddaki bulunan bir takım esrâr-ı ilâhîye vâkıf olmak. Ama bu her dâim olmuyor, herkese nasîb olmuyor bu, yükseldiği vakitte oluyor, bu esrâra vâkıf oluyor.

"Bu sâliklere talîm edilen bir usûl müdür?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Kimin iktidârı ve istidâdı varsa, onda bu zâhir olur, kendisinde. Biz sâliklerimize birçok şeyler söyleriz. Bakarsın birisi mûsıkî ile Hakk'a gitmeye kalkıyor. Kimisi kıyâm zikriyle, kimisi kuûd zikriyle, kimi namaz ile, kimisi tefekkür ile. Bak tefekkür veriyoruz, tefekkürde vücûd da var işin içerisinde. Herkese ayrı bir tecelliyât oluyor. Ve herkes iktidârına göre ve istidâdına göre o işe sahip oluyor.

Sunucu, "Duydum ki tasavvufda dervîşin Allah'la münâsebeti âşık maşûk münâsebeti imiş. Aşk türlü türlü tezâhür ediyor, babanın oğula, karının kocasına, kardeşin kardeşe muhabbeti farklı farklı oluyor. Dervîşin Allah'a olan muhabbetini nasıl tarif edersiniz?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Bu, lisânla ifâdeye gelmez. Söyledim deminki sözle. Bazı şeyler vardır ki yirmi sekiz harfle ifâde olunmaz. Yirmi sekiz kelime olursa belki söyleyecek onu. Ne gibi? Sağıra âhenk olmaz, köre renk olmaz. Sen halka bunu anlatamazsın ki. Kendin bilirsin. Meselâ gülün kokusunu tarif edebilir misin? Bunun gibi. Yâhud balın lezzetini. Ancak tadan bilir. Gülün kokusunu bilen bilir. Tarif edilmez ki.

Sunucu, "Ben bunun tarifini pek aramıyorum, daha ziyâde böyle bir şeyin varlığını öğrenmek istiyorum, bunun teyidini istiyorum" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

⁴ Sure-i Kâf 16

Tabii, tabii, tabii, hiç şübhe yok. Bu da kul fânî olmak münâsebetiyle, Allah'ı sevemez. Ancak Cenâb-ı Hakk'ın varlığını kabûl etdikden sonra, O'nu zikrede ede, zikrede ede ve O'nun emirlerini seve seve yapa yapa, men etdiklerinden O'ndan çekinerek kaçına kaçına, o hâle gelir ki, Cenâb-ı Hakk'ın muhabbetini üzerine celb eder. Allah kulunu sevdiği vakitte, onun kalbine kendi muhabbetini, aşkını verir, o da O'na âşık olur. Ama o münâsebetin ne olduğunu bilemeyiz. Birkaç tâne kıssasını anlatabiliriz. Hakk'la konuşabilir. Hakk Teâlâ mekândan münezze olarak, keyfiyeti meçhûl olarak cemâlini ona gösterebilir. Nasıl olur, bilmiyorum, keyfiyeti meçhûl.

Sonra ilân eder onu, semâdaki bulunan meleklerine. Der ki, "Ben filanca kulu seviyorum, siz de sevin". Onlar severler. Sonra arddaki halka hitâb eder, "Ben filanca kulu seviyorum, siz de sevin". Hakk'ı sevenlerin hepsi onu severler. Başlar halk onun etrâfında dönmeye ona hizmet etmeye. Ekmek, su, hava gibi olur o bazı âşıklar için. Onu görmeyince, nasıl bir adam su içmeyince yaşayamaz, ekmek yemeden yaşayamaz, hava almadan yaşayamaz, onu görmeden yaşayamazlar. İşte bunlar hepsi Cenâb-ı Hakk'ın sevgisinin, Cenâb-ı Allah'ın sevdiğinin işâretlerindendir. Halk arasında onu mahbûb eder yani sevgili yapar. Bazen kendisi de şaka yapar onunla, cilve yapar, naz ve niyâz eder. Nasıl biz Cenâb-ı Hakk'a itâat ediyorsak, Allah da o kuluna itâat eder, ne isterse yapar, verir.

Sunucu, "Allah bizim aşkı kabûl ve onu tezâhür etdirme kâbiliyyetimizi mi deniyor?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Denemeye lüzûm yok onun için. Denemesi bize bildirmek içindir.

Rüyâların Mâhiyeti - 14 Nisan 1983

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri Amerika'daki bir TV sohbetlerinde rüyâların mâhiyeti hakkında sorulan bir soru üzerine buyurdular ki:

Rüyâlar, gözsüz görülen, maddesiz anlaşılan ve taraf-ı ilâhîden kula gelen haberlerdir. Göz yoktur, madde yoktur, gören nedir görülen nedir? İşte taraf-ı ilâhîden kullara, yazısız, harfsiz, savtsız, sözsüz resimle gösterilen birtakım müjdelerdir yâhud korkulardır. Bütün peygamberlere Allahu Teâlâ vahiyle hitâb etmiş fakat bu vahyin evveliyâtı rüyâ ile. Meselâ son peygamber olan bizim peygamberimize evvelâ rüyâ ile vahyolunmuş, altı aydan sonra da rüyâ kesilmiş, melek gelmiş vahiy getirmiştir.

İnsan vücûdunda rûh altı tânedir. Vücûdun cemâdî kısmının yani cansız kısmının rûhu vardır. Halbuki dünyâdan cansız hiçbir şey yoktur. Sonra vücûddaki nebâtî kısmın rûhu vardır. Gene vücûdun hayvânî kısmının rûhu vardır. Sonra vücûdda rûh-ı insânî vardır. Sonra bir de gene vücûdda rûh-ı sultânî vardır. Sonra bir de rûh-ı sır vardır. Bu rûh-ı sır ne vücûdun dâhilindedir ne hâricindedir. Bu, insanların tarîfden âciz olduğu bir tecelliyât-ı ilâhîdir ki insanlar bunu lisânlarıyla tarîf edemezler. Vücûdun ne dâhilinde ne hâricindedir. Bu kadar söyleyebiliriz yalnız. Çünkü bazı manâlar var ki, bunlar yirmi sekiz harfle, otuz harfle ifâde edilmez, yirmi sekiz bin harf lâzımdır.

Rûh-ı cemâdîye göre, rûh-ı nebâtî bir yüce mertebededir. Rûh-ı nebâtîye göre rûh-ı hayvânî bir derece üsttedir. Rûh-ı hayvânîye göre rûh-ı insânî bir derece üsttedir. Sonra gene rûh-ı insânînin fevkinde rûh-ı sultânî bir derece üsttedir. Sonra rûh-ı sır gelir.

Bunu niye anlattım, rüyâlar iki kısımdır. Birisi âlem-i hayâlden görür, biri âlem-i misâlden görür. Yani ne olacaksa kendisine bildirilir. Âlem-i hayâl dediğimiz şu. Rûh-ı cemâdî, rûh-ı nebâtî, rûh-ı hayvânî, bunların gördükleri daha kemâle ermemiştir, bunların gördükleri âlem-i hayâldir. Meselâ ne gibi? Susuz yatarsa bir adam, gece dereler görür, çeşmeler görür, sular görür, filan. Aç yatarsa, ekmek görür, filan. Yâhud bir sıkıntısı varsa helâ görür, yüznumara görür, filan. Böyle. Bunlar âlem-i hayâldir.

Rûh-ı insânîye gelince. Rûh-ı insânî rüyâ görür, onu melekler gösterirler kula. Ters olarak gösterilir. Meselâ balık görülür, balık parayla tevîl olunur. Muabbirin ilmine âid bir şeydir o. Yılan görür yine parayla tevîl olunur. Hem düşmanla hem parayla. Deniz görür, devletle tabîr olunur. Rüyâyı gösteren Allah, rüyânın tabîrini de muabbir olan zâtın kalbine ilhâm eder.

Bir de rûh-ı sultânî var, o da kalbin merkezinde bulunan noktada bulunur o, kalbin merkezindeki noktada. Rûh-ı sultânînin yeri orasıdır. O, rüyâyı hüve hüvesine görür. Meselâ Amerika'ya gelmeden, Amerika'yı görür, Afrika'ya gitmeden, Afrika'yı görür. Sonra gitdiği vakitte, "Ben bunu görmüşdüm rüyâda" der.

Burada üstünde durulacak bir mesele var. Niçin resimle gösteriliyor rüyâ? Yazıyla gösterilebilirdi veyâhud da sözle de söylenebilirdi. Yani başına ne gelecekse, müjde mi, yoksa korku mu, yâhud bir kimseyle karşılaşmak mı, bu ya lisanla söylenebilir, veyâhud yazıyla da gösterilebilirdi. Ama böyle olmuyor bu, resimle niye gösteriliyor? Mesele bu.

Sunucu bu suâle cevâben, "Benim bu konuda bir fikrim var, uyku hâlindeyken şuurumuz devre dışı kaldığı için bu şekilde oluyordur belki?" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Hayır. Ben şimdi soruyu sordum ve cevâbını vereceğim. Bugüne kadar sorulmamış bir soru bu benim şimdi sorduğum. Enteresan bir soru. Hiyeroglif gibi. Çünkü herkes okuma yazma bilmez ki, herkes de işittiğini iyi anlayamaz ama resim gösteriliyor ki resim ayne'l-yakîndir. Biri ilme'l-yakîn oluyor, biri ayen'l-yakîn oluyor. Yani gözle gösteriliyor. Çünkü rüyâ hayvanda da var. Hayvan da rüyâ görüyor. Câhil de görüyor rüyâyı. Yazıyla olsa ne hayvan yazıyı okuyabilir ne insanın câhili yazıyı okuyabilir. Okuyamayınca bir şey anlamaz, rüyâ denilen nesne dünyâdan kalkar. Halbuki o bir haberdur ki, Hakk Teâlâ'nın insanlara bir müjdesidir veyâhud bir korkusudur. Öyleyse bunun anlaşılması lâzımdır. Resimle gösterilmesinin sırr-ı hikmetinin bir tânesi bu.

Sunucu, "İnsan olarak rüyâlarımızla irşâd olmayı beklemek, rüyâlarımızdan rehberlik beklemek veyâ belirli husûsâtın cevaplarını rüyâlarımızdan beklemek, kendimizi bazı şeyleri rüyâda görerek öğrenmeye hazırlamak, bunu temin etmek mümkün müdür?" diye sorunca, Efendi Hazretleri "Tabii" buyurdular. "Bu nasıl tahakkuk ettirilebilir?" diye sorunca da Efendi Hazretleri şöyle buyurdular:

Ashâb-ı kirâm diyor ki, "Peygamber Kurân'ın âyetleri nâzil olduğu vakitte, Kurân'ı bize nasıl talim etdiyse bu rüyânın da görülmesi hakkındaki meseleyi bize öyle talîm etdi" diyor. Biz müslümanlar, buna istihâre tabîr ediyoruz. Yani

isteyerek, arzu ettiğimiz bir şeyi görmek, hakkımızda iyi midir kötü müdür, muvaffak olacak mıyız olmayacak mıyız, buna istihâre tabîr ediyoruz.

Sunucu, "Bu usûl gizli midir, tarîkat ehline mi münhasırdır, yoksa herkese açık mıdır?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Yo, yo, yo, umûmî, umûmî. Yalnız tarîkat-ı aliyyede sınıf yükselmesi, nefislerin sıfatlarının değişmesinin anlaşılması sâlike gösterilen rüyâ ile rüyâ ile şeyh onun sıfatının değiştiğini tayîn eder. Tarîkat-ı aliyyede, benim şeyhim ne gördüyse, söylemez o ne gördüğünü, ben onu gördüğüm vakit şeyhim bana hilâfet verir. Ya rüyâyı şeyh kendi görür, o mürîd hakkında, yâhud mürîd görür rüyâyı, şeyhe anlatır, şeyh onun makâmını değiştirir. Meselâ benim başıma gelen hâdisât gibi ki ben bunu canlı bir misâl olarak vereceğim.

Ben bir rüyâ gördüm, o gün işim vardı, mühim bir işim vardı, gidemedim göremedim. Ertesi günü tekrar bir rüyâ gördüm, gene şeyhi gidip göremedim. Sonra üçüncü günü bir rüyâ gördüm, şeyh beni dövdü rüyâda, kulağımdan kaldırdı böyle yukarı doğru, tokatladı filan. Ben dedim ki, "Üç defadır rüyâ görüyorum, şeyhime gidip rüyâyı haber veremedim, şeyhim beni onun için dövdü, gideyim haber vereyim". O gün gitdim şeyhe, birinci gördüğüm rüyâyı anlattım, ikinci gördüğüm rüyâ çok çirkin bir rüyâ idi, onu utandım söylemeye, hayâ etdim şeyhe anlatmaya rüyâyı. Üçüncü rüyâyı da söyleyince, şeyh bana dedi ki, "Hayır! Bu iki rüyânın arasında bir rüyâ daha görmem lâzım senin. O rüyâyı görmeyince üçüncü rüyâyı sen göremezsin" dedi bana. "Çok çirkin bir rüyâdır, utanıyorsun gâliba söylemeye, onu söyle bana" dedi. Onun üzerine ben dedim ki, "Utandım, hayâ etdim, söyleyemedim size" dedim ve rüyâyı anlattım. "Hah oldu şimdi" dedi.

Sunucu, "Rüyâ hakkında bir kitap yazsanız ne güzel olur" deyince, Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Yazayım inşâallah. Eğer basmayı taahhüd ederlerse, gideyim uğraşayım yazayım bu husûsda bir kitap. Yalnız rüyâ kitapla tabîr olunmaz, yalnız rüyâlar hakkında biraz malûmat verilir. Çünkü ilhâmdır, az evvel söylemişdim. Meselâ gene bizim büyüklerden birisine, bir zât geliyor diyor ki, "Efendi ben bir rüyâ gördüm" diyor. "Anlat bakayım rüyânı". Ben minâreye çıktım, ezân okudum minârede" diyor. "Ooo sen çantanı hazırla, bu sene hacca gideceksin, Mekke'ye gideceksin" diyor adama. O söz biter bitmez bir adam daha içeriye giriyor, diyor ki, "Efendim ben bu akşam bir rüyâ gördüm, rüyâmda minâreye çıktım, ezân okudum". Ona diyor ki, "Çaldığını geri ver, rezîl olacaksın" diyor. Orada bulunanlar da şaşırılmışlar. Çünkü ikisi de aynı rüyâyı görüyor, birisini Mekke'yle tebşîr ediyor, birisini bu şekilde tenzîr ediyor. Sonradan Efendi'ye sormuşlar, "Aynı rüyâyı

iki kişi gördüler, birinin Mekke'ye gideceğini, birisinin de hırsız olduğunu söylediniz, bu nasıl olur?" demişler. "Birinci rüyâyı anlatdığı vakitte bana ilhâ-mât-ı rabbânî ile Kurân'dan hac âyetleri kalbime nâzil oldu, bildim ki o adam Mekke'ye gidecek ve o adam Mekke'ye gidiyor. İkinciye gelince, benim kalbime Kurân'dan hırsızlık âyetleri ilhâm olundu, es-sâriku ve's-sârikatu fakta'u eydiyehümâ, onun üzerine öyle söyledim" diyor. İlhâm iledir tabîrler.

Meselâ aynı rüyâyı bugün görürsün, gelip bana rüyâyı söylersin, ben sana rüyânı tabîr ederim. İki ay sonra yâhud üç gün sonra aynı rüyâyı gene görersen, ikinci rüyânın manâsı ayrıdır, rüyâ aynı olduğu hâlde.

İrşâd ve Mürşid - 18 Nisan 1984

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri ile Amerika'da yapılan bir televizyon mülâkâtında, programın sunucusu açılış konuşmasını yaptıktan sonra, şöyle bir soru sordu, dedi ki, "Allah'a doğru yönelip manevî bir yola girmekten maksad yakîn hâsıl etmek ise bunu elde etmenin yolu nedir?". Efendi Hazretleri bu suâle cevâben buyurdular ki:

Bir memleketden diğer bir memlekete giden insan yolda vahalardan, ovalardan, tepelerden, dağlardan, ormanlardan geçtiği gibi, bu, safha safha onun önüne çıkar. Ve sâlik de istidâdına göre bunlardan feyz alacaktır ki bedîhatdır bu yani herkes için bu böyledir. Şeyh de onu bu husûslarda uyandırır. Misâl verelim. Meselâ su kaynıyor. "Bu su ne diyor, ne tesbîh ediyor, niye kaynıyor? diye der-vîşine sorar. Bir misâl veriyorum. Dervîş düşünür, der ki "Efendim, bunun altında ateş yanıyor, o ateşin tesiriyle bu su kaynıyor" der. "Ama kaynamasına sebep, ortada bir tencere var" der. Bir mâni var. Tencere olmasa su ateşi söndürür. Ama tencereye girdiği vakitte, altına ateş girdi mi, su, tebahhur eder bu sefer, ateş suyu tebahhur etdirir. Bunu söyler.

Şeyh der ki, "Yok, sen düşün bakalım, bu suyu kaynatan nesne nedir?". Eğer dervîşde ilim varsa, ilme istidâd, yâhud maddî bir ilim okuduysa, ondan bir şeyler öğrendiyse, başlar tefekkür etmeye, düşünmeye. Eğer câhilse, tefekkür insanı tecennün etdirir. Ama câhilse. Bilgiliyse tefekkür onu yüceltir.

Şimdi, dervîş ya bulacak ya bulmayacak. Bulursa eğer diyecek ki, "Suyu kaynatan ateştir, ateş odundan olur. Böyle olunca demek ki yağmur yağar, orman olur. Ormandan ağaç olur, ağaçdan ateş olur, ateş suyu kaynatıp ifnâ eder". Öyleyse yakan kendinden oluyor.

İşte şeyhin böyle soruları irşâddır. İrşâd, mürîdi uyandırma ve onu kemâle erdirmedir. İrşâd olmazsa olmaz. Sorar, îcâb etdiği vakitde, mürîd onu kendi ondan aldığı feyzle cevaplandırır. Veyâhud da cevap veremez, düşününe düşününe, efendisi onu tekrardan irşâd eder, kemâle erdirir. Meseleyi ona bu şekilde anlatır. Kâinâtta ne varsa, yani bu dünyâ ve âhiretde, fânî âlemde, bâkî âlemde ne varsa, A'dan Z'ye kadar bu şekilde dervîş üzerine tatbikat yapılır, uyandırır şeyh. Yani mücerred "şeyhim" demekle, o da "dervîşim" demekle değildir.

Sonra, dervîşin yapacağı başka işler de vardır. Tasfiye-i kulûb ederse, kalbi silmek, camı silmek gibidir, yani aynayı silmek gibidir, silerse, akseder, alır. Ve birçok şeyleri, öğrenmediği şeyler, manevî olarak öğrenebilir. Ama bırakırsa, eğer silmezse aynasını, mirât-ı kalbini silmezse, toz olduğu için göremez, ayna tozlu kalır. Kalbi dünya kederlerinden tathîr edip temizlemektir. Kalb ayna gibidir, o kederlerden temizlenirse, o vakit esrarlı ulûm, gizli olan ulûm onun kalbine akseder ve onun lisânından zâhir olur, yâhud efâlden zâhir olur.

Sunucu, "Mürşid, mürîdin manevi mertebesini nasıl bilir?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Cenâb-ı Hakk'ın ona vermiş olduğu hassâsiyyetler vardır. Nasıl ki bir mütehas-sıs, meselâ tütün alalım, kaç türlü tütün varsa, içmekle yâhud görmekle, tütünün renginden şundan bundan, o tütünü nasıl ayırıyorsa, yâhud şarabın, kaç türlü şarap varsa, hepsi de ayrı ayrı şarap olmasına rağmen, hepsini mütehas-sısı ayırdığı gibi, şeyh efendi de, maneviyyatda öyle mütehassısdır, onu ayırır. Öyle mütehassıslar var ki, şarapda meselâ, birisi alıp tadına bakarak anlıyor, birisi gözüyle anlıyor. Şeyhler de böyledir. Bazısı tadar, bazısı gözüyle anlar, söyler. Allahu Teâlâ o hassâsiyyeti veriyor. Hayvanlara verdikten sonra insanlara niye vermesin. Hayvan karnı ağrıdığı vakitde gidiyor, bir kedi, ot yiyor, koyun zehirli otla zehirsiz olan otu ayırıyor. Hiçbir ders görmediği hâlde bunlar bunu ayırdıktan sonra, insana verilmez mi bu hassasiyyet, hayvana verildikten sonra.

Bu da iki türlü oluyor. İki türlü olur bu. Birisi, vehbî, Hakk tarafından verilir. Biri, kisbîdir, çalışarak elde edilir. İlmin hattâ her şeyin mebdei kisbîdir. Ama bazı husûsî şeyler var ki onlara dokunmamak şartıyla, her şeyin evveli kisbîdir, nihâyeti vehbîdir. Yani her şey evvelâ kisbî. Ama bazı dînî husûsâtda bazı kişiler vardır ki onlar için kisbe lüzûm kalmaz. Onların kisbi yokdur, Hakk tarafından giydirilmiştir.

Sunucu, "Meselâ rüyâ tabiri gibi mi?" diye sorunca, Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Evet, rüyâ tabiri böyle. Ama yalnız o değil, bir de efendisinin himmeti vardır. Efendinin Allah'la kurbiyyeti olmak münâsebetiyle, onun hakkında birtakım sözlerini Allah reddetmez. Efendinin istekleri yerine getirilebilir. Efendi bakar, hâki, toprağı kimyâ eder. Allah bu kudreti vermiştir meşâyih. Her şey olur mu? Olmaz. Allah kimseye Allahlığını vermez. Ama bazen bu iş böyle olur.

Bak şimdi bunların hep misâllerini vereyim ben. Kurân-ı Kerîm'den söyleyeceğim. Tabii Kurân-ı Kerîm ve semâvî kitap olmak münâsebetiyle, İncîl ve Tevrat da aynı şeyi söylemekte. İçlerinde birtakım kıssalar var ki, az farkla birbirlerinin aynısı yani manâları bir de kalıpları ayrı ayrı.

Meselâ Allah evvelâ Âdem aleyhisselâmı halk etdi. Âdem'e esmâyı öğretti, Kurân'ın beyânına göre. "وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا"⁵, bütün esmâyı talîm etdi Âdem'e. Âdem kimden talîm edecek? Mektep yok, hoca yok, şu yok, bu yok. Ama Hakk Teâlâ ne yaptı? Ona öğretti bunu ve bu vehbî olarak verildi kendisine. Âdem de çocuklarına esmâyı talîm etdi. Şimdi, çocukları ki kîsbî oldu, kendisinin ki vehbî oldu. Peygamberler de böyle. Birçok peygamberlere vahiy geldi. Mektep yokdu ki okusunlar, mektepde verilen kitapdan çıkarsınlar. Bir tek Mûsâ Peygamber'e kitap olarak geldi. Tevrat. O da Mûsâ Peygamber küçük yaştan Firavun'un sarayında Firavun'un evlâdı gibi büyütüldü, her türlü terbiyesine dikkat edildi, yazı öğretildi ona. Ama İsmâ Peygamber'e yok. İsmâ Peygamber'i annesi mektebe verdi, hoca okutmaya kalkınca İsmâ Peygamber birkaç soru sordu hocaya, hoca apışdı, "Bunu kaldırın, ben buna öğretecek durumda değilim" dedi.

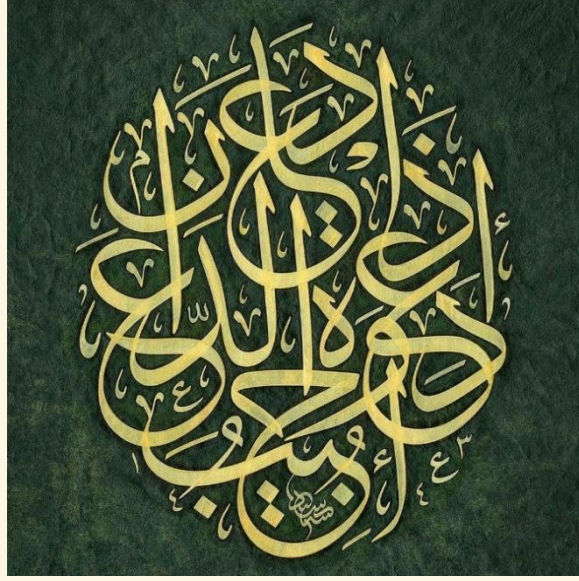
Hazret-i Muhammed'in de hiç okumak yazmak diye bir şey görmedi, hoca görmedi, bir mektebe de gitmedi. Hattâ müşriklerin iddiâları, "Hoca görmedi, mektep görmedi, medrese görmedi, nasıl peygamber olur" filan diyorlar. Ama bir Kurân getirdi ki, geldiği günden bugüne kadar 1350 sene geçtiği hâlde bir yanlışını bir açığını kimse bulamıyor. Uğraşıyorlar. Mislini getirmeye kalkdılar, sûresinin mislini getiremediler. Benzerini yapmaya kalkdılar olmadı. Ve bugün hâlâ medeniyet âlemi onunla uğraşıyor ve bugün ne kadar medenî eser zâhir ol-duysa, fen olarak ne zâhir ol-duysa, hepsi için Kurân-ı Kerîm'de o işin olacağına dâir işâretler var. İşte, kimdi o, denizler altında hâkim olan zât, Kaptan Cousteau, o, sonra aya çıkma hakkındaki âyetler Kurân-ı Kerîm'de, hepsi bunların gösteriyor. Peygamber ne mektebe gitdi ne profesörle görüşdü. Hani o devirde Roma belki yüksek bir memleketdi, ilim vardı Roma'da, İran'da filan, Peygamber ne Roma'ya gitdi ne İran'a gitdi. Ama bir Kurân getirdi, herkes onun karşısında mebhût. Okumak yazmak da kimseden öğrenmedi.

⁵ Sure-i Bakara 31

Dünya toparlak ve dönüyor dediği için Galileo'yi kilise ölüme mahkûm ederken, Kurân-ı Kerîm aya çıkılacağını ve semânın ve semâdaki bulunan bütün güneşin, yıldızların, her şeyin insanoğluna müsahhar olduğunu ilân ediyor. Diyor ki Cenâb-ı Hakk Kurân'da, "Göğe çıkabilirsiniz" diyor, semâyâ. Halbuki bak daha Galileo dünya dönüyor demekle kilise onu ölüme mahkûm etmeğe kalkdı. Dedi ki, "Dönüyor ama dönmüyor, ne diyeyim yani" dedi. Ama Kurân o vakitden ilân etmiş bunu ve hâlâ da elimizde. Medeniyet daha da ilerledikçe Kurân'dan bunlar zâhir olacaktır. Bilenler biliyorlar ama bilmeyenler zamanla gördükçe öğrenecekler. Yani Kur'an'ı zaman tefsîr edecektir. Bilenler biliyorlar, bilmeyenlere zaman tefsîr edecek.

İşte bu Kurân'ı getiren, ümmî, anasından doğduğu gibi, hiçbir hocadan ders görmemiş, bir profesörden ders almamış, bir mektebe gitmemiş olan bir zât. Onu demek istiyoruz. Lafı oraya getireceğiz. Allah'dan aldı çünkü dersi.

Gene kimdir o aklıma gelmedi, Fransız, mikrobu keşfeden, Pastör. Daha dünkü hâdise. Hazret-i Muhammed 1350 sene evvel mikrobu söylüyor. Hüveynün. Arapça ism-i tasgîr. Yani küçük hayvancıklar var, sizin gözünüz görmez diyor, onlar insana yapışır diyor. Ve karantinayı koyuyor ve diyor ki, bir yerde kolera çıktığı vakitte, kolera çıkan yere girmeyiniz ve oradaki olanlar dışarı çıkmasınlar diyor.

Duâ Hakkında - 14 Nisan 1983

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerinin Amerika'daki bir TV sohbetinde sunucu programın açılışında duâ meselesi hakkında enteresan bir konuşma yaptı ve şöyle bir soru sordu: "Yahudi-Hıristiyan kültüründen gelen batılıların duâlarında Allah'a sanki emir verir gibi isteklerini sıraladıklarını, halbuki kulun Allah'a emir vermesinin çok yakışıksız olduğunu söyleyerek islâma göre bâhusûs sôfilere göre duâ nasıl olmalıdır" dedi. Bunun üzerine Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Duâ, âcizin kavîden yardım istemesi ve Allah'ı çağırmasıdır. Ve mü'minlerin silâhıdır. Her dînde, her ibâdetden sonra Allah'dan istenir. Bu isteme de Cenâb-ı Hakk'ın hoşuna gider. Hazret-i Allah Kurân-ı Kerîm'de, ⁶ "ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ" yani, "Bana duâ edin, ben sizin duâlarınıza icâbet edeyim, isteklerinizi yerine getireyim" buyurmuş ve Hazret-i Mûsâ aleyhisselâma da, "Yâ Mûsâ, hayvanlarının, davarlarının, hayvanlarının yemini dahi benden iste" demiştir. Kullardan istediğimiz vakitte kullar bizden nefret eder ve yüz çevirirler. Biz Allah'dan istemezsek, Allahu Teâlâ bize gadab eder.

İnsanlar zayıftır, Allahu Teâlâ kavîdir. İnsanlar mağlûbdur, Allahu Teâlâ gâlibdir. İnsanlar fânîdir, Allahu Teâlâ bâkîdir. Öyleyse zayıfın kavîye sığınması, âcizin gâlibe güvenmesi şarttır. Öyleyse duâ bunu isbât etmektedir.

Duâda şart Allah'a emir değildir. Zîrâ emir yüksekten dûn olan kimseye olur. Altda bulunan kimse üstde olana emir veremez. Altda olan kimse üstde olandan istediği vakitte, niyâz ve ricâ eder. Âmir ise mâ-dûnuna emreder. İki kuvvet

⁶ Sure-i Mü'min 60

müsâvî olursa, ona iltimas derler. O da ricâ ile olur, birbirlerine ricâ ederler, ricâ ile yapdırırlar bu işi. Öyleyse kulun istediği Allah'a emir değildir.

Şimdi anlatacağım zâten bu duâ meselesinde havâss ile avâmın hâdisesini söyleyeceğim. Tevekkül meselesinde söylediğimiz gibi. Kul Allah'a emretmiyor, kul ricâ ediyor ve niyâz ediyor. Çünkü isteği yerine getirilecek ya getirilmeyecektir. Yalvarıyor çünkü acze düşmüştür. Âcizdir, fânîdir çünkü, bâkîye ihtiyâcı vardır. Mağlûbdur gâlibe sığınması lâzım geliyor. Öyleyse bu bir emir olamaz ancak niyâz olabilir. O da gözyaşıyla isteyerek böyle boynu bükük kalbi kırık ve Cenâb-ı Hakk'a ilticâ eder kul. Bu emir değildir. Emir yukarıdan aşağı olur. Yani Allah kula emreder. Kul Allah'a duâ eder ve niyâz eder.

Tasavvufda duâ, bir şey istemek için değil, Allah'ın emrine itâat etmekten dolayı duâ edilir. Bir şey istemek için değil. Allah diyor ya, "Bana duâ edin" diye. Bunun karşısında bir şey istemez. Allah'ın bu emri yerine gelsin diye duâ eder. Çünkü duâ bulunduğu hâlden başka bir hâle yani bulunduğu dar bir hâlden refah bir hâle geçmesini arzu etmektir. Halbuki böyle olunca bir kul, tasavvufda yani ekâbir olan zevât, hâlerinden râzı olmaması çıkar ortaya ki, o vakit o nasıl Allah'a mukarreb olmuş olur. Nedir öyleyse? "Mâdem ki Allah bana duâ et dedi, ben karşısında bir şey istemiyorum ama bu emir yerine gelsin diye duâ ediyorum" derler, Allah'dan bir şey istemezler sôfiyye kısmı.

Nebîler ve velîler, şahısları için bir şey istemezler, etdikleri duâ, ancak emr-i ilâhînin yerine gelmesi içindir, halk için isterler. Bir de bunda ne vardır, ümmeti talîm vardır. Ümmetin Allah'dan istemesini temîni öğretmek içindir.

Biz şimdi gelelim avâm duâsına yani halk duâsına gelelim. Halk ister Allahu Teâlâ'dan. Ne ister? Kendine hayır mıdır, şer midir bilmeyerek ister. Çocuğu olmayan Allah'dan çocuk ister, bilmez ki istikbalde gelecek çocuk onun başına belâ olacaktır. Haberi bile yoktur. Birisi para ister, zengin olayım der, bilmez ki zenginlik onun başına felâket getirecek. Belki yani kayıtlı konuşuyorum. Bazı kimse mansıb ister devletden, işte başvekil olayım, reisicumhur olayım filan filan diye, arzusu vardır ve Allah'dan ister bunu yani. Bilmez ki o başvekil olduğu vakitte nihâyetinde idâma gidecektir. Yâhud reisicumhur olduğu vakitte büyük bir sûikasda uğrayacaktır. Bilmez bunu, Allah'dan ister mütemâdî sûretde. Şimdi avâmın bu isteklerini Cenâb-ı Hakk onun hakkında hayırlıysa ve o kulu seviyorsa, neyse onun hakkında hayırlı olacak olan o şekilde tecellî eder. Yani evlad istediği hâlde, evlad vermez ona. Çünkü başına belâ olacak. Seviyorsa eğer. Sevmiyorsa, istediğini verir, o çocuklar onu mübtelâ kılar. Hepsî böyle yani ne kadar misâl verdiyse. Seviyorsa eğer o kulu, o istediğinin kendi hakkında hayırlı olup olmadığını bilmediğinden dolayı, vermez. O mahrûm kaldım zannetmesin.

Duâsı müstecâb olmuş, ebedî âleme iş taalluk etmiştir. Sevmezse, istediğini verir, başına belâ eder.

Tasavvufda ise duâ, kendisi velî olmak münâsebetiyle, yani Allah'ın dostu ve mukarrebî, halkın saâdet ve refahı ve necâtı için duâ eder. Çünkü bir iltimasdır yani. Cenâb-ı Hakk sevdiği için onu, onun isteğini reddetmez ve halk için de istemesinden dolayı, halka bu refahı, saâdeti verebilir. İsterse vermez. Bazen verir.

Sunucu, "Eğer hâl böyleyse, eğer biz kendimiz için neyin hayırlı olduğunu bilmiyorsak ve isteğimizin bize verilip verilmeyeceğini bilmiyorsak, o zaman niye duâ etmemiz emrolunmuş, bunun hikmeti nedir?" diye sorunca Efendi Hazretleri "Kula aczini bildiriyor" buyurdular.

Bu defa sunucu "Yani duâ nefsimizi gördüğümüz bir ayna mı oluyor?" diye sorunca, Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Değil mi ya? Aczini gösteriyor işte. İsteğin arzun olmuyor. Bu Hakk'ın varlığına bir delîl. Bizim aklımızın mâverâsında bir akıl, akl-ı küll, bizim aklımızın mâverâsında bir kuvvet-i kudsiyye olmasa herkes istediğini yapabilirdi. Bu duâ, lisânla isteniyor, gerçi elle de bu iş yapılabilir ama. Öyleyse kulun her arzusunun eline gelmemesi, Hakk'ın varlığına bir delîldir. Kulun zâten istemesi, duâsı, bir kudret sâhibini kabûl ediyor ki ondan istiyor. Onun verici olduğunu kabûl ediyor. İmânın bir vechesi o.

Şimdi ben birkaç misâl vereceğim ona, çünkü mevzûmuz ağırdır, bu hikâye herkese revnâk verecek. Şimdi onu söyleyeceğim. Gene toplu bir söz. İnsan Allah'dan ne isterse istesin, Cenâb-ı Hakk'dan hayırlısını istesin. "Yâ Rabbi, hayırlıysa bana ver, benim hakkımda hayırsızsa bana verme" dememiz lâzım gelir. Çünkü isteklerimizin bizim hakkımızda hayırlı olup olmayacağını biz bilmiyoruz. Ama istiyoruz, arzumuz var. "Herkesin çocuğu çocuğu olsun da benim niye bir evladım olmasın, babalık şerefinden mahrûm kalayım. Yâ Rabbi bana evlad ver" diyorum, istiyorum. Tabîî istemek lâzım bunu. Ama bu ya kabûl olur, ya kabûl olmaz. Bu istemek, bir kudret-i külliyyeye boyun bükme, kendini hiçe saymak ve âciz olduğunu ona isbât etmektir. Şimdi üç şeyle misâl vereceğim buna, kıssa ve hikâye ile. İnşâallah cemiyetimiz, topluluğumuz daha güzel, meclisimiz daha güzel zevklenecek ve süslenecektir.

Üç peygamber Benî İsrâîl zamanında geliyorlarmış, bir hayvan iskeletine rast gelmişler. Ama hayvan çürümüş, senelerce, yıllarca evvel yaşayan bir hayvan böyle binlerce yıl evvel. Dediler, "Yâ Rabbi, ne kadar cesîm bir hayvanmış bu". "Haydi Cenâb-ı Hakk'a duâ edelim bunu diriltelim" dediler. Peygamber bunlar

ama. Biri ellerini kaldırdı, dedi, "Yâ Rabbi, bunun kemiklerini sinirlerini biraraya getir". Diğeri elini kaldırdı, dedi, "Yâ Rabbi, bunun derisini ve tüylerini meydana getir". Ve Cenâb-ı Hakk onların duâsını kabûl etdi hemen, derhal o hayvan, eski hâlini aldı. Yalnız canı yok. Üçüncü peygamber dedi ki, "Yâ Rabbi, bu bizim hakkımızda hayırlıysa bunu dirilt ve illâ diriltme" dedi. Hemen kemikler dağıldı. Ve Allahu Teâlâ ona ilhâm etdi ki, onlara vahyetdi ki, "Eğer hayır kelimesini kullanmasaydınız, dirilit diye duâ etseydiniz, duânızı kabûl edip diriltecektim fakat sizin üçünüzü de yiyecekdi bu hayvan. Hayırlı kaydını koyduğunuz için o belâyı def etdim sizden" dedi.

Sunucu, "Benim bundan anladığım, Allah'ın lutfuyla duâlar kabûl olur veya olmaz, her şey buna bağlı" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Yooo! Vermediği olmaz kullarına ama âhirete taalluk eder. Çünkü yakışmaz onun saltanatına bir kul gelsin ondan bir şey istesin de onu kapısından mahrûm etsin. Biz insanken kapımıza gelen fukarâyı boş çevirmeyiz. Ama ne yapar? Hayırlı değilse onun hakkında öteki, ebedî âleme taalluk etdirir, orada verir.

Efendi Hazretleri, "Nefahatü'l-Üns'de bir hikâye var, onu anlatalım, vakit varsa eğer" buyurdular. Sunucu "Üç dakîkamız var" deyince, "bitmez" buyurdular ve hikâyeyi anlatmaktan vazgeçdiler.

Sunucu, "Sôfiyyeden olmayanlar arasında dinler arasında duâ bakımından fark var mı? Meselâ hristiyanlar Îsâ aleyhisselâma duâ ediyorlar. Müslümanlıkta Muhammed aleyhisselâma duâ etmek var mıdır?" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Hayır, ona salavât okuruz biz Allah'a duâ ederiz. Ama O'nun hürmetine isteriz, sevdiği için O'nu, "Yâ Rabbi sevgili Muhammed'in hürmetine bize bunu ver" deriz.

Sunucu, "Demek ki islâmda Muhammed peygambere ulûhiyyet isnâd edilmiyor" deyince Efendi Hazretleri, "Hayır, yooo. Abd, abd, kul" buyurdular.

Sunucu, "Öyleyse, islâm ve yahudilik birbirine daha yakın" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Onlar da muvahhiddirler. Mûsevîlik de muvahhiddir, Allah'ı bir bilirler onlar. İslâm dîni de tevhîd dîni, onlarınki de tevhîd dîni. Yalnız onlarda başka bir şey var, mücerred mûsevîler Allah'ın kullarıdır, diğerlerini saymıyorlar, diğerlerini ikinci safa sayıyorlar. Yani bir iltimas tanıyorlar kendilerine.

Sunucu, "Bu, mûsevîlikde de bir münâkaşa konusu" deyip kısa bir kapanış konuşması ile programı sonlandırıyor.

Ölümün Hakîkati - 18 Nisan 1984

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerinin Amerika'daki bir TV sohbetlerinde programın sunucusu, "Hepimizin önünde karanlık, ne olduğunu tam idrak edemediğimiz, korkutucu bir ölüm hâdisesi var. İslâm'ın ve sôfilerin ölüm hakkındaki tavrı, anlayışı nedir?" diye sorunca, Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Ehemm-i mühimm bir soru bize soruldu. Hakîkaten ölüm diye bir şey yoktur. Doğum vardır. Ve yok olan da bir şey yoktur kâinâtda. Yani Lavozyer Kânunu değil, "yok olan bir şey var olmaz, var olan şey yok olmaz" o da değil. Şu var. Bütün zî-rûh yani rûh sâhibi olan mahlûkât ölümü tadıcıdır. Bu manâya. (Efendi Hazretleri su dolu bardağı alıp bir yudum su içerek ne demek istediklerini gösterdiler). Tadına bakmak bu. Tâ âlem-i ervahdan yani rûhlar âleminde bu tarafa doğru safha safha doğum vardır. Meselâ babanın belinden ana rahmine dökülüş, bir doğumdur o. Babada bulunduğu vakitte nüve, ana rahmine göre orası çok dar bir yerdir. Ana rahmine geldiği vakitte, gelen mahlûk yani insan, orasını kâinât zanneder. Ondan başka büyük bir kâinâtı tasavvur edemez. O düşen nüvenin, aklı da vardır, fikri de vardır, kendine göre bir hayâtı vardır. Kendine göre. Meselâ çocuk dünyâyâ geldiği vakitte, çocuğun bir âlemi vardır, kendine göre siyâseti vardır, annesini nasıl celb eder, ağlayarak meme ister, yâhud elinden aldıkları bir oyuncağı bağırarak çağırmakla taleb eder. Nasıl bunu yapıyorsa, o hayâtı yaşamaktadır kendine göre. Siyâseti vardır, düşüncesi vardır ama kendi çerçevesinde.

Şimdi, ana rahminden çıktığı vakitte ağlayarak dünyaya gelir. Neden? Zannediyor ki ondan büyük âlem yoktur. Buradan çıkıyorum nereye gidiyorum? Bilmediği bir mekâna geliyor, zannediyor ki geniş bir âlemdeydim zannediyor, nereye gitmediğini bilmediği için ağlayarak dünyâyâ gelir. Bakar ki bu âleme burası çok daha büyük, ana rahmine göre gâyetle geniş bir kâinât. Buradan giderken de gene zanneder ki, nereye gidiyorum bilmiyor, gitmediği yere göre burası bir ana rahmi gibidir.

Her çocuk ağlayarak dünyâyâ gelir. Ama târihde birkaç kişi var onlar gülerek dünyâyâ gelmiştir. Ve dünyâyâ geldiği vakitte, şu şekilde gelir, elleri yumuk gelir dünyâyâ. Bu da dünyâyâ harîs olduğuna işâretidir. Fakat giderken de eli yumuk değildir, eli açık gider. Eli boş gider, bir şey götüremez o tarafa doğru. Doğarken çocuğun ağlamasına şâir güzel bir şey söylemiş ki bizimle münâsebeti okuyacağım şiirin.

*Yâdında mıdır doğduğun dem
Sen ağlardin gülerdi âlem*

Ooo çocuk geldi maşallah, erkek çocuğu oldu filan, baba, anne ve akrabâlar gülüyorlar fakat çocuk ağlıyor.

*Öyle bir hayat geçir ki olsun
Mevtin sana hande halka mâtem*

Sen gelirken sen ağlıyordun, halk gülüyorlardı. Sen öyle bir hayat yaşa ki, giderken ölüm sana gülerek gelsin, halk sana ağlasınlar. Arkandan hoş bir sadâ bırak.

Şimdi, Allah'a inananlar, bu âleme nereden gelip nereye gittiklerini, niçin gelip niçin gittiklerini bilenler, arayanlar, soranlar, Hakk'ı bilenler, Hakk'ı bulanlar, Hakk'da olanlar, bunlar, hayatlarında öyle bir hayat yaşıyorlar ki dâimâ insâniyete hâdim, Allah'a kulluk ve şahsına olan vazîfelerini, efrâd-ı âilesine olan karşı durumlarını, cemiyete karşı olan vazîfelerini, Allah'a karşı olan vazîfelerini yerine getirenler, bunlar için ölüm korkulacak bir şey değildir, ölüm bâbında vuslat vardır, kavuşma vardır.

Şu var yalnız, gözden nihân olunur, gözden kaybolunur. Rûhlar gözle görülmez. Hakk Teâlâ murâd ettiği vakitte, rûhu gözle gösterebilir. Allah her şeye kâdirdir. Ama rûh gözle görülmez. Gözle görülen cesedir. İnsan da iki şeyden müteşekkildir, rûh ve cesed. Allahu Teâlâ rûhu cesedin üzerine yüklemiştir. Hayvanın üzerine yüklenen insan gibi yani. Öyle farzedelim. Nereden gelip nereye gidiyor, niçin gelip niçin gidiyor, bunu arayanlar için ölüm bâbında vuslat vardır, kavuşma vardır.

Ölürken rûh, bedenden ayrılır. Eğer muhabbeti varsa bedene, yani bu dünyâ âlemine, fânî âleme, ayrılış güç olur. İki sevgili birbirinden zor ayrılır. Onun için ölümü şiddetli olur, ölümden acı duyar yani. İki sevgili birbirinden ayrılırken nasıl zahmet çekiyorsa, o zahmeti çeker. Allah'a sevgili kişiye, bu acıyı duyurmamak için Cenâb-ı Hakk ona öyle bir âlem gösterir ki, o âleme bakarken bu iş olur biter, duymaz acıyı. Ne gibi. Vaktiyle Yûsuf Peygamber'e bakan kadınlar, ellerini kesmişlerdi, sofrada bıçak koydular onlara, meyva koydular, meyveyı soymak için

bıçaklarını aldılar, Yûsuf da içeri girince, Yûsuf'a bakarken, Yûsuf'un güzelliğine, ellerini kesdiler, duymadılar. İşte ona remzdir bu. Yani Allah, öyle bir âlem gösterir ki, Hakk Teâlâ cemâlini gösterir, sevdiğiyle karşılaştırır, cennetin kapılarını açar, onu görürken o, hiç duymaz o. Yûsuf'un cemâline bakarken ellerini kesen kadınlar gibi.

İnsan ölüme kendini alıştırmalıdır. Alıştırmalıdır kendisini. Bütün felâketler iki şeyi unutmaktan meydana gelir. Birisi Allah'ı, birisi ölümü unutmaktan meydana gelir. Buna binâen, insan ölümü hatırlarsa, fenâlık yapmayacaktır. Ve kendisini ölüme hazırlamalıdır.

Bu âlemden sonra gidilen âlemi de anlatacağım şimdi. Yedi derece üzerine oraya hapsolunur rûhlar, oraya toplanırlar yani. Yedi mertebe üzerine. Söyleyeceğim ama vakit olursa eğer.

Sunucu tenâsüh yani reenkarnasyon hakkında sorunca Efendi Hazretleri defalarca hayır anlamında başını sallayarak buyurdular ki:

Vâris vardır, aynısı değildir. O Şamanizm'de, Budizm'de filan vardır, İslâm'da böyle bir şey yok. Ve bâtıldır o. Bir buğdayı ekdik, o buğdaydan yüz tâne buğday çıkar, o buğday mıdır o? Değil. O buğdaydan hâriç mi? Değil. Bunun gibidir yani. Vâris olur.

Sunucu kendince bir misâl vererek, "Meselâ bir çiçek ekersiniz, çiçek çıkar, çiçek mevsim değişince ölür, fakat aşağıda kökü kalır, sonra aynı kökten ikinci defa çiçek açar" deyince, Efendi Hazretleri "Ama o mu? Değil" buyurdular. Sunucu, "Şekli farklı fakat kökü aynı" deyince, Efendi Hazretleri buyurdular ki:

İnsan da öyledir. Şekil ayrı, ayrıyız, meselâ ben babamdan ayrıyım. Ben de insanım, o da insan.

Sonra, ne lüzûm var buna yani gidip gelmeye ne lüzûm var? Kötülük yapıysa bir insan bu dünyâyâ gelip eşek olmasında ne fayda temin edilecek? İnsan denildiği vakitte, bütün mahlûkât arasında en önemli mahlûkdur. Ondandır daha ileri bir safha yok. Allah var ondan sonra. Ondandır daha şerefli bir mahlûk yok. Tekrardan onu eşeğe çevirmek yâhud yılanı yâhud akrebe yâhud bilmem neye, bir şey değil. İslâm'da bu da var ama âhiret âleminde olacak o, öteki âlemde. Âhiret âleminde var, öteki âlemde var. Burası oranın remzidir. Burası oranın remzidir. Ama başka bir âlem o, ayrı bir âlem.

Şimdi, insanlar iki türlü buradan giderler. Ya insan olarak gelir, insan yaşar, insan gider. Yâhud insan gelir, hayvan yaşar, insan şeklinde hayvan olarak gider. İnsan şeklinde ama, başka bir şekle girmez. Buradan gidenler eğer iyi insansa, Allah melekleri gönderir ona. Sen göremezsın, gören görür. O da görür.

Bilmediği bir âleme gidiyor, ağlamasın diye "Korkma, sakın mahzûn olma, bak bak işte gideceğin yer burası" der, cenneti gösterir ona. Ve o adam gülerek oraya gider. Yâhud babası, yâhud annesi, sevdiği kim ise. Kötü bir adamsa, insanlara fenâlık yapmış, hilkatini bilmemiş, kötülük yapmış, o adam için o vakit felâket o. Ölümü çok şiddetli olur, korkunç olur onun. Çünkü o sevgiliyi göremez ölüm ânında. Göremeyince bütün acıyı duyar ayrılırken. Onun için Allah diyor ki Hazret-i Muhammed'e ve onun vâsıtasıyla bize söylüyor, bu zâlimler hakkında, وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنفُسَكُمُ⁷, sen zâlimleri ölürken bir görsen Yâ Muhammed, neler çekerler onlar". Çünkü onlara perde açılmıyor. Açılmayınca, acıyı duyuyor. Perde açıldığı vakitte, o güzelliği gördüğü vakitte, Yûsuf'u görür gibi, duymuyor acıyı. Onun için müjde geliyor ona.

Buradan giden rûhlar, yedi kat semâda bunların makâmları vardır, o makâmlara çıkar. Toptan söylüyorum şimdi. Kötülerin rûhları felek-i kamerde kalır, kürre-i ardda kalır, buraya hapsederler. Onlara gök açılmaz, semâ açılmaz. Birinci kat semâda, zâhidler, ikinci kat semâda âbidler, üçüncü kat semâda, şehîdler, dördüncü kat semâda, âdiller, beşinci kat semâda, velîler, nebîler, altıncı kat semâda, nebîler, yedinci kat semâda, ulü'l-azim peygamberler. İnşallah bu bahsi bana başka bir zaman sorsun, çünkü ehemmi-i mühim bir bahis bu. Sonra konuşalım inşallah.

⁷ Sure-i En'âm 93

Ölümden Sonraki Hayat - 25 Nisan 1984

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerinin 18 Nisan 1984 târihli sohbetlerinin devâmı mâhiyetinde olan bu sohbetlerinde sunucunun ölümden sonrası hakkında bilgi istemesi üzerine buyurdular ki:

Dilimizin döndüğü kadar, aklımızın yetdiği kadar, Hakk'ın bize bildirdiği bilgi kadar söyleyebiliriz. Yani bu beyânâtımızla her şey tamâmen ifâde edilmiş demek değildir. Bir bahçeden bir gül gibi yani. Çünkü bu geniş bir mevzu, hayât neyse, bu kâinâtı tarîf, memât da onun gibi yani maneviyyâtı da rûh kısmı da öyle. Âhiret kısmı, bu kâinâtın rûh kısmı. Lavozyer'in bir kânûnu var, "Yokdan bir şey vâr olmaz, vardan yok olmaz" kabîlinden. Bu islâmî bir şeydir ve Hazret-i Ali'nin Kasîde-i Tâiyye'sinden bu kayıt vardır. Bu böyledir. Yani kâinât Hakk ile kâimdir. Hakk'dandır, Hakk yaratmıştır, Allah'la kâimdir yani. Böyle olunca, bir şeyin yok olması, Hakk'ın yok olması demektir.

Şimdi, ölüm geldiği vakitte, topraktan hâsıl olan vücûd, gene toprağa rücû ettiği gibi, rûh da âlem-i berzaha gider. Yani bu âleme gelmeden evvel, âlem-i ervâhda idi, o âlemden bu âleme gelmişti, bu âlemden sonra rûhun gideceği yer, âlem-i berzahdır. Âlem-i berzah, dünyâ ile âhiret arasındaki bir âlemdir. Dünyâ ile âlem-i âhiret arasındaki berzahdır. Tâ bu kâinâtın yıkımına kadar, buradan giden rûhlar, orada herkes makâmına göre bir mevkî işgâl eder. İnşâallah onları da biraz îzâh edeceğim bugün, konuşacağım.

Bazı dînlerde bir adam öldü mü, istirahatata kavuşduğunu zannediyorlar. Değil! Bu yanlış bir kâidedir. Çünkü neden? Zâlim ile mazlûm her ikisi de öldüğü vakitte istirahatata kavuşursa, mazlûmun görmüş olduğu ezâ ve cefâ onun yanın kâr mı kalacak? Ve ona o zûlmü yapan zâlimin yanına kâr mı kalacaktır? Ne olacak bu iş? Bu âleme gelen insanlar nereden geldiklerini ve nereye gittiklerini ve niçin geldiklerini ve niçin gittiklerini düşündükleri takdirde, Allah'ı bilecekler, Allah'ı bulacaklar ve Hakk'a karşı kulluk vazîfelerini yapacaklar. Bu kulluk vazîfelerini yapmaları Allahu Teâlâ'nın o kulluğa ihtiyâcından değil. İnsanlar arasında bir adâletin temîni ve beşer birbirinin hukûkuna riâyet etmeleri için vaz olunmuşdur.

Zîrâ bir insanın üç durumu vardır. Bulunduğu cemiyete karşı, bir şahsına karşı ve bir de Allah'a karşı yönü vardır, vazîfesi vardır, mesûliyyeti vardır. Kulun Allah'a karşı olan yönünden, kulun Allah'a ibâdet etmesi şerâitdendir. En büyük vazîfesi kulun, Allah'a karşı ilk vazîfesi, Allah'ı bilmesidir, Allah'ı tanımasıdır ve Allah'a muhabbetidir. Birinci vazîfesi bu. O bedenî ibâdeti, mâlî ibâdeti ayrı. İlk vazîfesi bu. Allah'ı tanıyacak.

Kulun Hakk'a yaptığı ibâdet ve tâat, Allah ondan berîdir, kul vazîfesini yapmakdadır. Noksanlıkları çokdur kulun, Allah kulunu affedebilir. Bu vazîfelerini niçin yerine getiremedi diye. Çünkü O, Mâlike'l-mülk'dür, Rahmân'dır, Rahîm'dir, Gaffâr'dır, Settâr'dır, affedebilir. Ama kul kula zulmederse, kul kulun hakkına tecâvüz ederse, kul kulu harap etmeye kalkışırsa, o vakit Hakk Teâlâ ortadan çıkar. Ancak zulüm gören kul, o kula hakkını helâl ettiği takdirde, Allahu Teâlâ onu affedebilir. Ve illâ kulun affı beklenir evvelâ.

Şimdi, buraya geldi kul yaşadı, ikinci kapı ki âhiret kapısı ki kabirdir orası, bir köprüye benzer bu, buradan bindi köprünün üzerine, yani ana rahminden çıktı ve köprüden yürüdü ve köprünün diğer tarafından karşı tarafa geçti. Köprünün bir tarafından girmek, ana rahminden dışarı çıkmaktır. Köprüden çıkmak, kabirden içeri girmektir. Birisi ana rahminden dışarı çıkmak, köprünün başı, nihâyeti, kabirdir, köprüden çıkmaktır. Uzun görünse de çok kısa bir andır bu. Yani bir ilkbahar gibidir, geceyle gündüz gibidir, gözü açıp kapayınca kadar gelip geçer bu. Böyle uzun görünür halbuki hakîkatde uzun değildir. Onun için şâir demiş ki,

*Ana rahminden çıkdık pazara
Bir kefen aldık döndük mezara*

Yani hayat bu kadar kısa demiş. Yani dünyâyâ gelen adam pazardan bir kefen almak için gelip gidiyor, o kadar demiş.

Türkçe masal anlatırken bizim babalarımız biz bunun manâsını bilmezdik. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, bir de dönmüş bakmış, bir arpa boyu yol gitmiş. Hayat bu kadar kısa. Dere tepe böyle senelerce gidiyor fakat bir dönüyor bakıyor, bir ân yani o. İşte bu.

Gene buraya gelenlerin hepsine bir vazîfe verilmiştir. Fakat bazı adam bu vazîfeleri idrâk eder, bazısı edemez. Vazîfesi bitdiği gün onu oraya çağırırlar, öteki tarafa, "gel buraya" derler. O yüklendiği vazîfesinin ne olduğunu o kul bilmez. Bitdi mi vazîfesi, "Gel" derler o tarafa doğru.

Sunucu, "Kişi vazîfesini nasıl öğrenebilir?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Ecel yastığına başını koydu mu, geriye bakdığı vakitte, vazîfeleri nelermiş, o vakit öğrenebilir, ondan evvel öğrenemez. Kader gibidir, perde kalkmayınca kader görölmediği gibi, bu da öyle. Ölüm yastığına baş koyduğu vakitte, ne gibi vazîfeler kendisine yüklenmiş, manevî vazîfeler, bunun idrâkine o vakit varabilir. İşte apartmanlar yapıldıracakmış, harbler yapacakmış filan, hep bundan zâhir olacakmış, o vakit anlar onu o. Ondan evvel anlayamaz. Ama bunu Allah'ın bildirdiği kullar da vardır, onlar has kullar. Çünkü bazı işlerde Cenâb-ı Hakk kula ilhâm eder ve vazîfesinin ne olduğunu ona bildirir ve o vazîfeyi o îfâ eder ve kendisine yardım eder, o işi bitirirler beraberce yani biri kisb eder biri halk eder. Misâllerini verelim şimdi.

Haccetü'l-Vedâ'da Peygamberimize şu âyet nâzil oldu: وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ⁸, o günden korkunuz ki siz o gün Allah'a dönersiniz yani hesâba çekilirsiniz". Bu âyet nâzil olunca, dört tâne dînin bayramı bir güne geldi. Hristiyanların, Müslümanların, Musevilerin, mecûsîlerin bayramı, dördü bir araya geldi. Ve Ebûbekir de ağlıyordu. Dediler ki, "Niye ağlıyorsun? İşte dîn tamâm oldu bugün". الْيَوْمَ⁹, "size ben nimetimi tamamladım, size gönderdiğim dîni de ikmâl etdim, tamamladım" dedi Allah. Ve dört dînin de bayramı bir güne gelmişti. Herkes seviniyordu, bayram yapıyorlardı, dîn tamam oldu diye. Ebûbekir ağlıyordu. Dediler, "Niye ağlıyorsun?". Dedi, "Dîn tamâm olduysa, Peygamber aramızdan gidecek" dedi. "Çünkü vazîfesi bitdi" dedi. Onu anladı o. Netekim de işte, altı ay sonra Efendimiz aralarından ayrıldılar. Îsâ'nın da böyle, Mûsâ'nın da böyle yani. Ahmed'in de böyle, Mehmed'in de. Zeyd'in de böyle, Simon'un da böyle. Ve söyledi kendisi, "Belki bu sene sizlerle son görüşüyorum" dedi, "son buluşmamız" dedi.

Şimdi anlatacağım. Geldi yaşadı bir adam, yaşadı ve Allah'ın isteği ve dileği üzerine yaşadı. Kimseye bir zararı olmadı, insanlara menfaati oldu ya peygamber ya sulehâdan birisi filan. Bir adam farz ediyoruz böyle. Vazîfe-i insâniyyesini bildi. Allah'a karşı olan yönünü, cemiyete karşı olan durumunu, kendi şahsına, evindeki bulunan âilesine karşı olan durumunu, hakkıyla bir efendilik yaptı yani bir kulluk yaptı ve evine olan vazîfesini, cemiyete olan vazîfesini bildi ve icrâ etdi. Şimdi bu adamın ölümünü anlatacağım ben. Umûmî olarak insan bu işte, bundan hâriç olmayacak. Geldi, yaşadı böyle ve son zamanı geldi, kefeni aldı dönüyor artık gerisi geriye. Yatdığı vakitte, halk onun başına toplanırlar. Doktor gelir, bakar, ümîdini keser doktor. Etibbâ ümîdini kesdi. Şimdi o birtakım âlemleri görür. Gözünden perde kaldırılır onun. Bakarsın eliyle bir iş yapar, onu alır, bunu

⁸ Sure-i Bakara 281

⁹ Sure-i Mâide 3

verir filan. Neyse, durumuna göre yani. Bazısı kaçmak ister, kurtulmak istiyor. Meselâ benim başıma geldi. Bir kimsenin evine gitdik, son nefesinde bizi çağır-dılar. Dedi ki bana döndü, "Şeyh Efendi" dedi, "şu kasada yedi milyon nakit para var" dedi, o günün parasıyla, "şu kadar altın var" dedi, "beni bundan kurtar, beni bundan kim kurtarırsa ona vereceğim bu paraları" dedi. "Aman beni bundan kur-tarın" diyor, duvarı gösteriyor. Ama ben bakdım, göremedim. O görüyor. Onun için Cenâb-ı Hakk Kurân'da, ¹⁰ "فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُقُوفَ" buyuruyor. Rûh hulkuma geldi mi, bu dünyâ perdesi kaldırılıyor. Kaldırılınca, yok denilen âlem meydana geliyor. Yok denilen, inkâr edilen âlem meydana geliyor.

Şimdi, bu zât eğer sulehâdan, sâlih, vazîfelerini tamâmen yapmış bir insansa, Allah ona, melek gönderiyor. Kurân'ın beyânını ben söylüyorum şimdi, Kurân-ı Kerîm'in beyânını. Ve diyor ki ona, "Ey müstakîm olan zât, yani vazîfesini tam, hakkıyla yerine getiren kişi, insanlık şerefine eren kişi, gitdiğin yerden korkma". Çünkü bilmediği bir yere gidiyor, bir âleme gidiyor. "Bırakdıklarına da mahzûn olma, üzülme bırakdıklarına. Bak karşıyı görüyor musun?". Bakıyor o, görüyor karşıdan cennât-ı âliyatı. "İşte senin makâmın budur. Sana bu cennet verildi". Fakat zamanı var bunun. Şimdi buradan bunu seyredeceksin sen. Kıyâmet kop-dukdan sonra buranın miftâhı sana verilir, içeri girersin. Ve o zât ne yapıyor, bunu görerek bu şekilde, meleklerin müjdesiyle böyle, rûhunu teslîm ediyor. Ra-hatlıkla. Cesedi toprağa gidiyor, rûhu âlem-i ervâha yani berzah âlemine gidi-yor.

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ ۝۱۱", Kötü adam. O da aynı böyle. Geliyor melek, şiddetle, ona büyük sıkıntılar vererek, meşakkat vererek böyle, "İnsanlara fenâlık yapan kötü kişi, zâlim herif! Haydi bakalım, her şeyin elinden alındı senin. Her şey benim diyordun sen. Her şey benim diyordun, halka zulmediyordun. Haydi bakalım gideceğin yeri gör, al bakalım". O da bu şiddetle, o korkunçlukla, rûhunu teslîm ediyor. Onun da bir makâmı var âlem-i berzahda, oraya götürüyorlar, vücûdu toprağa giriyor.

¹⁰ Sure-i Vâkı'a 83-84

¹¹ Sure-i En'âm 93

Âhiret Âlemi - 25 Nisan 1984

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerinin bu sohbetlerinde, programın sunucusu daha önceki sohbetlerin devâmı mâhiyetinde ölümden sonraki hayât ve âhiret hayâtında insanın karşılaşıacağı şeyler hakkında bilgi isteyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Düstûr-ı mükerremimiz olan Allah'ın kudsî kitapları var. Ve aynı zamanda akl-ı selîm de, yani bu kitapları insan görmese dahi, akl-ı selîm de, insanların insanlara olan hizmeti ve Cenâb-ı Hakk'ın varlığını gösteren bu varlığı kabûlü ve Hakk Teâlâ'nın karşısında boyun bükmesiyle o yolun felâhına ermiş olur. Akl-ı selîm dedik, akl-ı selîm sahipleri, bu kâinâtı görünce, bunun büyük bir ibret olduğunu ve büyük bir âyet olduğunu muhakkak kabûl edecektir. Ve bir şeyin evveli oldu mu, o şeyin âhiri olur. Bir şeyin zâhiri oldu mu, o şeyin bâtını olacağını kabûl eder. Bir hayât olduğu gibi bir memâtın da olduğunu kabûl eder. Ve bütün kazançlarımızın bir gün gelip elimizden hepsinin çıkması, on sekiz fakülte bitirsek, diplomalarımızın elimizden alınması, yani nihâyetinde hiçbir şey olmaması, bu bizim için en büyük ibretten başka bir şey değildir.

Buradan giden rûhlar, yedi mertebe vardır, yani yedi rütbe, yedi âlem vardır, o yedi âleme taksîm olunur. Vücûdlar toprakda kalır, rûhlar oraya giderler. Ve müjdeyi alarak giderler, müjdesiz değil. En son nefesde, Allah meleklerini gönderir. Biz göremeyiz ama yolcu olan zât onu görür, onları. Yani "komaya girdi" dediğimiz ân yok mu, işte o ânda oluyor bu. Dünyâ ile âhiret arasında bir yerdir o, yarı ölü, yarı diri. Yani bu âlemde akl-ı maâş ile inkâr etdiğimiz, "Âhiret var mıdır yok mudur?" denildiğinde, "Yokdur" dediğimiz, var olduğunu gördüğümüz ân o.

Sunucu, "Başka bir programda bir perdeden bahsetmişsiniz, nedir o perde?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Görmediğini görmesi. Şimdi meselâ bu karşıya bakıyoruz, bir şey görmüyoruz. O âlem geldiği vakitte, görmediğimiz yerde bakıyorsun bazı şeyler zuhûra geliyor. İşte perdenin kalkması o. Bunun da böyle kısa yoldan tarîfi, inkâr ettiğimizi, görmediğimizi görüyoruz. Müjdeci melekler geliyorlar, iyi insansa o kimse, müjdeliyorlar, "Korkulacak bir şey yok". Peygamberse, ulû'l-azim peygamberlerin makâmı, yani Hazret-i Muhammed sallallahu aleyhi vesellem ve O'nun emsâli

olan arkadaşları Mûsâ aleyhisselâmın, Îsâ Peygamber'in, İbrâhim aleyhisselâmın, Nûh Peygamber'in makâmları yedinci gökdedir. Mirâc'da Hazret-i Peygamber, Hazret-i Îsâ'yı ikinci kat semâda gördü, o mirâc davâsı. Şimdi rûhlar âlemini söylüyorum ben. Bunlar ulû'l-azim peygamberler, resûller yani. Sonra altıncı kat semâda, nebîler. Beşinci kat semâda, velîler. Dördüncü kat semâda, âlimler, ilmiyle âmil olan âlimler. Üçüncü kat semâda, zâhidler. Allah'dan râzı olmuşlar, kanâat etmişler kâinâtda hayatlarına. Kanaâtkâr insanlar. İkinci kat semâda, âbidler, Hakk'a ibâdet eden zevât. Buraya kadar hepsi bunlar, müjde alırlar. Derler ki, "Müjde sizin için, korkulacak bir şey yoktur, bıraktıklarınıza mahzûn olmayın, gitdiğiniz yerden korkmayın, işte size cennât-ı âliyât verildi". Fakat kıyâmetden sonra, hesaptan sonra verilecek. Âdetullah böyle. Birinci kat semâda ise, günahkâr kullar. Onlara da melekler derler ki, "Îmânınızı kurtardınız, müjde var ama mahkeme olacaksınız. İnşâallah kurtulursunuz".

Rûh cesedi terk ettiği vakitte, buraya kadar olan rûhlar, semâyâ çıkar, bunlar kabûl edilir semâyâ yani geri çevrilmez. Bir gürûh kalır ki bu gürûh kâfirdir. Allah'a inanmamış, peygamberleri tekzîb etmiş, müminlere eziyet cefâ etmiş, halka eziyet etmiş, halkı inim inim inletmiş zâlimler. Misâlleri Nemrud gibi Firavun gibi yani. Onların emsâlleri, onların vârisleri. Bunlara semâ açılmaz, açılmayınca bunlar felek-i kamerde hapsolunurlar. Yani kürrede, toprağın içinde hapsolunurlar. Yani hem rûhları hem cesedleri. Rûhları neyle meşgûl oluyorsa ona. Meselâ şatosuna çok muhabbeti varmış, şatoya bağlı kalır o. Eşğinde bağlı kalır, hayvanında bağlı kalır. Neyse işte yani makâmı. Şehîdlerin ve enbiyânın rûhları müstesnâdır, onlar serbesttir. Yani âhiret âlemi dünyâ gibi değil. Dünyâda insanın irâde-i cüziyyesi vardır, orada irâde-i cüziyye geçmez, irâde-i külliyyedir. Şehîdler de öyle, rûhları arşın altında, kandiller içerisinde, yeşil kuşlar şeklinde durur ve muhayyedir, istedikleri vakitte dolaşabilirler. Kürre-i arda inerler, çıkarlar filan yani. Velîlerin rûhları da böyle. Enbiyânın da öyle.

Şimdi toplayalım işi. Rûhlar üçe ayrılıyor. Birisi mükâfâtını almış, o mükâfât henüz eline geçmemiş, görüyor aldığı mükâfâtı. Bir kısmı, mahkemenin nihâyetine bağlı, ne olacak mahkemesi, mahkemeyi bekliyor. Bir kısmı da yani son söylediğimiz gürûh, onların da elektrik iskemlesi, idâm sehpsâsı kurulmuş, diyorlar ki, "Seni orada idâm edecekler" ve idâm sehpsâsına bakıyorlar. Tâ mahşerden, hesaptan sonra. Onu öyle seyrederek duruyorlar makâmlarında. Bunu gören zât, tabii kabir azâbı görüyor demektir, onu gördü mü. Diğeri de cennetdeki makâmını görüyor, o da cennetde gibi rahat ve safâ içerisinde.

Sunucu, "İslâm'da cehennem ebedî bir azâb yeri olarak kabûl ediliyor mu?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Tabii, elbet. Cenâb-ı Hakk'ın celâl sıfatıdır cehennem. Cennet de Cenâb-ı Hakk'ın cemâl sıfatı.

Sunucu, "Âhiret âleminde de Şeytan'ın insanlar üzerinde bir tesiri olacak mı?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Hayır, hayır, yok. Kabre kadar vardır. Kabirde bir soru vardır. Bir soru, bir suâl vardır. O suâle kadar Şeytan müdâhale eder. Ondan sonra Şeytan gider, bırakır artık. Bütün dînlerde, Allah ile kul arasında, insanları dalâlete sevk edecek olan Şeytan olduğu gibi, her dînde de Allah ile kul arasında, insanları hidâyete, Allah'a götürecektir bir kuvvet vardır herhâlde. Şeytan, Allah'ın Mudill esmâsının zâhiridir yani zuhûra gelmiş, vücûd bulmuş hâlidir. Hakk'dan gayrı bir şey yok, "Lâ mevcûde illâ Hû"dur. Allah İblîs'i halk etmiş, "Ona tâbi olmayın" demiş. Yoksa istese kaldırırdu onu ortadan.

Sunucu, "Siz her şeyin Hakk'dan geldiğine inanıyorsunuz ama Şeytan'ın kuvveti kendinden mi geliyor, yoksa ona tâbi olan insanlardan mı geliyor?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Hakk'dan gelir. Hakk'dan gelir hepsi ama edeb bakımından biz Şeytan'dan biliriz onu. Nefsdan biliriz, Şeytan'dan biliriz. Hakk'dan gelir hepsi. Çünkü Hakk'ın murâdı olmazsa bir ağacın yaprağı dahi yerinden oynamaz. Şeytan'ın varlığı, insanların hidâyete ve rahat ve felâhına sebep oldu. Peygamberlerin varlığı, insanların felâketine sebep oldu. Nasıl oldu derse eğer, Şeytan'a uymayan cennete gider, peygambere uymayan nâra gider, onun için.

İşte rûhlar böyle orada hapsolunur, kıyâmet gününe kadar böyle devam eder. Ansızın bir gün kıyâmet kopar. Olacak bu çünkü, mâdem bir binâ yapıldı, yıkılacak. Mâdem doğduk öleceğiz, mâdem yapıldı binâ, yıkılacak. Yıkıldıktan sonra, işte ona nefha-i ûlâ diyorlar, İsrâfil Sûr'â üfleyecek, yıkıldıktan sonra, bir müddet sonra Cenâb-ı Hakk ikinci nefhayı üfletecek ve bütün insanlar, ot yerden biter gibi, cesedleri bitecek yerden. Her rûh, kendi cesedini bilerek, bularak, sevk-i tabî ile vücûduna girecek. Ondan sonra on bir sınıf üzerine kabirlerinden kalkıp halk mahşere sevk edilecek. Ama bu dünyâ başka hâle gelecek. Ne dağ kalır ne deryâ kalır. ¹² "يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ", başka bir hâle gelir bu ard, yok olmaz. Sonra hepsi süratle mahşere sürülürler. İşte dünyâdan giderken müjdeyi alanlar, orada müjdesine nâil olur, geçerler. Diğerleri hesâba dâhil olur, hesaptan sonra gene kurtulurlar. Diğerleri de cezâlarını çekmek üzere nâra sevk olunurlar.

Sunucu, "Ölen kimse, kendisi hakkında verilen hükmü değiştirebilir mi?" diye sorunca Efendi Hazretleri "Yok, yok, yok, yok" buyurdular. Sunucu, "Peki

¹² Sure-i İbrâhim 48

öyleyse, ölüm ve yeniden diriliş üzerine bu kadar düşünmenin ne gereği var?" diye sorunca Efendi Hazretleri, "Müminler için iltifât-ı rabbânî o. Kâfirler için de büyük bir inzâr, bize ibret" buyurdular. Sunucu, "Ama biz bilmiyoruz ki, eğer inanmıyorsak" deyince, Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Haber veriyoruz ya. Gayba îmân ediyoruz ya. Peygamberler böyle haber vermişler.

*Mûtû kable en temûtu sırrını fehm eyleyen
Haşrı neşri gördü bunda nefha-i sûr olmadan*

Kıyâmet günü olmadan burada haşrı neşir görür bir adam, akli başındaysa eğer.

Sunucu, "Buradan ölen nefis midir?" diye sorunca, Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Hayır, ıslâhdır o, ölüm yok. Ölüm yok, nefsin sıfatları değişir. Ama ölüm diye tarîf etmişler. Bunun da sebebi var. Meselâ ben bugüne kadar milyarlarca defa öldüm ve dirildim. O da öyle, sen de öyle. Ama bu çok sûratli olduğu için elektrik gibi, farkına varmadık.

RADYO SOHBETLERİ

Zikrullah ve Tevhîd - 12 Mart 1978

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri, Amerika'daki bir radyo programında, sohbete başlamadan önce yanındaki hâfız efendilerden birine önce ezan okutdular, arkasından Sûre-i Fâtiha'yı okutunca, programcı, "Fâtiha Sûresi hakkında biraz bilgi verebilir misiniz, bir de başda okunmasının hikmeti nedir?" diye sorunca, Efendi Hazretleri "Elbette" buyurdular ve "Allah'ın rahmeti ve bereketi bizi dinleyenlerin ve insanlık üzerine olsun" diyerek sohbete başladılar:

Hamd ü senâlar, ibâdetler, tâatlar, yücelemeler, hepsi Allah'a mahsûsdur ve Allah içindir. O, âlemlerin rabbi ve hâlikıdır. O, rahmân ve rahîmdir. Rahmândır, bu âlemde bulunan cümle mahlûkâta, yarattıklarına merhamet eder, şefkat gösterir. O, rahîmdir, bu âlemden sonraki ebedî âlemde, gene kendine has olan kullarına merhametlidir, lutuf ve fazıl sâhibidir. O, kıyâmet gününün sâhibi ve mâlikidir. Bu âlemde, izâfî olarak bize birçok nimetler verilmiş, bizler birçok nimetin sâhibi olduğumuzu zannederiz. O, ¹³"مَالِكِ يَوْمَ الدِّينِ" dir. Yarın o âlemde yani ebedî âlemde, hiç kimse bir mülke, bir mâlikiyete sahip olamaz ve değildir, ancak mâlik O'dur. İşte bu sıfatlara mâlik olan Allah, biz sana ibâdet ederiz. Seni severiz, senden çekiniriz ve bu ibâdeti yapmak için de senden yardım bekleriz. Senin yardımın olmazsa, sen bizi ibâdetine kabûl etmezsen, biz sana ibâdet edemeyiz. ¹⁴"إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ", bizi doğru yolda sâbit-i kadem et, ayaklarımızı sâbit et. Bizleri senin rızâna varan, rıdvânına erişen, cennetine giren, seninle buluşan ve görüşenlerle berâber eyle. ¹⁵"صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ", bizleri senin in'âm u ihsân ettiğin sırât üzerine bulundur, o sırât ki, bizi gadabına uğramışlardan eyleme. Âmîn, duâmızı kabûl eyle. Bizi kulluğunda sâbit-i kadem et, huzûrundan kovma, bizim gönüllerimizi Allah'sız eyleme.

Sunucu zikrullah hakkında sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

¹³ Sure-i Fâtiha 4

¹⁴ Sure-i Fâtiha 6

¹⁵ Sure-i Fâtiha 7

Zikir, hatırlamaktan gelir, lugatçe manâsı. Zikir denildiği vakitte, Hakk'ı hatırlamak ve Hakk'ı bilmek, Hakk'ı bulmak, Hakk'la olmayı kabûl etmektir. İnsanları felâkete sürükleyen ve mahvına sebep olan en büyük fenâlık da Allah'ı unutmaktır. İnsanlar hilkat bakımından, ahsen-i takvîm üzere yaratılmış, bütün mahlûkâtın efdali. Allah'ın sevgilileri insanlardandır. Hakk'ı unutanlar ise, yaşayışta hayvanlar gibi, belki de fâciada, felâketlerde hayvanlardan daha ednâ ve eşnâ olurlar.

İnsanın vücûdunda merkezi vardır ki bu, kalbdır. Bu kalb de nazargâh-ı ilâhîdir. Semâlara ve arda sığmayan Hâlık-ı A'zam kalbe sığmıştır. Bir kalb, Hakk'la olursa o kalb ma'mûrdur. Bir kalbde Hakk olmazsa, o kalbde kötülükler ve kötülüklerin anası olan Şeytan kâim olur. Kalbini kötülüklerden arıt, Şeytan'ı oradan çıkar ki, Hakk oraya tecellî eylesin. Kirli bir eve, pâdişâh gelmez, oraya misâfir olmaz. Kalbini tathîr et ki Hakk oraya tecellî eylesin. Kalbi temizlemek de zikrullah ile başlar. Zikrullah hem zikredeni tathîr eder hem de Hakk'ı unutanlara Hakk'ı hatırlatır.

Seriyyeden süreyyâya kadar yani kürre-i arddan semâvâtın mâverâsına kadar hepsi birer risâle ve kitaptır, okuyabilen için. Bütün mahlûkât da Allah'ı zikretmekdedir. Kulağında gaflet pamuğu olmayan, bu zikri işitir, duyar. Gözünde perde olmayan da Hakk'ı buradan görür. Zîrâ nereye bakarsak Hakk'ın yüzüne bakmış oluruz. İşte bunun için zikir insana bu sırları keşfettirir. Zîrâ zikredeni Allah zikreder. Ayakça Allah'ı zikredeni, bu âlemden sonra halk ayağa kalktığı vakitte, Hakk zikreyler. Tövbe ile Hakk'ı zikr eyleyeni Allah afv u mağfiret eder. Diz üzeri çökerek Hakk'ı zikr eyleyeni, kıyâmet gününde bütün enbiyâlar o günün şiddetiyle diz üstü çökdüğü vakitte, Hakk zikreyler. Onun için unutmamak lâzım. Unutmamak için de zikre dâim olmalıdır.

Zikir ferden de yapılır, toplulukla da yapılır. Az evvel bahsettiğim gibi bütün mahlûkât zikretmekde. Fakat bir kısım halk, zikir yaptığının farkında olup, diğeri farkına varmadan Hakk'ı zikretmekdedir.

Kalblerinde aşk ve muhabbet olanlar zikirden hoşnûd olurlar, zevk duyarlar ve muhabbetleri artar. Zîrâ rüzgarlar, ağaçların hışırdamaları, kuşların ötmeleri ve denizde balıkların dahî tesbîhi ve zikri vardır. Bunları duymak ve görmek lâzımdır. Gören görür. Kulakları sağır olanlar, âhenkden anlamazlar ve işitmezler. A'mâ olan da renkten haberdâr değildir, rengi görmez. İnnîn olan da zevk u safâyı bilmez.

Efendi Hazretleri "İsteniyorsa, arzu ediyorsa, bir zikir ilâhîsi okunsun, hep beraberce okuyalım" buyurunca sunucu, programı dinleyenlerin de duyduklarını tekrar ederek kendi kendilerine zikredebilmesi için Efendi Hazretlerinin bir mikdar

zikretmesini isteyince, Efendi Hazretleri, "Bir mikdar tevhîd edelim" buyurdular ve Kelime-i Tevhîd zikri yaptılar. Zikrin hitâmında buyurdular ki:

Yûnus Emre de Âşık Yûnus Emre, şu nefesiyle zikri ilân ediyor ve zikrin manâsını bizlere ifâde etmekte.

*Taşdı rahmet deryâsı
Gark oldu cümle 'âsî
Dört kitâbın ma'nâsı
Lâ ilâhe illallah*

Biraz şerh edecek olursak birçok sırlar meydana çıkacaktır. Hakk'ın rahmeti taşdı bütün mevcûdâtı sardı. Bütün mevcûdât, rahmet-i ilâhî içerisinde müstağrak oldu. Bu rahmetin içerisinde dînli dînsiz, denli densiz müstağrak oldular, gark oldular. Dört kitâbın manâsı yani, İncil, Tevrat, Zebûr ve Kurân, dört kitâbın manâsı lâ ilâhe illallah. Şerh edecek olursak, görüyoruz ki, İncil olsun, Tevrat olsun, Zebûr olsun ve Kurân-ı Muazzam olsun, bütün gâye, Hakk'ı tevhîd etmek, Hakk'da yok olmak, Hakk'da vâir olmak, Hakk'la kâim olmak.

İkinci beyte geçiyoruz. "Budur esmânın hası". Allah'ın isimlerinden en güzeli, en hası, en mükemmeli bu isim. "Siler kalbinden pası". Günah ile âlûde olan gönül kararmış, bu karayı denizin suları, pınarların, nehirlerin suları tathîr etmez, temizlemez. Ancak "Lâilâheillallah" ile dökülen gözyaşıyla bu karalar temizlenir ve tathîr olur. Allah'ın en mühim, en büyük ismi budur. Nedir bu "Lâilâheillallah"? Semâ, ard, içinde bulunan bütün mahlûkât, hepsi "Lâilâheillallah" demekde.

*Erenlerin burağı
Yakın eder ırağı
Arşın kürsün direği
Lâ ilâhe illallah*

Burak kelimesi, berkden müştakdır. Berk yıldırıma isim verilir, yıldırımın ismidir. Berk ne kadar süratli, bir ânda bir uçdan bir uca gitmekde. Allah'a erenlerin burakı bu tevhîddir. Ve bu isim Allah'a insanı hemen kavuşdurur. Zîrâ, ¹⁶ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ. Kurân-ı Kerîm söylemekde, yani "Ben size can damarınızdan daha yakınım", Allah böyle söylüyor. Fakat insanlar Hakk'a uzak. Nasıl ki Allah kula can damarından daha yakınsa, kulun da Hakk'a yakınlığını îrâs eden ve Hakk ile halkı birleştiren, sevişdiren, buluşduran, vuslat veren ancak "Lâilâheillallah" dır.

¹⁶ Sure-i Kâf 16

Sunucu Kelime-i Tevhîd'i herkesin öğrenebilmesi için Efendi Hazretlerinden ağır ağır okumasını ricâ edince, Efendi Hazretleri üç defa ağır ağır tevhîd etdiler, Kelime-i Tevhîd'i medd ile okudular. Sunucu Kelime-i Tevhîd'i tekrar etdikden sonra, dinleyenlerin zikrullahı iştirâk etmesini söyleyince, Efendi Hazretleri tarîkat-i aliyye âdâbı üzere Kelime-i Tevhîd zikrine başladılar.

Sunucu, Efendi Hazretlerinin nasıl sülûk ettiğini anlatmasını ve mürşidlerinden bahsetmesini isteyince, buyurdular ki:

Hilkat itibariyle ve âilemin de dindar bir âile olması münâsebetiyle, babamın vefâtında, babamın arkadaşı olan bir mürşide, babam beni vasiyet etdi. O zâtın terbiyesinde yetiştim. Altı yaşında iken Kurân-ı Kerîm'i okumasını öğrendim. Yedi yaşına vardığım vakitte, birçok sûreleri ezberledim. Bu arada da o zât-ı akdesin, yani mürşidim olan zâtın, terbiyesini gözlerimle görüyor, onun bana yapmış olduğu muameleden ibret ve ders alıyordum. Fakat bu dersi aldığımı farkında değildim.

Kurân-ı Kerîm lisân bakımından, fesâhat, belâgat bakımından Arabî lisândır, Arapçadır fakat manâ bakımından Allahçadır. Bütün kütüb-i semâviyye yani semâvî kitaplar da aynı durumdadır. Meselâ Tevrat, zâhirde lisânen fesâhat, belâgat, bakımından İbrânîcedir fakat manâ bakımından Allahçadır. İncil de böyledir. Allah'la araları iyi olanlar semâvî kitapları anlayabilirler. Eğer kalblerinde Hakk korkusu, Hakk muhabbeti olmazsa, o kitaplar onlara söylemez. Bu kitâbı da öğrenmek için, biraz o lisândan çalışmak lâzım geliyordu, Arapçaya çalıştım. Bir taraftan da medenî mekteblere devâm ediyordum. Bir aralık askerî mektebe girmeyi tasavvur etdim, düşündüm. Annem beni asker yapmak istiyordu. Zîrâ sülâlemiz iki âileden geliyordu. Ana tarafım şeyhdi, Halvetî şeyhiydi. Bulgaristan Yanbolu vilâyetinin Halvetî Şeyhi Seyyid Hüseyin Efendi'ydi. Bulgaristan Osmanlı İmparatorluğunun dâhilinde iken, dedelerimiz orada halkı irşâd etmişlerdi. Baba tarafım da askerdî. Annem beni asker yapmak istiyordu. Çünkü fakîr bir hâlde idik.

O aralık karşıma bir Efendi çıktı. Bu Efendi anneme rüyâda göründü, dedi ki, "Bunu asker yapma, bunu manevî asker yap". Ve bu zât benimle meşgûl oldu. Ben çocukluk hasebiyle dersden kaçsam, beni kovalar, beni takib eder ve beni bulur, muhakkak sûretde gündüz ve gecede mutlakâ bana bir şey öğretmeye çalışırdı. Zâten benim terbiyemle meşgûl olan zât da ölmüşdü. Bu zât benimle meşgûl oldu ve bana Arapçayı, Kurân'ın manâsını ve hadîsleri talîm etdi ve İbn Arabî'den kitaplar okutdu.

Gecelerden bir gece bir rüyâ gördüm. O rüyâ içerisinde bir zât-ı mübâreki gördüm. Fakat ben bu zâtı hiç tanııyordum. Ertesi günü bu zât benim

ticârethânemin önünden geçti. Ben o zâtı görünce, "Bu adamı ben bu gece rüyâmda gördüm, bunda bir iş var" dedim fakat dedim ki, "Eğer bu bir manevî bağılıksa, o zât bana müracaat etsin". Bu niyeti yaptım. İki gün sonra gene bir rüya gördüm. Yine aynı zâtı gördüm. İki gün sonra başka bir rüyâ gördüm, gene o zât benim dükkanımın önünden geçti. Gene dedim ki, "Bu zâta ben teslîm olmayacağım ancak o bana gelip de müracaat ederse teslîm olacağım". Sonra o zât aşağı doğru gidiyordu, ben dükkânın camından onu takîb etdim, dükkândan iki yüz adım kadar ayrıldıktan sonra, durdu ve geriye döndü, dükkanıma geldi, dükkanımdan içeriye başını sokdu, "Hâlâ îmân etmeyecek misin!" diye bana söyledi. Derhal ellerine yapışdım ve onu dükkanıma aldım, ellerini öpdüm. Ve bana inâbe etdi yani beni dervîşliğe kabul etdi. Artık nazarî olarak gördüğüm dersleri, ilme'l-yakîn, aynel-yakîn, hakka'l-yakîn görmeğe başlamıştım. İnsanların ne gizli bir hazîne olduğunu, Allah'ın nice esrârına yüklü olduğunu öğrendim. Bu zâtla temâsımız on üç sene gibi bir zaman oldu. On üç sene sonra bu zât göçdü.

Tabii benim gibi nice ihvân u yârânı vardı. Ben istihâre etdim ki "bunun yerine kim kâim olacak, ona iktidâ edeyim" diye. Beni Nûreddin Cerrâhî Şeyhi Seyyid İbrâhim Fahreddin Efendi'ye rüyâ âleminde gönderdiler, "oraya git" dediler. Halbuki İstanbul Kâdirîhânesi beni oraya halîfe yapmak istiyordu, ben rüyâ âlemiyle, manâ âlemiyle Fahreddin Efendi'ye gitdim, dervîş oldum. Bir tarafda halîfe olacaktım, maneviyyâtda bu işler emirle, rüyâ ile olduğu için, gitdim, Fahreddin Efendi'ye dervîş oldum. Bir müddet sonra da şeyhimin gördüğü seyr u sülûkü, bende zuhûra geldiğinden dolayı şeyhim beni hayâtındayken, kendisine halîfe tayîn etdi. Vefâtından sekiz ay evvel, postuna beni oturtdu. En büyük kerâmâtından bir tânesi de "Dil-i âgâh ile bütûn cihânda bilinesin" diye bana duâ etdi ki, beni beş kıtada tanırlar. Duâsının müstecâb olduğunu görmekteyim.

Sunucu, dinleyicileri az sonra yapılacak olan zikrullaha davet ederken, "telefonlarınızın fişini çekin, kapılarınızı kilitleyin" deyince, Efendi Hazretleri hislenerek buyurdular ki:

Amerika halkının, Allah'a karşı muhabbeti bizi mesrûr etdi. Hayâtımın en güzel günlerini, en güzel demlerini yaşamakdayım. Bu zikirlerin insanlığı necâta götüren bir vâsıta olmasını Allah'dan temennî ediyorum. İnsanların birbirinden nefretini kaldırmasını, insanları tevhîdde birlikde toplamasını ve tevhîd şarâbını nûş etmelerini Allah'dan niyâz ediyorum.

Tasavvuf ve Tevhîd - 12 Mart 1978

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri, Amerika'daki bir radyo programında sunucunun, "Biz gerçi daha yolun başındayız ama bize bu yolun nihâyetinden bahseder misiniz?" diye sorması üzerine buyurdular ki:

Yolun başlangıcı Allah, ortası Allah, nihâyeti gene Allah. Zîrâ Allah'dan geldik, Allah'a gideceğiz. Ne mutlu bunu düşünene, bu âlemde bunu hissedene!

Sunucu, "Sôfîlerde sevgiliden ayrı düşmenin verdiği büyük bir acı ve ıztırâb vardır, değil mi?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Ayrılık yaklaşmayı, yaklaşmak ayrılığı iktizâ etdirir. Toplandık, dağılacağız. Zîrâ toplanan dağılır, yapılanlar yıkılır. Ne mutlu o kişiye ki, ayrılıkta vuslatı bulmuş, vuslat meyini nûş etmiştir.

Az evvel tevhîdden bahsetmiştik. Tevhid, nefy ve isbâtdır. "Lâ" ile başlıyoruz, "yok", sonra "illallah", "ancak Allah var" diyoruz. Bunun üzerine bir kıssa anlatmak, nakletmek istiyorum, Amerikan halkına hediyem olsun.

Vaktiyle ârif-i billah yani Allah'ı bilen, ârif-i billah Allah'ı bilen demek, ârif-i billah, vâsıl-ı ilallah bir zât, zâhirde harap görünüyor, hakikatde bir defîneye mâlik. Fakat insanlar bunun farkında değildi. Bir dervîşi vardı, böyle bir zâtdı. Bu zât, Bâb-ı Meşîhat'a yani şeyhleri tekkelere tayîn eden dâireye mürâcaat edip, kendisine bir tekke istedi. Bakdılar hâline bu zâtın, harap vaziyetde giyimi kuşamı. İçindeki defîneyi göremediler. Fakat şöyle kararlaştırdılar. Bir metrûk tekke, harap ve metrûk, buraya bunu tayîn edelim, bu zât orasını tamîr eder, orada oturur dediler. O zât o tekkeye gitdi, tekkenin hem zâhirini hem bâtını mamûr eyledi ve günden güne başına cemaat toplandı. Arıların bala üşüşdüğü gibi. Günden güne tekke şereflendi. Çünkü mekânın şerefi içinde oturanladır. Kuşsuz kafesin kıymeti olmadığı gibi, mekânda oturan kişi yok mâhiyetinde ise, o mekânın kıymeti kalmaz. Susuz çeşme gibi.

Bunu gören Bâb-ı Meşîhat bu zâtı davet etdi ve dedi ki, "O tekke harap ve metrûk idi, sen orasını tamîr etdin, mamûr etdin, senin başına halk çoğaldı. Senin ilmî

kudretini biz bilmiyoruz, binâenalâzâlik seni imtihan edeceğiz. Çünkü sen makâm-ı irşâda lââyık mısın, değil misin, bunu bilmemiz için, muhakkak sûretde seni imtihan etmemiz lâzımdır" dedi. "Peki" dedi "buyrun imtihan edin beni" dedi. Dediler ki, "Dervîşlerin ilk dersi Lâilâheillallah'dır, bize bunun manâsını söyle". O zât dedi ki, "Bu Lâilâheillallah'ın manâsını sizin bildiğiniz gibi mi söyleyeyim, ben kendi bildiğim gibi mi size haber vereyim?". Dediler ki, "Bizim bildiğimiz bize, sen kendi bildiğin gibi söyle". Bunun üzerine dedi ki, "Mâdem ki ben bildiğim gibi söyleyeceğim, tek başıma söylemem ben bunu, dervîşlerimden bir dervîş Mehmed var, onu alacağım, beraber söyleyeceğiz" dedi. Ve dervîşini aldı, meşâyihin huzûrunda oturdu ve tevhîde başladı. "Lâilâhe" diyor, gözden kayboluyordu, "İllallah"da gene mevcûd oluyordu. Gene "Lâilâhe" diyordu, yok oluyor, "İllallah"da gene mevcûd oluyordu. Üçüncü sefer gene kezâ, "Lâilâhe" de yok oldu, "İllallah" dedi vâr oldu. Dördüncü seferinde, "Lâilâhe" dediği vakitde, şeyhler de meşâyih de hepsi yok oldular ve "İllallah"da mevcûd oldular. O fakîrin, zâhirde fakîr görünen, abası eski fakîrin ne gibi bir defîneye mâlik olduğunu o vakit anladılar, elini öpdüler, duâsını alıp, kendisinin hatırını hoş etdiler ve irşâda lââyık dediler.

Nefy ü isbâtı böyle göstermişti. Tevhîdin nûru böyle tecellî etmişti. Zîrâ Hakk'da yok olan ebedî vâr olur. Varlığına nihâyet olmaz. "Mak'ad-ı sıdk"a erişir. Sâdıklar makâmına erişir. Hakk ile koklaşır, cümbüş eder, sevişir. Allah'da yok olanlara, Hakk ile vâr olanlara selâm olsun.

Kurân-ı Kerîm : Mâhiyeti, Nüzûlü ve Esrârı - 1 Nisan 1979

Kurân-ı Kerîm, yüce Allah'ın semâvât ve ardın ve onun içerisinde bulunan bütün mahlûkâtın, bilinen ve bilinmeyen âlemlerin sâhibinin kelâmıdır. Bu kelâm-ı azîzi Allahu Sübhânehû ve Teâlâ Hazretleri, Ümmü'l-Kitâb'dan Levh-i Mahfûz'a, Levh-i Mahfûz'dan da Cibrîl-i Emîn, Nâmûs-i Ekber vâsıtasıyla peygamberlerin seyyidi olan ve nihâyeti bulunan, nûru evvel ba'si sonra olan Muhammed aley-hissalâtü vesselâma Cebrâil nâmındaki melek ile yirmi üç senede âyet âyet inzâl etmiştir.

Kurân-ı Kerîm sarf, nahiv, lugat bakımından, fesâhat, belâgat yönünden Arabîdir fakat manâ bakımından Allahçadır. Allah'dan korkanların ve Allah'ı sevenlerin kalbine Allah Kurân'ı hidâyet eder yani öğretir ve indirir ve Kurân'dan ancak Allah'ı sevenler ve Allah'dan korkanlar anlayabilirler.

Kurân-ı Kerîm'i elimizdeki kadar görmek ve "Kurân bu kadardır" diyerek iddiâ etmek, gökyüzündeki güneşi baklava tepsisiyle ifâde etmek gibidir.

Kurân-ı Kerîm'in kelimâtını ifâde etmek için insanların lisânı kâfi gelmez. Zîrâ insan, fânî ve hâdisdir, Allah ve kelâmı bâkîdir. Denizler mürekkep, ağaçlar kalem, rûh sâhibi olan mahlûkât kâtib olsa, semâ ve ardda kâğıt olsa, bidâyetden nihâyet ve kıyâmet gününe kadar bütün bu zî-rûh olan mahlûkât bu kitâbı yazsa, bu kitâbın manâsını, kalemler tükenir, mürekkepler biter, kâğıtlar nihâyete erer, yazan zî-rûh melekler, insanlar, bütün mahlûkât, onlar yorulur, biter, fenâ bulurlar, fakat Kurân'ın kelimâtına nihâyet olmaz.

Yüz suhuf, üç kitap yani üç büyük kitap, İncil, Tevrat, Zebûr, hepsi Kurân'ın içerisinde mevcûddur. Evvel ve âhir, zâhir ve bâtın, yaş ve kuru ne varsa, Kurân'da mevcûddur. Yalnız görmeye göz, işitmeye kulak, anlamaya beyin, tatmaya da aşk ve muhabbet gerektir.

İbn Abbas ki Peygamber'in ammisi oğludur, "Devem kaybolursa, Kurân-ı Kerîm'den bulurum" diyor. Bu, fal kitâbı değil, fal bakmayacak. Kurân'ı anlamak bakımından söylüyoruz. Kişinin Allah'a kurbiyyeti yani yakınlığı ne kadar olursa, Kurân'dan o kadar anlayabilir. Gene İbn Arabî yani Muhyiddîn İbn Arabî, Şeyh-i Ekber kaddesallahu sırrahu'l-ekber Efendimiz Hazretleri, bindiği binekten yere düştü. O'nu kaldırmak için koşan talebeleri "Niçin kalkmıyorsunuz, üstâzımız, hocamız, bir şey mi oldu?" deyince, "Hayır, hiçbir şey olmadı. Yalnız bu düşüşüm Kurân'da var mıdır diye tefekkür etdim ve buldum, Sûre-i Fâtiha'da buldum" buyurdu.

Gene size bir acîb haber vereyim ki, Tâ-Sîn-Mîm âyet-i celîlesinin ki bu müteşâbihâtdır, bunun tefsîrinde, ki yerlerini de gösterebilirim, birisi İbn Kesîr Tefsîri ve Tefsîr-i Taberî, arzu edenlerin aynı âyetin tefsîrine bakmalarını ricâ ediyorum. Bu tefsîrler Arabiyyü'l-ibâredir, Arapçadır, isteyenler bunları yani bu anlatacağım kıssayı kendi lisânlarına çevirerek anlayabilirler. Yani Arapça bilen bir kimseye mürâaat ederek. Şurada bir kıssa var, şöylece. Bir zât, İbn Abbâs'a geldi, dedi ki, "Efendim, Kurân-ı Kerîm'in bazı sûrelerinin başlarında müteşâbihât var, yani Elif-Lâm-Mîm, Elif-Lâm-Râ, Tâ-Sîn-Mîm, Kâf-Hâ-Yâ-Ayn-Sad gibi. Bunların manâlarından bize haber verir misiniz, ezcümle Tâ-Sîn-Mîm ne demektir?". İbn Abbas ona dedi ki, "Seni alâkadar edecek bir manâ yok orada, senin işin değil o, sen git, Allah'ın kitâbını oku, emirlere ve nehiylere ve duâlara bak, kıssaları oku, ibret al. Senin bu işi anlamaman lâzım değil". O adam mahzûn oldu ve İbn Abbâs'ın huzûrundan ayrılırken, İbn Abbâs'ın yanında bulunan Huzeýfetü'l-Yemânî ki Peygamber'in sırdaşı idi, o dedi ki, "Gel, gel, ben sana anlatayım onu, hadi bir parça öğren. Bir şehir olacak, yani bir şehir yapılacaktır. O şehrin ortasından bir nehir akacak, o şehri ikiye ayıracak, kıyâmete yakın bir zamanda, Peygamber'in sülâlesinden Abdülilâh nâmında bir zât, bu zâtı katledecekler, sonra onu katledenleri de sabaha karşı ateş gelip yakacak yani onları da sabaha karşı silahla katledecekler".

O zâta bu haber verildiği vakit, ne Bağdad şehri vardı, yokdu şehir filan hiçbir şey, Bağdad'ı sonradan imâr etdiler, Abbâsîler bir Bağdad şehri ortaya koydular ve netekim de 1958 senesinde, Peygamber sülâlesinden Abdülilâh katlolundu ve Faysal katlolundu ve onu katleden Kâsım'ı da sabaha karşı aynen ateşle katlettiler. Bu kıssa yukarıda isimlerini saydığım Taberî ve İbn Kesîr tefsîrlerinde mevcûddur ki vaktiyle yazılmış yani bundan bin sene evvel yazılmış tefsîrdir.

Bunun gibi nice esrâr-ı ilâhî, Kurân'da mevcûddur, ama anlayana, görene, körene!

İstanbul'un fethi, Türkler tarafında İstanbul'un fethi Kurân'da mevcûddur ve o âyetden bakarak İstanbul üzerine gitdiler ve İstanbul'u feth etdiler. "Beldetün tayyibe". Sûre-i Sebe'de. Sûre-i Sebe'deki ¹⁷"بَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ" âyet-i celîlesinin târihi ile, Arabî hicrî olarak, 857'de İstanbul feth olunmuşdur. Denizlerden bir katre, şemsden bir zerre olarak bazı esrârı fâş etdik.

Kurân-ı Mübîn bir tezkiredir. Kendinden gelen enbiyâyı tasdîk eder ve etdirir. Bizden evvel geçen ümmetlerin, Allah'a inanmayanların başına gelen felâketleri göstererek bizleri hakka, doğruluğa, sadâkate davet eder, emirleri ve nehiyleri ile insanlara insanlığı bildirir, muhabbeti arttırır, derdlilerin derdine dermân olur. Bütün hayırlar ondadır. O, Hakk tarafından gelen bir göz gibidir. O gözü kim takarsa, hak ve hakîkati ayırır, hak ve hakîkati kabûl eder ve bâtili ve hakkı ayırır.

Dağlara nâzil olan Kurân dağları eritirdi ve dağları dümdüz ederdi, işte bu âyet-i Kurâniyye buna nâtıktır: ¹⁸"لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْنَاهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ". Eğer biz Kurân'ı dağlara indirseydik, dağlar haşyetullah ile erirdi. İnsanoğlu dağlardan kavî olduğu için, tecelliyâtı ilâhî dahi insanoğluna olmuşdur. Ashâbın beyân etdiğine göre ve haber verdiğine göre, Cenâb-ı Peygamber'e deve üstünde Kurân nâzil olduğu vakit, Kurân'ın şiddet ve dehşetiyle deve çökmüşdür.

Kurân, peygamberlere muhabbet etdirir ve peygamberleri körü sıfatlardan arıtır. Îsâ Peygamber'i berâat ettirmiş, bir âyet olduğunu haber vermişdir. Babasız dünyâyâ gelmesinden dolayı. Îsâ aleyhisselâm, babasız geldiği için, onu bir âyet olarak Kurân haber vermiş, mukaddes annesi Meryem'i kötülüklerden tathîr etmiş ve siddîka olduğunu i'lân etmişdir. Mesîh olduğunu haber vermişdir. Ve biznillah ölüleri diriltdiğini ve a'mâların gözünü açdığını ve cüzzamlılara şifâ verdiğini i'lân etmişdir. Ve Îsâ'nın şânını bildirmişdir. Kurân, ibret kitâbıdır. Kurân, sadâkat kitâbıdır. Kurân, aşk ve muhabbet kitâbıdır. Bizlere enbiyâ muhabbetini aşıl原因 Kurân'dır. İnsanın halîfetullah olduğunu Kurân haber vermişdir.

Kurân, okunmaya doyulmaz. Herhangi bir kitâbı birkaç defa okusak bıkalabiliriz ama Kurân okundukça okunacağı gelir. Okuyanın iştahı açılır.

Kurân'ın mucizâtından bir tânesi de beş yaşında bir çocuk, 114 sûre, 6666 âyet olan Kurân'ı hıfz eder. Hiçbir dînin sâliki ve ruhbânı, kendi kitâbını ezberlemesi mümkün değildir, belki bazı pasajları ezberleyebilir, halbuki Kurân-ı Kerîm'i beş yaşında bir çocuk ezberler. Her asırda binlerce, yüz binlerce hâfız mevcûddur.

¹⁷ Sure-i Sebe' 15

¹⁸ Sure-i Haşr 21

"İnsan hâdis olduğu hâlde, Kurân kadîmdir ve Allah'ın kitâbıdır, nasıl hıfz edebilir?", diye sorulursa ve "kadîmi hâdis olan insan nasıl okur?" denirse, Hâfız olan Allah Kurân'ı hıfz ettirmişdir ve hâfızın ağzından gene Kurân'ı okuyan kadîm olan Allah'dır.

Sûre-i Hadîd 'de Allah'ın arş üstüne istivâ ettiğini az evvel hâfız efendiler okudular ve tefsîri de yapıldı. Arş, iki kısımdır. Birisi arş-ı sûrî, diğeri arş-ı hakîkîdir. Arş-ı sûrî, Allahu Teâlâ'nın makâmını bildiği bir yerdir, insanlar onu bilemezler ancak elfâz ile bilirler. Arş-ı hakîkî ise Sadr-ı Muhammediyyetdir. İşte Muhammed aleyhisselâma vâris olanlar, bu kitâbı ezberlerler ve o arş-ı hakîkiye istivâ eden Allah, Kurân'ı okur, hâfızın ağzından.

Kurân-ı Kerîm mücerred Arabî harflerle ifâde edilmez, bütün kâinât Kurân'dır. Bu kâinât Kurân'dır. Zîrâ okuyabilen için seriyyeden süreyyâya kadar kitaptır, risâledir. Kurân'ı melekler okur, Kurân'ı âşıklar okur, Kurân'ın ahkâmına sâ-dıklar riâyet eder.

Kurân bir habldir, ipdir, bir ip gibidir, bir ucu Allah'ın yed-i kudretindedir, diğeri ucu beşeriyyete uzatılmışdır. Her kim bu ipe tutunursa, Hakk'ın rızâsına, rıdvânına, cennetine ve cemâline ve zâtına erişir. Kurân'ı oku ki her derdine şifâ bulasın.

Kendisine Kurân'ın nâzil olduğunu Peygamberimiz şöyle haber vermektedir. "Yaşım otuza vardıkdan sonra bana yalnızlıklar sevdirdi" diyor Hazret-i Muhammed sallallahu aleyhi vesellem. "Hıra dağına çekilmem bana bildirildi ve sevdirdi". O dağ ve o mağara Mekke-i Mükkereme'nin civârındadır. Orada senelerce riyâzat yaparak Allah'a ibâdet eden Muhammed aleyhissalâtü ves-selâmın kendi haber verdiği göre :

Günlerden bir gün Cebrâîl bana geldi, Cebrâîl nâmındaki melek. Nûrlu, güzel yüzlü bir zât idi. Bana sokuldu, ben onu görünce ayağa kalktım ve ona doğru yürüdüm. Bana dedi ki, "Oku" dedi. Ben dedim ki, "Ben okumak bilmem" dedim. Beni kucakladı ve sıkdı. Öyle bir sıkdı ki kemiklerim birbirine girdi. Sonra gene bana "Oku" dedi, "Mâ ene bi kâriin, ben okumak bilmem" dedim. Sonra gene beni kucakladı ve sıkıştırdı, sonra gene "Oku" dedi. Gene ben tekrâr etdim, "Ben okumak bilmem dedim". Üçüncü sefer beni gene sıkdı, öyle bir sıkı sıkdı ki, bütün kemiklerim birbirine geçti ve ¹⁹ "اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ", "Yaradan Allah'ın ismiyle oku", dedi. ²⁰ "خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ", "etden, kan pıhtısından insanı halk eden Allah'ın ismiyle oku" dedi.

¹⁹ Sure-i Alak 1

²⁰ Sure-i Alak 2

"اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ"²¹, "Kalemi insana bildirdi, talîm etdi, okumayı ve yazmayı talîm etdiren Allah'ın ismiyle oku" dedi. "عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَم"²² İnsana bilmediğini öğreten Allah'ın simiyle oku" dedi.

İşte buraya kadar, ilk âyet bana böyle nâzil oldu. Korkmuşdum, titriyordum. Sûratle dağdan aşağı indim. Semâdan bir ses geldi kulağıma, "Yâ Muhammed" diye. Başımı kaldırıp semâyâ bakdığım vakit, az evvel bana Kurân'ın talîme den zâtın vücûdu şark ile garbı, doğuyla batıyı kaplamışdı. Koşarak Hatîce'nin evine geldim, âilemin evine. Korkuyordum ve titriyordum. "Zemmilûnî zemmilûnî yâ Hatîce, beni ört, ört, beni bastır, ben titriyorum" dedim. "Ben gördüğümü gördüm. Acaba bu benim gördüklerim nedir? Akıl hastalarının gördüğü bir şey midir, cinler midir, yoksa Hakk'ın meleği midir?". Hatîce bana dedi ki, "Sana cinler ve hayaller görünmez. Sen insanlara merhametlisin. Sözünde sâdıksın. Ağlayanın gözyaşını silersin. Yetîmleri okşarsın. Senin gibi bir kerîm zâta cin görünür mü? Benim evvelden rüyâ görüp bir peygambere varacağımı haber vermişler idi, sen işte peygambersin, son peygambersin. Îsâ Peygamber'den sonra gelen peygamber sensin" dedi.

Gene melek gelmişti ve bana diyordu ki, "يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ"²³, ey yorganlara bürünmüş, kendini örtmüş olan Muhammed, "قُمْ فَأَنْذِرْ"²⁴, kalk, kavmini Hakk'ın celâliyle, heybetiyle, azametiyle korkut ve insanları Allah'a davet et. Allah'ı tanımayanların istikbalde görecekları cezâ ile onları korkut ve haber ver onlara. "وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ"²⁵, Rabbini tekbîr et, yücelt, O'nu tesbîh et, O'nu takdîs et. "وَتِيَابِكَ فَطَهِّرْ"²⁶, temizliği emreyle, sen temizsin, temizliği emreyle ki bütün beşerin zâhiri ve bâtını temiz olsun, nûr-i îmân ile tezyîn olunsun. Zîrâ insanın kalbi sarây-ı ilâhîdir, sarây-ı lâhûtîdir". İkinci seferde de bu âyet-i celîle nâzil olmuşdu.

İşte 6666 âyet-i kerîmeden en evvel bu âyetler nâzil olmuş, sonu da Haccetü'l-Vedâ'da, "وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ"²⁷, o günden korkunuz ki, o gün Allah'a döneceksiniz ve bu dünyâ hesâbını Allah'a vereceksiniz, o günden korkunuz" emriyle Kurân tamâm olmuşdur.

²¹ Sure-i Alak 3-4

²² Sure-i Alak 5

²³ Sure-i Müddessir 1

²⁴ Sure-i Müddessir 2

²⁵ Sure-i Müddessir 3

²⁶ Sure-i Müddessir 4

²⁷ Sure-i Bakara 281

Kurân kâfirleri, münkirleri korkutur. Allah'ın azâbının olduğunu, Allah'ın celâlinin olduğunu haber verir ve tehdîd eder. Tehdîd etmesinin altında da yine rahmet vardır. Bir baba çocuğuna, "Senin gözünü çıkarırım" dese, buna kendisi râzı mıdır? Babanın oğluna olan muhabbeti ve şefkati mahdûddur. Allah'ın rahmetine nihâyet yokdur. Böyle rahmetlerin rahmetine mâlik olan Allah hiç kuluna karşı bu şekilde muamele yapar mı? O bir merhamet-i ilâhîdir ki, bu tehdîdle onları doğru yola getire. Kâinâtda Hakk'dan gayrı bir nesne yokdur. Kurân mü'minleri, îmân edenleri, âşık-ı sâdıkları, müjdeler, tebrîk eder, teşvîk eder. Tebşîrât-ı Kurân da kula rahmet, tenzî-i Kurân da yani Kurân'ın korkutması da kullara rahmet ve aynı zamanda tebşîrâtı da rahmetdir. Allah güzeldir ve dâimâ O'ndan güzellik gelir. Kerîmden kerem umulur zîrâ Allah kerîmdir. Allah gafûr-dur, kendine rücû edenleri affeder. Allah settârdır, kulların suçlarını örter. Eğer kulların suçlarını örtmeseydi, birbirimizin yüzüne bakabilir miydik? Kulların görmedi yerde gönüllerimizi pas etdik. Halk içinde güzelliklerimizi yani güzel taraf-larımızı gösterdik. Eğer halkdan gizli olarak yaptığımız suçları Allah ortaya açsaydı, setretmeseydi kim kimin yüzüne bakabilirdi?

İlâhî Aşk - 1 Nisan 1979

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerine Amerika'daki bir radyo sohbetinde ilâhî aşk hakkında sorulunca "Bunun îzâhı çok güç. Bal yiyen, balın manâsını anlatamadığı gibi, bal yemeden de balın ne olduğunu anlamadığı gibi, bunun gibi bir şeydir" buyurdular.

Programcı "lütfen îzâha gayret edin" diye ısrâr edince Efendi Hazretleri şöyle buyurdular:

Her şeyin iyi tarafını görmek, her şeye ibret ile bakmak, Allah'ın bize vermiş olduğu nimetleri görmek ve bunları takdîr etmek, Allah'a muhabbetin yolunu gösterir. Bu tarîfim, muhabbetin tohumu demektir. Zamanla bu tohum gelişecek, ağaç olacak ve meyva verecektir. O vakit, aşkın ne olduğunu tadan bilecek, anlatması güç olacak, ancak o derde mübtelâ olanlar o işi bileceklerdir, o sırra vâkîf olacaklardır. Ve her şeyin Hakk olduğunu ve Hakk'a doğru gittiğini, Hakk'dan gayrı bir şey olmadığını bildikten sonra, bu aşk deryâsında boğulacaktır.

Programcı bir ilâhî okunmasını ricâ edince, Efendi Hazretleri ile yanında bulunan zâkirler, güftesi Âşık Yûnus'a âid "Dağlar ile taşlar ile çağırayım Mevlâ seni" ilâhisinin Hicaz bestesini okudular.

*Dağlar ile taşlar ile çağırayım Mevlâm seni
Seherlerde kuşlar ile çağırayım Mevlâm seni*

*Sular dibinde mâhî ile sahrâlarda âhû ile
Abdâl olup Yâ Hû ile çağırayım Mevlâm seni*

*Gökyüzünde Îsâ ile Tûr dağında Mûsâ ile
Elimdeki âsâ ile çağırayım Mevlâm seni*

*Derdi öğüş Eyyûb ile gözü yaşlı Ya'kûb ile
Ol Muhammed mahbûb ile çağırayım Mevlâm seni*

*Hamd ü şükrullah ile vasf-ı "kulhüvallah" ile
Dâimâ zikrullah ile çağırayım Mevlâm seni*

*Bilmişim dünyâ hâlini terk etdim kîl ü kâlini
Baş açık ayak yalını çağırayım Mevlâm seni*

*Yûnus okur diller ile ol kumru bülbüller ile
Hakk'ı seven kullar ile çağırayım Mevlâm seni*

Bu nutkun tercümesinden sonra programcı, Efendi Hazretlerinin nutuklarından birinin okunmasını ricâ edince, Hüseyinî makâmındaki "Bülbüller sazda güller niyazda" ilâhisi okundu:

*Her sabah erken
Uyanıver sen
Degil gönülden
Elhamdülillah*

*Kuşlar zikirde
Dervîş fikirde
Şâkir şükürde
Elhamdülillah*

*Bülbüller sazda
Güller niyazda
Söyle namazda
Elhamdülillah*

*Koşuşur herkes
Duyulur bir ses
Der ki her nefes
Elhamdülillah*

*Dilimde Kurân
Virdim her zamân
Tesbîhim her ân
Elhamdülillah*

*Kalbimde îmân
Gönlümde sultân
Elimde fermân
Elhamdülillah*

*Ellerim kârda
Gönlüm hep yârda
Bollukda darda
Elhamdülillah*

*Oldum Halvetî
Buldum devleti
Geçdim zulmeti
Elhamdülillah*

*Oldum Cerrâhî
Buldum hak râhı
Feyz-i ilâhî
Elhamdülillah*

*Rahmete irdim
Dîdârı gördüm
Lezzeti duyduğum
Elhamdülillah*

*Cerrâhî'ye gel
Versin sana el
Hak yol budur bil
Elhamdülillah*

*Dergâha vardım
Yüzümü sürdüm
Cemâlin gördüm
Elhamdülillah*

*Dervîşler durmuş
Sâfâyı sürmüş
Dîdârı görmüş
Elhamdülillah*

*Haddimi bildim
Yolumu buldum
Pîrimi gördüm
Elhamdülillah*

*Âşık devrânda
Gönlü sultânda
Söyle her ânda
Elhamdülillah*

*Dergâh açıldı
Nûrlar saçıldı
Hulle biçildi
Elhamdülillah*

*Yatma seherde
Uğrarsın derde
Söyle her yerde
Elhamdülillah*

*Aşkî zikreyler
Mevti fikreyler
Hakîkat söyler
Elhamdülillah*

Programcı bu nutkun yazılış hikâyesini sorunca, Efendi Hazretleri bu nutk-i şerîfin hangi ilhâm ile zuhûr ettiğini anlattılar ve bazı kıtalarını da şerh etdiler. Bu

beyânât, dervîşliğin hakîkatini, seyr u sülûkün mâhiyetini ve tasavvufun inceliklerini göstermesi bakımından da çok kıymetlidir. Buyurdular ki:

Seher vakti kalkmış idim. Bir ilkbahar sabahıydı. Bursa'nın gül bahçelerinde bulunuyordum. Bülbüller gül dalına konmuş, ilkbahar olmak münâsebetiyle, güle karşı aşklarını ilân ediyorlardı. Her sevilen naz ettiği gibi, gül de bülbüle naz etmekdeydi. Çünkü maşûk âşıka dâimâ naz eder. Bazen kul da Allah'a naz eder, Allah da kula naz eder. Bunu böyle görünce, kendi kendime "Allah'a kıyâm et ve O'na namazda hamd et" dedim. Çünkü bu hakîkati görmüştüm. Hakîkati görünce buna karşı şükretmek lâzımdı. Bunun şükrü de ancak ibâdet olabilirdi. Namaz, bütün zikrin cem'i idi ve şükrün ifâdesi idi. Onun için "Söyle namazda elhamdülillah" dedim. "Şükret Allah'a, hamd eyle" dedim.

Mücerred "Şükür Yâ Rabbi" demek, bu zikirdir. Lisânen söylenen bir kelâmdır bu. Bunu fiilen göstermek lâzımdı. Güzelliğin şükrünü nasıl ifâde edeceğiz. İffet ve ırzımızı muhafaza etmekle idi. Bize verilen malın şükrü nasıl ifâde edilirdi Allah'a karşı? Açık doyurmakla, çıplağı giydirmekle olurdu bu iş. Aşkın da ifâdesi neydi? Bunun da şükrü neydi? Böyle ilâhî söylemekdi. İşte ben de bu hâlde Allah'a şükrümü ifâde etmişdim.

Seher vakti, Allahu Teâlâ ile kul arasındaki perde kalkar. Her bir seherde yüz bin esrâr-ı ilâhî keşf olunur. Uykuyla bu nimet kaçırılır mı? İstikbalde çok uyuyacak idik. Onun için seherde yatmak bu nimetleri kaçırmak ve derde uğramaktır. Öyleyse her yerde Hakk'ı zikreyle ve şükreyle.

Şerîat içinde yüzüyordum. Nasıl ki Mûsevîler şerîatlarına bağlı olarak kaldılar ve Hazret-i İsmâ gelip onların kaba ve soğuk şerîatını felsefesiyle ve Allah'dan aldığı âyât u beyyinât ile İncil'i getirdi ve insanları aşka davet etdi. İslâm'ın nefse acı gelen şerîatını, tarîkata girmekle tatlı yapmışdım ve nefsimde zulmet gibi gelen şerîatin acı emirleri, bana tatlı olmuştu artık. İşte bu bir zulmet idi, bu tahavvül ile, bu değişmek ile, yani nefsimde acı gelen şerîatin emirleri artık bana tatlı geliyordu ve zulmeti geçmişdim. Bu da Tarîkat-ı Halvetiyye'ye girmekle olmuşdu. Bunun için Allah'a hamd etmeyeyim mi? Bu nimeti bana Allah ikrâm etmişdi, bunun için Allah'a hamd etmeyeyim mi?

Bakdım herkes koşuyorlar. Herkes işine gidiyor, çocuklar mektebe gidiyor. Cıvılcıvıl kuşlar ağaçlarda ötüyor, her sesden Allah'a hamd etmek duyulmakda, her nefes Allah'ı zikrediyor. Kimisi bu hamdin farkındaydı, kimisi farkında değildi ama her nefes Allah'a hamd ediyordu. Ve Allah'a doğru koşuyorlardı. Bütün kâinâtda koşanlar, çalışanlar, çabalayanlar, hep herkes herkes Allah'a koşmaktadır.

"Oldum Cerrâhî", Tarîkat-ı Halvetiyye'nin kırk sekiz kolu var, ben Cerrâhî koluna intisâb etmişdim. Burası beni nûrlandırmışdı. Kâinâtta Herkesin bir nasîbi vardı, benim nasîbim de Cerrâhîlik'dendi. Bu yol beni Hakk'a götürüyordu. "Buldum hak râhı". Çünkü bu yola intisâb etmekle Hakk'ın yoluna girmiştim. Bu yol beni Hakk'a götürüyordu. Her giden yol Hakk'a gidiyordu. Fakat benim yolum Cerrâhî yoluydu, benim için hak râh bu idi. Bu da feyz-i ilâhîden başka bir şey değildi. İşte bunun için Allah'a hamd ediyorum. "Elhamdülillah".

"Aşkî zikreyler". Dâimâ zikretmekdeyim. "Mevti fikreyler". Ölümü düşünüyorum. Zîrâ bu âlemde ölmeden evvel ölenler, olurlar. Çünkü Hazret-i Muhammed demiş ki, "Ölmeden evvel ölünüz", ben de olmaya çalışıyordum ve ölmeden evvel ölmeyi düşünüyordum, bu nasıl olacak diyordum. Dinleyenlere ve anlayanlara hakikat söylüyorum, doğru söylüyorum. "Elhamdülillah". Allah'ın bütün nimetlerine şükrediyorum, gene "Elhamdülillah".

Programcı, "Şimdi sizi dinleyenlerin hepsi aşkın kuvvetini ve tatlılığını bir dereceye kadar tatmışdır, peki ama bunun aşk-ı ilâhî ile nasıl bir alâkası var?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Yok, ne tadarsa ister az olsun ister çok olsun, hepsi aşk-ı ilâhîdir. Hattâ platonik aşklar da, yani bir kadının bir erkeğe olan muhabbeti, bu da aşk-ı ilâhîdir. Fakat sevdiği ona perde olmuşdur. Bir gün o perde aralanacak, matlûba ve maksûda ve maşûk-i hakîkîye nâil olunacaktır. İş ki sevsin, sevgi hissiyâtı bulunsun, sevsilsin. Sevmek kolay, sevmek güçdür. Âşık olursa, o aşk ateşiyle yanarsa, bir gün mutlakâ maşûkuna erecekdir. İşte aşkullah, bu şekilde insana sunulur. Allah'ın nimeti de nikbeti de insan elinden olduğu gibi, aşk da bu şekilde insan elinden halka sunulur.

Efendi Hazretleri "Müsâade ederseniz bir hikâye anlatabilir miyim?" buyurdular ve şu ibretlik hikâyeyi lutfetdiler:

İstanbul'da Bayezid Camisi vardır. İstanbul'un mühim câmilerinden bir câmidir. Li hikmetin İstanbul'un fethinden bu tarafa, o câmide meşâyih bulunur. Şeyh câmisidir. Şeyh de sâkîdir, dervîş kadehdir, aşk da şarabdır. O sâkî elinden o kadeh doldurulur. Bu, kısa yoldur bu. Bazen aşk başka elle de sunulabilir. Bu, yolun kızasıdır. İşte o câmide, o câminin resm-i küşâdında, Şeyh Cemâl-i Halvetî, o câminin resm-i küşâdı için, pâdişah tarafından tayîn olmuşdu. Ve Şeyh kürsüye çıkmışdı, konuşacakdı. Câmide pâdişah ve sadrazam ve şeyhülislâm ve diğer meşâyih, büyük zevât toplanmışdı. Halk da toplanmışdı oraya. Şeyh derse başlayacağı vakitte, konuşmaya başlayacağı vakitte, bir saf adam, belli ki Allah onu gönderdi oraya, bir saf adam ayağa kalkarak, "Şeyh Efendi, bütün halk burda toplanmış, benim eşeğim kayboldu, benim eşeğimi bulur musunuz?"

diye Şeyh'e ricâ etdi. "Halka sorun, gören var mı?" dedi. Şeyh dedi ki ona, "Otur, otur ben senin eşeğini şimdi bulurum". Ve halka hitâb etdi, "İçinizde hiçbir şeye âşık olmayan var mı? Aşk nedir bilmeyen var mı?". Ayağa üç adam kalkdı ve dediler ki, "Biz aşk nedir bilmeyiz, sevgi nedir anlamayız". Onun üzerine Şeyh, o adama hitâb etdi, "Sen bir eşek kaybetdin, ben sana üç tâne eşek buldum".

Halbuki eşeğin bile yeşil ota aşkı vardır. Onun için insanoğlu âşık olduğu vakitte, melekden yüksek, aşkı bilmediği vakitte eşekden âdî olur. Amerikalılara bir hediyem olsun.

Programcı Efendi Hazretlerinden bir duâ isteyince Efendi Hazretleri şöyle duâ buyurdular:

Ey güzeller güzeli olan Allah! Ve güzeli seven Allah! Aşkı bize sun. Aşkınla kalblerimizi nûrlandır, yüzlerimizi sürûrlandır. Bize aşkı tatdır, cemâlini göster. Her taraf senin cemâlinden başka bir şey değildir ama cemâlinden hicâbı gider ki görelim. Sana erelim, seni bulalım, seninle buluşalım, mazhar-ı zât olalım, sevişelim seninle Yâ Rab. Sen istediğini istediğine verir, istediğini istediğinden alırsın. Gâlib sensin. Bu âlemde müstakillen mâlik gene sensin. Seni zikredeni sen zikredersin. Seni seveni sen seversin. Sana yürüyerek gelene sen koşarak gelersin, istediğini verirsin, mahrûm etmezsin. Biz senin kulların iken, kul iken, evimize gelene ikrâm ederiz, sen pâdişahlar pâdişahısın, rahmânsın, rahîmsin, gaffârsın, cemîlsin, latîfsin, hâşâ senin kapına ilticâ edeni kapından boş çevirir misin. Elbet çevirmezsin. Yâ Rab kapına geldik, boynumuzu bükdük, insanlığı tevhîd altında cem eyle, adâveti gider, düşmanlığı muhabbete çevir. Buna kâdir olan ancak sensin. Sana açılan elleri, seni zikreden dilleri, seni seven gönülleri mahrûm etmezsin. Kapına geldik, boynumuzu bükdük, elimizi açdık. Ey sevgili! Ey maksûd! Ey matlûb! Ey Allah! Bizi aşkınla taltîf et. Başımıza muhabbet tâcını, kalbimize aşk ilâcını koy ve gönlümüzden aşkı çıkar. Aşk bizim rızkımız, onsuz yaşayamayız. Bizi mahrûm etme Yâ Rabb. Duâmızı kabûl et. Bizi kapından mahrûm çevirme. Âmîn.

Kabz, Bast, Nazar ve Rüyâ - 28 Mart 1980

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerine Amerika'daki bir radyo sohbetlerinde kabz ve bast hakkında sorulunca buyurdular ki:

Şahsın gördükleri ve işitdikleri ve yedikleri ve efâli ve akvâli, bu iş üzerine tesiri vardır. Hattâ bazı zevâtı görür, yâhud gördüğü kişinin nazarına uğrar, onun dahi insan üzerine tesiri olur. Hattâ en mühimlerinden bir tânesi de budur yani nazar meselesi.

Nazarın mâhiyeti hakkında sorulunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Şimdi, nazar iki kısım. Bir nazar var, rahmet nazarı var, şefkat ve sevgi nazarı var. Bir de hased ve kötülük nazarı var. Bir de hilkat bakımından kötü nazarlı kişiler var.

İşte az evvel söylediğim gibi. Bir şeyh bir huzûra geldi, orada dervîşleri var idi. Oturdu fakat kendisinde kabz hâli var, yani açılmıyor gönlü. Ve sordu, "Burada yabancı kimse var mı?". Dediler ki, "Yabancı kimse yok ama sabahleyin bir adam geldi buraya, asâsını yani bastonunu burada bıraktı, gitdi, o kadar". "O asâyı dışarı çıkarın" dedi. Ve asâyı dışarı çıkardılar, şeyhin kalbi açıldı ve kabz hâli gitdi, bast hâli geldi kendisine.

Bir adam ne kadar iyi olsa, meydân-ı muhârebede düşmanın kurşunundan kurtulamaz, meğer ki kendini iyi müdafaa ede. Yani bir adamın iyi olması, kötü adamın nazarından kendisini kurtaramaz. Ancak bir silah olması lâzım ki onu karşılasın. O silah da nedir? Duâsıdır, Allah'a sığınmasıdır. Sordu bana o soruyu çünkü.

Gördükleri ve yediklerinden bahsetmişdim az evvel, bunların tesiri olur diye. Bunların hepsine misâl vereceğim şimdi. Evvelâ yediğinden bahsedeyim. Çünkü ilk görüş, bakması, dinlemesi, yediği, bunlar ufak bir şey görülür, fakat bir tohum toprağa atıldığı vakitte nasıl ki çoğalırsa, insan vücûdunda da öyle çoğalabilir. Güzel bir insanlar karşılaşırsınız, biliyorsunuz o adam kalbi çok temiz bir insandır, o gün insanın işi rast gider. Kalbi, elinde olmayarak, bir neşe içerisinde o gününü geçirir. Bir misâlini vereceğim şimdi. Bir komprime olarak, hikâye olarak anlatıyorum.

Bir kötü adamı, çok kötü bir insanı, o devrin mahkemesi idâma mahkûm etdi. Ve hükmü infâz etdiler, asdılar. Ve onu şehrin ortasında asdılar ki gelip geçen ibret alsın diye. Çünkü bazı insanlar ancak böyle şeyi görürlerse ibret alabilirler, manevî asılmanın farkına varmazlar, maddî olarak görürlerse anlayabilirler. Çünkü her eşyâ konuşmaktadır ama anlayan için. Anlamayan ancak konuşursa anlayabilir yani kelimeleri işitirse anlar. Oradan bir velî geçiyordu, zannediyorum Cüneyd-i Bağdâdî, kaddesallahu sırrahu's-sâmî Hazretleri. İşte görmekte kabz hâli olduğu için Hazret onu gayr-ı irâdî olarak gördü ve gözlerini kapadı ve o asılan adama şefkat nazarıyla bakdı. "Eyvah! Bu adam iyi bir insan olsaydı, idâma mahkûm olmasaydı, hayâtını gâyetle güzel şekilde geçirseydi ve dünyâsını ve âhiretini mamûr etseydi", bu fikre zâhib olarak, şefkat nazarıyla bakdı fakat gözünü kapadı. Çünkü çirkin bir hâdiseydi, kabz hâli gelebilirdi insana. Çirkin şeylere bakmak gözün âfetidir, göz âfeti. Bakmamak lâzımdır. Fakat Şeyh görmüşdü bunu. Ve o gece o zâtı, rüyâda gördüler, o şehrin yani Bağdad şehrinin ileri gelen velîleri, Hakk dostları. Dediler ki, "Sen kötü bir adamdın, mahkeme cemiyeti senin şerrinden kurtarmak için seni idâma mahkûm etdi, seni asdılar, sen cennete nasıl girdin?" dediler. Rüyâyı bir kişi görmedi, kırk kişi gördü. O zât dedi ki, "Ben kötü bir insandım ve cezâmı çektim. Bir şeyh efendi geçdi oradan, bir Allah'ın dostu, velîsi, bana nazar etdi, merhamet nazarıyla. O merhamet nazarıyla nazar etmesinden dolayı beni Allah affetdi ve dedi ki, 'Kulum, sevdiğim, sana rahmet nazarıyla bakdı, ben de seni affetdim', onun için bu makâma yükseldim" dedi.

Şakî olarak ölen bir kimse, bir nazarla böyle saîd olursa, hayatda yaşayan kimseye, bir Allah'ın velîsi nazar ederse, yâhud kötü bir kimse nazar ederse, elbet nazarının tesiri olacaktır.

Yeme davâsına gelince. Onun için de bir kıssa anlatayım.

İstanbul'da Şeyh Vefâ Hazretleri vardır, Bayezid civârında. Fâtih'le Bayezid arasındadır türbesi. Bu Şeyh Vefâ'nın bir çocuğu vardı. Yani erkek çocuğu dünyaya gelmiş idi. Çocuk beş altı yaşına vardı, oynamak için kapının önüne çıktı. O

devirde İstanbul'da, şimdiki gibi çeşmeler filan yokdu, sakalar yani su taşıyanlar, hayvan derisini kırba yaparlar, onunla su taşırlardı. Çocuk bir çivi bulmuş, o çiviyle sakaların kırbasını deliyor ve oradan fışkıran suya ağzını veriyordu. Ve bu günlerce böyle devam etti. Fakat sakalar Şeyh Efendi'ye gelip, "Senin oğlun bizim kırbalarımızı deliyor" diyemiyorlardı. Çünkü çocuğun terbiyesizliğinin manevî mesûliyeti baba ve anne üstündeydi. Bir gün artık sakanın birisinin canına tak dedi, dedi ki, "Ben gidip bu çocuğu babasına şikâyet edeceğim" dedi, "ya terbiyesini versin ya evine hapsetsin çocuğu". Ve Şeyh'in huzûruna geldi. Ve Şeyh Efendi'ye niçin geldiğini arz etdi. Dedi ki, "Sizin mahdûmunuz elinde bir çivi, bizim kırbalarımızı deliyor. Şeyh Efendi, bunun terbiyesini ver. Çünkü bundan âciz olduk biz". "Ne vakitten beri bu iş böyle oluyor?". "Çocuk sokağa çıkdığından bu tarafa, oynamaya çıkdığından bu tarafa bunu yapıyor bize". "Niye bunu bana söylemediniz?". "Edeb etdik, size karşı terbiyemiz müsâid değildi bunu söylemeye ama artık mecbûr olduk". Ve Şeyh dedi ki, "Kimin zarar ziyanı varsa, gelsin benden alsın ve haklarını bana helâl etsinler". Sonra, çocuğu çağırmadı, annesini çağırdı yanına. "Düşün taşın bakayım, ne gibi kusur yaptın Allah'a karşı, Allah'ın istemediği bir iş yapmışsın sen". Kadın dedi ki, "Ben Allah'ın dediği yoldan hiç çıkmadım". "Hele iyi düşün" dedi Şeyh Efendi. Kadın düşündü, dedi, "Bir kusûrum olarak bunu düşünebiliyorum ben. Bu çocuğa ben hâmileydim ve komşuya oturmaya gitmişdim. Komşu dışarı çıkdığı vakitte, masanın üstünde bir limon gördüm. Utandım istemeye limonu. Kadınlar hâmile olduğu vakitte aşererler yani gördüklerini yemeye çalışırlar, ne görürlerse ister canları. "Onun için limonu kadının haberi olmadan aldım, iğne ile deldim ve limonu ağzımla emdim ve yerine koydum limonu. Kadın görmedi bunu". Şeyh dedi ki, "Hah hastalık keşf olundu şimdi. Sen iğneyle limonu deldin, ağzını limonun suyuna verdin. Çocuk ne yaptı, çiviyle kırbayı deliyor, ağzını suya veriyor, aynısını yapıyor. Ama kalıp değişik. Manâ bir, kalıp değişik. Seninki limon, onunki kırba, çocuğunki kırba". "Çâresi nedir? Bu hastalıktan kurtulalım bu manevî hastalıktan". "Git kadına de ki, ben senin limonunu aldım, iğneyle deldim ve suyundan içdim, bana onu helâl et ya parasını vereyim ben onun sana". Kadın gitdi ve söyledi, dedi ki, "Ben bu çocuğa hâmileydim, senin bir limonun vardı burada, sana sormadan ben o limonu deldim ve emdim. Şimdi onu bana helâl et veyâhud bedelini istersen bedelini vereyim. Ne yapmam lâzım gelirse onu yapayım" dedi. Kadın dedi, "Helâl olsun, limonun ne kıymeti var". Şeyh Efendi çocuğu çağırıp, "Sen niye kırbayı deldin! Niye böyle yaptın!" demedi. Ertesi günü bakdılar, çocuk kapının önünde oynuyor, sakalar geçiyorlar kırbayla, çocuk çiviyle kırbayı delmiyor, yerleri çiziyor böyle oynuyordu. Onun için çocukların

üzerinde bazı çirkin ahlaklar zuhûr ederse, bunlar, ebeveynin, ananın babanın yapmış olduğu işlerden meydana gelen kabz hâlinin çocuğa geçmesidir.

Üçüncüsü, sözle dedik. Onun da cevâbını vereyim. Bir putperest delikanlı geçiyordu. Bir dervîş dedi ki, "Yâ Rabbi, bu nasıl cezâyâ çarpar, yani cehennemde yanar bu putperest? Bu kadar güzel yaratmışsın". Bunu söylediği için kendisi, diyor ki, "Yedi sene benim sadrım açılmadı yani kabz hâlinde kaldım ben".

Bir zât geldi, gene aynı bahse giriyor, bir zât geldi Abdullah el-Mübârek nâmındaki zâta, dedi ki, "Hazret, benim çocuğum kötü ahlâkı var, ben bunu ne yapıyorum?" dedi. Sordu Hazret-i Abdullah el-Mübârek ona, dedi, "Sen ona inkisâr mı etdin, kötü sözler mi söyledin?". "Evet". "İşte senin sözünün tesiri o" dedi.

Gene bir zât mürşidine geldi, "Senelerdir ben tesbîhât yapıyorum, riyâzat yapıyorum, fakat bir türlü kabz hâlinden bast hâline geçemiyorum. Yani benim göğsüm açılmıyor" dedi. Şeyh dedi ki ona, "Sen Allah'ın men ettiği yerlere bakıyorsun, o bakman seninle Allah arasına perde oluyor ve kalbin açılmıyor senin".

Daha bunun yüzlerce misâlini verebilirim. Başka bahse geçelim, belki bir şeyler daha soracaklar.

"Kabz hâlinden çıkabilmek için ne yapmalı?" diye sorulunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

En mühim mesele o, derdine devâ arıyor. İnsanın başına bir musîbet geldiği vakitte o musîbetin nereden geldiğini anlarsa, bu bir rahmetdir. Eğer musîbetin nereden geldiğini anlamazsa, ikinci bir musîbetdir. Sordular Hazret-i İmâm-ı Azam'a, "Paramızın helâl olduğunu nereden bilelim?" diye, "Nereye sarf ediyorsanız oradan bilinir" dedi. Onun gibi, kabz hâli neden geliyor kendisine bunu keşf edecek, tanıyacak. "Ben bir gün evvel ne yaptım?" Onu düşündüğü vakitte buldu mu, "Ben bunu böyle yaptım, bundan bu oldu" diye buldu mu, o vakit derdine çâre buldu demektir. Ondan sonra Allah'a karşı oturur duâyâ ve der ki, "Yâ Rabbi, ben böyle bir şey yapmışdım, bundan döndüm, rücû etdim, bir daha yapmayacağıma söz veriyorum sana" der ve kendisini Hakk ile başbaşa bırakır, hiçbir perde ortaya koymaz. Ne dünyâyı ne âhireti. Allah ile başbaşa kalır ki Allah ona kendinden daha yakındır. O vakit keşf olacaktır, açılacaktır. Denesin. Denesin, eğer açılmazsa gene bu radyodan oturalım böyle "Bu Şeyh Efendi yalancı" desin benim için.

Bu soruları soran hanım aldığı cevaplardan son derece memnûn bir hâlde Efendi Hazretlerine teşekkür etdikden sonra dedi ki:

Bugün inanılmaz bir şey oldu, belki tesadüf diyeceksiniz ama kâinâtda hiçbir şey tesadüf değil. Çok acâib bir şey oldu, buraya gelirken bir gül aldım ve saçıma

takdım. Buraya geldim, bir de bakdım ki Şeyh Efendi'nin elinde bir gül var. Ben kendisiyle daha önce hiç karşılaşmadım. Ayrıca kendisinden gül kokusu geliyor. Resepsiyonda oturuyoruz, herkes gül kokuyor. Sonra o soruları sordum. Hiçbir şey tesâdüf değil. Sonra insanların gözlerine bakıyorum, herkesin gözleri güzel hislerle ve muhabbetle bakıyor. Kendimi o kadar iyi hissettim ki. Şimdi gidiyorum. Bana bu fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederim. Sizinle tanışmak çok güzeldi.

*Gül alırlar gül satarlar gülden terâzi tutarlar
Gülü gül ile tartarlar çarşı pazarı güldür gül*

Programın sunucusu, rüyâ ve rüyâ tabîri hakkında bilgi isteyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Ehemm-i mühim bir meseleye temâs etdi. Vakit çok dar olmasına rağmen, birkaç söz söyleyeyim.

Sâlik yani tâlib olan kimse, Hakk yoluna, Allah yoluna tâlib olan kimse ve kendinin insanlığını öğrenip, Hakk ile ünsiyyet etmek isteyen kimse, bir mürşide teslîm olduğu vakitte, ona üç şey teklîf edilir. Yalan söyleme, elinle koymadığın şeyi alma ve kötülük yapma yani gayr-ı meşrû cinsî münâsebetde bulunma. Tarîkat, küllü'l-âdâbdır, hepsi âdâbdır, edeb ve âdâb. Onun için bunu üç kelimeyle bağlamışlar: Edeb Yâhû! Edeb.

Edebin baş harfi "Elif"dir, eline, ona işâret. Edebin "Dal"ı diline. Edebin "Be" harfi, son harfi de "Be"dir, beline. Yani gayr-i meşrû yerlere gitmeyeceksin, sahip olacaksın kendine. Bunu, bu direktifi alır dervîş, nasıl ki bir doktor hastasının hastalığını tedâvî etmek için bakar ona göre ilaç verdiği gibi, şeyhi de ona Allah'ın esmâlarından esmâ verir.

Dervîşlik tembellik değildir, başıboş yaşamak da değildir. Dışı halkla, içi Hakk'la olmaktır.

Dervîş, şeyhinin söylemiş olduğu direktifi, hastanın doktorun direktifine uyarak aldığı ilaçlar gibi, şeyhinin vermiş olduğu esmâya devâm ederse, o esmânın esrârı kendisinde zuhûra gelir. Meselâ gadablı bir adama şeyhi "Yâ Halîm" esmâsı verir. Yâhud "Yâ Rahmân" esmâsını verir. Bunun evveli de Tevhîd'dir ki Tevhîd, bir kılıç gibidir. İşte o vakit dervîş, hemen sınıfını geçer. Eğer şeyhinin dediğini tutarsa sınıfı geçer, derecesi yükselir. Hasta bir adam, doktorun tavsiyelerine tamâmen riâyet ettiği takdirde nasıl şifâ bulduysa, o şekilde. O vakit kendisine manâ gösterilir. Çünkü artık Allah'la irtibat temin etmiştir. Nefs-i emmâreden geçmek için göreceği rüyâlar mavi renkde olur, çünkü Tevhîd'in rengi mavidir. Ve birtakım ağaçlar görür ki bu nefsi emmâresinden geçmiştir ve nefsi-

i levvâmeye dönmüşdür. Ağaçlık yerler, ormanlar görür. Zâten şeyh efendi hastasının üzerindeki tedâvînin tesirini görmekdedir. Sâlik gördüğü rüyâyı şeyhine anlatırsa, ki anlatması da lâzımdır, başkasına da söyleyemez, esmâsı değiştirilir ve manevîyyatda derecâtı yükselir. Zâten yedi derecedir, yedi sınıftır yani. En ekall üç sene, en fazla on iki senedir. Her derecâtda rüyâ ile şeyhi onun esmâsını değiştirerek vâsıl-ı ilallah eder.

Bu mühim bir bahisdir, böyle on dakikada, on beş dakikada söylenecek, anlatılacak gibi değil. Ama ancak bu kadar söyleyebildik.

Rüyâ meselesine gelince. "Rüyâ nedir?" diye sorulursa, madde yokdur, göz yokdur, gören nedir ve görülen nedir? Öyleyse gösteren var rüyâyı. Netekim de cümle enbiâyaya vahiy evvelâ rüyâ ile başlamışdır, rüyâ-yı sâdıkaıyla. İbrâhim Peygamber'in, Mûsâ Peygamber'in gördüğü rüyâlar, bunlar da hepsi Kurân'da ve diğer kütüb-i semâviyyede mukayyedir.

Bunları böyle derece derece anlatmak isterdik ama vaktimiz tamam oldu zannediyorum.

İslâm ve Ehl-i Kitâb - 2 Nisan 1980

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerine Amerika'daki bir radyo programında, "İslâm hakkında yanlış fikir sâhibi olanlar, islâmiyyetin diğer dinleri reddettiğini iddiâ ederler, islâmın hristiyanlığa ve müsevîliğe bakışı nasıldır?" diye sorulunca buyurdular ki:

İslâm dîni, kendinden evvel geçen enbiyâyâ îmân ve hiçbir nebînin îmânda tefrîk edilmeyeceğini ve gene kendinden evvel geçen enbiyânın kitâbının tasdîk edilmesini emretmekdedir. İslâmda îmânın altı rûknü vardır. "Âmentü billahi", Allah'a îmân, "Ben Allah'a îmân etdim", Allah'a îmân. "Ve melâiketihî", meleklerine îmân. "Ve kütübihî", kitaplarına îmân. Kitaplar denildiği vakitte yüz suhuf, dört büyük kitap vardır. "Ve rusulihî", resûllere îmân. Yani Hazret-i Âdem aleyhisselâm dâhil ve Resûlullah Efendimiz dâhil olmak şartıyla, her ikisinin arasında gelen ve geçen enbiyâdan bir tânesine bir müslümân îmân etmezse, onun nübüvvetini inkâr ederse, mümin olamaz. Ama enbiyâ arasında, birbirlerinden fazîletli olanları vardır. Meselâ Mûsâ Peygamber'in kelîm olması, yani Tûr-ı Sînâ'da Allah ile mülâkâtı, Îsâ Peygamber'in babasız zuhûru ve rûhullah olduğu ve Âdem aleyhisselâmın safiyullah olduğu, Hazret-i Nûh aleyhisselâmın neciyullah olduğu, İbrâhim aleyhisselâmın halîlullah olduğu ve bu mertebe ile diğer enbiyâdan yüce olduğu meydandadır yani birbirlerine fazîletleri vardır ama îmânda cümlesine îmân şerâitdendir.

Sunucu, "Bu engin manevî anlayış çerçevesinde doğrudan bir soru sormak istiyorum, İsrâil devleti hakkında. Pek çok yahudi islâmın kendilerine düşman olduğu kanâatine sahipler, bu husûsda yorum yapabilir misiniz?" diye sordu. Fakat tercüman soruyu değiştirerek "İsrâilliler islâmiyetin kendilerine düşman

olduğu fikrinde iseler, bunun bir sebebi var mı?" diye tercüme edince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Elbet var. Çünkü İsrâilliler, Hazret-i İsâ aleyhisselâmın nübüvvetini kabûl etmiyorlar. Meryem'e de bir suç isnâd ediyorlar. Ve böyle olunca da İsâ Peygamber'in getirmiş olduğu İncil'i de kabûl etmiyorlar. O vakit ne oluyor şimdi? Bir tenâküz olmakda. Yani islâmın peygamberlere îmâna dâir şartı olan, ²⁸ لَا تُفَرِّقُ "بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ", bu âyet-i celîleye muhâlefet etmekte. Onlar arasında hiçbir kimse tefrîk olunmaz, hepsine îmân edilmesi şerâitdendir. Ama bak İsâ aleyhisselâmı inkâr ediyor, peygamber değil diyor. Meryem'e de suç isnâd ediyor. Ve İsâ aleyhisselâmın getirmiş olduğu İncil'i de inkâr etmekte. Böyle olunca, peygamberler arasında bir peygamberi tekzîb ediyorlar, bir peygamberi tekzîb ediyorlar. Ve aynı zamanda, İsâ Peygamber'den sonra gönderilen, son peygamber Hazret-i Muhammed'i de kabûl etmiyorlar.

Sunucu, "Mâdem ki gerçek mü'minler hem Hazret-i Mûsa'yı hem Hazret-i İsâ'yı kabûl ediyorlar, o zaman İsrâil'in varlığını kabûl etmek ve bu meseleyi hal yoluna gitmek onlara düşmez mi" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Onlara bir hak veriyoruz biz. Hak veriyoruz müsevîlere. Onları ehl-i kitâb tanıyoruz, müslümanların nazarında. Onların bizim şerâtımıza muvâfık kesdikleri hayvanı yiyoruz, kızlarını alıyoruz. Ve onların sinagoglarına, bizim islâm topraklarında ibâdetlerine müsaade ediyoruz. Ve onların gene itikadlarına hürmet ederek, meselâ Türkiye'de İstanbul'da mezbahahânede, haham keser evvelâ sığırı ki yahudi cemaati müsevîler, o etden yesinler diye. Haham keser, sonra Türk kasabı keser arkasından, müslüman kasabı keser.

54 bin yahudi İspanya'dan çıkarıldığı vakitte vatansız kaldılar, islâm halîfesi onları islâm vatanına aldı. Hazret-i Ömer zamanında Kudüs zabt olundu ve Birinci Cihan Harbine, 1914 senesine kadar Kudüs müslümanların, Türklerin elinde, Türk müslümanlarının elinde kaldı. Bu arada ne müsevîlerin Kudüs'deki bulunan mukaddes yerlerine el sürüldü, ne hıristiyanların kiliselerine dokunuldu. Bugün hâl-i hazırda İstanbul'da hıristiyanların, ortodoksların patrikhânesi ve patriği bulunmakdadır.

Sunucu, "Geçmişteki bu uygulamalara bakarak bugün için müslümanlar, hıristiyanlar ve müsevîler bir arada yaşayabilir diyebilir miyiz?" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Bugün zâten dünyâ o hâle geldi ki, dünyâ ikiye ayrılmıştır. Allah'a inananlar ve inanmayanlar. İnananlar bir safda bulunması lâzım gelir. İnmayanların da bir

²⁸ Sure-i Bakara 285

safda bulunması lâzım gelir. İslâm Türklerle bazı hristiyanlar ve mûsevîler arasında bir ihtilaf çıkdıysa, nâhoş hâdiseler olduysa, bu ekalliyyetlerin yani hristiyanların ve mûsevîlerin yaptığı bir kabahatdır. Siyâsete karışmasalardı, kuzu kuzu kardeş kardeş oturacaklardı. Çünkü bütün ticâret onların elindeydi, herşey onların elindeydi. Fakat onlar siyâsete karışdılar. Dışarıyla irtibat temin edince, hükûmet bunlara karşı, müslüman hükûmeti bunlara karşı, müslümanlar bunlara karşı bir cephe aldı, yani kendilerini müdafaa etmek durumuna düşdüler. Sebebi illeti budur. Yoksa kardeş kardeş geçiniyorlardı. Ve hâlâ öyle geçiniyoruz İstanbul'da bugün.

Burada bir şeye dokunmak istiyorum, söylemek îcâb ediyor, mühim söylemek için. İsteyenler açıp Sûre-i Rûm'a bakabilirler. Ben az evvel bir söz söyledim, bugün için dedim, müslümanlara düşen vazîfe ehl-i kitâb olanlar bir safa çekilmelidir dedim. Bunu da ben indî olarak söylemedim. Kurân-ı Kerîm'de Sûre-i Rûm vardır, bu Sûre-i Rûm bize bunu göstermekdedir. Peygamberimiz zamanında ehl-i kitâb olan yani Bizans ile İran harb etmişlerdi. İranlılar ateşperestdi, Bizanslılar ise ehl-i kitâb idi, İncil'e inanıyorlar ve Hazret-i Îsâ'yı tanıyorlardı. Müslümanlar îsevîlerin muzaffer olmalarını istiyorlardı, onların tarafını tutuyorlardı. İlk muhârebeye putperestler harbi kazandılar. Müşrikler yani Arap putperestleri memnûn oldular. Sonra hattâ bahse girişdiler, bahse girdiler, müslüman Araplarla müşrik Araplar. Cenâb-ı Peygamber'e söyleyince Hazret-i Ebâbekir Sıddîk, Peygamberimiz dedi ki, "Müddeti uzat ve bahsi çoğalt" dedi, "On seneye kadar ehl-i kitâb galebe çalacaktır". Biz ehl-i kitâb tarafını tutuyoruz, Peygamber de ehl-i kitâb tarafını tutuyordu. Yani îsevîleri tutuyordu. Acaba îzâh edebildim mi inceliği? Yani Peygamberimiz de inananlar da ehl-i kitâbın muzaffer olduğunu istiyorlardı ki o safda bulunuyorlardı demektir. Bugün de müslümanlara düşen vazîfe, ehl-i kitâb olanların safında bulunmaktır.

Bugün İsrâîl'de olan hâdisâtta İsrâîl geldi oradaki bulunan Arapların yerlerini satın aldı filan, onları çıkardı yerinden. Oradaki bulunan müslümanlara bir hakk-ı hayat tanımaları lâzım gelir. Çünkü biz bugüne kadar onlara hakk-ı hayat tanıdık. Onlar da onlara hakk-ı hayat tanınması lâzım gelir.

Sunucu, "Ben duydum ki Şeyh Muzaffer insanı seven Allah'ı sever demişdi. Burada yakın bir alâka var. Şimdi belki bizi dinleyenlerden bazıları kendilerini insanlığa adanmış olabilirler, insânî değerlere bağlanmış olabilirler. Buna rağmen geleneksel manâda bir Allah inancına sahip olmayabilirler. Hangi isimle anılırsa anılsın aynı varlıktır ister elohim densin, ister Allah, ister God. Bizi dinleyenleri gözönüne alarak diyorum ki insanlığa büyük bir inançla bağlı oldukları hâlde

belki inanmayanların tarafına itilmiş olabilirler" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Evet, insanı seven Allah'ı sever. Ama insan dediğimiz vakitte, zâhirde insan bâtında hayvan değil. Çünkü insan insan olduğu vakitte, meleklerden efdal, fakat insanlığını bozduğu vakitte, hayvanlardan daha ednâ ve eşnâ olur. Çünkü hayvanda da görmek var, hayvanda da can var, hayvanda da kan var, hayvanda da şehvânî hissiyât var, hayvanda da yemek içmek ve eşiyile sevişmek hassaları bulunmaktadır. Eğer bunlar insanlık sayılırsa, hayvandan hiçbir farkı kalmaz. İnsanlığın bir mertebesi vardır ki Hakk'dan sonra en yüce varlık, mahlûkât içerisinde ekmel-i mahlûk insandır. Ve semâvât, ard, cennet, cehennem hepsi insan için halk olunmuştur. Elbet ki insanı seven Allah'ı sever. İnsan denildiği vakitte Allah'ın âleti olan insandan bahsederiz. Çünkü öyle insan vardır ki onun sözü Hakk'la beraber, gözü Hakk'la beraber, özü Hakk'la beraberdir. İnsan budur. Ama böyle olsa da insan kemâle erişmese bile, gene insanlar birbirlerinin hak ve hukûklarına riâyât etmesi şerâitdendir. Zâten hak ve hukûka riâyât edildiği takdirde, iki tarafın birbirine muhabbeti kaynıyor zâten. Zâten sevgiye doğru insanı itmekde.

Sunucu, "Hepimizin aklındaki acı soru Humeyni hakkında. O inanan birisi gibi gözükmeyle beraber, islâmın prensiplerine aykırı hareket ediyor gibi görünüyor. Böyle tatsız bir soru sorduğum için beni affedin" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Estağfirullah. Ben de şahsî olarak, şahsî görüşümü söyleyeceğim. İnsanlarda üç türlü ilim hâsıl olur. İlme'l-yakîn, aynel-yakîn, hakka'l-yakîn. Şimdi bize gelen haberler ilme'l-yakîn olarak gelmektedir ki bir haberin sıdka ve kizbe ihtimâli vardır. Yalan da olabilir doğru da olabilir. Benim gazetelerden okuduğum. Çünkü ben İran'da yaşamadım, yaşamıyorum ve Türkiye'ye yaşıyorum ve İran'ın hâricinden İran'a bakıyorum ve gelen haberlerle bu soruyu cevaplayacağım, yanıtlayacağım.

Humeynî yanlış yoldadır. Duyduğumuz okuduğumuz haberlere göre, aldığımız haberlere göre. Dîn adamında, bâhusûs müslümanlarda intikam olmaz. "Men lehû dînün leyse lehû dînün". Bir adamda kîn varsa, o adamda dîn olmaz. Meselâ Amerikalıları orada sefâretde hapsediler. Buradaki bu halk harbe karışmamış, ihtilâle dâhil olmamış. Ne suçu var ki bunları bu şekilde hürriyetlerini tahdîd edip onların sevgililerinin gözyaşını dökdürdüler. Ve bütün cihânda vicdan sâhibi olan zevât bu hâdiseye üzüldü. Çünkü islâmda böyle bir şey yok, yapılan hareket yok. Kalblerinde islâm muhabbeti uyanan zevât bile bundan ürkdü, tiksindi. Hattâ benim bir bildiğim vardı, kendisi hıristiyandı fakat

müslümanları çok seviyor, akşam sabah bizimle beraber oturup kalkardı, annesi bizimle oturduğuna râzı olmuyormuş herhâlde ki, kendisine mektûb yazıyor ve diyor ki, "Oğlum bak sen müslümanları seviyordun, işte müslümanlar bunlardır, budur müslümanlık". Yani bu hâdis e birtakım insanların ahvâlini bize tercümân oldu, durumunu haber verdi.

İslâm da harbe girmeyen, kenara çekilen, Allah'a kendi nefsl erini satan râhiplere iliş ilmez. Yani o milletle harb oldu ğu vakitde, hangi milletse yani. Harb etti ği milletin ağaçları kesilmez, ekinleri yakılmaz, çolu ğa çocu ğa iliş ilmez, hastalara, ihtiya rlara, kadınlara dokunulmaz. E ğer o yani Humeyni âyetullah ise, memleketindeki bulunan vatanına ihânet eden Şâh'ı tahtından dûr etmekle zâten Şâh'dan intikam aldı. Şâh en kötü bir zamanda yaşamakda ş imdi. Hayatında azâba giriftâr oldu Şâh. Şâh Amerika'ya sığınmış. Amerikan Devletin in bir otoritesi vardır, bir ş erefi vardır, bir haysiyeti vardır, kendine sığınan bir kimse teslîm edilmez. İran'da yaşayan İran müslümanlarından dahi Şâh'a belki muhabbetli insanlar olabilir. Fakat ona muhabbet ediyorlar diye onlara eziyet cefâ da edilmez.

Humeynî'ye düş en vazîfe, benim şahsî kanâatım yani, nasıl ki Cenâb-ı Peygamber sallallahu aleyhi vesellem, Mekke-i Mük erreme'den çıkarıldı, Peygamber'e îmân edenlere küffâr-ı Kureyş tarafından eziyet ve cefâlar yapıldı, onlar yerlerinden yurtlarından muhâcir etdirildi, sonra Cenâb-ı Peygamber'e Allah kuvvet verdi, nusret verdi ve Mekke-i Mük erreme'yi feth etdi. Mekke'ye geldi ği gün Cenâb-ı Peygamber Ehl-i Mekke'ye şöyle hitâbda bulundu, dedi ki, "Ey Ehl-i Mekke, siz bana îmân edenlere bu hakâreti gördünüz, beni evimden, yerimden, yurdu mdan etdiniz, sevgili amcamı parçaladınız ve ci ğerini yediniz, benden intikam almak üzere, ş imdi benden ne bekliyorsunuz? Size ben ne yapayım ş imdi?". Mekkeliler dediler ki, "Biz hatâ etdik. Biz Yûsuf'un kardeşleriyiz". O vakit Peygamber dedi ki, "Size af ilân ediyorum, sizi affetdim, hepinizi". Kılıçla feth olunmayan kalbler, af ile feth olundu ve cümlesi Cenâb-ı Peygamber'e bağ lanıp islâma dâhil oldular. ²⁹ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا * إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ " âyet-i kerîmesi buna iş âret eder.

Ş imdi, Humeynî'ye düş en vazîfe, mâdem ki nâib-i Nebî idi, âyetullah idi, af ile muâmele etmesi lâzım gelirdi. Şâh'ı çıkardı yerinden dûr etdi, Şâh'a en büyük azâbı, en büyük mahkûmiyyeti ona tatdırdı. Ve târih Şâh'ı mahkûm etdi. Onun acısı ona kâfi gelecek. Hasta bir adamı tekrardan bana vereceksin diye iki devlet arasındaki mücâdeleyi, münâkaşayı. Bu Amerikan devleti de ehl-i kitâbdır ve

²⁹ Sure-i Nasr 1-2

ehl-i kitâb olan zevâtın itikâd ve îmânına hürmet etmektedir. Böyle bir devlete karşı bu şekilde muâmelesi doğru olmaz.

Osmanlı Devletinde de bu olmuşdur. Timurlenk'in tarafından Bayezid Hân'a sığınan, Timurlenk'den cefâ gören bazı beyler Sultan Bayezid'e sığınmışlardı, Timurlenk ültimatı verdi, dedi, "Bu adamları bana teslim edeceksin". Bayezid teslim etmedi ve büyük harb oldu. Osmanlı Devleti mağlûb oldu bu harbde fakat mağlûb oldu ama bu ideâle hizmet ettiği için yedi yüz sene pâyidâr oldu dünyâ yüzünde.

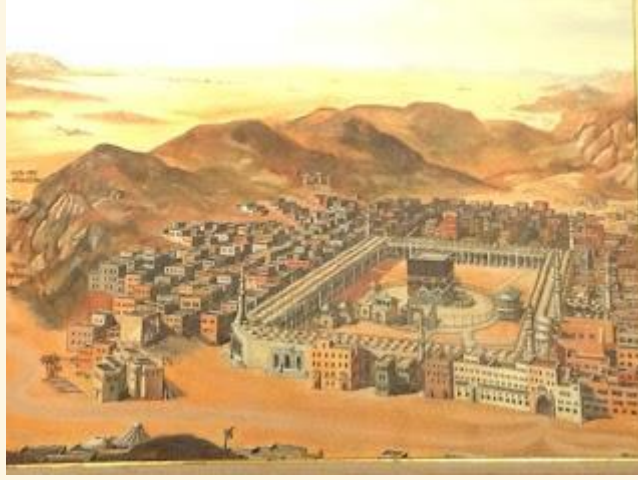
Gene aynı zamanda, İsveç Kralı Osmanlı'ya sığındı. Deli Petro, Büyük Petro, istedi bizden İsveç Kralını ve vermedi Sultan Ahmed Hân ve muhârebe oldu. Muhârebe oldu, vermedik yani bize sığınanları. Ruslarla muhârebe oldu, Deli Petro'yla oldu. İşte Prut muhârebesi odur.

Ne olacak şimdi? Yarın bu hâdiseyi dînsizler ellerine alacaklar, Humeynî'nin yapmış olduğu bu hatâdan dolayı hücûmlarını dîne çevirecekler, islâm dînine çevirecekler. Gene en büyük zararı inananlar göreceklerdir bu hâdiseden.

Cenâb-ı Peygamber, şunu da söyleyelim, Efendimiz şöyle söylüyor, bunu da unutmamalıdır, Peygamberimiz diyor ki, "Beni terk edeni ben terk etmem. Bana zulmeden ben affederim. Beni mahrûm edeni ben mahrûm etmem".

Ve hemen derhal şimdi, o Amerikan sefâretinde bulunan gençlerin hepsinin bırakılması lâzımdır, bırakması lâzımdır ki bu hatâyı burada bitirmelidir, sürüp gitmemelidir bu. Hatânın neresinden dönülürse, iş güzel olur.

Kâbe'nin Târihi, Kurban Kıssası ve Haccın Remzleri - 17 Kasım 1980

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerine, Amerika'daki bir radyo sohbetlerinde, programın sunucusu sordu, "Bugüne kadar on bir defa hacca gittiğinizi söylemişdiniz, gittiğiniz haclardaki manevî tecrübelerinizi, intibalarınızı anlatırmısınız?" dedi. Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Hac ibâdeti, islâmın beş şartından bir tânesidir ve mühim ibâdetlerden birisidir ki, âhiretin remzi ve dünyâ âleminde de islâmların ve müslümanların, renk ve lisân bakımından birbirlerine uymasa dahi, orda tanışmaları ve birbirleriyle sevişmeleri, buluşmaları ve anlaşmalarıdır.

Allah Celle Celâlûhû Hazretlerinin, ilk ibâdethâne olarak tayin buyurduğu şehir, Mekke şehridir ve Kâbetullah'dır. Âdem aleyhisselâm cennetden çıkarıldığı vakitte, Kâbe'nin olduğu yere gelmiş ve orada meleklerin tavâf ettiği, Beyti'l-Mamûr şeklinde bir ibâdethâne yapılmayı Allah'dan istemiştir. Zîrâ kendisi meleklerle berâber olduğu vakitte, melekler, bugün müslümanların Kâbe'yi tavâf ettiği gibi, Beyti'l-Mamûr'u tavâf ederlerdi. Ve kürre-i ardda Beyti'l-Ma'mûr'a muâdil olarak, evvelâ o binâyı Âdem aleyhisselâm yapmıştır ki, Allah Kurân-ı Kerîm'inde, esteîzübillah, ³⁰ إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ buyurmuştur. İlk beyt, ilk ev, ilk Allah'a yapılan ibâdet yeri, Kabetullah'ın olduğu yerdir.

Nasıl melekler Beyti'l-Ma'mûr'u tavâf ettiği gibi, Âdem de o beyti yani Kabetullah'ı, yapmış olduğu evi, tavâf ederdi. Sonra bu Nuh tûfânında kaldırıldı. Sonra tekrar Hazret-i İbrâhim aleyhisselâm zamânında Cenâb-ı Allah, İbrâhim Peygamber'e, âilesi Hâcer'i ve oğlu İsmâil'i alarak Kâbe'nin olduğu yere gitmesini, o vâdiye varmasını emr ü fermân buyurdu. Ve bu emri alan İbrâhim Peygamber,

³⁰ Sure-i Âl-i İmrân 96

o sıcak ve kumlu sahrâlara daldı ve günlerce, haftalarca gitdi ve bugün Kâbe'nin olduğu yere vardığı vakitte, Cenâb-ı Hakk emr ü fermân buyurdu ki, "Geleceğin yer burasıdır, burada dur", kendisine vahy olundu, "Ve âilen Hâcer'i ve İsmâil'i orada bırak ve dön git. Tevekkül et bana, bana teslîm et onları ve dön git". Ve İbrâhim oraya vardığı vakit, "Yâ Rabbi, burası mezruat bitmez, ot yetişmez, su yok. Nasıl olur da burada insan yaşayabilir?" kabîlinden bu için hikmetini sordu. Allah dedi ki, "Hiç sen bunu düşünme ve bırak evlâdını ve Hâcer'i". İbrâhim Peygamber Allah'ın halîli olduğu için, hiç tereddüdsüz âilesini ve ciğerpâresi evlâdını orada bıraktı ve bineğine binerek tekrar döndü Şam tarafına.

Gene Cenâb-ı Hakk gene Kurân-ı Kerîminde, ³¹ "فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ", "Görenler için, Makâm-ı İbrâhim'de ve İbrâhim'in bıraktığı bu âsârda büyük ibretler vardır. Ama gören için, göz sâhibi olan için ve düşünmeye lâayık akıl için büyük âyetler ve ibretler vardır" diyor.

Evet, bıraktı ve gitdi. Ne su var, ne ekmek var, ne üzerlerine bir gölge var. Böyle sıcak bir mıntıkada. Çünkü Kâbe'nin bulunduğu yer çok sıcak bir yerdir fakat rutûbet yokdur, rutûbetsiz bir yerdir. Orada durdu ve susadılar. Susadı, evladını yere bıraktı ve Safâ Tepesine çıktı. Safâ Tepesi yüksek bir yer, oradan etrâfı seyredip bakıyor, etrafta su arıyor. Geçen bir kervan görebilir miyim, bana yardım etsin, onu bekliyor. Muhakkak insanların insanlara ihtiyâcı vardı. Her şeyin hâlıkı Allah'dı ama sebebi kuldân oluyordu. Arıyordu kervanları, böyle ararken, oradan bir şey göremedi, bu sefer karşı tarafda yani bir kilometre kadar yakın bir yerde Merve Tepesi var, oraya doğru koşdu gitdi Hâcer, o tepeye çıktı, bakdı. Ve bunu yedi sefer tekrâr etdi. Yedi defa, aşağı yukarı yedi sefer koşdu. Şaşırmışdı, su arıyordu. Çünkü su hayâtı. Tavaftan sonra hacılar için yedi defa orada koşmak, sa'y etmek vâcib oldu ki Cenâb-ı Hakk gene Kurân'da Sûre-i Bakara'da, esteîzübillah, ³² "إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ" buyurmuşdur.

Yedinci seferde Merve Tepesine vardığı vakitte, gözü bir taraftan da evlâdındaydı. Çünkü evlâdını bugünkü Kâbe'nin yani görünen siyah dört duvarın oraya bırakmış, Zemzem kuyusunun olduğu yere bırakmış idi. Gözü tabii evlâdındaydı. Hem koşuyor hem de gözü evlâdındaydı. Herhangi bir vahşî hayvan gelip yavrusunu kapmasın diye. Yedinci sefer vardığı vakitte bir de bakdı ki, yerden su fışkırmış, yerden su fışkırıyor. İsmâil, ayağını vurdu, ufak, kundakdaki çocuk, vurdu, Allahu Teâlâ onun ayağını vurmasıyla oradan suyu fışkırttı. Burada büyük bir incelik var. Demek ki insanlar Allah'dan bir şey istiyorlarsa, bir sa'y u gayret etmeleri lâzım geliyor. İsmâil ayağını vurmada da Allah Zemzem'i

³¹ Sure-i Âl-i İmrân 97

³² Sure-i Bakara 158

oradan çıkarabilirdi. İsmâil'in ayağını vurması, insanların dünyâda bir nimete mâlik olması için, mutlakâ sa'y u gayret etmeleri lâzım geldiğini göstermekdedir. Bakdı su kaynadı oradan, su akıyor ve şaşırdı. Şaşkınlıkla, "Zem! Zem! Zem! Zem!" diye bağırdı. Yani Ârâmî lisânında "zem zem", "dur dur, akma" manâsı-nadır. Su kaybolacak diye korkdu. Halbuki eğer demeseydi diyor kitaplarımız, ordan bir nehir, pınar akacaktı. Ama "zem zem" deyince yani Ârâmî lisânıyla "dur dur, akma akma!" diye bağırmasından su durdu. Su durdu ve koşarak evlâdının yanına geldi ve o sudan içdiler hem karınları doydu hem harâretleri giderildi. Çünkü gene Hazret-i Muhammed, sallallahu aleyhi vesellem, bir hadîs-i şerîflerinde "Ez-zemzemü limâ şeribe leh, zemzemi ne niyetle içerseniz o niyetle olur" diyor. Yani aç adam içerse karnı doyar, susuz içerse susuzluğu giderilir, hasta içerse şifâyâb olur. Birçok islâm sôfilerinin ve azîzlerinin ve velîlerinin ve âşıkânın, hiçbir şey yemeden, sırf Zemzem'le yaşadıkları kitaplarda mukay-yedir, kayıtlıdır, yazlıdır. Kırk gün, iki ay yalnız Zemzem'le yaşayan yani yeme-den içmeden, Zemzem'i su yerine ve ekmek yerine içerek yaşayanlar, kitapları-mızda kayıtlıdır.

Su çıkınca tabii kuşlar suyu gördüler, geldiler, başladılar yukarıda dolaşmaya, suyun üzerinde. Civarda bulunan kabîlelerden Kureyş Kabîlesi ve diğer Arap kabîleleri, orada yaşayan, çölde yaşayan kabîleler, kuşların oraya geldiğini gö-r-düler, dediler ki, "Ya burada bir su var veyâhud da herhangi bir yiyecek var" dediler ve oraya geldiler, bakdılar, suyu gördüler. Ve Kâbe'nin olduğu yere şehir, Mekke şehri, kurulmaya başladı. Mâdem ki su vardı, su hayatdı, halk suya geldi ve orada şehir kuruldu.

Ve İsmâil aleyhisselâm yedi yaşına basmışdı ki, Cenâb-ı Hakk Hazret-i İbrâhim'e emr ü fermân buyurdu, "Git Mekke şehrine". O vakit Mekke şehir de-ğildi yani "Âileni, çocuğunu bıraktığın yere, vâdiye var" dedi Allahu Teâlâ. İbrâhim geldi bakdı ki, orda bir memleket kurulmuş, ismine Mekke denilmiş. Bir ismi Bekke, bir ismi Mekke. Mekke şehir, Bekke ağlanan yer Allah aşkıyla ağla-nan yer demek. Bükâdan geliyor. Arapçada bükâ, ağlamak manâsına.

Zâten Hazret-i İbrâhim aleyhisselâm kendisi, Allah yoluna bin deve, bin sığır, bin koç kesmiş idi. Ve bunu görenler İbrâhim'in Allah yoluna bu malları, bu kadar çok kurban kesdiğini kendisine söylediler, dediler ki, "Ne kadar çok Allah yoluna malını infâk etdin". "Bunun ne kıymeti var" dedi, "Allah bana bir erkek evlad ver-seydi, o erkek evlâdımı da Allah yoluna kurban ederdim, kendimi de Allah yoluna kurban ederdim" dedi. Ve Allah da bu ahdi üzerine ona İsmâil'i vermişdi. Ve İbrâhim Mekke'ye geldi, Mekke şehrine. Şehir kurulmuş, dükkanlar açılmış, ev-ler yapılmış, alışveriş var, insanlar orada toplanıyorlar.

Ve Cenâb-ı Hakk bir gece ona rüyâsında, ki Zilhicce ayının sekizinci gecesi idi, "Ûfu nezrek yâ İbrâhim, nezrini yerine getir. Benim yoluma oğlunu fedâ edeceğini söylemiş idin" dediler. İbrâhim Peygamber çocuğunu görünce, âilesini ve yedi yaşındaki çocuğunu, neşe içinde kalmışdı, kalbi onların muhabbetiyle dolmuşdu. Fakat böyle bir emir alınca durakladı. Dedi ki, "Cenâb-ı Hakk'a bir daha ilticâ edeyim ben. Bu rüyâ hak mı, gerçek midir değil midir?". Ve ertesi gece, yani terviye gecesi gene yatdı, gene rüyâsında "Ûfu nezrek" yani "Nezrini îfâ et, ahdini yerini getir, sözünü tut. Sen benim yoluma çocuğunu yani hayatının semeresini, ciğerinin parçasını kurban etmeği vadetmişdin, oğlunu kurban et" dediler. Ve iki oldu. Dedi ki, "Hakk oyunu üçdür. Üçüncü defa ben gene istihâre edeyim Cenâb-ı Hakk'a. Bu emr-i ilâhiyyeyi ben iyi anlayayım". Tabii baba kalbiydi, yapacağı iş mühimdi. Ve Arefe gecesi, gene emredildi ki, "Ûfu nezrek yâ İbrâhim, ey İbrâhim, ey halîlim, dostum, nezrini yerine getir" dediler. Anladı ki, Arefe kelimesi ârifden bilmekten geliyor, anladı ki, Hakk'ın emridir ve nezrini yerine getirmekle emr olunuyor. Çocuğunu kurban edecek.

Ve bayram sabahı Hâcer'e tenbîh etdi, dedi ki, "İsmâil'i süsle, saçlarını tara, onu sürmele ve kokula, yeni elbiseler giydir, onu ben dostuma götürreceğim" dedi. Hâcer, İsmâil'i yıkadı, temiz elbiselerini giydirdi, saçlarını taradı, onu sürmeledi, babasının yanına verdi. İbrâhim Peygamber, "Bana bir bıçak da ver, ip de ver, belki dönüşde dağdan odun keserim. Mine Tepesine çıkacağız, Mine'ye, ordan odun toplayacağım, dönüşde getiririm sana" dedi. İple bıçağı da aldı ve İsmâil'i de aldı ve yola düştüler, gidiyorlar.

Giderken İblis çıktı ortaya. Evvelâ İbrâhim Peygamber'e geldi ve dedi ki "Yâ İbrahim, böyle bir rüyâ ile evlad kesilir mi! Ne yapıyorsun sen! Aklını başına alsana! Şu çocuğun güzelliğine baksana" dedi. İbrâhim Peygamber, "Seni İblîs seni! Eûzübillahimineşşeytânirracîm" dedi, "Bu, emr-i Hakk'dır, yüz bin İsmâil olsa, dostum olan Allah uğruna fedâ olsun" dedi. Şeytan hâib ü hâsir oldu, oradan geldi, Hâcer aleyhisselama, dedi ki, "Haberin var mı? Kocan çocuğunu kesmeğe götürdü. Bir rüyâ gördü rüyâ ile çocuğunu kesecek. Git, mâni ol buna". Hâcer dedi ki, "O bir nebiy-yi zîşândır, onun gördüğü rüyâ hakdır, onun emrine biz hepimiz boynumuzu verdik. İtâatdan başka çâremiz yokdur. Ve böyle bir şey de olsa, ben onu sabırla karşılayacağım" dedi. Oradan da Şeytan hâib ü hâsir olup, bu sefer İsmâil'e geldi. "Sen böyle oynayıp zıplıyorsun ama nereye gidiyorsun biliyor musun? Baban seni kesecek" dedi. İsmâil dedi ki, "Ben bir peygamber evlâdıyım, peygambere tâbi olmakla mükellefim, cehennem ol,

burdan git, beni yolumdan alıkoymaya kalkma. Yüz bin canım olsa, Allah yoluna fedâ olsun" dedi, yerden taş aldı ve Şeytan'a taş atdı. Ve Şeytan'ın bir gözünü çıkardı.

İşte bayram günlerinde müslümanların üç yerde Şeytan'a yedişer taş atması, bunların sünnetine ittibâ ile idi. Şimdi hacılar ne yapıyorlar? Mine'de üç yerde, birinci günü büyük Şeytan'a taş atarlar, yedi taş atarlar. Yedi taş, birer remizdir. İnsanlarda yedi sıfat vardır, çirkin sıfatlar, bunları Şeytan'ın başına vurmak demektir. Yani ucub, kibir, riyâ, hased, gadab, hubb-i câh, hubb-i mâl. Allah'ın sevmediği sıfatları atmak, Şeytan'ın başına atmak demektir. Bunlara remizdir, taşların manâsı.

Ve İbrâhim, götürdü İsmâil'i, oturtdu, dedi, "Otur karşıma şimdi", esteîzü-billah, Sûre-i Sâffât, ³³ "يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى". "Ey benim oğlum, ciğerimin parçası, gözümün nûru evlâdım. Ben rüyâda gördüm ve seni kesmekle emrolundum. Sen ne dersin bu işe?" dedi. İsmâil, Hazret-i İbrâhim'e dedi ki, "Ey babacığım, eğer dostuna karşı uyumasaydın böyle bir rüyâ görmezdin" dedi, "dost dostu karşı uyur mu?" dedi. Ve ³⁴ "يَا أَبَتِ افْعَلْ", "Ey babacığım, emr-i ilâhî neyse onu bana icrâ et, beni sabredenlerden bulacaksın, sana karşı gelmeyeceğim ve buna teslîm oldum ben" dedi. "Fakat nasîhatlarım var, benim elimi ve ayağımı bağla ki, beni kesdiğin vakitte, sana karşı elimle vurmayayım, yâhud ayağımla seni tepmeyeyim". Sonra dedi ki, "Yok yok, bağlama" dedi, "Çünkü bağlarsan diyecekler ki, İsmâil babasına karşı geldi, isyân etdi ki zorla onun elini ayağını bağladı da öyle kesdi diyecekler, bunu istemem, kabûl etmiyorum" dedi. "Yalnız yüzüstüne beni yatır ki, ensemden kes, yüzüme bakarsan merhametin ve şefkatin, muhabbetin kaynayacak, bana bıçak vuramayacaksın, onun için ensemden kes beni" dedi. "Çünkü emr-i ilâhîde tehir edersin sonra" dedi. Tehir olur emr-i ilâhîde. Sonra gene, "Benim nasîhatlarım var, ricâ ediyorum, bu yalvarmalarımı, niyazlarımı tut, benim yaşımda çocukları annemin yanına götürme, onu görünce beni hatırlar, annem ağlar. Ona ben râzı olmam" dedi. "Gömleğimi de anneme götür, hediye olarak, onu görsün beni hatırlasın" dedi. İbrâhim İsmâil'i aldı, ³⁵ "وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ", yüzüstüne yatırdı ve bıçağı aldı ve İbrâhim olanca kuvvetiyle, "Bismillahi Allahuekber" deyip, İsmâil'in boynuna, bıçağı olanca kuvvetiyle vurdu. Ve şöyle diyordu, "Ey evlâdım, emr-i ilâhîde

³³ Sure-i Sâffât 102

³⁴ Sure-i Sâffât 102

³⁵ Sure-i Sâffât 103

bana ne kadar yardımcı oldun sen. Senden râzıyım ben. Emr-i ilâhîde bana ne kadar yardımcı oldun, bana hemen teslîm oldun, itiraz etmedin" diyordu.

Vurdu fakat bıçak kesmedi. Hayret etdi İbrâhim. Tekrar aldı eline bıçağı, tekrar "Bismillah" dedi, tekrar vurdu, gene kesmedi. Ve İbrâhim şaşırdı. Çünkü süt gibi bir boyun, körpe bir çocuk fakat bıçak gâyetle keskin olduğu halde kesmiyor. Şaşırdı ve taşa vurdu, kızdı taşa vurdu, taş ikiye ayrıldı. "Fesühânallah!" dedi, "Süt gibi bir boynu kesmeyen bu bıçak, taşı kesdi de bunu nasıl kesmiyor" diye taaccüb ettiği vakit, Cenâb-ı Hakk bıçağa emr ü fermân buyurdu, bıçak konuştu, dedi ki, "Yâ İbrâhim, sen kes diyorsun, Rabbü'l-âlemîn kesme diyor. Hanginizin sözünü tutayım? Senin sözünü mü tutayım yoksa Allah'ın sözünü mü tutayım? Ben kesmem, ben sebebim, müsebbib-i hakîkî Allah'dır" dedi. Öyle deyince hemen karşı taraftan bir sadâ işitildi, "Allahuekber Allahuekber Allahuekber Allahuekber". Bu sesler işitilince Hazret-i İbrâhim bakdı, karşıdan melek, Cebrâil melek, elinde bir koç, ³⁶ "وَقَدَّيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ", bir koç almış geliyor, hemen "Lâ ilâhe illallahu vallahu ekber" deyip Cenâb-ı Hakk'ı tesbîh etdiler, karşılıklı. İbrâhim, "Lâ ilâhe illallahu vallahu ekber" dedi, "O'ndan başka ilâh yokdur, ibâdete lâıyk ancak O vardır, şerîki ve nazîri yokdur". İsmâil de altdan, "Allahuekber ve lillahil hamd", "Allah'a hamd ederim ki beni bundan kurtardı" dedi.

Şimdi, Kurban Bayramı olduğu vakit, yani Hac Bayramı olduğu vakit, yirmi üç vakit bu tekbîr vâcib oldu. Bütün müslümanlar Allah'ı bu tekbîrle, tekbîr ederler. Ve ³⁷ "كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ", Allah, muhsinlerin, Allah yolunda mutî olanların mükâfâtını muhakkak sûretde vereceğini de ilân etdi.

Burada bir incelik var, o inceliği söylemeden geçemeyeceğim. Demek ki Şeytan insana evvelâ geliyor, kendisine bir vesvese veriyor. İnsan, bu Şeytan vesvesesini reddedince, bu sefer kadın tarafından kendisine o vesveseyi vermeye çalışıyor. Onu gösteriyor. Kadının vesvesesine erkek aldırılmazsa, bu sefer evlâdı ile onu mübtelâ kılıyor. Onu göstermekdedir.

Evet, işte Allah tam teslîm olan müminler, Safâ'da safâya, Merve'de mü-rüvvete ererler ve Allah'ın ihsânına gark olurlar. Arafat'da da Allahu Teâlâ'nın kudretine ârif olurlar.

Bir hikâye anlatacağım ve onunla nihâyetlendireceğiz gâliba.

³⁶ Sure-i Sâffât 107

³⁷ Sure-i Sâffât 110

Bir adam hacca gelmek istiyordu. Yanında bir çocuğu vardı, ufak çocuğu, on-on iki yaşında. "Baba beni de götür" diye yalvardı babasına. Babası dedi ki, "Evlâdım sen daha ufaksın, çok ufaksın, on iki yaşındasın daha" filan dedi. "Yok babacığım, ben ille istiyorum Kâbe'yi gidip görmek istiyorum, beni de berâber hacca götür" dedi ve babasına yalvardı. Babası aldı çocuğu, getirdi, Bâbüsselâm'dan içeri girdiler, çocuk Kâbe'yi görünce, bir kerre "Allah" dedi ve düştü ve öldü. Hacı ağlayarak çocuğunun üzerine kapanmışdı fakat birdenbire bakdı ki, çocuğu yok, yok oldu kucağından. Taaccüb etdi, şaşırđı, "Nereye gitdi bu?" diye. O vakit dediler ki, "Sen Kâbe'yi aradın geldin, Kâbe'yi buldun, oğlun bizi arıyordu, bizi buldu".

Onun için Kâbe'ye sarık almaya giden sarık alır, tesbîh almak isteyen tesbîh alır, Kâbe'yi görmek isteyen Kâbe'yi görür, Allah'ı isteyen de Allah'ı bulur.

Sonra Hazret-i İbrâhim aleyhisselâm ile oğlu İsmâil, taş çekdiler, kum çekdiler, Hazret-i Âdem'in yapmış olduğu binâ üzerine Kabetullah'ı binâ etdiler. Esteîzübillah, Sûre-i Bakara, ³⁸ وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا "تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ". Ve temellerini yükseltdiler ve Kâbe'yi emr-i ilâhî ile meydana getirdiler ve Kâbe'yi tavâf etdiler, Hanîf dînine açdılar. İbrâhim aleyhisselâmdan Hazret-i Muhammed aleyhisselâma gelinceye kadar Kâbe'ye bütün Araplar, tamâmen, hepsi, Araplar ve sâir milletler, Ârâmîler de geldiler, Kâbe'yi tavâf ediyorlardı. Sonra İbrâhim'in dîni tahrîf olundu, müşrikler, Kâbe'ye üç yüz altmış put koydular. Hazret-i Muhammed aleyhissalâtü vesselâmın Mekke'yi fethine kadar bu böyle devâm etdi. Hazret-i Peygamber Mekke'yi feth etdiği gün, bizâtîhî Hazret-i Ali'ye dedi ki, "Omuzuma çık, putları devir" dedi. Hazret-i Ali buyurdu ki, "Yâ Resûlallah, ben senin o mübârek omuzuna nasıl basabilirim?" dedi. "Sen benim omuzuma bin de sen devir" deyince, "Yâ Âli, bugün bende celâl sıfatı vardır, ben senin omuzuna basarsam sen beni kaldıramazsın, erirsin yâ Ali" dedi. "Onun için sen benim omuzuma çık" dedi.

Ondan sonra Cenâb-ı Allah Kâbe'yi tavafı bize farz etdi, hac mevsiminde, hac vaktinde. İslâmın beş şartından bir şartına koydu. O günden kıyâmet gününe kadar, gece ve gündüz, kış, yaz, fırtına, yağmur, Kâbe tavâfsız durmaz hiç ve durmayacaktır. Mucizâtından bir tânesi. Ve Kabetullah'da, bu hac ibâdetinde kıyâmet gününün remzi vardır. Kıyâmet gününde bütün insanlar, hepsi, Arasat meydanına toplanacak, hepsi cem olduğu gibi, halk Arafat'a cem olur. Hac ibâdeti zamânında elbise giyilmez. Müslü-

³⁸ Sure-i Bakara 127

manlar ölülerine kefen sararlar, kefen olarak, iki parça ehramdan ibâret, dikişsiz olarak onları sararlar. Ki bu da ölmeden evvel ölmeye, "Mûtû kable en temûtu"ya işâretidir, remizdir. Ölmeden evvel ölmek manâsınadır.

Farzına, vâcibine, sünnetine riâyat ederek bir adam hac ibâdetini yaparsa, Allah onu cümle günâhından tathîr eder ve temizler. Hiç günâhını bırakmaz, anasından doğduğu gibi olur.

Bir de gönül haccı vardır. Yalnız, mücerred şer'î kısmından hac yapmak, ahkâmı yerine getirmektir, bir de gönül haccı vardır ki, nasıl ki insanların vücûdunda kalb bir merkezse, dünyânın da merkezi, kalbi Kabetullah'dır. İnsanın vücûdunda da merkezi kalbdır. Nazargâh-ı ilâhîdir. Allah Kâbe'de, Kudüs'de, hacda değildir. Allah her yere hâzır ve nâzırdır. Fakat Cenâb-ı Hakk orada müslümanları toplayarak birbirlerine teârûf, birbirlerini tanımak ve birbirleriyle müşerref olmak, tanışmak için ve sevişmek için ve tevhîdin cem'i için farz kılmıştır. Ve bütün müminler oraya dönerek ibâdet ederler. Nereye dönersek Allah'ın cemâline döneriz. ³⁹ فَأَيْنَمَا تُولُوْا فَتَمَّ وَجْهُهُ "dır, insan her nereye dönerse Hakk'a dönmüş olur ama burada tevhîd-i islâm, vahdet-i islâm vardır, bütün müslümanlar Kâbe'ye doğru namaz kılarlar, tevhîd-i islâmı temin ederler.

³⁹ Sure-i Bakara 115

Haccın Remzleri ve 1949 Haccına Dâir Hatıralar - 19 Kasım 1980

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerinin Amerika'daki bir radyo sohbetlerinde, kendisinden hac hâtıralarını anlatması istenince buyurdular ki:

Hac farîzası esnâsında bazı hârikulâdeliklerle karşılaştım. Zâten başında aklı olup düşünme nimeti verilenler, gene başında gözü olup görmek ibretine erenler, birçok âyât u beyyinâta her yerde şâhid olabilirler. Ama hac, ayrı bir ibâdet, ayrı bir topluluk, ayrı bir neş'edir. On bir haccımın her birinde, lâyük olmadığım bir takım manevî iltifatlara nâil oldum. Onlardan bazılarını, bugün Allah nasîb ederse, konuşup, anlatmaya gayret edeceğim.

Birinci haccımda, o vakit gençdim, otuz üç yaşındaydım. Türkiye'den vapurla tek başıma, hiçbir arkadaş almaksızın, yola çıktım. Tayyâreler de var idi fakat ben vapurla yola çıktım. Halbuki yolda insana lâzım olan, Arabın dediği gibi, "er-refîk sümme't-tarîk"dir yani evvelâ arkadaş sonra yolculuktur. Yolculukda ilk önce, iyi huylu, cesur, sabırlı, metânetli, yardıma müheyyâ, şefîk bir arkadaşla ihtiyaç vardır, sonra yola çıkılır.

Tarîkatda da bu böyledir. Zîrâ tarîk yol, tarîkat da Hakk'a giden yol demektir. İnsan, iyi bir yoldaşa, iyi bir yol göstericiye arkadaş olursa, kolay yollardan, vuslat-ı ilallah edebilir. Eğer iyi bir arkadaşla yani iyi bir yol göstericiye mâlik değilse yolunu şaşırabilir, yanlış yollara gidebilir. Yâhud kendi başına giderse, gideceği yani arzu ettiği yere ya vâsıl olabilir yâhud varamaz. Ama iyi bir arkadaşla, yol bilen bir arkadaşla tâbi' olan kimse ister tarîkatda, ister maddiyyatda, ister maneviyyatda, muhakkak sûretde vuslata nâil olur, gideceği yere sâlimen vâsıl olur.

Ben bu düstûra riâyet etmemişdim ve tek başıma çıkmıştım. Gençdim, kendime güveniyordum. Gitdiğim sene de 949 senesiydi.

Hicaz toprakları Osmanlı İmparatorluğundan ayrılalı otuz üç-otuz dört sene olmuştu. 947'ye kadar hac izni çıkmamış, Türkiye'den Ka'be'ye hiç hacı gitmemişti. İlk hac izni 947 senesinde verilmiş, o sene iki bin Türk hacısı ilk kâfile olarak hacca gitmişti. O sene mâlî durumum iyi olmadığı için ben bu kâfileye katılamamıştım. Çok arzum olduğu hâlde, mâlî durumumdan dolayı bu ibâdetten ve bu arzumdan geri kalmış idim. 948 senesinde yolu gene kapatdılar yani hac kâfilesine müsâade edilmedi. Fakat 949'da yol açılınca, o seneye kadar topladığım parayla ikinci mevkide, vapurun baş altında bulunmak şartıyla, hac yolculuğuna çıktım.

Devlet gâyet de güzel bir gemi yani konforu, her şeyi yerinde olarak bir gemi tahsîs etmişti ve hac kâfilesinde benden daha genci yok idi. Gece gündüz gitmek şartıyla yedi günde Cidde'ye vâsıl olduk. O vakit Cidde şimdiki gibi mâmûr değildi. Şap dağları vardı, gemi karaya yanaşamazdı, yedi mil açıkta duruyordu. Kayıklarla şap dağları arasından geçerek karaya vâsıl olunuyordu. Cidde'ye vardığım vakitte, on dokuz Türk hacısı ki bunlar hepsi ihtiyardı, içlerinde Sultan Vahdeddin'in imâmı olan Hâfız Necâtî Efendi de vardı, bunlar bana sarıldılar. Çünkü ben biraz Arapça biliyordum. Su, ekmek isteyecek kadar, yol soracak kadar Arapçam vardı. Fakat kâfiledeki halk arasında Arapçadan bir kelime dahi bilen yok idi. Bu on dokuz hacı bana sarıldılar, "Aman evlâdım bizi bırakma! Biz yol bilmiyoruz, iz bilmiyoruz" dediler. Bunun sebebi de şu oldu. Türklerden iki kadın kayboldu. O kadınları gidip arayıp ben buldum, yirmi dört saat içerisinde.

Ve Cidde'de içecek su dahi yoktu. Eti görmek için eti, yüz binlerce sineği kovalamayınca eti göremezdin. Yollar, sokaklar dar dar, eski binâlar, araba geçmez, hacı kâfileleri yollardan dar geçer, yatacak yer yoktu, caddeler insanlarla dolu başdan aşağı. Tabii oraya gidince biz de şaşırıyorduk. Benim biraz Arapça bilmemden ve yüzümün beyaz olması ve kırmızı yanaklı olmamdan Araplar beni Şamlı zannediyorlardı. Bana "Yâ Şâmî" yani "Ey Şamlı" diye hitâb ediyorlardı. Biz bir arkadaşdan kaçınırken, on dokuz tâne ihtiyar insan bana sarıldı. Yani bir gemi batdı, bir tahta parçası var, nasıl ki birçok insanlar kurtulmak için o tahta parçasına sarıldığı gibi, onlar da bana öyle sarıldılar. İş, benim hesâbım gibi çıkmadı. Biz arkadaşlık derken, bunlara hizmete başladık, zâten insanlık da bunu iktizâ edirdiyordu. Yaşlılara su bulmak, ekmek temin etmek, yol bulmak, pasaport muamelesini yapmak filan. Velhâsıl, bu muameleler bitdikden sonra, bir kısım halk o vakit, develerle Kabe'ye doğru hareket ediyor, bir kısmı otobüslerle. Otobüsler gâyetle basit, bir iskemleye üç-dört kişi oturmak şartıyla biniliyordu. Hani tavukları kafese doldururlar ya, aynı o vaziyetde. Mal, eşya, bavul, o şekilde. Fakat hava gâyetle sıcak, korkunç! Havada kuş uçamıyor, hemen

düşüp ölüyordu. Saat sekizden sonra da otomobilleri hareket ettirmiyorlar. Çünkü çok sıcak vardı. Bir fırının kapağı açıldığı vakit içeriden sıcak nasıl insanın yüzüne vuruyorsa ve insanı tikiyorsa, çölden o şekilde sıcak rüzgâr geliyordu.

100 Türk lirası verip karşılığında 105 gümüş riyal alıyorduk. O vakit Suudi'nin kâğıt parası yokdu. Böyle olmasına rağmen, bir kilo buz, 56 riyaldi ve bir adam bu buzı da almazsa muhakkak ölümle karşı karşıya idi. Çünkü herkesin kafasında bir buz torbası vardı ve ancak onunla durabiliyordu. Bu şekilde yetmiş kilometrelik yolu yedi saatde almak şartıyla Kabe'ye vâsıl olduk. Gece hareket ettik. O vakit bu yeni harem yapılmamıştı, Osmanlıların bıraktığı harem vardı. Hâriçden gelen hacılar 20 bin kadar idi. Yerli hacı ile berâber 120 bine-150 bine çıkabiliyordu. Fakat şimdiki yani bu seferki hacda 3,5 milyon halk vardı. (Efendi Hazretleri burada 1980 senesinde Amerikalı müslümanlarla birlikde yaptığı hac seferini kastediyor).

Dünyâ yüzünde iken mahşer yerini görmek isteyen hacca gitmelidir. Zîrâ âhi-retde ne olacaksa, dünyâda hacda onun remzleri mevcûddur. Meselâ hacca giden bir adam memleketinden çıkarken, evvelâ hısım akrabâlarına ve tanıdıklarına gider, helâllaşır, kimden ne aldıysa onu verir, kime vurduysa ondan rızâlık diler, düşmanlarından hak talep eder ve barışır. Sonra ölümüne çıkar gibi tövbe istiğfâr ederek, kefenini alarak yola çıkar yani ihrama bürünür. Müslümanlar ölümlerini elbiseyle gömmezler, kefene sararlar. İhrâm iki parçadır, bu da kefen mâhiyetindedir. Mîkât denilen yer ki, oraya gelindiği vakitte, elbiseler çıkarılır, başa bir şey, meselâ takke yâhud fes yâhud şapka giyilmez, ayağa ayakkabı giyilmez. Ayakkabı giyilmesine müsâade edilmiş, çünkü çıplak ayakla taşla basmaya imkân yokdur. Çünkü taşlar ateş gibi kızmışdır, ayaklar pişer. Onun için üstü açık ayakkabıya, yalnızca tabanını kapatacak kadar bir ayakkabıya şeriat müsâade etmekte. Çünkü ölümün aynısıdır, ölüm hâlinin. Müslümanlar öldüğü vakitte, üstünden elbiselerini alırlar, anasından doğduğu gibi çıplak bırakırlar ve yıkarlar, sonra kefene sararlar. Mîkâta da bir hacı geldiği vakitte, her şeyini soyunur, dikişli hiçbir elbise bırakmaz, yıkanır, cenâze yıkandığı gibi yıkanır ve ihrâma sarınır ve Allah'a teslîm olur, "Lebbeyk allahümme lebbeyk" diyerek Cenâb-ı Hakk'a telbiye eder.

Hacca giderken de kimi deveyle, kimi arabayla, kimi otomobille, kimi otobüsle, kimi yayan olarak gider ki, yarın mahşer gününde kabirler şakk olduğu vakitte, insanlar kabirlerinden kalkıp arsa-yı mahşere giderlerken kimi Allah'ın gönderdiği bineklere binecek, kimi yayan yürüyecek, kimi sürüklenecek, kimi yer üstünde emekleyecek, onu remz eder. Bu remzin aynısını hacda görürsün. İşte

girdiniz siz de gördünüz. Bütün halk, pâdişah da içinde olsa, yalınayak başkaba-
bak, sırtında kefeni, bir kölenin yanında bir efendi, bir hizmetçinin yanında bir
patron, bir zengin bir fakir, bir hasta bir sağlam, bir çirkin bir güzel, bir siyâhînin
yanında bir beyaz, bir sarışın bir kırmızı yüzlü, hiç kimse kimseden ayrılmaz,
herkes müsâvî olur. Çünkü Allah yanında insanların birbirine hiçbir fâikiyeti
yoktur, üstünlük ancak takvâ ile dir.

Evet, bu hâl ile Mekke'ye vardığımız vakit, Allah'ın beytini, Allah'ın evini gördük
ki Allah orada değildir, Allah'ın beyti demek, oraya şeref vermek içindir. Allah
orada oturmaz, Allah oraya şeref verdiği için oraya beytullah tabir edilir. Meselâ
İsâ aleyhisselâma rûhullah denmesi de Ka'be'ye beytullah denmesi gibidir. Îsâ
Allah'ın rûhu değildir. Kudretullah ile babasız halk olunduğu için ona rûhullah
denilmiştir. Kabe'ye de beytullah denilmesi, Allah'ın evi olduğu için değil, o şe-
refi bahşetmek içindir. Gitdiğimiz vakitte bu hevesle, aşkla, gördük ki Allah'ın
beytini halk akın akın bu şekilde böyle tavâf etmekte Kabetullah'ı ki, melâike-i
kirâm hazerâtı her ânda da,⁴⁰ "وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ" Allah'ın arşını me-
lekler tavâf ederler. Hacılar da Allah'ın beytinin etrâfında ne yapıyorlar, ren-
gârenk, cins cins, lisanları ayrı, renkleri ayrı olmasına rağmen bir gönülde top-
lanmışlar, bir îmânda birleşmişler, hepsinin kalbinde, lisânları ayrı olduğu halde,
Allah aşkı ve Muhammed aşkıyla Kabe' yi tavâf ediyorlar. Öyle gördüm.

Tavâfdan sonra Zemzem kuyusundan su içirildi, o mukaddes sudan. Bunun da
remzi şudur ki, kıyâmet gününde, mahşerin şiddet ve dehşetinde, Hazret-i Mu-
hammed'in havzı vardır, o havzdan Hazret-i Ebâbekir ve Ömer ve Osman ve Ali
ve Hasen ve Hüseyin Efendilerimiz ümmet-i Muhammed'e su vereceklerdir.
Kabe'nin o sıcaklığı ile o tavâfdan sonra Zemzem'den su içtik ki Zemzem bize
bu remzi göstermekdedir. Kevserin etrafındaki kapların yani bardakların
semâdaki yıldızlar kadar çok olduğunu Peygamberimiz haber veriyor, sallallahu
aleyhi vesellem.

Kabe'ye girdik ve tavâf etdik Kabetullah'ı. Orada kudretullahı müşâhede etdik.
İnsanları gördük, insanların bir îmân altında nasıl toplandıklarını ve nasıl birbir-
lerine sarıldıklarını, nasıl birbirleriyle bağdaştıklarını, nasıl sevişdiklerini gördük.
Aynı zamanda Hicaz topraklarına ayağımızı basdığımız vakit, memurlarını yani
Arap memurlarını muamelede biraz şiddetlice bulduk. Çünkü biz onların lisânla-
rını bilmiyoruz, onlar da bizim lisânımızı bilmiyor. Sert muameleler yaptılar ve
bizden pasaport aradılar. İşte insanlar da âhirete gitdiği vakitte, kabre girer

⁴⁰ Sure-i Zümer 75

girmez, Allah hükûmetinin askerleri olan melekler, onlardan pasaport sorarlar yani î mân pasaportu sorarlar. Bu da ona remzdir.

Kıyâmet gününde ⁴¹"إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ * يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ", kıyâmet gününde mal-mülk, kasa-kese, rütbe-evlad fayda vermez, ancak kalb-i selîm sâhibi olanlar o günün şiddetinden kurtulurlar, arşın gölgesinde gölgelenebilirler. Kabetullah'da bu esrâr da vardır. Herkes kendi derdine düşmüş, herkes kendi derdiyle meşgûl olur, başka biriyle meşgûl olamaz. Bazen bazı zevât çıkar insana hizmet ve yardımda bulunur, şefâatçi olur, onlar da yevm-i kıyâmetde peygamberlerin ve evliyânın bazı halk üzerinde şefâatlerini göstermekdedir.

Ve orada bol bol Allah tekbîr edilir ve zikrullah olur. "Lebbeyk allahümme lebbeyk lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk inne'l-hamde ve'n-nimete leke ve'l-mülk lâ şerîke lek, Allahüekber, Allahüekber" diye nidâ edilir. Bu feryâd u figânlar da kıyâmet gününün şiddet ve dehşetiyle halkın Allah'a bağırmasına, seslenmesine işâretidir.

Kabe' yi tavâf ettikten sonra Safâ ile Merve arasında sa'y etdik yani Hacer aley-hisselâmın sünnetini icrâ etdik. Hazret-i Hâcer, İsmâil'ini Kabe'nin dibine koymuş, su aramak üzere aşağı yukarı koşuyordu, onu remz etdik. Bunun da manâsı şudur ki, kıyâmet gününde herkes oradan oraya, oradan oraya koşarak yardım ve hizmet isteyecek yani yardım arayacaktır, kendisine bir şeffî arayacaktır. Aşağı yukarı koşarak sa'y etmek onu göstermekdedir.

Namaz da aynı, o da kıyâmet gününün remzini göstermekdedir. Meselâ kıyâmda huzûrullah duruyoruz. Kıyâmet gününde halk Allah'ın huzûrunda durduğu vakit, "Kitâbını oku!" diyecek. Çünkü herkesin yapmış olduğu amelleri mukayyed olan kitap, boynunda asılı olacaktır. Sûre-i İsrâ'daki, esteîzübillah, ⁴²"أَفْرَأَ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ * وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنشُورًا", "Oku kitâbını!" denecektir. Okuyacak, kitapda günâhlarını görünce mahcûbiyyetinden eğilecek, "سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ" yani "Ey azîm olan Allah, seni noksan sıfatlardan tenzîh ederim" diyecek. Allah diyecek ki, "Kaldır kafanı! Oku kitâbını! Oku bak dünyâ âleminde neler yaptın sen!". Tekrar okuyacak. İkinci sayfayı açacak, bakacak, daha büyük günâhlar irtikâb etmiş, onlar da kaydolunmuş, ne küçüğü kalmış ne büyüğü, hepsi tesbît edilmiş. Allah yine "Oku kitâbını!" diye emredecek ve o kişi okuduğu vakit daha büyük günâhlarını gördüğü vakit, secdeye kapanıyor ve "سُبْحَانَ رَبِّيَ أَعْلَىٰ" yani "Ey a'lâ olan Allah, seni noksan sıfatlardan tenzîh ederim" diyor. Allah yine "Kaldır başını secdeden, oku

⁴¹ Sure-i Şu'arâ 88-89

⁴² Sure-i İsrâ 13-14

kitâbını!" diye emrediyor, yine okuyor, yine günâhlarını görünce tekrar secdeye kapanıyor. Sonra yine "Kaldır başını" emri geliyor, yine kaldırıyor "Oku kitâbını!" emrini alıyor, kitâbı okuyor ve mahcûbiyyetinden böyle boynu bükük duruyor, sonra sağa ve sola başını çeviriyor yani selâm veriyor. Bunun manâsı, etrâfından, sağında, solundan şefâatçi aramaktır. İşte tıpkı bunun gibi, Hazret-i Hâcer'in Safâ ile Merve arasında aşağı yukarı koşarak kendisine yardımcı araması gibi sa'y etmek de kişinin kıyâmet gününde sağa sola koşarak kendisine yardımcı ve şefâatçi aramasına işâret etmekde, onun remzini göstermekdedir.

Sa'yden sonra, Kabe'den çıktık ve bizi aldılar ve Arafat'a doğru sevkettiler. Yani mahşer yerinden kurtulup, bir yerden bir yere gidiyoruz, başka tarafa. Orada, Hakk'ın varlığına, birliğine, kudretine ve noksan sıfatdan münezzehe olduğuna, evlâd u ayâlden münezzehe bulunduğuna vâkıf olup Allah'ı bilmek yani ârif olmak için. "Meş'ari'l-Harâm"da Allah'ı zikrediyoruz, "Amân Yâ Rabbi! Amân Yâ Rabbi! Amân Yâ Rabbi!" diyerek Allah'a sesleniyoruz. Sonra günâhlarımıza da vâkıf olduk, fakat islâm dîninde intihar etmek harâm olduğu için, kendimize bedel olarak bir kurban alıyoruz, "Yâ Rabbi! Yapdığımız günâhlar yüzünden kendimizi katletmemiz lâzım gelir ama sen nefsimizi katletmeyi bize haram kıldın. Biz de nefsimize bedel olarak, bu hayvanı kurban ediyoruz" diyerek kurban kesiyoruz. Kurbanı kesdik, bayram sabahı. Bütün bu işler bitdikden sonra bayram yapıyoruz. Bayram da refah ve saâdet ânını gösteriyor ki, mahşerden kurtulduk, Allah'ın affına mazhar olduk ve cennete girmek manâsına geliyor.

Ve bayram günü, aynı zamanda, Allah ile mülâkât ettiğimizden dolayı yani bu rızâ-yı Bârî'yi kazandığımızdan dolayı, Allah'ın sevmediği sıfatları Şeytan'ın başına atıyoruz. Bunu da taşla remz ediyoruz ki bu da Hazret-i İbrâhîm aleyhis-selâm ile Hazret-i İsmâîl'in Şeytan'ı taşıdığı gibi biz de aynı yerde aynı şeyi ifâ ediyoruz. Kurbanla, aynı zamanda, Hazret-i İbrâhim ile Hazret-i İsmâîl aleyhis-selâmın kıssasının remzini meydana getiriyoruz.

Bayramın üçüncü günü Kabe'ye indik, artık hacı olmuşduk, bunların remzlerini anlamışdık, görmüşdük, bayram yapıyorduk. Bayramın dördüncü ve beşinci günleri de hep Kabe'de namaz kılıyorduk ve Allah'ın beytini tavâf ediyorduk. Bir gece, ben gece yarısı, Kabe'de namaz kılarken bir de bakdım ki, benim İstanbul'dan tanıdığım ve sevdiğim bir hanım, Saadet Hanım diye bir hanımefendi vardı, kocası ile berâber onlar da hacca gelmişlerdi. Hattâ bizim niyetimiz, üçümüz berâber gelmekdi fakat ne olduysa oldu, onlardan ayrı gelmişdim. İşte o Saadet Hanım'ın Kabe'yi tavâf ettiğini gördüm. Ben Makâm-ı Hanefî'de namaz kılıyordum, o Kabe'yi tavâf ediyordu.

Bu arada çok mühim bir şey anlatacağım. Bu benim için hakîkaten çok mühim, bunu kitaba da yazdım. Bu hâdiseye şâhid olanlar bugün İstanbul'da hayatdadırlar. Arafat'a çıktığımız gece, Haydar Bey nâmında bir fabrikatör bizimle berâberdi. O adam vefât etdi, öldü Arafat'da. Ölüsü yatarken, biz "Ne yapacağız, bunu burada nasıl yıkayacağız, nasıl gömeceğiz" diye düşünürken, gökden bir kâğıt uçarak geldi ve onun göğsüne kondu. İçimizden bir kuvvet bize "O kâğıdı okuyun" dedi. Yalnız bana değil, Avukat Mahmud Veziroğlu ile Musâhip İsmâil Hakkı Bey de oradaydı. Kâğıdı aldık, kâğıdın üzerinde, "Rahmetullahi aleyh ve rahmeten vâsia" yazılıydı. O kâğıdı rüzgâr üfürerek getirdi ve onun göğsüne koydu. Allah'ın geniş rahmeti onun üzerine olsun diyor. Nûrdan bir yazıyla yazılmışdı. Ve bunu ben kitâba yazdım ve aynı zamanda bu Haydar Bey'in oğlu bugün İstanbul'da Vaniköy'de yağ fabrikası vardır, ona da bildirmişdim, kendisine bildirdim yani. Yine biz bahsimize dönelim.

Ben Yatsı namâzını kılarken bakdım Saadet Hanım, Kabe'yi tavâf ediyor. Ben hemen selâm verdim ve arkasından koşdum, Saadet Hanım diye seslendim. Saadet Hanım, "Ooo Hoca Efendi burada mısın!" dedi. Çünkü o vakitler ben onların mahallesinin imâmıydım. "Aman berâber gidelim" dedi, kocasını kasd ederek, "Mâhir Bey biraz rahatsız olduğu için tavâfa gelememi. Bize bir Arap evini kirladı. Bize çok iyi muamele etti. Bize iyi ikrâmlarda bulundu. Fakat biz onun lisânını hiç bilmiyoruz, teşekkür dahi edemiyoruz. Gel berâber gidelim, hem Mâhir Bey'i gör, hem de o zâta bizim teşekkürlerimizi bildir" dedi. Saadet Hanım'la yürüyerek gitdik. Bâbü'l-Cihâd'dan çıktık, Türk Mahallesi dedikleri yere gitdik. Mâhir Bey'i gördük, orada bana yemek çıkardılar, yemek yedim. Hâne sâhibi Arap da orada oturuyordu, ona misâfirlerinin kendisine medyûn-i şükrân olduğunu bildirdim, söyledim, teşekkür etdim filan.

Gece saat üç raddeleri vardı. Oradan döndüm. Artık ihrâmı çıkardığımız için, bayramda elbiselerimizi giydiğimiz için, benim sırtımda Arap elbisesi vardı, başımda agel vardı, boynumda da bir çanta vardı, kapalı ve geniş bir çanta. İçerisine paramı, pasaportumu, bazı eşyâlarımı koyuyordum. O Bâbü'l-Cihâd'a geldiğim vakit, orada bakdım ki ekmek satıyorlar, ufak ufak pideler var, onlardan on tâne kadar aldım çünkü arkadaşlarımız yaşlı, onlardan dışarı çıkamayanlar ve belki aç kalanlar vardır diye düşünerek on tâne ekmek aldım, çantama koydum, Kabe'nin içine girdim. Kabe'nin içerisi tamâmen fukarâ hacılarla, yayan gelen hacılarla doluydu. Yerleri yok, delîle gitmemişler. Bizim mezhebimiz Hanefî'dir, bizde kuvvet-i mâliyyeye ve kuvvet-i bedeniyeye mâlik olan hacca gider. Fakat Mâlikî mezhebinde ve diğer mezheplerde fakîr de olsa hasta da olsa ihtiyar da olsa Kabe'ye gelmekle mükellefdirler. Yayan yürüyerek gelenler var. Onlar yatıyorlar taşların üzerinde, binlerce insan!

Daha önce de dediğim gibi, benim Türk olduğumu Araplar dahi bilmiyorlar, beni Şamlı zannediyorlardı. Ben o fakîrlerin üzerinden atlayarak geçerken, orada yatanlardan birisi, arkamdan bana "Türk! Türk!" diye seslendi. Ben kimdir diye geriye döndüm. Orası biraz karanlıktı, loş bir yerdi. Geriye döndüm bakdım, bir esmer adam, saçları omuzuna kadar uzanmış, yatanların arasından kalkmış, bana eliyle işâret ediyordu, çağırıyordu beni. Ve gitdim, yanına sokuldum. Bana Türkçe olarak dedi ki, "Siz buraya vapurla rahatça geldiniz, biz buraya dört senede yürüyerek geldik". Ama nereden geldiğini söylemedi. "O çantanın içinde ekmekler var, onlardan bir tânesini bana ver" dedi. Sonra bana yine hitâb etti, dedi, "Çantanda bulunan riyallerden de ver" dedi. Ben bir avuçla gümüş riyalleri çıkardım ve kendisine dedim ki, "İstanbul'da olsa sayısını aramayız ama burada bizim de paramız sayılıdır, yani fazla veremeyeceğim kusura bakma" dedim. Bir avuç çıkardım böyle, uzatdım, yirmi yirmi beş riyal vardı içerisinde, "Yook, biz onların hepsini almayacağız, bana bir tânesi kâfidir" dedi. Bir tâne aldı içerisinde. Sonra elini kaldırdı, dedi ki, "Allah sana burayı kerrât ve merrât ile nasîb etsin, gel buraya". İşte O'nun duâsıyla ben on bir defa Kabetullah'a gitdim. Şunu da îzâh edeyim ki, o çantanın içinde ekmek olduğunu kimse bilemezdi, kapalı bir çantaydı, içi görünmüyordu yani.

Oradan Medîne-i Münevvere'ye hareket etdik. O vakit üç günde Medîne'ye vardık. Vakit dar olduğu için sözü kısaltıyorum. Medîne-i Münevvere'de Uhud Muhârebesinin olduğu yere gitdiğimiz vakitte, Hazret-i Hamza'nın şehâdetini ve yetmiş parçaya ayrıldığını ve onun ciğerini çiğnediklerini düşünerek ağladım. Medîne'deki delîl Türkçe biliyordu, bana geldi, dedi ki, "Senin çok aşkın var, ağlama, ben senin niye ağladığını biliyorum" dedi, arkamı ovaladı. O gece rüyâmda Cenâb-ı Fâtımatü'z-Zehrâ'yı gördüm, Peygamber Efendimizin kızını, bana birtakım hediyeler verdi. Fakat yüzünü göremedim. O'nun evindeymişim, bana hediyeler veriyor, öyle gördüm. Sabahleyin kalkdım, üzüldüm, niye yüzünü bana göstermedi diye. Sonra Türkiye'ye dönmek üzere vapura bindik, Türkiye'ye ineceğim gece, gökde ayı nasıl görüyorsak, Hazret-i Fâtıma'yı öyle gördüm ve iltifâtına mazhar oldum.

Bu seyahatimiz kırk altı gün sürmüştü. Birinci hacdaki intibâlarımdan bir tânesini size bahsettim. Diğerlerini de inşallah zaman gelirse, vakit bulursak, nasîb olursa yine anlatırız.

İslâmda Aşk - 11 Nisan 1981

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerine Amerika'daki bir radyo sohbetlerinde "İslâmiyetin bir aşk yolu olduğunu Hazret-i Peygamberin hayâtından nasıl öğreniriz?" diye sorulunca buyurdular ki:

Cenâb-ı Hakk, "Levlâke levlâk lemâ halaktül eflâk" yani "Seni yaratmasaydım eflâki yaratmazdım, felekiyyâtı yani cihânı yaratmazdım" buyurmaktadır. Yine hadîs-i kudsîde, "Ben gizli bir hazîne idim, bana kendimi bildirmek sevdireldi ve ben mahlûkâtı halk etdim" buyurmaktadır. Eğer Kurân-ı Kerîm'den âyet bey-yinât istiyorsa, esteîzübillah, ⁴³ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ yani "Söyle Habîbim Muhammed", sallallahahu aleyhi vesellem, "Eğer beni seviyorlarsa sana tâbi olsunlar". Muhabbetle başladığının delâil ve berâhini okumuş olduğumuz âyetle de zâhirdir. Allah'ın sevgisi olmasaydı, mahlûkatı halk etmeyeceğini, ve yine "Levlâke levlâk lemâ halaktül eflâk" yani "Seni yaratmasaydım felekiyyâtı, mahlûkâtı, dünyâyı, semâvâtı ve ardı yaratmayacaktım" demesi bunun apâşikâr, gün gibi bir burhânı ve delîli ve şâhididir.

Yine ehl-i hakîkatin beyânı üzerine, sahabeden birisi Hazret-i Peygamber'e "Yâ Resûlallah, ne vakitden beri nebîsiniz?" diye sorduğunda, Efendimiz, Âdem henüz toprak ile su arasında iken, çamuru yuğrulmadan ben nebî idim", yine, "Çamur ve su halk olunmadan da ben nebî idim" buyurmuşlardır.

Ve haberlerde şöyle gelmiştir, ehl-i hakîkat şöyle haber vermiştir. Allahu Zül-Celâl ve Tekaddes Hazretleri, bu mahlûkâtı halk edeceği vakitte, yani mahlûkâtın halk etdirilmesi kendine kendinden sevdireldiği anda, kendi nûrundan bir nûr halk ederek, "Kün Muhammedâ" yani "Muhammed ol!" demiş ve halk olunan

⁴³ Sure-i Âl-i İmrân 31

nûr Cenâb-ı Hakk'ın zâtını tevhîd etmiştir, "Lâilâheillallah" demiştir. Cenâb-ı Hakk da Habîbinin nûrunun bu tevhîdine mukâbil "Muhammedü'r-Resûlullah" diyerek O'nun risâletini tasdîk etmiş ve mühürlemiştir.

Hattâ şâir islâm'daki bu aşkın ve muhabbetin ve muhabbetin tâmmının Hazret-i Peygamber'de olduğunu şu kelimelerle ne kadar güzel izhâr etmekde:

*Muhabbetden Muhammed oldu hâsıl
Muhammed'siz muhabbetden ne hâsıl*

Bana birisi derse ki, "Senin bu sözün bir kavî-i mücerredir, isbâtı nedir?" diye sorarsa, bunun canlı isbâtı gözümüzün önündedir. Bugüne kadar islâm'dan milyonlarca âşık gelmiştir. Allah'ı seven ve Allah'a âşık olan kutublar, velîler, meşâyih ve ehl-i tarîk zamânımıza kadar gelmiştir. Ve aynı zamanda da gene avâm-ı nâsdan olan zevât bile, islâmın bir binâsı ve rûknü olan Kabetullah'ı ve Resûlullah'ın kabrini ziyâret aşkıyla dünyânın her tarafından, her sene, milyonlarca insan, malını, canını, evlâd u ayâlini, her şeyini terk ederek Kabetullah'ı ve Resûlullah'ın kabrini ziyârete gider. Bu da bizim sözümüzün yani islâm'da aşkın ve muhabbetin olduğunun bir delîlidir. Şunu da esefle söylerim ki, dünyâ yüzünde hiçbir dînden bu kadar kendi peygamberine bağlı olarak, her şeyini bırakarak, peygamberini ziyârete giden hiçbir kavim yoktur. Cenâb-ı Peygamber'in bir ismi de "Habîbullah"dır, "Allah'ın Sevgilisi"dir. Ve gene bu husûsda Kurân'ın ilânı vardır. ⁴⁴ "مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ". "Benim Resûlüme kim itâat ederse bana itâat etmiş olur. Benim Resûlümü kim severse, beni sevmiş olur". ⁴⁵ "إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ" âyeti bunun apâşikâr delîlidir. "Habîbim, sana bîat eden bana bîat etmiştir" buyurulmaktadır.

İslâm sôfilerinin yazdıkları kitaplar ortadadır, meydandadır, isteyen bunları tedkîk edebilir. Bütün bu eserler, aşkullah ve muhabbetullah ile doludur. Ve ashâbdan Resûl sallallahu aleyhi veselleme âşık olanlar vardır. Ve aynı zamanda işte Resûlullah'a âşık olan bu ashâbın vârisleri de günümüze kadar gelmiştir. Bugün milyonlarca insan Muhammed aşkıyla kavrulmaktadır.

Aşk, Allah'ın sıfatlarından bir sıfattır. Hattâ Hakk'ın kendisine de aşk diyebiliriz. "İslâm'da aşk yok, muhabbet yok" diyenler güneşi balçıkla sıvamaya kalkanlardır. Bunca yapılan câmiler, bunca yapılan mücâdeleler, bunca yapılan beldeler ve yapılan imâretler ve hastahâneler ve yapılan hayır hasenât, Allah'a olan aşkın nişânesi değil midir? Gene Kurân'dan ⁴⁶ "أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ" yani "Allah'ı şiddetle

⁴⁴ Sure-i Nisâ 80

⁴⁵ Sure-i Fetih 10

⁴⁶ Sure-i Bakara 165

severler" diye ehl-i islâmı Allah'ın medh ü senâ etmesi, Kurân-ı Kerîm'de bu aşka ve muhabbete bir delîl değil midir? Kurân-ı Kerîm zâten nidâ etmekde ve kendisine halkı davet etmekdedir. "Beni niye okumuyorlar? Benimle niçin tefekkür etmiyorlar? Beni niçin tedkîk etmiyorlar?" diyor.

İslâm'da aşk yalnız kelimeyle değil, efâl ile izhâr olunur. Ve bu aşk yoluna milyonlarca insan kendini fedâ etmemiş midir? Târihler bunu haber vermekde ve ilân etmekde, târihleri karıştırıp okusunlar, "İslâm'da aşk yok" diyenler.

Evet, bir kıssa anlatayım kendilerine.

Sahâbeden birisi, günden güne sararıyor ve soluyordu, ismi Sevban idi yâhud Subân idi. Ya Sevban ya Suban, hatırımda kaldığına göre. Şimdi hâl-i hazırda ansızın sorulduğu için böyle cevap verebileceğim. Bu Sevban, yemeden içmeden kesilmiş, yüzü sararmış ve zayıflamışdı, zayıf düşmüştü. Efendimiz Hazret-i Muhammed sallallahu aleyhi vesellem, buna sordu, "Sevban, sen günden güne erimekdesin, senin derdin nedir?".

Bu anlattığım kıssa milyonlarca hâdisâtıdan bir tânesidir. Yani deryâdan bir katre, şemsden bir zerredir.

Efendimiz böyle kendisine bu soruyla teveccüh ettiği vakitte, bu soruyu tevcîh ettiği vakitte, Sevban, birdenbire boşandı, ağlıyordu, göğsü su içinde kalmışdı ve şöyle cevap verdi, "Yâ Resûlallah, biz günâhkâr insanlarız, sen Allah'ın habîbisin, sevgilisisin. Elbet ki yarın mahşer gününde, hepimiz aynı derecede olamayız. Biz seni dünyâda bir gün görmesek, hattâ bir saat görmesek dayanamıyoruz. Sen bizim için içtiğimiz su, aldığımız hava, yediğimiz yemek gibisin, sensiz yaşayamıyoruz. Ama bu dünyâda böyle oluyor, yarın âhiretde derecâtımız ayrı olacak, sen bir peygamber-i zîşânsın, Allah'ın sevgilisisin, yüce bir makâma nâil olacaksın. Biz senden ayrı düşersek, bizim hâlimiz nice olur? Bunu düşünerek yemeden içmeden kesildim". Efendimiz buyurdular ki, "Ey Sevban, niçin üzülüyorsun, kişi sevdiği ile berâberdir, sen de benimle berâbersin. Ben nebîyim, resûlüm, sen benim ümmetimsin, mâdem ki beni seviyorsun, Allah, âhiretde seni benden ayırmayacak, kişi sevdiği ile berâber, sen de benimle berâber olacaksın" dedi, bu müjdeyi verdi ki, "Hepimiz bu cevabı bekliyorduk ve şâd olduk" diyor ashâb-ı kirâm.

Ben bir müslümânım ve müminim, aşkı ve muhabbeti Hazret-i Muhammed'in talîminden aldım, eğer Peygamber bana aşkı sunmasaydı, Allah bana aşkı ih-sân etmeseydi, Allah'ı ve Resûlünü nasıl sevebilirdim? Kendimi ortaya koy-mak-dan maksadım, kendime bir pâye vermek değildir. "İslâm'da aşk ve muhabbet yok" diyenlere canlı bir delîl de fakîrdir yani.

Yine sahabeden birisi bir gün mescide geldi ve Cenâb-ı Peygamber'e şu soruyu sordu, "Yâ Resûlallah, kıyâmet ne vakit kopacaktır?" dedi. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem, namaza durdular ve namazdan fâriğ oldular ve yüzünü cemaate döndüler ve onlara, oradaki bulunan cemaate şöyle hitâb etdiler, "Nerede o sâil, soru soran nerede?". O zât ayağa kalkdı, "Suali soran benim yâ Resûlallah, kıyâmet ne vakit kopacak dedim". Efendimiz ona cevaben dedi ki, "Kıyâmet bir emr-i mühimdir, olacaktır. Ama bu evvel olur, sonra olur, yakında olur, uzakda olur, mutlaka olacaktır".

Zîrâ bir binâ yapıldığı vakitte, o binâ mutlaka yıkılır. Doğan ölür. Toplanan cemaat dağılır. Her şeyin bir nihâyeti vardır. Yalnız nihâyeti olmayan ebed ve ezel Allah'dır.

"Kıyâmetin kopacağı saati öğrenmekden gâyen nedir? Bunu öğrenip ne yapacaksın? Sen kıyâmet günü için ne hazırladın?" dediler. O zât, Resûlullah'a cevaben dedi ki, "Yâ Resûlallah, vallahi benim uzun uzun ibâdetlerim yok, uzun uzun oruçlarım yok, namazlarım yok ama Allah'ın emrini yerine getirmeye çalışan bir insanım. Beş vakit namazımı kılarım, senede bir ay orucumu tutarım ve Allah bana bir nafaka verirse onun bir mikdarını yoksullara dağıtırım ve ömrümde bir defa hac yaptım, yâhud yapacağım. Başka bir ibâdetim yok, böyle uzun uzun ibâdetlerim. Ama şunu söyleyeyim ki Allah'ı ve seni çok severim". Öyle deyince, Cenâb-ı Peygamber sallallahu aleyhi vesellem, buyurdu ki, "Ey a'râbî, kişi sevdiği ile beraberdir, sen de benimle berabersin".

Bu hâdiseden anlaşılıyor ki, Resûl'le beraber olmak, Resûlullah'a lâıyk olmak, Allah'a lâıyk olmak, Allah'ı sevmek ibâdetle değil demek ki. Peygamber'le beraber olmak, ibâdetle değil muhabbetle, aşkla. İşte aşkı talîm ediyor, apâşikâr. Ve aşkı isbât etmekte. Ve Allah'la buluşmak, Allah'ı sevmekle, Resûlullah'la buluşmak, Peygamber'le buluşmak, Resûl'ü sevmekle, ibâdetle değil. Bu anlaşıl-makda burada yani islâmda aşkın olduğunu apâşikâr, gün gibi izhâr etmekte bu hâdise.

Eğer bir mümin Allah'ı sevmese, günde beş vakit, gününün beş vaktini, her şeyini bırakarak, huzûra çıkarak, Allah'a hesap verir mi?

Geçenlerde, birkaç sene evvel zannediyorum, bir mecmuada okudum. Dünyâda istatistik yaptılar, hangi isim çok anılıyor diye. Ve şuna karar verildi ki dünyâda her gün, en çok anılan isim Muhammed ismidir. Kişi, sevdiğini çok zikreder. İşte Resûl'ün sevildiğine ve islâmda aşkın olduğuna bu da bir delîldir.

Yine bir kıssa daha anlatacağım hatırıma geldi şimdi.

Bir talebe hocasına, çok âlim olan hocasına, "Siz niçin peygamberliğinizi ilân etmiyorsunuz?" dedi. Hocası dedi ki ona, "Ya ya! Doğru söylüyorsun ama sen önce şu testi al da şu dereden, pınardan bana bir testi su getir" dedi. Kış gecesi idi, zemherîydi, dışarda çok soğuk vardı, kar yağıyordu, şiddetli bir soğuk ve fırtına vardı. Talebesi dedi ki hocasına, "Hocam su alayım ama dışarda şimdi canavarlar vardır, suyun başında" dedi. Yani kurd hayvanı çıkar, canavar çıkar, onun için benim canıma bir zarar gelebilir" dedi. Hoca biraz daha konuştuğundan sonra dedi ki, "Oğlum benim canım çok soğuk su istedi, şu testi al, pınara git, bana pınardan su al da gel" dedi. Talebe dedi ki, "Hocam, söyledim ya az evvel, suyun başında şimdi canavarlar bulunur ve hava da çok soğuktur, ben şimdi dışarı çıkarsan helâk olurum" dedi. Gene ders okudular biraz daha. Aradan bir iki saat geçti, hoca gene tekrar etti, çocuğa dedi ki, "Oğlum çok susadım, harâretlendim, lütfen şu testiyle git, pınardan bana su getir" dedi. Hocanın bu teklîfi çocuğu irşâddi ama talebe bir türlü kavrayamıyordu işi. Bir müddet sonra minârelerde, "Allahuekber Allahuekber", "Eşhedü enne Muhammede'r-Resûlullah" diye müezzinler bağırmaya başladı. Dedi ki "Evlâdım bak görüyor musun? Benim hayâtımdayken, benim yanımda, sen suyu alıp getirmediğin içirmek için, Hazret-i Muhammed âhirete gideli bunca sene oldu, bu kadar sene oldu, bir gün ezan susmadı. Ne soğuk, ne sıcak, ne harb, ne darb, ne açlık, ne hastalık demedi, minârelerde ezân okundu. Bak gene ezân okunuyor" dedi. Bu zevât, aşkı olmasaydı, kalkıp da şimdi, Hazret-i Peygamber'in ismini anmak için, minâreye bu havada çıkar mıydı? Helâk olmayı düşünmez miydi?" dedi. "Öyleyse senin bana söylediğin gibi, peygamberliğini ilan etmekle olmaz bu iş. Peygamber'e olan muhabbet ve aşk, Allah vergisidir. Bu, islâmdaki olan aşktır bu" dedi.

Allah aşkıyla sabahlara kadar ağlayan âşıkân vardır ve bu âşıklar gözyaşlarını kimseye göstermek istemezler. Bu muhabbet Allah'la benim aramda kalsın diye.

Biz sohbetin başına gelelim. Allah Nûr-i Muhammed'den, arşı, kürsîyi, cenneti ve cehennemi ve melâikeyi halk etdi. Ve Hazret-i Âdem'i halk etdi. Ve Âdem'in alnına Hazret-i Muhammed'in nûrunu koydu. Ve meleklerle emretti ki, esteîzü-billah, ⁴⁷ "وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ", "Ey melekler! Âdem'e secde ediniz çünkü onun alnında Nûr-i Muhammed var" dedi. Ve Âdem'e secde edildi. Cennet ve cehennem ve arş ve kürsî ve levh ve kalem, cümlesi Allah'ın aşkıyla ve Allah'ın aşkından halk olundu. O da Nûr-i Muhammed'di, sallallahu aleyhi vesellem.

Âdem aleyhisselâm âsî oldu ve cennetden çıkarıldı. Yani zelle sâdır oldu, cennetden çıkarıldı. Affı için, üç yüz sene ağladı. Üç yüz sene sonra, Cenâb-ı

⁴⁷ Sure-i Bakara 34

Hakk'a dedi ki "Yâ Rabbi, alnımda olan Nûr-i Muhammed hürmetine beni affet" dedi. Cenâb-ı Hakk Âdem aleyhisselâma şöyle buyurdu, dedi ki, "Nereden bildin, benim indimde Muhammed'in kıymetini?". Âdem aleyhisselâm buyurdu ki, "Bana can verdiğin vakitte, ben gözümü açdım nereye baktımsa senin isminle Muhammed'in ismini gördüm, sallallahu aleyhi vesellem. O'nun hürmetine istedim". O vakit, Âdem'in de suçu ve günahı affoldu. Allah şöyle ahd ü peymân eyledi, "Her kim ki bana duâ eder, duâsında benim habîbim olan, sevgilim olan Muhammedimin ismini zikrederse duâsını reddetmem, kabûl ederim" dedi.

Aşkın Hakîkati - 15 Kasım 1981

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri buyurdular ki:

İnsanın insana aşkı, aşk-ı mecâzîdir. Aslında aşk, Allah'adır fakat o insan arada perde olmuş olur. Nasıl ki Hazret-i Mûsâ aleyhisselâm, Mûsâ Peygamber, Tûr'da Allah'la konuştuysa, âşık olan kimse, sevdiği onun için Tûr Dağı'dır, ondan Allah'a ilticâ eder, Allah'a varır. Bunu lisânla tarîf etmek yani konuşmakla tarîf etmek mümkün değildir, bunu yaşamak lâzımdır. Bunu, ancak yaşayanlar bilir. Ne kalem, ne kelâm, ne sözle ifâde edilir, ne kalemle yazılır, yaşayan bilir. Bunun hakkında konuşmak, aya kayıkla çıkmak gibidir. Ancak yaşayan bilecek bunu. Yaşayan bilir, ondan gayrı kimse bilemez.

İnsanın insana aşkı da kudsîdir, mukaddesdir yani mezmûm değildir, hudûdu aşmamak şartıyla. Çünkü herşey sevgiden doğmuştur. Evvelâ Allah sevmiş, bu kâinâtı halk etmiştir. Hazret-i Allah, Dâvûd aleyhisselâma hitâben diyor ki Zebur'da, "Bana kendimi bildirmek sevdirildi, onun için bu mahlûkâtı halk etdim" diyor, yani "yaratdım kâinâtı" diyor.

İş muhabbetle yani aşkla kurulmuştur, aşkla devâm eder. Sanatları îcâd eden aşkdır, aya çıkmak aşkdır, insanlığa hizmet, şefkat, merhamet hep aşkın cüzleridir. Aşk olmayınca hiçbir şey olmaz. Onun için aşk kudsîdir.

Söylemekle tarîf olunmaz, yazmakla ifâde edilmez, yaşamak lâzımdır. Müjde olsun aşkda yaşayanlara, ne mutlu aşkda yaşayanlara.

Aşktan bî-behre olan yani aşkı anlamayan kimse, bunları bilemez, bu mevkiye gelemeyiz, bu dereceye yükselmez. İmkânsızdır o.

Kâinât aşk için halk olunmuştur. Yalnız aşktan bir mahlûk istifâde edememiştir, o da Şeytan'dır. Aşktan bir anlamayan Şeytan vardır. O da tâlib olmuş ama Allah, aşk tâcını ona vermemiştir. O da istedi âşık olmak fakat Allah o aşk tâcını ona vermedi, Âdem'e verdi, âdemoğluna verdi. Âdem'in cennetden çıkması da aşk içindir. Zîrâ aşk, gözyaşı döktürür, kırık kalb sâhibi olur. Cennetde bu

yokdur. Ne kırık kalb sâhibi olmak var, ne mahzûniyyet, hüzün sâhibi olmak, üzüntü, keder vardır. Onun için cennetden çıkması lâzımdı aşkı tatmak için.

Aşk için cennet-i efâli, fiil cennetini, iş cennetini terkeden, aşk ile Allah'a vâsıl olacaktır, mazhar-ı zât olacaktır yani Allah'la berâber olacaktır, zât cennetine girecektir.

Kâinâtın Yaradılışı ve İnsân - 20 Kasım 1981

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerine Amerika'daki bir radyo sohbetinde, "İnsanın nereden geldiği ve nereye gitdiği meselesi sır olarak kalmakla beraber, modern dünyâda pek çok zihinde evrim inancı var. Hem biyolojik anlamda yani ibtidâî canlılardan insana kadar bir evrim, hem de son zamanlarda gündeme gelen insan bilincinin evrimi meselesi var. Tasavvufî bakımdan bu iki nevi evrimi nasıl îzâh edersiniz?" diye sorulunca buyurdular ki:

Darwin nazariyesine göre insanlar maymundan geldi ve öyle gitdiler. Halbuki maymunun da evveliyâtı var. Bu madde kısmı. Halbuki islâmî nazariyede, bunu karıştıracak olursak, Allah'dan geldiğimiz yani Allah tarafından halk olunduğumuz ve bu yaşayışdan sonra tekrar Allah'a rücû edeceğimiz, bu, apâşikâr bir davâdır.

Bir de şöyle alalım meselâ maymundan geldik, maymun olarak yaşadık filan, işte aslımız maymun. Bu söze biz darılmıyoruz. Kimin babası hayvansa, maymunsa, o, o davâyı gütmekde. Biz insanoğluyuz, âdemoğluyuz biz. Şimdi öyle kabûl edelim, peki maymun nereden geldi? Çünkü ortada bir eser var, bu eseri halk eden, îcâd eden bir sanatkâr var, fakat maymun nereden geldi?

Hattâ şöyle bir kaziyye vardır, tavuk mu yumurtadan çıktı, yumurta mı tavukdan çıktı? Derler ki, "Bu teselsül bâtıldır" derler ama bâtil değildir. Zîrâ evvelâ tavuk olmuştur. Nasıl ki Âdem oldu, Âdem'in tohumunu yumurta olarak kabûl edersek, Âdem'in tohumundan beşer geldi. Tavukdan geldiği meydana çıkıyor. Mâdem ki Âdem'den tohumla çıkıyor, tavukdan da sonra yumurta çıktı. Allah tavuğu yarattı.

Haaa, şimdi, maymunu kim yarattı, maymun nereden geldi? "Evvelâ sudan oldu, sonra sudan yürüyen bir hayvan oldu, sonra o hayvan iki ayaklı oldu, sonra

maymun oldu, sonra insan oldu" diyorlar. Eğer maymunlar insan olsalardı bugün hiç maymun nesli kalmayacak, hepsinin insan olması lâzım gelirdi. Zîrâ altı milyar üç yüz on dokuz milyon sene kâinâtın yaradılışı. Yani Tevrat'ın haber verdiği gibi yâhud İncil'in, on bin sene değildir. Hazret-i Şeyh-i Ekber böyle söylüyor, yani çok eski kâinât ve bugün de arkeoloji bunu göstermekde.

Peki sudan geldi diyelim, su nereden geldi? Peki suyun bulunduğu kap yani nehirlerin toprağı, o nereden oldu? Önce nâr-ı beyzâ idi. Nâr-ı beyzâ nereden geldi? Soru böyle devam ederse, insan akli bir yere kadar gelecek, orada duracak akıl. Diyecek ki, "Bundan ötesine bizim aklımız ermiyor". Hah, tamam! İşte senin aklının ermediği yerde îmân faslı başlıyor. Zîrâ mâdem ki bir şey var, o bir şeyi yapan var. Öyleyse bu kâinâtı yapan bir kuvvet, bir kudret sâhibi var. Ne insanın akli ne şuûru fezâyâ bakdığı vakitte bunu görebiliyor. Bunu ölçmek, idrâk etmek her kula müyesser değil. Kayıkla aya çıkmağa benzer bu. Şimdi, bir adam sanatı gördüğü vakitte sanatkârı görmüş demektir. Diyecek ki, "Peki o sanatkârı kim yarattı?", materyalistler gibi, yani "Allah'ı kim yarattı?". Allah'ı yaradan olunca Allah, Allah olmaz, mahlûk olur o. Öyleyse yaratan bir kuvvet var. İnsanlar nereden gelip nereye gidiyor? İnsanlar ister maymundan gelsin, ister sudan, ister nâr-ı beyzâ olan ateşden halk olunsun, evveli oradan başlıyor fakat onu halk eden, Allah olduğu muhakkak. Kendi kendine bir şey olmuyor çünkü. Mutlaka bir yapıcısı, yaratıcısı var. Ben umûmî olarak konuşuyorum. Neden olursa olsun onun bir yaratıcısı var. Yaratan da Allah işte. Demek ki her ne olursa olsun, ister canlı, ister cansız, ister nebâtî, ister cemâdât, ister insan, ister hayvan, hepsi Hakk'dan olduğu muhakkak. Olduğu gibi çıkıyor meydana.

Bunu umûmî olarak konuştuk. Dînî nokta-i nazardan, insan maymundan olma değil, maymun insandan olma. Zîrâ Kurân-ı Kerîm'de Cenâb-ı Hakk Benî İsrâîl'den bir kısım halkın yaptığı isyandan dolayı onları maymun yaptı, ⁴⁸ كُونُوا قِرْدَةً خَاسِيْنَ, maymun olun" dedi Allah, maymun yaptı. Gene Benî İsrâîl'den bir kavmi Allah domuz yaptı, hınzır yaptı. Gene Benî İsrâîl'den bir kavmi Cenâb-ı Hakk fare yaptı. "Nasıl olur?" diye soracak olursan, Allah'ın kudretine insanların akıl terâzisi yetişmez. Zîrâ Allah dilediğini yapar. Allah ateşden su, sudan ateş çıkarır. İşte elektrik elimizde duruyor. Allah topraktan buğday, buğdaydan toprak yapıyor. İşte görüyorsunuz bunu. Allah bir buğdayın içerisine yüz milyar buğday koydu.

Şimdi, böyle olunca, mahlûkât Allah tarafından halk olundu, mutlakâ hâlîki var. Çünkü mâdem ki eser var, o eserin, o âsârın mutlakâ yapıcısı vardır. Bütün mahlûkâtın en ekmeli insandır. Gene Kurân yani islâm, bunu inkâr etmiyor,

⁴⁸ Sure-i Bakara 65

Âdem'den evvel kavm-i cân var. Esteîzübillah, "49" خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ * وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَّارِجٍ مِنْ نَارٍ, biz cân kavmini ateşden halk etdik, insanı topraktan halk etdik" diyor Hazret-i Allah. Cân kavminden evvel Ten kavmi var. Ondan evvel Ben kavmi var. Arkeologlar dünyada bazı şeyler buluyorlar, âdemoğullarının bıraktığı eser değil o, o eski kavimlerin eseri. Kimisi rüzgârdan halk olunmuş, kimisi nârdan, ateşden halk olunmuş, kimi topraktan, kimi sudan halk olunmuştur.

Âdem'den halk olunduk ama nereden geldik? Hakk'dan geldik, doğrudan doğruya. Bırak Âdem'i, suyu, maymunu filan, hâlıkımız Allah. Gene yaşıyor bu yaratılan, nihâyetinde ister monkey, ister donkey, ister insan, ister ateş, ister su, gene yok oluyor, gidiyor. Bu gelenler isteyerek gelmiyorlar. Buradan isteyerek gitmiyorlar. Herkes giydiği elbiseden memnûn. Yılan insanı görüyor, öldürecek beni diye kaçıyor. Akrep insanı görüyor, kaçıyor. Sinek, kaçıyor, ölümden korkuyor. Hepsi râzı sırtına giydiği elbiseden. Yaa! Demek ki herkes kendi giydiği elbiseden memnûn ki o elbiseyi değiştirmekden korkuyor. Nihâyetde de yok olunca, demek ki biz Allah'dan geldik ve Allah'a gitdik. "أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى"⁵⁰, böyle yaratılan mahlûkât-ı ilâhî başıboş da halk olunmamış, hepsi bir kânûna, bir formaliteye tâbi. Böyle olunca, bunun bir gâyesi var, bu kâinâtın hilkatinin. Gâyesiz olmaz bu kadar muntazam olan kâinât. Güneş doğuyor, güneşden ay nûr alıyor, yıldızlar semâyı süslüyor, ard altımıza döşenmiş, mevsimler, kışlar, yazlar, baharlar, güzler, insanlar, hayvanlar, hep bir intizam içinde yaratılmış. Öyleyse bu boşu boşuna yaradılmadı, bir gâye tahtında yaratıldı.

Böyle olunca mahlûkât-ı ilâhiyyenin neden halk olunduğunu soracak olursak, Hakk Teâlâ buyuruyor ki, esteîzübillah, "وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُون"⁵¹, cinnileri ve insanları, beni bilip bana ibâdet etmeleri için halk eyledim". İnsanları ve cinnileri, görünen ve görünmeyen kuvvetleri. Mahlûkun da ekmeli insân sonra cin, cinni yani görünmeyen kuvvetler. Bunlar da şerefli oldukları için onlara Allah ibâdet tekâlifini verdi, yani "ibâdet yapın bana" dedi, şerefli oldukları için.

Diğer mahlûkâta gelince, Allah, kendi vücûdunda bulunan âyât u beyyinâtı görmeyen gâfillere, o hayvanlarla vahdâniyyetini ilân eyledi. Allah, insanın kendisinde bulunan ahlâk-ı zemîmeyi yani kötü huyları ve ahlâk-ı hamîdeyi yani iyi huyları hayvanlarla gösterdi, insanın içinde bulunan o ahlâk ne ise, onun remzi olarak hayvanı îcâd etdi Allah. Ve aynı zamanda da insanların yaşaması için onları vâsıta kıldı, sebep kıldı. Hayrını şerrini bilmeyen bir adam öküz gibidir,

⁴⁹ Sure-i Rahmân 14-15

⁵⁰ Sure-i Kiyâme 36

⁵¹ Sure-i Zâriyât 56

öküz onun remzidir. Ve aynı zamanda öküz insana hâdim oldu. İnsan, onu kesdi, etini yedi, derisinden kendisine ayakkabı yaptı, aynı zamanda arabaya koştu, pulluğa koştu, tarla sürdü, yük çekdirdi. Ne hakkı var hayvana bu şekilde muamele etmeğe insanoğlunun? Çünkü Allah onu insanoğluna hâdim olarak yarattı. Ve aynı zamanda insanda bulunan şehvânî kuvvetin timsâli olarak eşeği halk etdi. Ve aynı zamanda gene eşeği insana hâdim etdi, üzerine biniyor, yükünü götürüyor. İşte karıncayla tamahı gösterdi, insandaki tamahı. Topluyor topluyor, topluyor, karınca topladığını yiyemeden ölür. Biz bunların birer menfaatlerini sayıyoruz, daha çok şey var, ne vakit yetişir, ne söz yeter. Hem sembolünden istifâde etsinler, insanlar görsün diye, hem vücûdundan, hem sütünden, hem kanından, hem derisinden insanlara menfaat sağladı. İnsanın kursağına düşen bir tek üzüm tânesi ya bir kiraz tânesi, ya bir buğday tânesi için 365 gün güneş çıktı, yağmur yağdı, ay doğdu, insanın kursağına insin için yapıldı bu.

Yaşayan insanların dünyâda rahat etmeleri için, Allah, birtakım doktrinler gönderdi, peygamberler vâsıtasıyla. Kurân gönderdi, Tevrat gönderdi, İncil gönderdi, Zebûr gönderdi, suhuf gönderdi, birtakım doktrinler verdi ki, adâlet temîn oluna, insanlar birbirlerine tecâvüz etmeyeler. Ve aynı zamanda da bu böyle vaz' olunduktan sonra, bu âlemden sonraki âlemde de dünyâda yapılan hayır ve kabahatların mükâfâtı yâhud cezâsı gösterileceği haber verildi. İşte bunu düşünenlerin rûhları tekâmül etdi dünyâda. Hayvanı gördü, ibret aldı. Yağmuru gördü, ibret aldı. Kurân'dan ibret aldı, Tevrat'dan ibret aldı, İncil'den ibret aldı, suhufardan ibret aldı, ne oldu, rûh tekâmül etmeğe başladı. Rûh semâvîydi, arşîydi, yani arşdandı rûh, cesed de topraktan idi. İkisi izdivâc etdiler. İzdivâc etdiler ikisi yani evlendiler. Rûh, bedenine üzerine bindi. Ölüm geldiği vakitte vücûd toprağa gitdi fakat rûh Hakk'a gitdi. İşte Allah'dan geldi Allah'a gidiyor.

Demek ki ne oluyor şimdi, niçin geldiğimizi, nereden geldiğimizi ve nereye gitdiğimizizi ve niçin gitdiğimizizi ve rûhun da nasıl inkişâf ettiğine dâir sorduğu soruya âcizâne cevapları verdim. Tabii vermiş olduğum cevaplar, deryâdan bir katre, şemsden bir hüzme, topraktan bir zerredir. Yani bu ilmi bitirmiş manâsına değil. Gözlerinde ibret olanlar bunları gördüler. İbretli göz, sâhibinin dostu oldu. İbretsiz göz, sâhibinin başı üzerinde dolaşan düşmânı gibi oldu.

Eğer âhiret olmasaydı, dünyâda yapılan haksızlıkların yâhud yapılan hayırların yâhud şerhlerin karşılığı olmaması lâzım gelirdi ki, iyilik yapanın iyiliği hebâ, zâlimin de zulmü yanına kâr kalacaktı. Öyle olmadı. Mahşeri hazırladı Allah kıyâmet gününde ki, bu kısa hayâtın hesâbını orada soralar. Ve hayır yapanlar için bir binâ inşâ eyledi, ismini cennet koydu, şer yapanlar için de, beşeriyete dokunanlar içinde de Allah bir hapishâne yaptı, ismini cehennem koydu. Bu

âlemden sonra iki makâma gidildi, ya ehl-i cennet olundu, ya ehl-i nâr, üçüncüsü yok. Makâm-ı a'raf var. O makâm-ı a'rafın bir yüzü cehenneme bakar, bir yüzü cennete bakar. O ashâb-ı a'rafın da bir müddet sonra cennete kalb olacağını biliyoruz, Allahu Teâlâ ashâb-ı a'rafı da cennete koyacak, bir müddet sonra.

Cennet, cehennem, dünyâ, âhiret, mevsimler, yazlar, kışlar, güzler, hepsi insân için halk olundu, insan Allah için halk olundu. Allah buyurdu ki, "Ey insanoğlu, bütün mevcûdâtı, görünen görünmeyen, düşünebildiğin düşüneyemediğin, bildiğin bilmediğin bütün nimetleri, her şeyi senin için hazırladım, seni de kendi zâtım için hazırladım".

Netekim de işte, Cenâb-ı Hakk gene Kurân-ı Kerîminde, esteîzübillah, ⁵² وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ buyurdu Allah. Yani manâsı şu, "Ben dünyâyâ bir halîfe yaratacağım". Zîrâ Hazret-i Dâvûd'a Zebûr'da şöyle hitâb etdi, "Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u'rife fe halaktü'l-halk, bana kendimi bildirmek sevdirildi ve mahlûkâtı onun için halk etdim". Demek ki işin bidâyeti aşk ve muhabbetle halk olundu.

"Âdem'i halk edeceğim" dediği vakitte meleklerle, işte ⁵³ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً dediği vakitte melekler dediler ki, "Yâ Rabbi, kâinâtı fesada uğratacak, kan dökecek bir mahlûk mu yaratacaksın?" dediler. Melekler nereden biliyor bunu? Âdem'den evvel geçen kavimler var ki, onları gördüler ki, ondan kıyas yaparak söylüyorlar Allah'a. Ve dediler ki melekler, "Yâ Rabbi biz seni takdîs ederiz, seni tesbîh ederiz. Yaratacağın bu mahlûk, bundan evvel geçen, kavm-i cân gibi, kavm-i ten gibi, kavm-i ben gibi sana âsî olur, kan dökerler, halbuki biz seni tesbîh ediyoruz, takdîs ediyoruz" dedikleri vakitte, Allah, ⁵⁴ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ, benim bildiğimi siz bilmezsiniz, sükût edin ve benim yapacağım, halk edeceğim mahlûkâta ibret ile bakın, hikmetime muntazır olun" dedi Hazret-i Allah. Allah, Âdem'i topraktan halketdi ve ona esmâlarını talîm etdi, aynı zamanda ona esmâlarının sıfatlarını verdi.

Programcı sordu, dedi ki, "Siz daha önce sanatkârı sanatından tanırız demişsiniz. Meselâ güle bakan bir kimse, onun yaradılışındaki fevkaladeliği görür, ondaki fevkalade sanatkârlığı görür. Bir başkası için ise gül yalnızca güzel kokulu bir çiçektir. Bir başkası için ise gül, pek çok sırları açığa çıkarır, yaratıcının

⁵² Sure-i Bakara 30

⁵³ Sure-i Bakara 30

⁵⁴ Sure-i Bakara 30

sırrını temsil eder. Biz güldeki sırrı keşfetmek için, onun yaratılışındaki hikmeti anlamak için neler yapabiliriz?". Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Hayatda nasıl mektepler böyle kademe kademeyse, ilk mektep, orta mektep, lise, üniversite, ondan sonra bir şey üzerinde çalışmak. Zâten mektepler miftahdır yani anahtardır. İnsan, tahsîli üniversiteden sonra yapar. Fakülteyi bitirdikten sonra, tahsîli hayatda yapar insan. Onlar mücerred miftâhı yani anahtarı verir. İnsanların da görüşleri böyledir. Yani bir kısmı gülün renginde, bir kısmı kokusunda, bir kısmı gülü eken bahçıvanında, bir kısmı bahçıvanın Rabbinde, bir kısmı nasıl bahçede bitdi gül, bununla uğraşır. Yani esâsa varanlar pek azdır. Zâten, ⁵⁵ "وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ", orada "min" cüz'iyedir, pek azdır bu kemâle eren insanlar. Eğer herkes kemâle erseydi zâten kemâlin kıymeti kalmazdı.

New York'u duyan, New York'u gören gibi olmadı. New York'un içine giren de, New York'u gören gibi olmadı, o daha ilerledi. Halbuki aslında ne New York var, ne gören var. Bir zaman gelecek yok olacak. Vaktiyle yokdu zâten. Aya çıkan insan, yıldızları, göğü ölçdüğü hâlde, kendi üzerindeki eşyâyı bilmez. Vücûdunun iç kısmı değil, üzerindeki eşyâyı bilmez.

İşte bize bunları gösteren, yani gülün esâsını bize bildiren, kokusunu kim halk etdi, rengini kim halk etdi, bunu bildiren zât kim biliyor musun? İşte o âdem. Yani esmâyâ mâlik olan Âdem'den gelen enbiyâ bize bildirdi. Eğer peygamberler gelmeseydi, insanoğlunun bunu bulması gâyetle güç olurdu. Çünkü insanoğlu peygambersiz olursa, kendi kızkardeşiyle evlenir, anasıyla evlenir, hayvanı kendisine ilâh olarak ilân eder. Netekim de fî zamâninâ ineği hak bilip de onun idrarını içen bir alay insan var, peygamber gelmediği için. Hattâ pisliği bile yer.

İşte esmâyı bilen Âdem o esmâlara da vâris oldu. Ama esmânın ters tarafına. Meselâ Allah'ın rahmeti nâ-mütenâhî, insanın rahmeti mütenâhî yani bir hudûdu var. Allah'ın rahîmiyyeti var, o nâ-mütenâhî, insanın rahîmiyyeti mütenâhî.

Vaktâ ki Âdem halk olundu, Allah aşkı, niye kâinâtı halk ettiğini ve aşkı arz eyledi. Âdem esmâyı öğrenince, niçin halk olunduğunu, o muhabbetle halk olunduğunu öğrendi ve aşka tâlib oldu. Şeytân'a aşk verilmedi. Aşk, Âdem'e verildi. Âdem cennetde idi, aşka tâlib olunca Allahu Sübhânehû ve Teâlâ buyurdu ki Âdem'e, "Aşk gözyaşdır, mahzûniyyetdir, ağlamaktır. Ağlamakda zevkdir, mahzûniyyetde neşedir. Fakat cennet-i a'lâ mahzûniyyet yeri değildir, ağlama yeri değildir. Çık cennetden dışarıya, aşkı al, âşık ol" dedi.

Yani Âdem, Hristiyanların dediği gibi, gadab-ı ilâhîye uğrayıp da cennetden çıkarılmadı, aşka tâlib olduğundan çıkarıldı. Çünkü aşka ancak cennetin hâricinde

⁵⁵ Sure-i Sebe' 13

sahip olabilirdi. Zîrâ ağlayacak, üzülecekdi. Aşkın da kendinde olduğunu gördü Âdem. Onun için, aşka mâlik olmak için, cenneti bir buğday tânesine satdı ve dışarı çıktı. Âdem, işitdi ki sulb-i pâkinden Muhammed Mustafâ gelecek, sallallahu aleyhi vesellem, cenneti bir buğdaya satdı ve dışarı çıktı, aşkın zâhir olması için.

Muhammed'den muhabbet oldu hâsıl

Muhammed'siz muhabbetden ne hâsıl

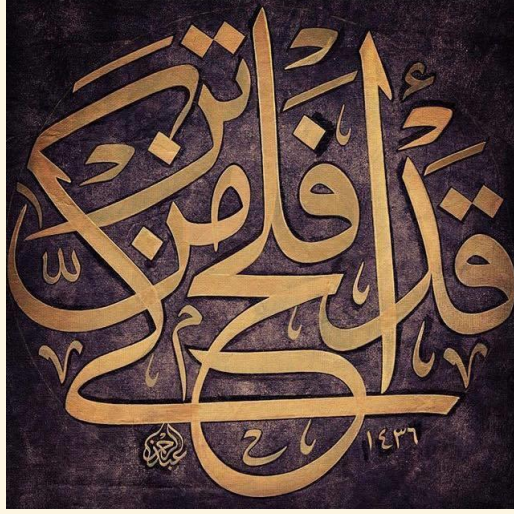
Bütün enbiyâ bir nûrdur, Îsâ'sı, Mûsâ'sı, Eyyûb'u, İbrâhîm'i, bir nûrdur, nûr-i vâhiddir. Birini kırdın mı hepsini kırmış olursun. Birini tasdîk etdin mi hepsini tasdîk etmiş olursun. Bâhusûs cümle enbiyânın bidâyeti olan Hazret-i Muhammed'in nûrunu Allah Âdem'in alnına koydu ve bu nûr cümle enbiyâyâ sirâyet ederek, tâ Hazret-i Peygamber'e geldi. Resûlullah'ın vücûd-i mübârekleri zâhir olup, Allah'ın rahmeti zâhir oldu, meydana çıktı, yani gözle görüldü. Allah'ın muhabbeti Muhammed'le görüldü, vücûdu zâhir olunca. Ve Allahu Teâlâ, O'nu kendine mirât etdi. Yani zât-ı ulûhiyyetinin nûrunu mirât-ı Muhammed'de zâhir etdi, zuhûra getirdi, sallallahu aleyhi vesellem.

Evet, işte insanoğulları nereden geldiğini, nereye gitdiğini, niçin geldiğini ve niçin gitdiğini ancak nebîlerden öğrendi, peygamberlerden öğrendi ve onların vârisi olan velîlerden ve âlimlerden öğrendiler. Ve Hakk'a giden yollar o kadar çoğaldı ki, her mahlûkâtın her nefesinin sayısınca Hakk'a giden yollar açıldı. Ama bula-bilen için.

Aşk ile halk olan mahlûkât, aşk ile yaşadı ve aşk ile öldü. Öldü değil, oldu! Çünkü insanoğlu ölmez, olur, hayvan ölür. Ne mutlu aşka vâsıl olanlara ve aşkda yaşayanlara!

Aşkın hepsi kudsîdir, taalluk ettiği yerle makâmı değişir. Kötü bir kabın içerisine şarap konulduğu vakitte, o kabın şeklini aldığı gibi, olmamış insanda zâhir olan aşk, şehvetle zâhir olur. Ârif ve kâmil olursa, kap dürüstdür, orada aşk-ı ilâhî ile zâhir olur.

Tasavvuf ve Dervîşlik - 27 Kasım 1981

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerine Amerika'daki bir radyo programında sunucu sordu, dedi ki "Bazı mistikler toplumdan uzaklaşıyor, inzivâyâ çekiliyorlar. Anladığım kadarıyla aşk yolunda ise insanlığa hizmetin büyük önemi var. Bizi bu konuda aydınlatır mısınız?". Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Aydınlatalım, bildiğimiz kadar, söylediğimiz kadar. İslâm sôfiyyesinin birinci maddesi, Allah'ı bilmek, Allah'ı bulmak ve Allah'ı sevmek ve Allah'a ibâdet ve aynı zamanda, mahlûkât-ı ilâhiyyeye şefkatden ibâretdir. Bizde de uzak dağlara çekilme olabilir. Fakat nefsini tezkiye etmek için bu yapılır ama halkın şerrinden, halkın kötülüğünden kaçmak için değil. Kendi kötülüğünden halk incinmesin için yapılır. Zîrâ halkın şerrinden kaçmak için yapılırsa, bunu yapan kimse kendini halkdan üstün görmüş olur ki, islâm sôfiyyesinde insanın kendisini herkesden dûn görmesi, herkesden aşağı görmesi lâzım gelir. Onun için bazen biz de nefsi tezkiye bakımından, terbiye bakımından tenhâ yerlere çekiliriz. Ona halvet tabîr edilir bizde. Halvete çekiliriz ama bu nefsimizi terbiye bakımından. Nefsimizle halka eziyet edeceğimizin farkına vardığımız vakitte biz bunu yaparız. Nefsimiz ıslâh olsun, halka eziyet cefâ etmesin için. Halk bizim kötülüğümüzden kurtulsun için yaparız. Aradaki fark budur.

Bizde dağlara çekilmek, yâhud halvete girmek Allahu Teâlâ'nın kalbimizde tecelliyâtıyla olur. Allah bize onu ilhâm eder. Hakk'ın ilhâmıyla dağlara çekiliriz. Yâhud bizim şeyhimiz terbiye bakımından bizi ne yapar, halvete çeker. Mürşidimiz yani. Onlar ise kendileri çekiliyorlar dağa, istekleriyle çekiliyorlar. Biz Hakk'ın emriyle çekiliriz. Nitekim Hazret-i Muhammed aleyhissalâtü vesselâm peygamberliğini izhâr etmeden evvel, kendisi dağlara çekilmişdi. Hıra Dağına çekiliyordu. Ama kendi isteği ile değil. Allah ona Hıra Dağına çekilmeği ve halkdan uzaklaşmayı sevdirmişdi. Yalnızlık kendisine sevdirildiği için çekiliyordu. Ve nitekim

de orada bulunduğu müddetçe Hakk Teâlâ'nın ibâdetiyle meşgûl oldu ve niha-yetinde Cebrâil ona geldi. Cebrâil vahiy getirdi kendisine ki Buhârî-i Şerîf'de bu beyân edilmektedir.

Gene aynı zamanda Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi vesellem buyuruyor ki, "Dağa çekilip tek başına ibâdet etmekden, halkın içinde bulunarak, halka hizmet ederek, halkı irşâd ederek, halkın zulmüne tahammül etmek, tek başına dağa çekilip ibâdet etmekden Allah'a daha sevgilidir". Dağa çekilen, ibâdet yapar ve kendi nefsinı kurtarır. Halkın içinde bulunarak, halka hizmet etmekle, halkı irşâd etmekde bulunan kimse, halkı irşâd eder. Kendini cehennemden koruyanla, halkı cehennemden kurtaran bir değildir. Elbet ki halkı kurtaran muhteremdir.

Hattâ Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi vesellem, birgün mescide girdi. Orada iki zümre halk vardı. Birisi ilme çalışıyorlardı, bir kısmı da Allah'ı zikrediyordu. Ve yanındaki bulunan arkadaşı Ebâ Hureyre'ye dedi ki, "Yâ Ebâ Hureyre, bu ilme çalışanlar mı efdaldır, zikr-i ilâhî ile meşgûl olanlar mı efdaldır?" diye sorduğunda, Ebâ Hureyre Peygamberimiz'e, "Yâ Resûlallah, "Hakîkati siz bilirsiniz, Allah ve Resûlü bilir" dedi. Bunun üzerine Cenâb-ı Peygamber buyurdu ki, "Tek başına burada zikredenler, neflerini cehennemden koruyorlar, ilim tahsîl edenler ise halkı cehennemden kurtarıyorlar" dedi. Bu sözle apâşikâr, gün gibi âşikâr oldu ki halka hizmet etmek, halkı kurtarmak, kendini kurtarmaktan efdaldır. Ve her milletde de bu böyledir. Bir gemi batdığı vakitte, kendini kurtaran başkadır, halkı kurtarmak için kendini fedâ eden elbet ki herkes tarafından takdîr olunur. İşte gemi batarken kendini kurtaranlar, tek başına kurtaranlar, dağa çekilenler gibidir. Halkı kurtarmaya çalışanlar ise, onlar halkın içinde bulunup halka hizmet ederek, halka yardım edenlerdir. Elbet ki halkın içinde bulunup halkı kurtarmak, kendini kurtarmaktan elbet ki daha takdîre lâayık ve şâyândır.

İki kardeş, aralarında şöyle bir mukâvele etseler, deseler ki, "Sen çalış bana bak, ben tek başıma ibâdet edeyim, ben çalışmayayım". Şimdi bunların hangisi efdaldır? Çalışı ona bakan mı, yoksa çalışmadan zikreden mi, Allah'a ibâdet eden mi? Hangisi efdaldır? Elbette ki çalışan ve çalışarak Allah'a ibâdet edene bakan efdaldır.

Bu medeniyet dünyâsında, bu medeniyeti kurtaranlar, insanlığı kurtaranlar, nefsinı kurtaranlardan daha efdaldır. Zîrâ halkı kurtaranlar bu medeniyeti kurmuşlardır, mücerred nefsinı kurtaranlar değil. Ama nefsinı tezkiye için, kendini halk arasında ıslâh edemeyen, kalbini tezkiye için bir dağa çekilirse, bir müddet için, bu belki fazîletli olabilir ama halka hizmet etmekden fazîletli olmaz. Şimdi size hikâyesini anlatacağım.

Bir zât vardı, dağda velî olmuşdu, evliyâ olmuşdu. Yani dağa çekilmiş, orada halkdan kesilmiş, orada evliyâ olmuşdu. Bir velî de vardı, şehir içinde halka hizmet ederdi. Dâgî olan evliyâ, dağda yaşayan evliyâ, birgün bu şehirde bulunan evliyâyı ziyârete geldi, gelirken de mendiline süt doldurdu. Mendile! Mendiline süt koydu ve getirdi, şehirde yaşayan evliyâyâ dedi, "Dağın sütü gâyetle iyidir, yağlıdır, sana süt getirdim" dedi. Ama mendilde! İnce mendilde. O Hazret dedi ki, "Onu duvara as" dedi, duvarda çivi vardı. O, mendili duvardaki çiviye asdı. O zât kunduracıydı, o şehirde yaşayan velî, ayakkabı yapardı. Bir müddet sonra, bir kadın geldi onun yanına, dedi ki, "Yâ Şeyh, benim ayağıma bir ayakkabı yapar mısın? Ölçümü al" dedi. Ölçüyü verdiği vakitte, kadının erkeklerin şehvetini tahrîk edecek yerlerini gösterdi. Fakat şehirli velî, hiç buna aldıramadan kadının ölçüsünü aldı. Fakat dâgî velî, dağlı olan velî, kadının şehvet yerini görünce, hemen duvardaki süt başladı damlamaya. Yani mendil delindi, damlamaya başladı. Hiç ses çıkarmadı, sonra giderken o dâgî velîye o da mendilin içerisine ateş doldurdu ve dedi ki, "Dağ soğuk olur, sen bu ateşle ısınırsın" dedi. Mendil yanmıyordu, ona teslîm etdi. Gösteriyor ki, halk içinde bulunarak velî olanlar, halka hizmet edenler, tek başına velî olanlardan daha efdaldır. Bu hikâyeye bunu göstermekde. Anlaşıyor ki halk içinde olup da gönlü Hakk'da olanlar efdal. Yani halkın içinde oluyor, halkın içinde halvet yapıyor, yani halkın içerisinde dağa çekiliyor, halkın suçlarını görmüyor, kötülükleri görmüyor, o efdal. Bak dağdaki gelip görünce derhal evliyâlığı bozuldu onun. Ve dedi ki ona, "Dağda evliyâlık yapmak kolay, erkeksen gel de şehirde yap evliyâlığı" dedi.

Onun için bizim islâm sôfîleri, elleri kârda, gönülleri yârdadır yani elleri kârda gönülleri Allah'dadır. Bir adam bir parayı tutduğu vakitte, elleri kirlenebilir. Onu sabunla, suyla yıkayabilir. Para muhabbetini kalbine sokarsa, orasının yıkanması gâyetle güçdür. Kalb, kolay kolay yıkanmaz ama el yıkanır. Onun için bizler, biz islâm sôfîleri, zâhirde ticâretle, işle, halka hizmetle meşgûl oluruz, her ânda, her zamanda, her mekânda kalbimiz Allah'dadır. Allah bizim kalbimizdedir. Allah bizim kalbimize tecellî eder.

Nice insanlar var ki, şehirde yaşıyorlar, gönüllerinde dünyâ yok. Nice insanlar var, dağlara çekiliyorlar, fakat gönülleri dünyâyâ bağlı.

Sunucu, "Efendi'ye bir soru sormak istiyorum, sôfîlikde dervîşin nefsini yenebilmesi, kalbini aşka açabilmesi ve bunu diğer dervîşlerle paylaşabilmesi için şeyh tarafından verilen şeyler nelerdir?" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Evvelâ sohbet, konuşma, mürşidleriyle beraber. Sonra râbîta. Sonra zikir. Sonra murâkabe. Bu dört şeyle olur bu iş. Evvelâ sohbet, konuşma, mürşidle konuşma. Zîrâ sohbet şuna benzer. Bir kadınla bir erkek evlenirler, çocukları olması için,

malûm olan muameleyi görürler. Sohbetde şeyhin dili, erkek vazîfesindedir, mürîd ister kadın olsun ister erkek olsun, mürîdin kulağı kadın vaziyetindedir. Nasıl ki erkek kadınla ictimâ eder çocuk olursa, sohbetde de dille, kulakla ictimâ olunur. Âlet ve uzuvla yani erkeklik ve kadınlık âletiyle tekarrübde çocuk rahimden olur, şeyh ile dervîş arasındaki evlad için yapılan ictimâ, dille, kulakla olur ve bu çocuğun olduğu yer de kalbdır. Birisi rahimde, biri kalbde meydana gelir. Kalb çocuğu, kalb çocuğu. Tabii bunların şartları vardır. Nasıl rahim çocuğu, erkek yâhud kız oluyorsa, kalbden olan çocuk da ya erkek olur, ya kız olur. Çocuk erkek olursa, mürîd mürşid olabilir, halkı irşâd edebilir. Çocuk erkek olursa, kalb çocuğu. Eğer çocuk kız olursa o vakit halkı irşâd edemez, nefsinin irşâd eder.

Bu izdivacda mürşid şeyh, mürîd de onun talebesi demektir. Şeyhinin, hocasının, üstâdının verdiği derslere devâm eder, ona bedenlen hizmet ederse ve mâlen hizmet ederse, hayır hasenâtta, şeyhin cebine vermek değil, hayır hasenâtta, maddeten manen hizmet ederse, çocuk erkek olur. Bedenen hizmet edip, mâlen hizmet etmezse yâhud mâlen hizmet edip bedenlen hizmet etmezse, çocuk dişi olur. Bu ahdi yerine getirmeyen kimsenin çocuğu düşer, düşük olur, doğmadan düşer. Yani bu ahdleri yerine getiremezse, efendisinin, mürşidinin verdiği dersleri yapmaz, mürşidine bedenlen de mâlen de hizmet edemezse o vakit çocuk düşer. O adamdan hayır gelmez. Yani dervîş olamaz o adam ve mürşid de olamaz. Acaba îzâh edebildim mi? İşte onun için evvelâ sohbet lâzım, sohbetle olur iş.

Meselâ bu neye benzer? Bir milletin içerisinde devletine, milletine mâlen, bedenlen hizmet edenler vardır. Kimisi mâlen hizmet eder, kimisi bedenlen hizmet eder. Kimisi hem mâlen hem bedenlen hizmet eder. Bunun yanında mâlen de bedenlen de hizmet etmeyen insanlar vardır. Ama o gene aynı millettendir. Buna benzer. Yani dervîş olur ama kâmil olmaz, fakat dervîş sayılır. Çünkü bir sürü satıldığı vakit, içindeki uyuz, topal, bunlar hesâba katılmaz, sürünün içinde ne varsa, hepsi birden o sürüyle berâber gider. Dervîş sayılır ama adam olmaz.

Deminki soruda bir şey aklıma geldi şimdi benim. Râhipler dağa çekiliyorlar. Yani dağın Allah'ı başka, şehrin Allah'ı başka mı? Allah birse eğer, insan şehirde de adam olabilir, dağda da adam olabilir. Mâdem ki Allah birdir, dağa çekilmeğe lüzûm kalmaz yani. Onun için bizim sôfilerin büyükleri demişler ki, "Kızdırmak ateşdedir sacda değildir". Biliyorsunuz sac, demirden yapılır, üzerinde ekmek pişirirler Anadolu'da, Türkiye'de. "Kızdırmak ateşdedir sacda değildir, dervîşlik başdadır tacda değildir". Tac da dervîşlerin giydiği külâh, tac derler ona sôfiyye lisânında. Kızdırmak ateşdedir sacda değildir, dervîşlik başdadır taçda değildir, külâhda değildir. Ararsan Allah'ı kalbinde ara, Kudüs'de, Mekke'de, dağda,

hacda değildir. Allah külli yere kâdirdir, her tarafa muhîtdir yani. Allah her yere kâdir, hâzır ve nâzırdır, her şeyi ihâta etmiştir. Allah'ın mekânı yokdur, mekânların mekânı Allah'dır.

Sunucu, "Aşk mıdır dervîşi şeyhe bağlayan kuvvet? Dervîşin şeyhe olan aşkı nasıl bir aşktır? Sizin topluluğunuzda dikkatimi çeken olağanüstü özelliklerden biri de, dervîşlerin gerek birbirlerine karşı gerek size karşı olan muhabbeti çok ama çok büyük. Bu eşsiz bir özellik ve aynı zamanda sizin irşâdınızın da bir tezâhürü. Çok merak ediyorum, tasavvuf yolunda aşkın farklı tezâhürleri nasıl ortaya çıkıyor?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

İnsanlarda sevgi hassası çokdur. İnsanın evlâdına sevgisi vardır, Allah'a sevgisi vardır, Peygamber'e sevgisi vardır, sevdiğine sevgisi vardır, karısına sevgisi vardır, kocasına sevgisi vardır. Bu sevgiler hep derecât iledir. Evlâdına sevgisi şefkatinden, Allah'a sevgisi Hakk'a muhtâc olduğundan ve Hakk'la yaşamak ve Hakk'la olmak dolayısıyladır. Peygamber'e sevgisi îmânındandır. Karısına sevgisi şehvetindendir. Bidâyetde şehvetle başlar fakat sonra rahmet ve şefkate döner. Dervîşânın arasında bulunan muhabbet, muhabbetullahın tezâhürüdür. Yani Allah'ı sevmenin tezâhürüdür. Mâdem ki dervîş Allah'ı seviyor, bütün dervîşler Allah'ı seviyorlar, hepsi Allah'ı sevdiklerinden dolayı birbirlerini severler, Allah o muhabbeti onlara ihsân eder.

Aşk ve muhabbet, insanların irâde-i cüz'yyesinde değildir yani senin anlayacağın, insanların isteğinde değildir. Aşk ve muhabbet, Hakk tarafından verilir. Yani kalbin temâyülü, kalbin meyli insanların irâdesinde değildir. Şimdi, böyle olunca, dervîşânın arasındaki muhabbeti Allah onlara ihsân ediyor. Onlar kisb etmeden, onlar arzu etmeden Allah onlara bu muhabbeti verir. Çünkü muhabbet, Allah'ın kudretindedir. Irâde-i cüz'yyede değil, irâde-i külliyyededir yani. Küllî irâde var ki Hakk'ın irâdesi. Cüzî irâde var, bizim irâdemiz. Aşk ve muhabbet, cüzî irâdede değildir. Sen beni seversin, ben seni sevmem.

Bu muhabbet de üç kısımdır. Bir muhabbet vardır, insan yemeden, içmeden, uyumadan yaşamadığı gibi sevgilisini görmeden duramaz. Çünkü onun için helâk durumundadır. Su içmese bir adam, yaşayamadığı gibi. Hava almadan yaşayamadığı gibi. Yemeden yaşayamadığı gibi. O da sevgilisini görmeyince duramaz. Birinci muhabbet budur. İkinci muhabbet, ihtiyâcı olduğu vakitte sevgilisini görür. O sevmek değildir, menfaatidir. Meselâ insan yüznumaraya muhabbetlidir. Neden? İhtiyâcını görmek için. İhtiyâcını gördü mü oradan çıkar dışarıya. Bir dahaki ihtiyâcına kadar bir daha oraya varmaz. Üçüncü muhabbet nezle gibidir. Sen beni seversin, ben seni sevmem, nezleden kaçır gibi senden kaçırım ben.

Muhabbetlerin karşılıklı olması lâzımdır. Dervîşlikteki muhabbet karşılıklıdır. Allah bu muhabbeti dervîşlerin kalbine koymuştur, onlar birbirlerini severler. Allah'ın verdiği bir mevhibe-i ilâhîdir, Allah'ın bir hediyesidir yani. Onun için severler birbirlerini.

Sunucu, "Tasavvuf yolunda aşkın farklı şekillerini nasıl ayırd edebiliriz ve hakîkate aşk yoluyla nasıl yaklaşabiliriz?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Allah sevgilerinden gayrı sevgilerin hepsi geçicidir, fânîdir yani geçicidir. Meselâ bir kadını seversin, gençken, güzelken. Yaşlandı mı ondan derhal yüzünü çeviriyorsun. "Hayır çevirmedi" dedin, öldü, beraber kabre girmezsin. Demek ki o sevgi fânîdir. Çocuğa karşı şefkatin ve sevgin vardır. Bu da bir müddet için böyledir. Yarın çocuğun sana âsî olup isyân ettiği vakitte, yâhud sana karşı çıktığı vakitte, ona karşı kalbinde bir soğukluk hissedersin. Aşk sarsılır yani. Onun aşkı da fânîdir. O da gelip geçicidir. Annene babana da kezâ böyledir. Zîrâ anneye babaya olan muhabbet ve hürmet de böyledir ama bir sevgiliyle anlaşırsın, sevgili der ki, "Annemi istemiyorum, babanı istemiyorum" der, sen anneni babanı bırakır sevgilinle gidersin. Bu sevgiler hepsi fânî sevgilerdir. Allah sevgisi ise bâkîdir. Hayatda, kabirde, mahşerde Allah sevgisi ile beraber olursun. O ebedî sevgidir.

Ve hayatımızda biz bunun içinde yaşamaktayız. Bunu da îzâh edebilirim yani. Meselâ bir adam memûrdur, âmirdir, büyük vazîfeleri vardır filan, halkın arasında yükselmiştir, onun birtakım dostları vardır etrâfında. O adam o vazîfeden düşdü mü, dostların bir kısmı onu terk ederler. Çünkü onların aşkı, muhabbeti o zâta değildir, onun vazîfesindedir. Güzel bir adam, etrâfında dolaşanlar olur. O güzelliği solup hastalandı mı, birçok insan onu terk eder. Onlar o zâtın sevgilisi değildir, onun gençliğinin, güzelliğinin sevgilisidir. O zâyî oldu mu o da gider. Velhâsıl, bunu daha uzatırsak böyle uzar bu gider. İnsanlardan hiç ayrılmayan sevgi, vazîfede, vazîfeden düşmüş, zengin, fakîr, hasta, sıhhatli, hiç ayrılmayan sevgi, Allah sevgisidir. Tasavvuf, halka bunu telkîn eder. O sevgi seninle beraber, kabirde seninle beraberdir. İnsanın en sevgili arkadaşı, kabre kadar insanı götürür ve orada iki damla gözyaşı döker, bırakır gelir, seninle beraber kabre girmez. Ama Allah sevgisi kabirde de seninle beraber, mahşerde de seninle beraber, cennetde de seninle beraberdir.

Allah bizi kendi muhabbetinden, aşkından ayırmasın. Çünkü kul fânîdir, Allah bâkîdir. Nasıl olur, fânî bâkî olana âşık olabilir? Allah kula tâlib olur. Allah kulu sever, kul da Allah'ı sever. Allah aramızdaki bu sevgiyi bizden almasın, dâimâ Allah'ın aşkında, Allah'ın muhabbetinde olalım.

İslâm ve Tevhîd - 13 Ekim 1982

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri Amerika'daki bir radyo sohbetinde sunucunun "Hakîkî müslümanlar kimlerdir?" sorusuna şu cevâbı verdiler:

Rabbimiz Allah diyen ve hakkıyla Allah'a bağlanan, sonra istikâmet üzerine bulunan kimseler, hakîkî müslümandır. Hakîkî müslümanın bir tarîfi de, kendine lâayık gördüğünü halka lâayık görendir.

Bu soru, çok cevâbı îcâb etdiren bir sorudur. Bizim vereceğimiz manâ, denizden bir katre, güneşden bir hüzme, kâinâtdan bir zerredir yani vereceğimiz manâ.

Hakîkî müslümanın bir tarîfi de, kendine lâayık gördüğünü halka lâayık görendir. Bir tarîfi de, halkın, elinden ve dilinden halâs olduğu, kötülük görmediği kimse-
dir. Yine hakîkî müslüman, Allah'ın emirlerini seve seve yapan ve Allah'ı seven ve Allah'ın celâlinden korkarak Allah'ın yasaklarından kaçınandır.

Evet, vermiş olduğumuz cevaplar, gâyetle basit olarak, soruya karşı ancak radyoda ve böyle bir oturumda verilecek cevaplardır. Yoksa bunun üzerine büyük cild cild kitaplar yazılabilir.

Yine hakîkî müslüman, gayb olarak Allah'a inanan ve Allah'ı çok yakın bilen ve Allahu Teâlâ Hazretlerine ibâdet eden ve rızkıdan fukarâyı yediren ve içiren, kendinden evvelki kitaplara îmân eden ve kendine inzâl olunan kitâbı tasdîk eden kimselerdir ki işte felâha ve necâta bunlar ermişdir. Çünkü hakîkî müslümandır. Yani kendinden evvel gelen kitaplara inanırlar, yani Tevrat'a, İncil'e, Zebur'a ve Kurân'a inanırlar. Ve aynı zamanda rızıklarından fukarâyı rızıklandırırlar.

Sunucu, "Öyleyse müsevîler ve hıristiyanlar arasında gerçek müslümanlar var" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Elbet, onlar da Muhammed aleyhisselâma kabûl ederlerse, onlar da hakîkî bir müslümandır. Biz mü'minler onların inandıklarına inanıyoruz. Yani bir mümin, bir müslim, Hazret-i İlsâ'nın Allah'ın peygamberi olduğuna, Meryem'in kudsî bir kadın olduğuna ve İncil'in Allah kitâbı olduğuna inanır. Ve aynı zamanda Mûsâ Peygamber'i tasdîk eder, Tevrat'ı tasdîk eder. Onun üzerine de Kurân'ı tasdîk eder, Hazret-i Muhammed'i tasdîk eder, hakkıyla mü'min olur. İş böyle olunca bir müslüman hem mûsevîdir, hem îsevîdir, hem Muhammedîdir. Öyleyse İlsâ'ya tâbi olan, aleyhisselâm, Hazret-i Mûsâ'ya tâbi olan da Hazret-i Muhammed'i ve Kurân'ı tasdîk ederse, mü'min olur, hiç arada ihtilaf kalmaz. O vakit tevhîdde birleşmiş oluruz ki fırkalar birleşir, tevhîde varır. İnsanlıkta ve eşkâlde birbirimize benzediğimiz gibi itikadda da birbirimize benzeriz ve tam bir tevhîd meydana gelir.

Evet. Bilmem benim cevaplarım kendisini tatmîn ediyor mu? Ve anlatmak istediğimi acaba anlatabiliyor muyum?

Sunucu dedi ki, "İslâmın cihanşumüllüğü gerçekten çok dikkat çekici. Siz mûsevîlerin ve hıristiyanların da gerçek müminler olduğunu söylemekle kalmıyorsunuz, daha iddiâlı bir ifâde kullanıyorsunuz, üç büyük dînin sâlikleri arasında bir fark olmadığını söylüyorsunuz. Muhammedîlerin aynı zamanda îsevî ve mûsevî olduğunu söylüyorsunuz" deyince, Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Yaaa, elbet öyle. Her müslüman, bugünkü durumda her müslüman, hem mûsevîdir, hem îsevîdir, hem Muhammedîdir. Çünkü bir müslüman İlsâ'yı inkâr ederse, ya İncil'i inkâr ederse, yâhud Tevrat'ı inkâr ederse, yâhud Hazret-i Mûsâ'yı inkâr ederse, o adam müslüman olmaz, mümin sayılmaz. Demin az evvel beyân etmiş olduğum cevap, Sûre-i Bakara'da olan bir âyetde Allah'ın nasıl tarîf ettiğini bir kısmını aynen tercüme etdim size söyledim.

Sunucu, "Öyleyse bu liberal bir görüş açısından kaynaklanmıyor, bu cihanşumüllük doğrudan Kurân'dan geliyor" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Evet, lâ şekk velâ şübhe. Biz yalnız ehl-i kitâbı haber verdik. Tevrat'ı ve İncil'i ve İncil ashâbını ve Tevrat ashâbından haber verdik. Velez ki budist olsa, Allah'a, Peygamber'e, kıyâmet gününe inandı mı, a'mâl-i sâliha icrâ etti mi, mümin olur o. Yani onun budist olması islâma girmesine mâni değildir. Ve aynı zamanda isterse sâbiî olsun, budist olsun, diğer dîn sâlikleri, yâhud Allah'a inanmamış insan olsun ama Allah'a ve Resûlüne inansın, yevm-i kıyâmete îmân etsin, a'mâl-i sâliha yani güzel işler işlesin, Allah'ın dediklerini yapsın, onun cennete gireceği muhakkaktır. Bu eskiden beri böyleydi ve kıyâmete kadar da böyle olacaktır. Ama islâmın aleyhinde konuşanlar, islâmı bilmeyenlerdir. Kendileriyle konuştuk, birtakım hıristiyanlarla, bizi İlsâ'nın düşmanı, Hazret-i Meryem'in

düşmanı, İncil'in düşmanı biliyorlar. Halbuki öyle bir şey yok. Her müslüman İncil'i ve Tevrat'ı ve Hazret-i Mûsâ'yı ve İsâ'yı ve Hazret-i Âdem'e kadar giden peygamberlerin cümlesine î mân eder. Hiçbirini tekzîb etmez, yalanlamaz. İnsanlar Hazret-i Âdem'den ve İbrâhim'den hep kardeşdirler. Dîn anlayışından dolayı birbirlerinin kardeşliklerini unutmuşlardır. İşte Kurân gelmesi, Hazret-i Muhammed'in ba's olunması, Hakk tarafından gönderilmesi, bu kardeşliği hatırlatarak bütün insanlar, bütün insanlar birbirinin kardeşi olup, bir erkekle bir kadından meydana geldiğini, kabîle kabîle, şube şube, millet millet ayrıldığını fakat hiç bir kabîlenin diğer bir kabîleye, hiç bir milletin diğer bir millete bir efdaliyyeti olmayıp, ancak Allah'dan korku ile ayrıldığı ve Allah indinden kerîm olan, Hakk'dan korkan ve Allah'ı seven olduğunu Allah Kurân'da haber vermekde.

Allahu Sübhânehû ve Teâlâ Hazretleri birdir. En büyük günah Allah'a şirk koştur. Allah şirkden gayrı dilediği günahı affedebilir. Ehl-i kitâb ile müminlerin arasındaki, müslümanların arasındaki bulunan ihtilaf şudur. Müsemmâda değil, esmâda ihtilaf vardır. Türk Tanrı demiş, Arap Allah demiş, İngiliz God demiş, Alman Got demiş, Fransız Dieu demiş, Farisî Hudâ demiş. İsimlerde değişiyor. Yoksa müsemmâ bir. Lâ şerike leh. Lâ ilâhe illallah. Lâ şerîke leh, O'nun şerîki yoktur, nazîri yoktur. Bir tânedir. Doğmamıştır. Doğurmamıştır. Hiçbir şeye muhtâc değildir. Hiç benzeri yoktur, küfvü yoktur. En güzel O'dur. O'ndan başka da bir şey yoktur. Lâ mevcûde illâ Hû.

Sunucu, "St. John Katedralindeki zikir esnâsında Hayy esmâsı ile zikrederken gerçekde ne oluyor, o ânda olan aslında nedir?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Şu meseleyi de îzâh edelim, sonra bana o soruyu sorun. Ehl-i kitâb arasındaki ihtilaf, şuna benziyor. Bir İngiliz, bir Alman, bir Türk, bir Fars, bir Arap hepsi biraraya toplandılar. Arap dedi ki, "Zebîb alalım". Türk dedi ki, "Yok, zebîb almayalım, üzüm alalım". İngiliz dedi ki, "Grape alalım". Alman dedi ki, "Yok, grape almayalım, weintraube alalım". Fars dedi ki, "Engür alalım". Ve kavga etdiler bu husûsda. "Hayır benim dediğim olacak", "Senin dediğin olmayacak" diye. Sonra üzümü görünce hepsi dedi ki, "İstediğimiz buymuş. İsimler ayrıymış". Bedava kavga etmişler yani. Mücâdelemiz lûgat üzereymiş demek ki. Müsemmâ bir. Bunun gibi yani, buna benzer yani.

Efendi Hazretleri zikrullahla alâkalı suâle de cevâbı şu şekilde verdiler:

Biz de hay oluyoruz, ölü kalblerimiz diriliyor. Çünkü Allah'ı zikredeni Allah zikreder. Biz Allah'ın Hayy esmâsını okudukça, Hayy Hayy Hayy Hayy, Allah da bize ne yapıyor, mukâbilinde aynen Hayy Hayy Hayy Hayy diye cevap veriyor ve ölü kalblerimizi diriltiyor.

Allah'ı zikirden güzel bir şey olabilir mi? Yani sevgiliyi zikretmekden daha güzel bir şey olur mu? Allah hem mabûddur, hem mahbûbdur, sevmeye de lâayık-
dır. Allah'ı zikirden daha güzel bir şey olabilir mi? Yani sevgiliyi, sevgiliyi zikret-
mekden daha güzel bir şey olur mu? Allah hem mabûddur, hem de mahbûbdur, sevilmeğe de lâayıktır.

Dikkat ederseniz ben katedralde veyâhud umûmî bir yerde zikrettiğim vakitte, ne mezheb ne dîn hiç fark etmeden herkesi Allah demeğe çağırıyorum. Bu husûsda ben şunu söylerim:

*Tanımazam mezheb bilmezem âyîn
Kilise-yi aşkın mesîhâsiyem*

Şeyh Nigârî Hazretlerinin. Her şey, her şey Allah'ı zikretmekde, cemâdât olsun, nebâtât olsun, hayvân olsun, insan olsun, varlığı, Allah'ı zikreder. Her şey Hakk'ı zikrederse, insan ki bütün mahlûkâtın efdalidir, onun Hakk'ı zikretmesi kadar a'lâ bir şey olur mu? Allah'ı zikretmenin zevkine varanlar, Allah'ı zikreder. Ne yapalım ki maalesef herkes o zevke nâil olamaz. Bunu da muhâlif beyan zannetmeyin, muhâlif beyân diye. İnsana bir irâde verilmiştir, insan istek ve arzusuyla Allah'ı zikreder. Yoksa Allah'ı zikretmeyen insanın vücûdu da Allah'ı zikreder. Allah da zikreder çünkü. Allah da zikreder. ⁵⁶"فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ" diyor Kurân'da. "Beni zikredin ki ben sizi zikredeyim" diyor.

Sunucu, "Her zaman ve her cemiyetde dervîşlerin vazifesi, zikrullahın zevkini insanlara tattırmak olmamış mıdır?" diye sorunca tercümanlık yapan zât önceki soruyu da ilâve ederek, "Bir de daha önce bir soru sormuşlardı. Efendimiz bizi temin ediyorlar mı ki Katedral'deki zikrullahı gelecek olanlar oradaki üzümleri tadacaklar?" deyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Elbet, hiç şübhe yok. Allah diyen mahrûm olmaz çünkü. Üzüm değil şarap diyor o. Şarap aşkın remzidir. Sâkî de yani veren, dolduran, şeyhdir. Kadeh de âşıkların vücûdudur. Bir kimse zehri inkâr etse, çok dikkat edin lütfen, bir kimse zehri inkâr etse, bu adama zehir tesir etmez mi? Bir kimse şarabın sekrini inkâr etse, şarap ona tesîr etmez mi? Bir adam taklîden de Allah dese, işte zehrin tesîrini inkâr eden gibidir. Ama muhakkak zehir onu ne yapar? Yâhud şarabın sekri onu sarhoş eder. Bunun gibi. Zîrâ taklîdden tahkîke gidilir, şirkden vahdete gidilir, riyâdan ihlâsa varılır, aşk-ı mecâzîden aşk-ı hakîkîye gidilir, oradan yol vardır. Bunları niçin söylüyorum? Kiliseye toplanacak olan âşıklar, bu işi taklîden de yapsalar, öyle tahkîke gideceklerdir, boş dönmeyecekler yani. Zehrin tesîrini in-

⁵⁶ Sure-i Bakara 152

kâr etmek, zehirden onu kurtaramaz. Yâhud şarabın sekrini inkâr eden bir adam, şarabı içtiği vakitte, sekirden kendisini kurtaramaz.

Sunucu, "Kendilerini ateist addeden kimseler, yalnız merak sâikiyle gelip de gene merak sâikiyle zikrullahı katılsalar, gene de bir tat, lezzet alırlar mı?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Muhakkak. Az evvel söyledim ya. Zehrin tesîrini inkâr etmek, zehirden onu kurtaramaz. Yâhud şarabın sekrini inkâr eden bir adam, şarabı içtiği vakitte sekirden kendini kurtaramaz. Kim olursa olsun, gelenlerden korkmayız, gelmeyenlere üzülürüz. Gelen mutlakâ bir şey alacaktır. Gelmeyen de mahrûm olacaktır.

İnfak ve Yardım - 7 Kasım 1982

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerine Amerika'daki bir radyo sohbetlerinde, "İslâm dîninde başkalarına yardım hakkında bilgi verir misiniz?" diye sorulunca buyurdular ki:

Îmân kadar mühim, Allah'a îmân kadar mühim. Çünkü el eledir, el Hakk'adır. Kula ikrâm, fakîre, muhtâca ikrâm, Allah'a ikrâm gibidir. Yalnız islâmın beş şartından birisi olan zekâtın verilmesi için Kurân'da seksen üç yerde bu emri tekrar eder bizlere. O sadakât ve yardım, onlar da ayrı. Evet, ehemmi mühim, çok ehemmi mühimdir. İslâm'da bir adam zekâtını vermese, namazını kılsa, onun namazı makbûl değildir.

Ama aç kalmayan, açın hâlinde ne bilir! Hasta olmayan, hastanın hâlinde ne bilir! Evinde kaloriferi, ateşi olan bir kimse, soğukda oturanın hâlini ne bilir! Sırtında paltosu olan, paltosuz gezenin hâlini ne bilir! Ayağında ayakkabısı olmayan kimse, kış gününde kara basdığı vakitte, ayağında ayakkabısı olan, ayağı sıcak olan adam, ayağı üşüyenin hâlinde bî-habedir. O bir zevkidir, o zevk de tarîf olunmaz. Yani aç doyurmak bir zevkidir. Susuza su vermek bir zevkidir. Ağlayanın gözünün yaşını silmek bir zevkidir. Bu zevk kelimât ile ifâde edilmez. Ancak bu zevki tadan bilir. Köre için renk, sağır için âhenk olmadığı gibi, yoksulu sevindiren ancak bu zevke varabilir. Yetîmler, yoksullar, kimsesizler, evi barkı olmayanlar, yiyecek ekmeği olmayanlar, içecek suyu bulunmayanlar, bunları aramak ve bulmak elbet ki insanlık vazîfesidir.

Zâhirde insan olup, bâtını da insan olanlar, muhakkak kendi hemcinslerine hattâ kürre-i ardda bulunan her şeye merhamet eder. Bir çiçeği koparmaz. Bir yaprağı yerinden oynatmaya kıyamaz. Bir kalbi kırmak, bu insan işi değildir. İşte aynı böyle olduğu gibi, açları doyurmayan da zâhirde insan görünür. Açı doyurmayan

zengine sorarız, elindeki mal ebedî mi kalacak? Aç kalanlar hep aç değildi, onların da cedleri, babaları zengindi. Allah mülkü verdiği gibi aldı, onlar aç kaldı. Malına mülküne güvenenlerin bir gün elinden mal çıkıverir de onlar da aç kalırlar. "Hesâbım sağlam ben fakîr olmam, garanti yere paramı yatırdım" diyenler de şöyle hitâb ediyoruz ki, bunlar da bilsinler ki yakın bir zamanda bütün mâlik oldukları emlâk ellerinden çıkacaktır. Ancak bir kefenle, bir elbiseyle kabre giderler. Seve seve topladıkları, vermeye kıyamadıkları paraları sevmediklerine kalır. Bu bir âdetullahdır.

Allah fakîre yardım edeni sever. Allah bir kulu sevdi mi o kul da Allah'ı sever. O vakit Allah kulu sevdi mi kul azîz olur, kâmil, mükemmel bir insan olur. Yapılan yardımlar ve sadakalar insanların vücûdunu, malını da korur, kalkan gibidir. "Belâları duâ ile, hastalıkları sadaka ile def edebilirsiniz" diyor Peygamber. "Es-sadaka teruddu'l-belâ ve tezîdu'l-umr". Yani "Sadaka belâyı def eder ve ömrü uzaltır" diyor. Yardım yani fukarâyâ yardım. Sadaka olarak vermiş olduğu bir dolara Allah en aşağı on mislini verecek. Veyâhud da yetmiş mislini verir. Ve yedi yüz mislini de verir. Bu şekilde fukarâyâ yardım eden kimseler, paralarını Allah bankasına koymuş demektir. Orada feyzi artar onun. Bir iken yetmiş olur. Yetmiş iken yedi yüz olur. Bir gün gelir ki mal, mülk, kasa, kese menfaat vermediği günde, o vermiş olduğu sadakât önüne çıkar, ona nûr olur.

Sadaka belâyı def eder demişdim, onun hakkında size bir kıssa anlatayım. Hikâyeler ve kıssalar komprime ilaç gibidir.

Bir köylü kadını, yemek yiyordu, elinde son lokması kalmıştı. Bir fakîr geldi, "Açım, bana o lokmayı ver" dedi. Bu kimsenin avurtları birbirine geçmiş, gözleri çökmüşdü, yüzü sararmıştı, elleri titriyordu. Köylü kadın dedi ki ona, "Vallahi bende bir lokma var, bundan başka hiçbir şey yok evimde, son lokmayı yerken sen geldin, istersen bunu al" dedi. Fakîr bunu kabûl etdi. Açdı çünkü, helâk olacaktı. Adli lokmayı yedi ve dedi ki, "Allah sana bu lokmanın mükâfâtını versin, senin üzerine gelecek olan kazâ ve belâyı def etsin". Ve oradan ayrıldı gitdi.

Mesrûr olmuşdu fukarâ, bir lokma ile. Fukarânın mesrûriyyeti Allah'ın da mesrûriyyetini mûcibdir.

Ertesi günü köylü kadın kocasıyla beraber tarlaya gitdiler. Aşklarının bir semeresi vardı, ufak bir yavruları vardı. Henüz kundakdaydı. O çocuğu bir ağacın gölgesine bırakıp tarlaya girdiler. Kocasını tarlayı biçiyor, ekini, kadın da onları toplayıp demet yapıyordu. O aralık bir aç kurd geldi, anayla babanın gözünden saklanarak, o yavruyu kapdı, aldı kundakdaki çocuğu. Bunu gören ana baba, kurdun peşine düştüler. Evladları gidiyordu, aşklarının semeresi gidiyordu, ömürlerinin meyvaları gidiyordu. Evlâdını kaybeden bir anneyi düşün. Evlâdının

yoluna bakan bir babanın hâlini bir izân et. Bir sûratle, bir telaşla, bir heyecanla kurdun peşine düştüler. Kurd çocuğu kundağından tutmuş götürüyor, kaçırıyordu. Ve o aralık karşılarında bir zât çıktı. Kurdu tuttu aldı, kurdu yere vurdu ve çocuğu kurdun ağzından alıp oraya koydu ve şöyle seslendi, "Dünkü lokmaya bugünkü lokma bedel oldu" dedi. Bir gün evvel vermiş oldukları bir lokma, kurdun lokması olan çocuğu halâs etmiş ve kurtarmıştı.

Kalblerinde merhamet ve şefkat olanlar, merhamet ederler. Kalbinde merhamet ve şefkat olmayan, merhameti ne bilir! Onun için Resûl-i Ekrem gene buyurur ki, "irhemû men fi'l-ard, yani kürre-i ardda bulunan mahlûkâta merhamet edin, yerhamüküm fi's-semâ, Allah size rahmet ve merhamet etsin".

Bir kıssa daha anlatayım.

Peygamber-i zî-şân sallallahu aleyhi veselleme, iki genç geldiler, kız ver erkek yani, evlenmek istediklerini söylediler. Efendimiz onların nikahlarını kıydı. İki âşık mesrûr ve memnûn olarak evlerine döndüler. Peygamber dedi ki, "Bu çocuk bu akşam ölecek" dedi. Tabii Peygamber'in ashâbı şaşırdılar, müteessir oldular. Sabahleyin o delikanlı câmiye geldi, namaza geldi. Peygamber'in arkadaşları çocuğu hayatda gördüler, şaşırdılar. Peygamber böyle söylemişti, halbuki çocuk ölmemişti, gelmişti. Peygamber'e bir şey soramadılar ama bir çocuğun yüzüne bakdılar, bir de Peygamber'in yüzüne bakdılar. Efendimiz anlamıştı ashâbın kendine bakdığını, çocuğa bakdığını. O çocuğa dedi ki, "Evlâdım, yatağını kaldırdın mı?" dedi. "Kaldırmadım yâ Resûlallah" dedi, "zîrâ namazı kılıp, duâ edip, gene sevgilimin koynuna gideceğim, beraber yatacaktık, onun için kaldırmadım, duruyor. Dünyânın güzel kızını görüp de Allah'ın ibâdetini unutmadım, ibâdete geldim, gene âilemin koynuna döneceğim" dedi. Peygamber, ashâbına döndü, "Beraber gidelim bu çocukla" dedi. Ve hep beraber çıktılar ve o delikanlının evine vardılar. Resûl aleyhisselâm dedi ki, "Yastığı kaldırın" dedi. Yastığı kaldırdılar, zehirli bir yılan oraya çöreklenmiş yatıyordu. Sonra Peygamber yılanı sordu.

Yılan konuşur mu diyeceksin, değil mi? Dili konuşturan, yılanı konuşturur. Her şey konuşur kâinâtda, ağaçlar, taşlar, hayvanlar. Anlamaya kulak gerek. Baş kulağı olan değil, kalb kulağı olan anlar. İnsanın mâlik olduğu mal der ki kendisine, "Bana mâliksin ama beni ebediyyen götüremeyeceksin" der.

Hikâye içinde hikâye geldi şimdi, gene onu da anlatayım.

İmâm-ı Ali Hayder-i Kerrâr, at üstünde gidiyordu. Bir adam gördü, ellerinde altın var, o altınları bir elinden bir eline, bir elinde bir eline aktarıyordu. Mâlik olduğu altınların sesleriyle zevkleniyordu. Yani parayı seven için parayı saymak bir

zevkdir. O da, mâlik olduğu altınları elinde şıkırdatarak onların sesinden zevk alıyordu. Hazret-i Ali buyurdu, "O altınlar kimin?" dedi. "Benim Yâ İmâm" dedi. "Hayır senin değil" dedi.

Evet, o altınlar senin değil. Mal sahipleri, Allah'ın vekilharcı, fukarâ ise Allah'ın ayâlidir. Mal mülk kimsenin değildir, ancak bir mal sâhibinin malını bekleyen gibidir. Çünkü mal mülk aslında Allah'ındır. Zenginler Allah'ın vekilharcı gibidir. Fukarâ da Allah'ın ayâli gibidir. Allah vekilharcına diyor ki, "Kasaları aç ve bana âid olan malı benim ayâlime ver. Seni vekilharç yaptığım gibi, seni bu vazîfeden azl ederim, elinden malı alırım, başkasını vekilharç yaparım". Fakîrler bir zaman zengin idi. Zenginler de bir zaman fakîr idi. Allah'ın vermesiyle almasıyla kimisi fakîr oldu, kimisi zengin oldu.

İmâm-ı Ali o zâta hitâb etdi, "O altınlar senin değil". Adam, "Vallâhi benim Yâ İmâm, alnımın teriyle kazandım" dedi. İmâm-ı Ali ona, "Şimdi Allah senin rûhunu kabz ederse o altınlar kimin olur?" dedi. Adam, "Vârislerime kalır" dedi. İmâm-ı Ali, "Vârislerin de ölürse ne olur" dedi. Adam, "Allah'ın olur" dedi. İmâm-ı Ali buyurdu ki, "O altınlar senin olsun istiyor musun? Öyleyse Allah yoluna sarf et, açları doyur, çıplakları giydir, ağlayanın gözyaşını sil, yetîmleri güldür, o vakit mal senin olacak, ebedî olacak âhiret âleminde".

Hikâyeyi anlatacağım, unutmadım, merak etme. Bırakmadım yarıda.

Bir gün Îsâ Peygamber havâriyyûnla gidiyorlardı, Allah Îsâ Peygamber'e emretti, "Şu bağa girin, bağdan üzüm koparın, yiyin" dedi. Zîrâ bir üzüm bağının önünden geçiyorlardı. "Yâ Rabbi, bu bağ bana âid değil, nasıl girerim oraya?". "Gir, benim büyük bir âyetim var, onu göreceksin" dedi. Emr-i ilâhî olunca girdiler ve birer salkım üzüm aldılar. O aralık bağ sâhibi çıkageldi. "Benim bağıma niye girdiniz, benim üzümümü niye kopardınız, benim haberim olmadan" diye bağırıyordu. Cenâb-ı Hakk peygambere vahy etdi, "Şimdi yapacağım şeyi gör, ibret ile, kâinâta bir âyet olsun" dedi. "Bu bağ kimin?" diye sordu Îsâ Peygamber. Adam, "Benim malım" dedi. "Bu bağ senin değil" dedi Îsâ Peygamber. "E benim" dedi. Cenâb-ı Hakk, o bağa o güne kadar kaç kişi mâlik olduysa hepsini dirilti. O güne kadar o bağa mâlik olan ölümler dirildi ve birbirleriyle kavgaya başladılar, "Bağ benim, bağ senin" diye. Bağ sâhibi şaşırıldı. "Bağ benim" diyordu, fakat ona dediler ki, "Biz seni tanımıyoruz, çık dışarıya" dediler, onu atdılar dışarıya. Demek ki onun değilmiş, hepsi dirilince en sonraya kaldı o, en arkaya.

Mâlik olduğumuz malların sâhipleri bir kalksa, bize hiçbir mal kalmaz. Geçelim, söyleyelim. Gene bir hikâye geldi, gene anlatacağım.

İstanbul'u fetheden Muhammed Han, Fâtih Sultan Mehmed Han, at üstünde gidiyordu, bir fakîr çıktı önüne. "Dur yâ sultân!" dedi, "ben senin kardeşim" dedi. "Nereden kardeşim oluyorsun?" dedi, "annem mi senin babanı gördü, babam mı senin anneni gördü?" dedi. "Öyle değil" dedi, "Âdem babamız değil mi?". "Evet" dedi, "babamız". "Havvâ da annemiz değil mi? İbrâhim babamız değil mi? İbrâhim'in ailesi Hâcer, Sâre bizim annemiz değil mi? Dînde de kardeşiz" dedi, "vatanda da kardeşiz". Pâdişah, "Evet, doğru, doğru, hepsi doğru, kardeşimsin" dedi. "Ama sen pâdişahsın ben fakîrim, sen milyonlarca altına paraya sâhipsın, ben garîbim" dedi, "kardeş böyle mi muâmele eder kardeşine?". "Doğru söylüyorsun" dedi ve çıkardı ona bir altın verdi. O fakîr bakdı dedi, "Bu kadar altına mâliksin, bana bir altın mı veriyorsun?". "Evet bir altın veriyorum" dedi, "çok konuşma" dedi, "öteki kardeşler de bunu duyarlarsa, senin hesâbına ne o altın düşer, ne bana bu kadar para kalır" dedi.

Geçiyoruz.

Yılanı sordu Peygamber, "Buraya niye geldin" dedi. Bi-iznillah yılan konuştu, "Bana vahyolundu ki bu gece bu çocuğu ben vurup öldüreyim. Fakat etrafıma bir kale çevrildi benim, o kaleden dışarı ben çıkamadım, demir kaleden dışarıya. Peygamber sordu o delikanlıya, "Sen ne gibi bir hayır yaptın?" dedi. Dedi ki, "Yâ Resûlallah, biliyorsunuz ki güvey girdiği gece buraya süt konulur, âdetimiz süt koymaktır. O sütü içecektim, kapı çalındı, bir fakîr 'Ben açım' dedi, o fakîre o sütü verdim". "İşte o verdiğin süt, senin ölümüne mâni oldu, kale oldu yılanı, sana bir zarar ilişmedi". Ashâbına döndü dedi ki, "Sadaka ve yardım belâyı def eder, ömrü uzaltır" dedi, "görün" dedi.

Mûsâ'nın ashâbı Mûsâ Peygamber'e dediler ki, "Yâ Mûsâ, Allah'ı davet ediyoruz, bir ziyâfet verelim, Allah gelsin ziyâfete. Sen Allah'la konuşuyorsun". Mûsâ Peygamber kızdı, "Susun!" dedi, "Allah yemez içmez. Siz ne beyinsiz adamlarsınız! Yemek içmek kullara mahsûsdur. Allah bunlardan münezzehdir" dedi. Tûr'a gitdiği vakitte, Cenâb-ı Hakk, Mûsâ Peygamber'e dedi ki, "Kullarım beni davet etdi, bana niçin o daveti haber vermiyorsun?". Dedi, "Yâ Rabbi, her şeyi bilen sensin, semâda ardda ne varsa her şeyi bilen, gören ve işiten sensin. Yemekden, içmekden münezzehsin. Yaşlanmazsın, dâimâ HAYYsın, KAYYÛM-sun, evlâddan-ayâlden münezzehsin, uyumazsın, here şeye KÂDİR sensin. Kalbimi de biliyorsun, ben hayâ etdim bunu sana söylemeğe, zât-ı ilâhiyyene söylemeğe hayâ etdim". "Söyle kullarıma, Cuma akşamı onlara ziyâfete geleceğim." Geldi kavmine haber verdi, "Hazırlanın, ziyâfete davet etdiniz, Allah gelecek ziyâfetinize, hazırlayın haydi" dedi.

Ve o akşam bütün kavim bayram yaptılar, pilavlar, zerdeler, yemeklerin a'lâlarını yaptılar, etler pişirdiler. Herkes yeni elbiselerini giydi, tıraş oldular, tarandılar. Tabii, davetlileri Allah, ziyâfete geliyor. Herkes yollara bakıyor böyle, o aralık bir fakîr çıkageldi. "Yâ Mûsâ açım" dedi, "beni doyur" dedi. "Canım, senin açlığın şimdi mevzubahis mi, Allah gelecek ziyâfete. Haydi git su getir, sen de yardım et, senin de yardımın olsun, Allah geliyor ziyâfete" dedi. Onun eline bir kap verdi suya gönderdi onu. Sonra o, suyu aldı geldi ve dedi ki, "Yâ Mûsâ, ben susuzum bana su ver. Açlıktan dayanamıyorum, şu yemeklerden bana yedir". Mûsa Peygamber sinirlendi, "Sen ne laf anlamaz adamsın! Allah gelecek ziyâfete, sen şimdi ziyâfete oturamazsın" dedi.

Epey vakit geçmişti, ortalık kararmıştı, o adamdan başka gelen giden yokdu. O fakîrden başka gelen giden yokdu. Ve kavim arasında münâkaşa çıktı, geldiler Mûsa Peygamber'e, "Bu kadar masraf yaptırдың ziyâfete, hani Allah gelecekti, gelmedi" dediler. Ve münâkaşa büyüdü, halk birbirlerine girdi. Mûsâ Peygamber mahcûb oldu. Çünkü Allah gelmemişti o ziyâfete. O asabiyetle Tûr'a gitdi. "Yâ Rabbi, geleceğin, gelmedin". "Geldim" dedi, "açım dedim beni suya gönderdin. Susuzum dedim çeşmeye gönderdin". Ve dedi ki, "İşte eğer o fakîri doyursaydın, beni doyurmuş olacaktın. Onu sulasaydın beni sulamış olacaktın. Ben yemek içmekden münezzehim. Açları doyurursan beni doyurmuş olursun".

Böylece fakîrlere yapacağın yardımı Hakk'a yapıyorsun, Allah'a yapıyorsun. Tabii bunu, âşinâ gönüllere söyledik, anlayana söyledik.

Sevdiğin malından, seve seve vereceksin, sevdiğinden seve seve fukarâya vereceksin hem de. O vakit, sevdiğine nâil olursun.

Bir gün Cenâb-ı Allah Mûsâ Peygamber'e dedi ki, "Yâ Mûsâ, sana hazînem göstereyim mi?" dedi. "Göster yâ Rabbi" dedi. Gösterdi Allah. Kokmuş yemekler, kokmuş etler, eskimiş olan ayakkabılar, yırtık pantolonlar. Bunları gösterdi. "Yâ Rabbi bunlar mı senin hazînen?". "Evet benim hazînem" dedi. "Yâ Rabbi nasıl iş bu?" dedi. Allah dedi ki, "Ben kullarıma yeni ayakkabı veririm, onlar bana eskisini verirler". Fukarâya veriyorlar yani. "Ben onlara tâze ekmek veririm, onlar benim rızâm için kuru ekmek, bayat ekmek verirler. Ben onlara yeni yeni elbiseler veririm, onlar benim rızâm için, eski elbiselerini verirler. Onları hazînemde birikdiririm, yarın kıyâmet gününde, benim rızâm için yaptıkları hayırları onlara gösteririm".

Allah der ki kıyâmet gününde bir adama, "Ben hasta oldum, beni niye yokladın? Ben açdım beni niye doyurmadın? Ben susuzdum bana niye su vermedin?" der. Allahu Teâlâ der ki, "Bir hasta vardı, onu yoklasaydın beni orada bula-

cakdın. Bir açđ doyursaydın beni doyurmuş gibi olacaktđn. Bir susuza su verseydin, beni sulamış gibi olacaktđn".

Öyleyse yapacağın hayır, Allah'a verilecektir. Hiç tereddüd etme, seve seve sevdiğinden ver ki, sevdiğine nâil olasın.

İslâm - 16 Nisan 1983

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri, Amerika'daki bir radyo programında, kendisine "İslâm gibi kadîm bir dîn, modern ve yüksek teknoloji toplumuna ne verebilir?" diye sorulunca buyurdular ki:

Her şey. Ve hiçbir şeye mâni değildir yani medeniyetin en yüksek rütbesine dahi beşeriyet çıksa, ona da mâni değildir islâm dîni. İlme, terakkîye, medeniyete islâm dîni mâni değildir. İslâm dîni, gitdiği yere zulüm yerine adli götürmüştür, cehil yerine ilmi götürmüştür. Ve bu böylece kıyâmet gününe kadar devâm edecektir. İnsan haklarına vermiş olduğu geniş hürriyeti dil tarîf edemez, kalem yazamaz. Söylemekden, yazmaktan âcizdir yani. Tamâmını yazamaz, bir mikdarını yazar. Meselâ Bilâl-i Habeşî bir köle iken, onu almış, islâm olduktan sonra hürriyetine kavuşdurmuş, onu o devirde vâli yapmışdır Medîne'ye, Peygamber zamânında. Zâten Resûl-i Ekrem'in de şu sözü, bugünkü bana sorulan sorunun cevâbıdır. "Yessirû velâ tuassirû beşşirû velâ tüneffirû". Yani, "Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız dîni. Ve beşâret ve müjde veriniz, halka yeis getirmeyiniz". Bundan da anlaşıyor ki bugünkü medeniyet yarın belki bundan da âlî bir medeniyet zâhir olsa gene islâm dîni ona da mâni değildir. Daha düne kadar, yani yakın bir zamana kadar, dünyâ toparlak diyeni cezâyâ çarpdırmışlardır. Fakat islâm'da ilimde rusûh bulana hürmet nihâyetsizdir. İsimleri her dâim hayatlarında ve hayatlarından sonra, mematlarında dahi hayırla yâd edilmiştir ve edilmektedir ve edilecektir de.

Meselâ ibâdetden alalım, islâmın ibâdet kısmından, bir mikdarından bahsedelim, bir parçacık böyle. İslâm'da su bulamazsa bir adam teyemmüm eder. Secde ve rükû edecek yer olmazsa, meselâ tayyâredeyiz, îmâ ile namazını kılar. Ve dünyânın her tarafı islâm için mesciddir ve ibâdethânedir. Her tarafı. Temiz olmak şartıyla.

Sunucu, "Hayatın son derece süratle akdığı, hareketli, asrî bir cemiyetde yaşayan bir ferd, diğer meşgalelerden fırsat bulup nasıl beş vakit namaza kılabilir?" diye sorunca, Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Gâyetle kolay. Bir sigara içmeye vakit bulan bir adam namazını kılar. Bazıları islâmda müşkilât görüyor, zorluk görüyor, islâmda zorluk yok, o zorluk görüyor o. Gözü bozuk onun çünkü. Gözü bozuk olduğu için zorluk görüyor. Zorluk yok halbuki. Zorluk yok. Bazı insanlar zorluk istiyor ibâdetlerde, zorluk istiyor. Meselâ bazı adam vardır doktora gider, doktor, "Sen hasta değilsin" dedi mi doktora kızıyor. Bunun gibi dinde zorluk istiyor. Böyle insanlar da var. Vaktinde namaz kılamayan bir müslüman, gece gelir evinde kılabilir. Yani namazı kazâ eder. Olur ya insanlık hâli bu. Allah ganîdir, Allah'ın namaza ihtiyâcı yokdur ki. Kulların namaza ihtiyâcı vardır.

Sunucu, "Senelerce namaz kılan bir kimse bu onda ne gibi bir hissiyâta sebep olur, hayâtını nasıl etkiler?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Bir defa, vücûdu dinç olur. Ve aynı zamanda kalbi safâda olur. Birçok hastalıklardan kurtulur. Ve aynı zamanda kalbi nûr ile dolar, şefkat ile dolar, muhabbet ile dolar. Ayakları bükülür, dizleri bükülür. Namaz kılmayan bir adamın ayağı fil ayağı gibi olur, bükülmez ayakları. Sözümlüğün isbâtı şu. Küçük yaşından yetmiş yaşına kadar yâhud altmış yaşına kadar namaz kılan bir adamlar, kılmayan bir adamı yan yana getirirsek, namaz kılanın ne kadar genç ve dinç olduğunu görecektir. Bu madde kısmından. Manâ kısmında ise sayısı lâ yuad velâ yuhsâ, sayısız menfaatler vardır. Bilen için, anlayan için.

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi veselleme, namaz mirâc ettiği gece farz olunmuş ve bize bu farziyyeti teblîği emrolunmuş, bizim de mirâcımız namaz kıldığımız vakitte urûc yani yükselmek, Hakk'a vuslat bunun içindedir. Ve bize yakın olan Allah'a yakın olmak isteyen Allah'a secde etmelidir. Zâten bilenle bilmeyen, ibâdet edenle etmeyen, güzelle çirkin, sıhhatle hastalık, ölümle hayat bir midir? Evet, böyle. Bu husûsda çok laf konuşabiliriz, eğer sorularınız yoksa.

Sunucu, "Kanaatimce bir cemiyetin sıhhati ve muvâzenesi o cemiyetde hâkim olan dînin hayatiyetine bağlıdır. Bu hayatiyet konusunda bilhassa islâmın batıda hayatiyet kazanması, yayılması konusunda ne dersiniz?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Garbdaki bulunan akl-ı selîm sâhipleri islâmın çok yüce bir dîn olduğunu bugün teslim ediyorlar ve hasedden ârî olarak ve ihânetden berî olarak islâmı kabûl ediyorlar yani. Fakat şu mesele var ortada. Ve hattâ sordum bir zâta, yüksek bir zât idi kendisi, bir profesör ve dindar kendisi aynı zamanda, hristiyandı. Yani konuşacağım söz acîb, belki bazılarını üzecek. Dedim ki, "Siz bu kadar ilimle, kemâlle, islâmı da biliyorsunuz, bu durumda nasıl kiliseye gidiyorsunuz?" dedim ben. Olur ya, söyledim bu sözü, ağzımdan çıktı. Bana dedi ki o zât, "Biz kiliseye gitdiğimiz vakitte, başımızdan şapkayı çıkarırız, şapkayı çıkardığımız vakitte,

aklı da dışarıda bırakırız, içeri öyle gireriz" dedi. İslâmın makûl olduğunu ve akla hitâb ettiğini ve aklın da mâverâsında yani akl-ı maâda hitâb ettiğini kabûl ediyorlar. Ama ne vardır? Bir ufak incelik var. Onu da gene bir Avrupalı söyledi bana. "Muhammed sallallahu aleyhi vesellem Arap'dan gelmeseydi" dedi, "bütün Avrupa islâmı" dedi, bütün davâ bu" dedi. Acâib bu konuştuğum söz ama, "Hazret-i Muhammed Arap'dan gelmeseydi, bütün Avrupa şimdi islâmı" dedi. Böyle söyledi. Tabii o zâtın görüşü. Umûma şumûlû olmayabilir, bir ferdin görüşü olabilir. Öyle söyledi o zât. İkinci bir de maneviyyat kısmını alalım bunun. Madde kısmını düşündük şimdi maneviyyat kısmını alalım. Allah kimi kabûl ederse islâma alır. ⁵⁷ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ, Allah dilediğini dalâletde bırakır, dilediğini hidâyete erdirir". Hattâ gene bir âyet-i kerîmede, ⁵⁸ وَمَا تَشَاؤُنَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ, siz dilemediniz, ben diledim" diyor. "Ben istediğimi islâma alırım" diyor. "İstediğimin başına islâm tâcını koyarım" diyor. Allâme-i cihân olsa, nasîbi yoksa, imkânı yok îmân edemez ve anlayamaz.

Burada bir hikâyeye var. O hikâyeyi de anlatmadan geçmeyeceğim. Zîrâ bu sohbetimize bir revnak verecek, renk verecektir, zevk verecektir. Ciddî mevzuları hazmetmek gâyetle güçtür. Onları hikâyeye şeklinde komprime yaparsak o vakit halkın hatırında kalır. Bizim büyüklerimizden bir zât-ı akdes, yani benim şeceremden, yukarıda büyüklerimizden, üstâdlarımızdan bir zât bir Ramazan günü...

Ramazan'da biliyorsunuz bütün müslümanlar oruç tutarlar, yani otuz gün. Bu her dîne farz olmuştur. Mûsevîlikde de vardır, îsevîlikde de vardır, Hazret-i Dâvûd'a da vardır bu emir. Her dînde oruç vardır. Fakat bazıları reform yapmışlar, bunu tahrîf etmişler, demişler ki, işte "Canlı hayvan eti yemeyelim, perhiz edelim filan" demişler. İslâmda orucu biz aynen muhâfaza ediyoruz. Seher vakitinden yani fecirden, fecr-i kâzibden tâ güneşin gurûbuna kadar, yemeği içmeği ve takarrübü yani âilelerimizle temâs etmeği bir tarafa koyarız. Zâhirde bu. Bâtında da gözümüzle harama, ihânete bakmayı, kulağımızla kötü söz dinlemeyi, lisânımızla kötü söz söylemeyi, ayaklarımızla kötü yere gitmeği de men ederiz. Oruç dersi olmadığı için bu kadar söylüyoruz. Gene birtakım insanlar vardır, bunları böyle yapmakla beraber kalbine Allah'dan başka bir şey sokarsa orucu bozulur onun. Ona da havâssü'l-havâss derler islâmıda.

Böyle bir Ramazan günü bizim büyüklerimizden birisi, yanına bir dervîşini almış, talebesini yani dervîşini, mürşid, beraberce bizim yakınımızda olan Fâtih Câmi-sine gitmiş. Yani İstanbul'u fetheden Sultan Fâtih Hazretlerinin yaptırdığı câmi ki inşâallah Türkiye'ye gelen Amerikalı kardeşlerimiz, dostlarımız gittikleri

⁵⁷ Sure-i Nahl 93

⁵⁸ Sure-i Tekvîr 29

vakitde bu câmiyi ziyâret etmelidirler. Çünkü gâyetle güzel, mimârî bakımdan fevkalâde güzel yapılmış bir câmidir. Câmiye geldiler. Câmi kalabalık Ramazan münâsebetiyle. Câmi öyle bir câmi ki inşâallah gelir görürsünüz, insan sıkıntıyla o câminin içine girse, hakîkaten böyle yani, müslüman için söylemiyorum mücerred, gayrı dînden olanlar, dînsiz olanlar da, onlardan da işitdim, sıkıntıyı def eder orada yani. Bir refaha kavuşur, bir saâdete. Sanki orada bir saâdet yağmakdadır, bir rahmet yağmakdadır. Girdiler içeriye. İbtidâî yani umûmî halka ders veren, namazdan, abdestden, yıkanmadan, gusülden anlatan bir hocae-fendinin dersine Şeyh Efendi oturdu. Şeyh Efendi çok âlim bir adam. Fakat öteki o kadar ilmi yok onun. O az ilimli olan zâtın kürsüsünün önüne oturdu. Tabîî dervîş de Şeyh'in arkasında, sağ tarafından üç adım geride o da oturdu. Öyledir çünkü âdâb bakımından. Allah indinde kimin makbûl olduğu bilinmez ama bazı husûslarda âdâba riâyet etmek lâzımdır. Evet, oturdu. Dinliyorlar. Halk da dinliyor böyle. Fakat bizim dervîşin gözü Şeyh'e takıldı. Şeyh'in boyu uzamakda. Uzadı, uzadı, uzadı, belki kubbe ile yerin arası belki elli altmış metre uzunlukda, yükseklikde, Şeyh'in kafası kubbeye değdi. Dervîş gözlerini sildi, "Acaba ben oruç kafasıyla böyle Şeyh'in yükseldiğini mi, hayal mi görüyorum" diye sildi gözlerini bakdı hakîkaten yükseldi. Fakat başka kimse görmüyordu yani dervîş gördü onu. Ve kubbe yarıldı. Şeyh'in boynu gene uzadı, uzuyor gökyüzüne doğru. Sona mâşâallah Allah'ın dilediği kadar uzadıktan sonra tekrar döndü, küçüldü, küçüldü, küçüldü, küçüldü, küçüldü, küçüldü, bir kedi yavrusu kadar, yâhud bir kuş kadar oldu, hocanın vaaz ettiği kürsünün altına girdi Şeyh. Öyle görüyor dervîş. Sonra eski hâline geldi Şeyh Efendi. Normal hâline geldi yani. Sonra dervîşe döndü, "Kalk gidelim" dedi ve câmiden çıktılar. Câmiden çıkdıktan sonra, dervîşe döndü, "Ne gördün câmide?" dedi. Dedi, "Hoca vaaz ediyordu, halkı gördüm, oturuyorlar, namaz kılıyorlar, kimisi Kurân dinliyor, kimisi namaz kılıyor, kimisi vaaz dinliyor, kimisi oradan oraya gidiyor bakıyor filan. Böyle gördüm". "Başka başka ne gördün?". Dedi, "Efendim, ben bir şey gördüm ama ben söylemeye çekiniyorum. Çünkü bana ya deli diyeceksiniz yâhud oruç kafasıyla bir hayâl görmüş diyeceksiniz ama söyleyeceğim" dedi, "mâdem ki soruyorsunuz" dedi. Ve anlattı gördüğünü. "Âferin iyi görmüşsün" dedi. "Bundan ne anladın?". Dervîş boynunu bükdü, "Allah bilir, bir de şeyhim bilir buradaki sırrı" dedi, "ben anlayamadım bir şey". Dedi ki Şeyh, "Zamanın Allah velîlerinin, Allah dostlarının, Allah sevgililerinin en başı, ona kutbu'l-aktâb derler, ölmüşdü, âhirete intikâl etmişdi, onun tâcı muallakda kaldı, kutbiyyet tâcı, beki o makâma ben yükselirim, onun başındaki tâcı benim başıma koyarlar diye, ben boynumu oraya uzatdım böyle bu şekilde, fakat maalesef benim başıma o tâcı koymadılar. Fransa'da bir Katolik papazı, o islâm ile müşerref oldu, o tâcı onun başına

koydular. Onun da külahı boş kaldı, korktum benim başıma koyarlar diye küçüldüm, küçüldüm ve hocanın kürsüsü altına girdim" dedi.

Şimdi bundan ne anlaşılıyor? Allah dilediği kuluna îmânı nasîb ediyor. Bilmekle, öğrenmekle filan kâfî gelmiyor bu iş. Allahu Teâlâ kime hidâyet nasîb kılıyorsa, o anlıyor, o zevk duyuyor, o islâmı zevkleniyor. Yoksa ve illâ karşıdan bakıyor görmüyor, bakıyor görmüyor. Çünkü bakmakla değil, görmekle.

Eğer başınızı ağrıtmazsak ikinci bir târîhî bir kıssayı arz edeyim, daha bu iş tebeyyün etsin. İslâmlar ilk zâhir olduğu vakitte müslümanlar üzerine müşrikler yani putperestler çok baskı yaptılar. Korkunç şekilde! Bunun da sebebi, çünkü putlarını yalanlıyordu Peygamber söyledikçe, onlar putlardan menfaatlanıyorlardı. İnsanları dalâlete sevk ediyorlar, putlara ibâdet etdiriyorlar, Lât, Uzzâ, Menat nâmındaki putlara, onlardan para alıyorlar, istifâde ediyorlardı. Peygamber bunların bir faydası olmadığını söylüyor, insan kendi eliyle yaptığına ilâh diye tapmaz, ilâh diye yapıyor ve ilâhını kendi bekliyor, böyle şey olmaz diyordu. Günden güne hayat darlaşmaya başladı ve müslümanları buldukları vakitte öldürüyorlar, nasıl ki Cenâb-ı Îsâ aleyhisselâma îmân eden hristiyan müminleri, onları arenalara götürüp aslanlara parçalatıyorlarsa, bunlar da burada yatırıyorlar yerlere sıcak kumlar üzerine, büyük taşları getirip göğüslerine koyuyorlar, kemiklerini kırıyorlar, bir ayağını bir deveye bir ayağını bir deveye bağlıyorlar, iki deveyi iki aksi istikâmete haydıyorlar, ortasından iki parçaya ayırıyorlar, gözlerine diken sokuyorlar, gözlerini kör ediyorlar, böyle bu şekilde. Müslümanlarla alışverişi kesdiler. Ekmek vermiyorlar, su vermiyorlar. Ve müslümanlar Mekke'nin bir kenarına sığındılar. Yerleri gizli, saklanıyorlar kâfirlerden. Mekke'nin mahallelerinden bir yere saklandılar. Fakat Cenâb-ı Peygamber çok sıkıştığı için duâ etdi Cenâb-ı Hakk'a. "Yâ Rabbi, çok sıkıldım, bize imdâd et. İki Ömer'den biriyle, dînini, islâmı teyîd eyle" diye duâ etdi. Çünkü iki Ömer vardır, birisi Ebû Cehil, birisi bildiğimiz halîfe Ömer. O vakit îmân etmemişti. Fakat bunların her ikisi de müslümanlara eziyet ve cefânın tadılmayacak azâbını tattırıyorlardı.

Sohbeti dağıtıyoruz ama mecbûruz dağıtmaya, anlatmak için bahsi.

Ve Mekke'de toplanan Kureyş'in ileri gelenleri, dediler ki, "Muhammed'i kim öldürür? Bizim putlarımızı yalanlayan, milletimizi ikiye ayıran, köleleri bizimle müsâvî tutan bu Muhammed'i kim öldürür?". Ömer ibn Hattâb oradaydı, daha o vakit Hazret değildi. Ömer ibn Hattâb oradaydı, kabadayı, silahşör, muhârib bir adam. Ve onun üzerine yükü yıkdılar. Dediler ki, "Bunu yapsa yapsa Ömer yapar, Muhammed'i o öldürebilir. Çünkü kahraman adamdır, kabadayı adamdır, silahşördür, şudur budur" filan dediler. Ömer mecbûren kabûl etdi bu teklifi,

reddedemedi. Zâten islâm düşmanı kendisi. Giyindi, yani zırhlarını kuşandı, silahlarını aldı ve Peygamber'in bulunduğu yeri haber verdiler, o tarafa doğru gidiyor, aramaya gidiyor Peygamber'i ve ashâbını yani arkadaşlarını, müslümanları. Giderken yolda bir adama rast geldi, bir zâta. Dedi, "Yâ Ömer, nereye gidiyorsun bu şekilde? Harbe gider gibi hazırlanmışsın böyle". Dedi, "Putlarımızı yalanlayan, kölelerimizi bizimle beraber, müsâvî tutan, dînimize nifak sokan, milletimizi birbirinden ayıran Muhammed'i öldürmeye gidiyorum". O zât dedi ki Ömer'e, "Sen büyük bir işi üzerine almışsın, sen bu işi beceremezsin. Kolay iş değil o. Kolay iş değil o. Sen yapacaksan eğer, ben sana bir şey haber vereyim, sen kız kardeşinle eniştene bak, onlar müslüman oldular" dedi. "Yalan söylüyorsun" dedi Ömer. "Seni öldürürüm, yalan söylüyorsun sen" dedi. "Ben saklı bir adam değilim, işte beni görüyorsun, git kız kardeşinin evine, bir hayvan kes, onu pişirt, onları çağır yemeğe, senin kesdiğin hayvanı onlar yemeyeceklerdir. Çünkü sen müşriksin onların nazarında. Müşriklerin kesdiğini müslümanlar yemez, müminler yemez" dedi, "senin kesdiğini yemeyecekler. O vakit anla ki, müslüman oldular. Yerlerse müslüman olmadılar. Ama yemezlerse, müslüman oldular demektir". Çünkü müslümanlıkta bir şey vardır. Hristiyanın ve yahudinin kesdiği, ehl-i kitâb olmak münâsebetiyle, islâm şerâtına göre kesdiği takdirde, hristiyan ve müsevînin kesdiği yenir, fakat müşrikin, Allah'sızın, ilâhsızın kesdiği yenmez. "Eğer eti yerlerse gel beni öldür" dedi, "ama yemezlerse bil ki müslüman oldular". Ömer bu haberi aldı ve kız kardeşinin evine gitdi. Gitdi, bir hayvan kesdi, "Bunu pişirin yiyeceğim ben" dedi.

Fakat Ömer oraya gelirken, Sûre-i Tâhâ nâzil olmuşdu, Peygamber Sûre-i Tâhâ'yı bir kimseye talîm edip, Hazret-i Ömer'in kızkardeşinin evine göndermişti. Çünkü Peygamber'e âyetler nâzil olduğu vakitte, nâzil olan âyetleri yazdırıyor kemikler üzerine, yapraklar üstüne, deriler üstüne yazdırıyor ve hemen müslümanlara ezberletiyordu. Âyet nâzil olduğu için, Sûre-i Tâhâ, bir zâtı, sahabeden birini onların evine göndermişti. Ömer'in geldiğini gören Ömer'in kız kardeşi ve eniştesi, bu zâtı dolaba koydular ve kilitlediler, Ömer'in korkusundan. Çünkü görürse öldürecek. Ve geldi hayvanı kesdi, pişirdiler, ortaya koydular. Dedi Ömer, "Gelin yiyelim beraber", eniştesine ve kız kardeşine. Dediler, "Bizim karnımız tok, biz yemeyiz, sen otur ye" dediler. "Yiyeceksiniz beraber" dedi. Dediler, "Biz yemeyiz" dediler. "Yiyeceksiniz" dedi. "Hayır yemiyoruz" dediler. "Neden yemediğinizi biliyorum" dedi, "siz müslüman oldunuz, onun için yemiyorsunuz. Ben Muhammed'i kesmeye gidiyordum, evvelâ sizi keseyim, sonra Muhammed'e gideyim" dedi. Ve kız kardeşine bir tokat atdı, eniştesi bir tarafa devrildi, kız kardeşi bir tarafa devrildi. Ve bıçağı çekti belinden, kılıcını, kız kardeşinin gırtlığına dayadı kesmek üzere. Kız kardeşi Sûre-i Tâhâ'yı okumaya başladı.

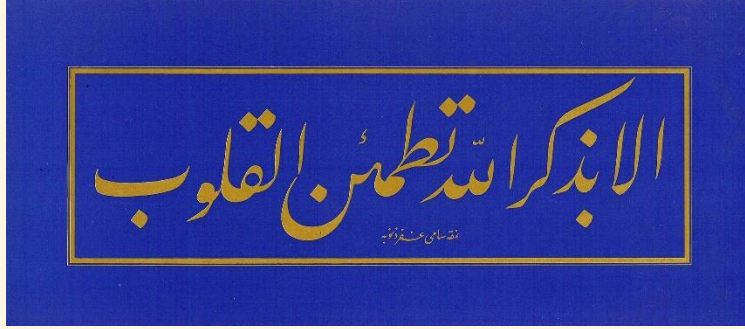
Ne yapabilirdi kuvvetli adama karşı zayıf bir kimse? Ya Allah diyecek, Allah'a güvenecek, ya Allah'ın ismini anacak ya Allah'ın kitâbından bir âyet okuyacaktı. O da ne yaptı, kadın, kuvvetini toplayarak, "Bismillâhirrahmânirrahîm, ⁵⁹Tâ-Hâ, mâ enzelnâ aleyke'l-Kurâne li teşkâ, illâ tezkiraten li men yahşâ, tenzîlen min men halaka'l-arda ve's-semâvâtî'l-'ulâ, er-rahmânu 'ale'l-'arşi'stevâ, lehû mâ fi's-semâvâtî ve mâ fi'l-ardi vemâ beynehümâ vemâ tahte's-serâ". Bu âyeti okumaya başlayınca Hazret-i Ömer'in elinde kılıç sallanmaya başladı, durdu. "Bir daha oku" dedi kız kardeşine. "Allah Allah, bu senin okuduğun nedir?". "Kurân" dedi kız kardeşi. "Ben Kurân'ı Muhammed'den çok dinledim, okuyordu fakat böyle değildi. Bunda başka türlü bir manâ var". Çünkü Ömer duâ ile islâma kabûl olunmuş, hidâyete ermiş, Allah Ömer'i islâmiyyete kabûl etmişti, şimdi Kurân'ı anlıyordu. Arap olduğu hâlde, eskiden okunan Kurân'ı anlamıyordu, duymuyordu, kulağına girmiyordu onun, anlamıyordu. Fakat Allahu Teâlâ ona hidâyet verince, Kurân'ı anlamaya başladı. O canavar gibi adam, erimiş, gözlerinden yaş akıtıyor ve kalbi Allah korkusuyla çarpıyordu böyle. Kız kardeşini yerden kaldırdı, öpdü ve dedi ki, "Beni Muhammed kabûl eder mi islâma" dedi, "benim yaptığım iş ne büyük bir vahşetmiş, ben Kurân'ı şimdiye kadar anlamadım, şimdi duydum ben Kurân'ı, şimdi duydum". Ve onu dolapda duyan Kurân'ı talîme gelen hoca da "Allahuekber" dedi ve dolapdan dışarı çıkdı. Ve Ömer'e dedi ki, "Haydi gidelim Peygamber'e. Peygamber öyle bir, rahmetdir ki O, O'nun affetmeyeceği kimse yoktur. Gel O'na teslîm ol". Ve gitdiler.

Uzatmayayım kıssayı, burada kesiyorum. Çünkü bana lâzım olan yer burası. Yani Cenâb-ı Allah dilediği kuluna islâmı nasîb eder, hidâyet etdiği kuluna, kime hidâyet ederse ona. Onun için Kurân'ın baş tarafında ⁶⁰"هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ" dir. Kim ki Cenâb-ı Hakk'a karşı kalbinde korku vardır yani Rabbim beni sevmezse korkusu vardır, işte o kimseye Allah Kurân'ı anlatır, duyurur.

⁵⁹ Sure-i Tâ-Hâ 1-6

⁶⁰ Sure-i Bakara 2

Zikrullah ve Sırları - 25 Nisan 1983

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri, Amerika'daki bir radyo sohbetinde, zikir âyîninin mâhiyeti ve zikre katılanların takınması gereken tavır hakkında bir soru sorulunca buyurdular ki:

Zikrullah, Allah'ın isimlerini lisâna getirerek zikretmek, aynı zamanda Cenâb-ı Hakk'ın muhabbetini kalbimizde bulmak üzere yaptığımız bir fiildir. Hem sevdiğimiz zikrederiz hem de Allah'ı unutanlara, Hakk'ı, Allah'ı hatırlatırız. Çünkü zikrin karşılığı, unutmaktır yani nesiyydir, zikir de hatırlamaktır. Öyleyse biz sevdiğimizizi zikrederiz ve unutanlara da sevdiğimizizi ve Hakk'ın esmâsını hatırlatırız.

Öyle olunca, zikrullahı gelecek olan kimseler, zikrin fazîletini ve kadr u kıymetini anarlarsa ve bilirlerse, buradan boş çevrilmeyeceklerini, taraf-ı ilâhîden boş çevrilmeyeceklerini ve onların gönüllerinin arzularını ve murâdât-ı hayriyyelerinin verileceğini bilmelidirler. Zîrâ zikredenle, zikir meclisinde bulunan, Allah'dan mükâfâtı müsâvî alır. Yani zikrullahı hüsn-i niyetle gelen bir kimse zikredenlere bağışlanır, onlarla beraber Hakk'ı zikretmiş olur. Çünkü yalnız lisânen zikir olmaz, kulakla işitmek de zikirdir.

Programı sunan kişi, "Çok basit bir soru belki ama Allah nedir?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Allah, kâinâtın hâliki ve mâliki, müstakillen mâliki ve hâliki, esmâsıyla malûm, âsârıyla meşhûddur. Çok güzeldir, güzeli sever. Allah diyeni mahrûm etmez, zikredenle zikreder, şükredenle nimetini ziyâde kılar. Bizi yokdan vâir eden, bizi öldüren ve diriltten, O'dur. Bizi yediren, içiren O'dur. Altımıza kürreyi döşedi, semâyı, göğü direksiz üzerimize kaldırdı, gündüz güneş ile gece ay ve yıldızlarıyla semâyı süsledi. Verdiği nimetler saymakla tükenmez. Her şey O'nundur ve bize ihsânı nâ-mütenâhîdir. İşte bu sevgiliyi biz zikrediyoruz ve bu sevgiliyi unutanlara hatırlatıyoruz ki, O'nu zikretsinsinler.

Efendi Hazretleri, zikrullahı niçin âşikâre yaptıklarını, niçin hiçbir ayırım yapmadan herkesi zikrullahı davet ettiklerini ve niçin zikir meclisine gelen herkesi kabûl ettiklerini şöyle îzâh buyurdular:

Hazret-i Muhammed, sallallahu aleyhi vesellem şöyle buyurdu: Allah'ın bir takım melekleri vardır, bunlar kürre-i ardı dolaşırlar, nerede bir zikir meclisi görürlerse oraya toplanırlar. Melekler zikre iştirâk ederler ve Allah'ı zikredenleri görürler. Sonra zikir meclisi dağılır, melekler makâm-ı malûmlarına varırlar, makamlarına varırlar. Allah sorar meleklerine, "Neredeydiniz?". Melekler derler ki, "Yâ Rabbi, gecede gündüzde, semâda ardda, bilinen bilinmeyen her yerde, her şey sana malûmdur, nerede olduğumuzu biliyorsun". "Evet biliyorum ama sizle konuşayım ki kullarım duysun. Kullarım ne yapıyorlardı?". "Yâ Rabbi, seni zikrediyorlardı". "Peki beni niye zikrediyorlardı?". "Kişi sevdiğini çok zikreder, seni seviyorlar onun için zikrediyorlardı". "E peki benim cemâlimi onlar görmüşler mi? Nasıl bana âşık olmuşlar?". "Yâ Rabbi eşyâyı, eşyâdaki bulunan kudretini, kuvvetini, heybetini, satvetini, azametini görmüşler ve sana teslîm olmuşlar ve âşık olmuşlar". "Demek ki eşyâdaki kudretimi, kuvvetimi, azametimi görmüşler, bana âşık olmuşlar, ya beni görselerdi ne yapacaklardı?". "Yâ Rabbi, bir kısmı da senin celâlinden korkmuşlar, 'biz Allah'ı seviyoruz ama Hakk Teâlâ bizi sevmezse bizim halimiz nice olur' demişler, celâlinden korkuyorlar, onları sevmediğinden korkuyorlar, içlerinde arzuları ve istekleri var senin aşkına". "Kalblerindeki bulunan şübheyi gidersinler, onlara cemâlimi göstereceğim. Müjde ver". "Yâ Rabbi, zikre iştirâk etmeyen, oraya toplanan birtakım insanlar vardı, onlar, zikrullahı seyrediyorlardı. Bunlar hakkındaki muamelen ne acaba? Bunu da öğrenmek istiyoruz Yâ Rabbi". "Zikir meclisine gelip zikrullahı seyredenleri de zikredenlere bağışladım, onlara da cemâlimi bahş edeceğim, vaad ediyorum".

Öyleyse, zikrullahda bulunan, Allah'ı zikredenlerle, zikri seyreden, zikre gelen kişiler de aynı ecre, aynı sevâba, aynı derecâta mâlik olurlar.

Program sunucusu, "Allah'ın sıfatlarını o kadar güzel tarif etdiniz ki, bundan anladığım kadarıyla kulun Allah ile münâsebeti aklî bir îmânla olamaz, doğrudan bir tecrübe gerekiyor, acaba bu tecrübeyi îzâh edebilir misiniz?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Aklîdir ama akl-ı maâş değildir, akl-ı maâddır. Akl-ı maâş, insanları bir dereceye kadar, bir yere kadar götürebilir, ondan sonra akl-ı maâd ve aşk başlar. Ondandır sonra, Hakk ile münâsebetler, zevke girer. Zevke girince, zevk, lisânla ifâde edilmez, ancak tadılırsa bilinir, tatmayan bilmez. Zîrâ kör için renk sağır için âhenk yoktur. Ve işte insan, bu makâma ererse, bu münâsebetle, o vakit nereye barksa, Hakk'ın cemâlini görür. Zîrâ Kurân-ı Kerîm'de Allah gene der ki, ⁶¹ فَإِنَّمَا "تَوَلَّوْا فَنَّمَّ وَجْهَ اللَّهِ", siz nereye dönerseniz benim cemâlime dönersiniz.

⁶¹ Sure-i Bakara 115

Mûsâ Peygamber, Tûr'da Allah'la konuştuğu vakitte, bundan cesâret alarak, "Yâ Rabbi, bana cemâlini göster" dedi. Allah böyle naklediyor Kurân'da. ⁶² وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي إِلَيْكَ ". Allah dedi ki, ⁶³ قَالَ لَنْ تَرَانِي ", "Sen beni göremezsın yâ Mûsa, ben istersem kendimi sana gösteririm. Ben cemâlimi âşık-larıma sakladım. Sen makâm-ı nübüvvetde olduğun hâlde, bunu görmeye tahammül edemezsin". İşte orada Cenâb-ı Hakk diyor ki Mûsâ Peygamber'e, ⁶⁴ Yâ Musâ, ben dağa tecellî edeceğim, dağ beni görmeye kâdir olursa, sen beni görebilirsin". Allah ile münâsebet eden, münâsebetde bulunan kullar ki yani akl-ı maâşî geçmişler, o kimseler, dağlardan daha kavîdirler. Zîrâ Cenâb-ı Hakk tecellî etdi, dağ dümdüz olmuşdu, erimişdi.

Gene Kurân-ı Kerîm'de diyor ki Cenâb-ı Hakk, "Eğer biz Kurân'ı dağlara indirseydik, dağlara indirseydik, sözümüzü isbât ediyoruz, dağlara indirseydik, dağlar benim haşyetimle, benim celâlimle dümdüz olurdu, erirlerdi. Fakat insanoğullarına o makâmı verdim ki, Kurân'ı dinledikleri hâlde, onlar erimiyorlar. Neden? Zîrâ onlara o mertebeye yükseltdim yani o kudreti, o kuvveti, o tahammülü verdim" diyor. İnsanoğluna dağlardan daha çok büyük kuvvet veren nedir? Aşkıdır. Kim ki aşk tâcını başına koydu, o, cemâl-i ilâhîyi görmeye tahammül etdi.

⁶² Sure-i A'r3af 143

⁶³ Sure-i A'r3af 143

⁶⁴ Sure-i A'r3af 143

İlâhî Aşk ve Seyr u Sülûk - 30 Nisan 1983

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerine Amerika'daki bir radyo sohbetinde şöyle soruldu : "Aşk yolu nedir? Bu yolda nasıl yürümeye başlanır? Nasıl devâm edilir? Ve bu yolun sonunda ne bulunur?". Efendi Hazretleri bu soruya cevâben buyurdular ki:

Aşk, taraf-ı ilahiden insanlara verilen bir devlettir. Bidâyeti Hakk'la başlar, nihâyeti Hakk'la biter. Nihâyeti vuslatdır. Her kula nasîb olmaz. Aşk, öyle bir nûr-ur ki, onu Allah her kula vermez.

Bunu bir kıssayla haber verelim. Belki buradan gene muhâtablarımıza seslendik. İstanbul'da Bayezid Câmisi, büyük bir câmi-i şerîf, bu câmi, İstanbul'u Türk-lere alıp veren Sultân Fâtih'in oğlu II.Bayezid'in yaptırdığı câmidir. Bu câmi ilk yapıldığı vakitte resm-i küşâdında, o devrin Halvetî şeyhlerinden Cemâl-i Halvetî Hazretleri ki, yüksek bir makâm sâhibi ve kalblerin mahbûbudur, o zâta vermişler resm-i küşâdını câminin. Ve kürsüye çıkmış, tabii karşısında pâdişah ve sadrazam ve vezîrler ve askerî erkân ve ulemâ ve meşâyih, bütün halk hep câmide toplanmış. Tam söze başlayacağı esnâda, halkın içerisinde bir zât, parmağını kaldırmış, dedi, "Şeyh Efendi, söze başlamadan evvel, sizden bir şey ricâ edeceğim. Eşeğim kayboldu, İstanbul halkının ekserîsi burada bulunuyor, acaba gören var mı eşeğimi, cemaate sorar mısınız?" dedi. Şeyh halka hitâb ederek dedi ki, "Efendiler! İçinizde hiçbir şeye âşık olmayan, aşk nedir bilmeyen, sevgiden anlamayan kimse var mı? Sevgi nedir, aşk nedir bilmiyor ve hiçbir şeye âşık olmamış hayatında ve kalbini hiçbir şeye bağlamamış. Böyle bir kimse var mı içinizde?" diye sordu. Kalabalığın içerisinde bir adam ayağa kalktı, dedi ki, "İşte aradığınız adam benim. Yani ben, aşk nedir, sevgi nedir, muhabbet nedir bilmem ve kalbimi bir şeye bağlamadım". Bir zât, bir zât, bir zât daha kalktı ayağa, aynı sözleri söylediler. Dört kişi. O kadar kalabalığın içerisinde böyle dört kişi çıktı bu şekilde. O vakit Şeyh, döndü eşeğini kaybeden zâta, "Kalk ayağa" dedi, "Sen bir eşek kaybetdin ben sana dört eşek buldum. Al bunlara semer vur, götür dışarıya" dedi.

Hayvanlar da aşktan anlarlar. Hayvanlarda zâhir olan aşk ve muhabbet şehvet sûretinde zâhir olur. Kemâle ermeyen insanlarda da böyledir, şehvet olarak zâhir olur. Kemâle ermeyen insanlarda aşk, şehvet olarak zâhir olur. Zîrâ aşkı bir şaraba benzetirsek, şarabı hangi kaba koyarsak o kabın şeklini aldığı gibi, aşk da kime teveccüh ederse, o zâtın olumuna göre renk alır. Âile arasındaki aşklar, şehvânî aşklar, onlar, kudsîdir ve mukaddesdir. Zîrâ idâme-i beşerîyyet için lâzımdır. Bir müddet sonra bu aşk, şehvânîyyetden başka derece aşklara tahvîl olunur.

Cenâb-ı Hakk ve Kâdir-i Mutlak olan Allah Celle Celâluhû Hazretleri, kâinâtı aşk ile halk etmiştir, aşk için halk etmiştir, aşk ile halk etmiştir ve sevgililerini insanlardan seçmiştir.

Allah ile kul arasındaki muhabbet ve aşkın bidâyeti Allah'dandır. Allah bir kulu sevecek mi, onun kalbine kendi aşkını atar, sonra kul Allah'ı sever. Karşılıklı bir muhabbet başlar. Bu aşk ve muhabbet, lisân ile tarîf olmaz.

Ve sevdiğini de semâvâtda bulunan meleklerine şöyle ilân eder: "Ben filan kimseyi sevdim, siz de onu seviniz". Yine Cenâb-ı Hakk, meleklerin başı olan Hazret-i Cebrâil aleyhisselâma, "Kürre-i arda da seslenin, Allah filan kulunu sevdi, siz de seviniz" buyurur. Bunun üzerine semâda ve ardda olan bütün mahlûkât-ı ilâhiyye, bu zâta teveccüh ederler ve hepsi bunu severler. Mahlûkât içerisinde mahbûb olur ve Hakk'la kâim olur. Aşk onu öyle bir hâle koyar ki, Hakk ile Hakk olur, kendi özünü bilir ve nereye baksa Hakk'ı görür. Zîrâ bu âlemde Hakk'ı görmeyen a'mâdır, yarın öteki âlemde de onlar a'mâ olacaklardır.

Evet, bidâyet aşk ile başlamış, nihâyet aşk ile vuslat bulmuştur. Kısa bir cevâpla büyük manâlar vermek cûretini gösterdik, âriflere kâfi geldiğini zannederim. Zîrâ hitâbımız âşinâ gönülleredir, aşk ile Hakk'a bağlananlardır, Hakk aşkıyla ağlayanlardır. Allah muhabbetiyle, Allah aşkıyla ağlamayan gözü ben ne yapayım! Allah'ı zikretmeyen dili ben ne yapayım! Allah'ın kelâmını dinleyip de zevk almayan kulakdan ne çıkar! Allah'ı sevmeyen bir kalb, kalb midir? İşte hayvanla insan arasındaki fark budur. Çünkü insandaki göz hayvanda da vardır, insandaki kulak hayvanda da vardır, insandaki dil hayvanda da vardır, insandaki kalb hayvanda da vardır. Farkı şudur ki, birisi aşkullah ile süslenmiştir, diğeri aşkullahdan bîhaberdir.

Aşkın tarifi gâyetle güçdür, ancak başına gelenler bu işi bilebilirler, başına gelmeyen bilmez. Zîrâ a'mâ için renk, sağır için âhenk olmaz.

Hattâ hayvanlarda zâhir olan aşkda, meselâ deve hayvanından bahsedeceğim, deve hayvanı âşık olduğu vakitte, kaldırdığı yükün on mislini kaldırır. Taşıdığı yükün on mislini taşıdığı gibi, yürüdüğü yolun da on mislini yürür.

Aşk ile çöllere düşenler, aşk ateşi çölün harâretini yakar. Yalancı âşıkça, çölün harâreti yalancı âşıkı yakar. Mecnûn'u işitmedin mi, Kays'ı? Mecnûn, Leylâ'nın köyüne gitdiği vakit, oradaki köpeklerin gözlerini, ayaklarını öpdü. Kendisine, "Bu pis hayvanı niye öpüyorsun?" dedikleri vakitte, "Bu gözler Leylâ'yı gördü, bu ayaklar Leylâ'nın basdığı yerlere basdı" dedi.

Allah bize aşkı tattırsın ve zevkine vardırsın. Ondaki zevki hiçbir şeyde bulamayız, o zevk hiçbir maddede bulunmaz.

Âşıkı cehenneme atsalar, aşkın ateşi cehennemin ateşini söndürür. âşıkı cennete koysalar, aşkın ateşi cennetin güllerini soldurur. Eh bilmem, sorunun cevâbı kâfi geldi zannediyorum.

Programcı, aşk yolundaki merhalelerin, yani islâmın beş şartını îfâ etdikden sonra tarîkâta girmek, bir mürşidden el almak ve nefsin yedi mertebesini kat etmek gibi husûsların açıklanmasını isteyince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Bu yola aşksız girerse eğer, ona islâm şerîatı gâyetle ağır gelir. Bunun da sebebi şudur. Hastaya bal tattırırlarsa, hastaya bal acı gelir. Balın acı gelmesi, balın acı olmasından değildir, hastanın mizâcının bozukluğundandır. Ama insan bir ârif, kâmil ve mükemmel bir şeyhe intisâb ederse, şeyh ona aşkın tadını tattırır. İşte o vakit onun için ateş nûr olur, soğuğun şiddetini duymaz, ateşin harâretinden haberdâr olmaz. Şeyh ona şöyle tenbîh eder, "İster günah yap, ister sevap yap, aşk ile yap". Aşksız ne günahın tadı çıkar ne sevâbın tadı çıkar.

Tarîkâta girmek demek, manâ tarlasına muhabbet tohumunu atmak demektir. Manâ tarlasına tohumu atdı, sulamak lâzım tohumu Gözyaşıyla sularsak, yakın zamanda o tohumun meyvası meydana gelecek ve meyvası yenilecektir. Bunlar safha safhadır.

Tabii her aşk müsâvî değildir. Aşk, herkesin vücûdu ve istidâdı kadar ona tecellî eder. New York şehrinin suyu çokdur ama herkes kendi midesinin aldığı kadar o sudan içer. Yâhud New York şehrinde şarap çokdur ama her içen kâbiliyeti kadar içebilir fakat şarap bitmez. İçenin karnı doyar, tatmîn olur ama şarap bitmez. Çünkü aşkın evveli ve âhiri yokdur.

Aşk, sâlikâna kendi derecesine göre teveccüh eder. Kimisi bu aşkı bir kadında görür. O kadın, onun için, Allah'a ilticâ etmek için, Mûsâ'nın Tûr'u misâlidir. Kimi kadına erkekde tecellî eder. Sevgilisi gene Tûr misâlidir. Bütün aşklar Allah'adır, sevgililer perde olurlar.

Mukaddes kitaplarda Yûsuf aleyhisselâmın kıssası hep mahfûzdur. Yûsuf, ard-ı Kenân'da idi. On bir kardeşi vardı. Yakûb Yûsuf'da gördüğünü görmüşdü. Yani Yûsuf'un vücûdu Yakûb'a Tûr-i Sinâ olmuşdu. Kardeşleri, babalarının Yûsuf'a olan bu muhabbetini çekemediler ve Yûsuf'u kuyuya atdılar. Bizim rûhumuzu vücûd kuyusuna atdıkları gibi. Kervan su almak üzere o kuyuya geldi ve kovalarını o kuyuya atdılar ve kuyudan su yerine güzel bir delikanlı çıkardılar. Tabii ben Yûsuf kıssasını olduğu gibi anlatacak değilim de, kısa bir komprime yapmak istiyorum. Ve Yûsuf'u götürdüler, Mısır'da pazarda köle diye satdılar. Yûsuf öyle bir mirâtdı ki Hakk Teâlânın cemâl sıfatı ondan tecellî etmişti. Onu gören hâmile kadın çocuğunu düşürürdü. Yûsuf'un yüzüne bakan bir kimse elinde bıçak olsa, elini kesse, acısını duymazdı. Ve Yûsuf'u şehrin vâlisi, sultânı yani kıtfiri aldı. Bir âilesi vardı, ismi Züleyhâ idi. Züleyhâ'dan da aynalar utanırdı, o kadar güzeldi Züleyhâ. Züleyhâ Yûsuf'u sevmişdi ve birçok zaman Yûsuf'a aşk ilân etti. Hattâ aralarında boğuşma bile geçdi. Fakat Yûsuf, hiçbir zaman siddîkiyyetinden dönmedi.

Züleyhâ o hâle geldi ki, Yûsuf'dan haber getirenin üstüne, huliyyâtını yani incilerini, altınlarını, gümüşlerini, cevâhirlerini, zümrüdlerini, yâkutlarını başından atardı. Ve kasden adamlar gelirler, derlerdi ki Züleyhâ'ya, "Biz bugün Yûsuf'u gördük", o Yûsuf'un aşkıyla, ne varsa onların başına serperdi. Züleyhâ aşkı uğruna her şeyini fedâ etti. Zâten aşkın da bir kâidesi, sevdiği uğruna her şeyini fedâ etmekdi.

Ve mahvoldu Züleyhâ. Zamanlar üzerine ağır basdılar, beli büküldü, yaşlandı ve yer çekdi, alını kırıldı. O şehvete düştüğü için Allah onu zelîl etti. Allah'ın her bir emrinde yüz bin esrar vardır. Yûsuf ise köle iken iffet ve ırzını hıfz ettiği için, Mısır'a sultân oldu.

Yûsuf, günlerden bir gün atın üzerinde gidiyordu, saltanatıyla beraber, arkasında askeriyle, halk ikiye ayrılmış, Yûsuf'u teşyi ediyorlardı, ellerini vuruyorlardı ve onu alkışlıyorlardı. Kalabalığın arasında bir kadın vardı, o kadın işte Züleyhâ idi. O da oraya gelmiş Yûsuf'u seyrediyordu. Yûsuf, onu kalabalıkta gördü ve kendisine olan aşkından dolayı her şeyini fedâ eden bu kadına doğru atını sürdü. O güzelliğinden artık eser kalmamışdı. O güzel Züleyhâ, her şeyi harap olmuşdu. Her şeyin harap olacağı gibi. Hangi güzellik güzellere bâkî kaldı? Hangi hükümdâra mülkü sâdık oldu? Hangi mahkeme kâdiya yâhud hâkime mülk oldu? Nice güzeller nice çirkinler helâk olmuş, hattâ basdığımız toprak bile, basdığımız toprak, hangi dilberin dudağı, hangi güzel kadının yanağı idi? Toprak olan bedenler, kimisi testi olmuşdu, kimisi kadeh olmuşdu, kimisi tuğla olmuşdu.

Yûsuf, Züleyhâ'ya doğru yürüdü ve atından aşağı indi. Kendi uğruna, aşkı nâmına her şeyini fedâ eden bu kadının elinden tuttu. Halk bakıyordu, ellerini bârigâh-ı ehadiyyete açdı. Bu açılan eller bir peygamber eliydi, Sıddîk Yûsuf'un eliydi. "Yâ Rabbi, benim nâmıma şu hâle gelen şu kadını eski hâline döndür. Bu senin sünnetullahına muhâlifdir fakat senden bunu arzu ediyorum, istiyorum yâ Rabbi. Çünkü âşık mâdem ki âşıktır, sen onu maşûkuyla mutlakâ vuslat nasîb kıalarsın. Lutf et yâ Rabbi" diye yalvardı Allah'a. Ve duâ müstecâb oldu. Züleyhâ o eski servi boyuna ve güzel endâmına, o güzel gözlere, o güzel saçlara, o güzel vücûda, pâlûze tene yeniden mâlik oldu. Ve kendini seven bu kadını Yûsuf, bağrına basdı ve bir nikah kıydırdı, sarayına götürdü ve kendisine âile yaptı. O akşam gerdek odasına girdi. Züleyhâ derhal Yûsuf'a dedi ki, "Yâ Yûsuf, bana elini sürme. Ben seni sevmiyormuşum, senin Rabbini seviyormuşum, sen bana perde olmuşsun. Sen bana Mûsâ'nın Tûr'u gibi oldun. Ben Hakk'ı seviyorum, sen şimdi aramıza perde olma, aramızdan çık" dedi.

Yûsuf dedi ki, "Hatırlıyor musun? Beni odaya almışdın, ben kaçıyordum, sen beni kovalıyordun. O günleri unuttun mu? Gel şimdi sen benim helâlimsin, benim âilemsin. Benim bağrıma gel, seni kucaklayayım" dedi. Züleyhâ dedi ki "Ben Allah'a âşıkmişim, aramıza girme Yâ Yûsuf, Allah aşkına bırak bu işi, burada kalsın".

Seven sevdiğinde Hakk'ı görür ama sevdiği perde olur. Bütün aşklar mahbûb-i hakîkî olan Allah'adır. İşte o güzel Allah'ı akseden aynaları biz zannederiz, kim ki aynayı kaldırdı, Hakk'ı buldu. Bilmem anlatabildim mi?

Programcı, "Şeyhe olan muhabbetden biraz bahseder misiniz?" diye sorunca, Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Bunlar sıra sıra. İşte evvelâ aşk-ı mecâzî ile başlıyor iş, sonra aşk-ı hakîkîye dönüyor. Aşk-ı mecâzî ile başlar sonra fenâfîşşeyh olur yani bu aşk şeyhine başlar. Ama şart bu, şeyhin ona olan aşkından olursa olur. Şeyh onu severse o vakit mürîd şeyhini sevebilir.

Çünkü aşk-ı mecâzîden aşk-ı hakîkiye gidilir, riyâdan ihlâsa varılır, esmâdan müsemmâya vâsıl olunur. Onun için dervîşler arasında bu iş, evvelâ aşk-ı mecâzî ile başlar. Yani kadın erkeği sever, erkek kadını sever filan filan. Yani bir aşk başlar, gözlerinden yaş dökülür, kalbi yanar. Sonra, bu aşk, şeyhi ona muhabbet ederse, şeyhin aşkına döner ve o şeyhden başka bir şeyi sevemez ancak şeyhini sever. Ona fenâfîşşeyh derler, şeyhinde fenâ bulmak derler. Sonra bu daha da ilerler, fenâfirresûl olur, Resûlullah'ı sever. Sonra fenâfillah olur yani Allah'ı sever. Fenâfillah olunca, o vakit, Allah'la bâkî olur.

Aşk-ı mecâzî olsun, aşk-ı hakîkî olsun, fenâfîşşeyh olsun, fenâfirresûl olsun bunların hepsi Allah'ı sevmekdir. Allah'dan başka birini sevmiyor fakat bunlar perde oluyorlar. Bu şekilde safhalar geçiyor. Tecelliyât böyledir. Evvelâ aşk-ı mecâzî ile tecellî eder, hep Hakk'ın tecellîsidir. Orda görür evvelâ. Çünkü âşıkın durumuna göredir. Evvelâ istidâdı o kadardır. Yani ilk mekteb talebesidir. Sonra orta mekteb talebesi olur. Sonra üniversiteyi bitirir. Bunun gibidir yani. Yani tecelliyât böyle gelir. Hakk'dan başka değildir gene.

Eğer mücerred aşk-ı mecâzîde kalırsa, yani birinci sınıfta, o vakit o makbûl değildir, yani ilerlemez, orada kalır o. Ve sevgilisinin rengi soldu mu, saçı, gözü bozuldu mu, soğur ondan, aşk diye bir şey kalmaz kendisinde. Ayna bozuldu mu, sevgi kalkar. O vakit işte ne olur, ayna bozuldu mu, sen bana hayran ben cama tırman, kaçır o vakit. Onun için aşk-ı mecâzîyi aşk-ı hakîkîye döndürecek, kimi sevdiğini anlayacak. İş aynada değil, aynadan aksedeni görecektir. Allah bize aynayı değil de aynadan aksedeni gösterecek. Onun için matlah-ı a'lâ, maksad-ı ra'nâ, cemâl-i bâ-kemâl-i ilâhiyyeyi müşâhededir. O'na âşık olundu mu, O tecellî etdi mi, bitdi iş, tamâm oldu, yerini buldu. Minallah, ilallah.

Programcı, "Hakk'a vuslat yolunda nefsimizin ortadan kalkması gerekmez mi?" diye sorunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Hayır! Nefsin ortadan kalkması gerekmez, nefsin ıslâhı lâzımdır. Bu da, bunun ıslâhı da, şeyhin iktidârına ve şeyhin hareketlerine yani şeyhin olgunluğuna bağlıdır. Bir tohumu bir bostancı eline aldığı vakitte, tohum der ki bostancıya, "Aman beni münbit bir toprağa ek, beni vaktinde sula, yalvarırım sana". Yalvarır o. Hâliyle yani kâliyle değil de sözüyle değil de hâliyle. O tohum münbit bir toprağa ekilirse, zamanında ekilirse, vaktiyle sulanırsa, o ekilen tohum, mutlakâ çiçek verecek yâhud meyvasını verecektir. Ama vakitsiz ekilirse, eğer bostancı ârif olmazsa, yani şeyh ârif olmazsa, vakitsiz ekerse, suyunu vakitsiz verirse, o vakit o tohum orda helâk olur. Onun için şeyhin iktidarına bağlıdır bu iş.

Şimdi ben burada iki hikâyeye anlatacağım, birisini evvel geçen sohbetimize delîl olarak getireceğim, ikincisini de şu konuştuğumuz hâdiseye burhân olarak yani tanık olarak getireceğim. İki kıssanın da, iki menâkıbın da bu işle ilgisi var. Göreceğiz şimdi.

Dervîşin birisi, efendisine büyük hizmetlerde bulunuyor yani efendiye hizmet etmeyi bir şeref addediyor, bütün vücûdunu efendisine hizmet etmeye vakfetmiş, çalışıyor. Bir gün o dervîş şeyhin canını sıkdı. Bir kabahat yaptı şeyhin ona canı sıkıldı. Zîrâ tarîkat-ı aliyyede şu vardır, mürîd efendinin yanında pek fazla oturmamalıdır. Çünkü neden? Yaptığı hareket şeyhini kırarsa, o farkına varmadan bir hareket yapar, şeyhini kırarsa eğer, onun feyzi kesilir. Haberi olmaz onun.

Onun için şeyh ile mürîdler pek fazla temas etmez, ders, mukâbele, zikir hâricinde. Bir şey yaptı o mürîd, şeyhi üzdü. Fakat mürîdin o yaptığı hatâdan kendi haberdâr değil. Şeyh üzüldü ona hemen o mürîdin kalbine şöyle bir fikir peydâ oldu: "Yâhu benden başka burada dervîş yok mu? Bu adamın bütün hizmetini senelerden beri ben görmekdeyim". Kendi kendine böyle düşünüyor şimdi. Şeyhin ona kalbi kırılır kırılmaz, onun kalbinde böyle bir efkâr peydâ oldu, "Benden başka burada mürîd yok mu, hizmet edecek adam yok mu? Ben bu adamın gece gündüz hizmetine bakıyorum" diye düşünmeye başladı. Ve kendi kendine şeyhin hizmetini bıraktı çıktı. Diğer bir dervîş hizmete başladı. Tabii efendi hizmetsiz kalacak değil ya. Çünkü Allahu Sübhânehû ve Teâlâ Hazretleri sevdiğini bırakmaz. Biri giderse biri gelecek yerine, yâhud ikisi gelecek. Çünkü Allah bir kapıyı kapadı mı iki kapıyı açar. Birkaç ay böyle efendinin hizmetinden geri durdu. Efendi birkaç ay sonra o mürîdi affetti. Affeder etmez hemen dervîşin kalbinde şeyhe hizmet muhabbeti meydana geldi. Ve hemen koşdu başladı yine efendinin hizmetini görmeye. Sonra şeyh ona dedi ki, kulağına eğildi, "Bu hizmeti yapman senden mi benden mi?" dedi.

İkincisi. Bu ikincisi, benim bulunduğum tarîkatın büyüklerinden bir zât-ı akdesin hâdisesi.

Osmanlı İmparatorluğunda, Cevdet Paşa, Mecelle'yi tanzîm eden zât, yani Tanzimat paşalarından. Bu Cevdet Paşa, kitapları da vardır, Kasas-ı Enbiyâ'sı filan filan, âlim bir adam ve kâmil bir adam. Bu gençliğinde bir kızı sevmiş ve kara sevdâ getirmiş. Ne ders görüyor, ne ev görüyor, ne anne, ne baba, hiçbir şeyi gözü görmüyor. O vakit talebe ama benim söylediğim, paşalığında değil, talebeliğinde, gençliğinde. Sonra Cevdet Paşa'nın babasına demişler ki, "Bir Şeyh Efendi var, bu çocuğu götür oraya, o Şeyh Efendi buna nazar etsin, belki bu çocuğu kurtarırın, yoksa bu çocuğu kaybedeceksiniz" demişler.

E tabii biz şimdi bunu burada konuşuyoruz, o vakit Osmanlı İmparatorluğunu ve Türklerin o devirdeki yaşayışını anlatmak lâzım biraz. Öyle kadınla bir adam konuşsun, buna imkân yok. Bir kadınla bir erkek konuşamaz. Harem var, selâmlık var. Kadınlar kaçıyorlar. Kızı bir defa görmüş bu, âşık olmuş kıza, kızı bir daha göremiyor, deli oluyor.

Ve babası tutmuş kolundan, Şeyh Efendi'ye, bizim büyüklerimizden, İbrâhim Kuşadalı Hazretlerine, Şeyh İbrâhim Kuşadalı Hazretlerine, Cevdet Paşa'yı götürmüş. Ona nazar etsin, okusun diye. Kuşadalı, Kuşadası var ya, oralı o zât-ı muhterem, büyük bir velî. Götürmüşler, tekkenin kapısına varınca, içeri girecekler, Şeyh Efendi içeride mihrapda oturuyor, Cevdet Paşa böyle bakdı içeriye ve ayakkabılarını çıkarmadan ki biz tekkeye ayakkabılarla girmeyiz, çıkarmadan

koşarak gitdi, Şeyh'e sarıldı. Sarıldı ve sarıldıktan sonra birdenbire bıraktı, korkarak kaçdı tekkenin kapısına. Babası da zannetmiş ki, "tecennün etdi gâlibâ çocuk, ne oldu buna" demiş. Böyle tekrar bakıyor karşıdan gene Şeyh'e. Şeyh işâret etdi, "Gel, gel buraya" dedi, çağırdı yanına. Ve onu aldı bağrına basdı. Sonra kalbinin üzerine onun başını yatırdı. O çocukdan o hâl zâil oldu.

Peki niye koşdu, niye kaçdı? Onu anlatacağım şimdi. Soruyorlar sonradan. "Ne gördün de koşdun Şeyh'in üzerine?" diyorlar, diyor ki, "Sevdiğim kızı gördüm, oturuyordu mihrâbın içinde". Yani Şeyh Efendi onun sevdiği kız olarak göründü. "Gitdim, sarıldım. Birdenbire o güzellik gitdi, bir kocakarı oldu o. Çirkin bir kocakarı oldu. Onu görünce bıraktım kaçdım kapıya kadar. Sonra Şeyh beni çağırdı, buraya gel gel dedi, gitdim, beni kalbinin üzerine koydu, bana bir güzellik gösterdi, dedi ki, 'Evlâdım, o gördüğün güzel kız, sonunda böyle olacak, gel ben seni bir güzelliğe götüreyim ki o güzelliği gör burada, o güzellik hiçbir zaman solmayacak'. Ben o güzelliği görünce, benden o aşk zâil oldu, o aşk-ı mecâzî zâil oldu ve ondan sonra Şeyh'in yanından ayrılmadım bir daha" diyor.

Tarîkat-ı Aliyye-i Halvetiyye'ye girdi Paşa ve ârif-i billah vâsıl-ı ilallah oldu. İşte şeyh kâmil mükemmel olursa, aşk-ı mecâzîden mürîdini böyle kurtarır, onun için anlatdım bunu, aşk-ı mecâzîden kurtarır, aşk-ı hakîkîye îsâl eder, bunun gibi işte.

Programcı, "Nefsin yedi mertebesi ve seyr ü sülûk hakkında biraz bilgi verir misiniz?" diye sorunca, Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Veririz ya, Nefsin yedi sıfatı vardır. Nefs-i emmâre, nefs-i levvâme, nefs-i mülhime, nefs-i mutmainne, nefs-i râdiyye, nefs-i merdiyye, nefs-i sâfiyye olarak yedi kısımdır. Nefs-i emmâre sâhibi bir adam, her türlü kötülüğü icrâ etmiş bir adam, tarîkata girdi, her türlü fenâlığı yapıyor, bu adam nefs-i emmâre sâhibidir, tarîkata girdiği vakitte, bunun ilaçları vardır, bu hastalığın. Kalb rahatsızdır, ⁶⁵"فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا", kalb rahatsızdır, bunun ilacı tevhîddir.

Yalnız bu bahis, geniş bir bahistir, vaktimiz çok dar olmuştur, yalnız komprime olarak söyleyeceğim ben. Şeyh tevhîd verir, tevhîd verdikten sonra, nefsin sıfatı döndü mü, sâlik bir rüyâ görür yâhud şeyh o mürîd hakkında rüyâ görür. Yâhud manevî bir ilhâm ile. Yani o vartayı atlatır, nefsinin sıfatı emmârelikden levvâmeliğe yükseltir. Ve dervîşe gene tevhîd verir fakat ilâve vardır. Tevhîdden sonra ism-i celâl ve ism-i zât verir. Yani "Lâilâheillallah", "Allah", "Hû" isimlerini verir. Yine aynı minvâl üzere, ya ilhâm olunur ya rüyâ görülür, rüyâ ile gene sınıfı böyle değiştirilir.

⁶⁵ Sure-i Bakara 10

Haa şimdi, kısaltıyoruz sözü. Kul ile Hakk arasında yetmiş bin perde vardır. İşte bu yedi merâtible, yedi mertebeyle yapılan zikrullah ile, o yetmiş bin perde yırtılır, mürîd Hakk'a vuslat eder, mutmainneye erer. Eğer şeyh kâmil, mükemmelse yetmiş bin perdeyi bu şekilde esmâ ile çâk etdirir yani yırttırır, vuslata erdirir.

Şimdi burada mürîdin de vazîfeleri vardır. Tamâmen efendisine teslîm olup, maddî manevî ne emrettiyse, hepsini yerine getirmekle mükellefdir. Böyle yaparsa bu işde muvaffak olabilir, vâsıl olur.

Mürîd ile şeyh arasındaki durum, karı koca arasındaki durum gibidir ama manevî bizimki. Yani karı koca arasındaki temaslar, malûm olan yerden olduğu gibi, şeyh ile mürîd arasındaki temaslarda, şeyhin dili erkek mesâbesinde, mürîdin kulağı kadın mesâbesindedir, oradan sohbet ile onu irşâd eder ve kalbde çocuk meydana gelir. Karı koca arasında, rahimde çocuk meydana gelir, şeyh ile dervîş arasında, kalbde çocuk meydana gelir.

İnşallah bu bahsi başka bir zamanda uzun uzadıya konuşalım. Bir daha gelişimde, ölmez sağ olursam.

MÜLÂKÂTLAR

Sahaflar Çarşısının Târihçesi, Çarşı Esnafı ve Sahaflık

Sahaflar Çarşısı'nın mümtâz sîmâlarından şâir, felsefeci, araştırmacı, yazar Arslan Kaynardağ, Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri ile Sahaflar Çarşısı hakkında uzun bir röportaj yapmışdı. Görüşmenin başında Arslan Bey, Efendi Hazretlerine sahaflığa nasıl başladığını sormuş fakat bu kısım nedense tam olarak kayda alınamamış. Bu yüzden Efendi Hazretlerinin cevâbını diğer sohbetlerinden derlediğim bilgilerle tamamladım. Başdan sona bir belgesel mâhiyetinde olan bu röportajda hem Efendi Hazretlerinin hâtıralarını hem bir dönemin Çarşı esnafını, Çarşı'daki eski sahafları, hem Çarşı'nın müdâvimi olan kitap meraklılarını, hem de Sahaflar Çarşısı'nın kısa bir târihçesini, hem de Efendi Hazretlerinin ibretlik hâtıralarını bulacaksınız.

** Kitapçılığa nasıl başladınız?*

Fakîrlik yüzünden mektepten çıkmışdım, bir yerde yevmiyeli çalışıyordum. Çalıştığım yerde, küçük yaşta bir çocuğun taşıyamayacağı kadar ağır yükler taşıtdıkları için kasığım çatladı, fıtık oldum. İş yeri sahibi, beni işden çıkardı. Başka bir işe girdim, gündüzleri çalışıyordum gece de Arapça tahsîl ediyordum. Bize yardım eden yok ki gündüz mektebe gidelim, mecbûren gündüz çalışacağız, akşam okuyacağız.

Müezzinlik imtihanı açıldı. Hesâb etdim, benim çalıştığım yerden aldığım parayla müezzinlik maaşı arasında beş lira bir fark var. Ya akşama kadar çalışacağım beş lira fazla alacağım ya da müezzin olup beş lira eksik alacağım ama akşama kadar da çok boş zamânım olacak. Böylece gündüz de ders okuyabilecektim. Bu yüzden eksik maaşa razı oldum ve müezzinlik yapmaya karar verdim. Müezzinlik imtihanını yüksek bir dereceyle kazandığım halde beni, hak ettiğim câmiye vermediler. Arkası olan birini verdiler, beni de Rum Patrikhanesinin karşısındaki fevkânî câmiye verdiler. O câmide hem imam hem de müezzin

olarak vazîfe yaptım. Câminin bir odası vardı, elektriği ve suyu vardı. Annemle birlikte oraya yerleşdik. O vakit yaşıam çok gençdi, daha on yedi yaşındaydım. İlk ay on dört lira kırk iki kuruş maaş aldık, iyi fakat ikinci ay bir buçuk lira verdiler. "Ne parası bu?" dedim. "Bu caminin tahsîsâtı bitdi" dediler. Eyvâh! Ne yaparız biz! Uğraşdık, Soğanağa Câmisinin müezzinliğini istedik, verdiler. Oranın da müezzin odası olduğu halde, imam efendi evini kirâya vermiş, müezzinin odasına yerleşmiş. Ev meselesinden imam ile aramıza nizâ girdi ve oradan da ayrılmak mecbûriyeti hâsıl oldu. Bu cami gelirâtlı bir camiydi, halk bana bakıyordu, seviyordu mahalleli. Oranın imamının ihânetine uğradım.

Sonra Kefeli Camisine verdiler beni. Kefeli Camisine verince, Kefeli Camisinin imamı, buradaki bulunan kitapçı Şâkir Efendi. Ben dedim ki Hocaefendi'ye, "Hocaefendi, ben çalışmıyorum, ben yalnız tahsîle bakıyorum, sen dükkânını gündüz kapama, şimdi mahzurlu olan yerini söylüyorum, dükkânını sen kapama, gelme buraya öğlenle ikindiye câmiye, ben senin yerine câmide vazîfeyi görürüm" dedim. O da "Peki" dedi. İşte bir iki sene kadar onun yerine vazîfe yaptık. Gündüz o gelmedi. O da bana bunun mukâbilinde kendine âid olan odayı verdi, "Otur orada" dedi. Evi yakındı çünkü oraya.

Şimdi, askere çağırdılar beni.

** Bu hangi sene oluyor efendim?*

936 filan. 935-36 o zamanlar. Askere çağrılınca, tabii müezzinlikden aldığımız maaş bizim 14 lira 42 kuruş, bozdur bozdur ye, kitaplarımı satayım dedim. Yirmi lira yaparsa kitaplar, on lirasını cebime harçlık koyarım, askere gidiyorum diye, on lirasını da anneme bırakırım, çıkar giderim. Bir anneyle oğuluz biz o vakit.

Hocaefendi'yi çağırdım, "Hocaefendi, bu kitaplara bak" dedim. Bakdı, "Ne vereyim" dedi. "Siz ne verirsiniz verin" dedim. "Altı lira veririm" dedi. Halbuki bir kitap aldım ben, yalnız o altı lira. Ve peyderpey ödedim, senelerce. Bir alay kitap. Kitap fazla para etmiyor o vakitler ama hani yirmi lira yapar bir esnaf gözüyle. Netekim de öyle olacak. Hocaefendi'yi çağırdım, Hocaefendi bakdı kitaplara, dedi, "Ne istiyorsun?", "İşte sen ver bir şeyler" dedim. "Altı lira vereyim" dedi bana. Deyince benim canım sıkıldı iyice. Ben bekliyordum, yirmi lira verirse "al" diyecektim ona. Eder yani etmez değil. "Olmaz" dedim. "Yedi lira vereyim" dedi, "Olmaz" dedim. "On lira vereyim", "Olmaz" dedim. "On beş lira vereyim", "Olmaz". "Yirmi lira vereyim", "Olmaz" dedim. "Şimdi bana yirmi bin lira da versen vermeyeceğim kitapları sana".

** Çünkü yalan söyledi size.*

Yalan söyledi değil de işin acâibi şu. Dedim ki ben, altı on para o vakit tramvay. Buradan Bayezid'den altı on paraya tramvayla öğle namazı için geleceksin, tekrar buraya döneceksin. İkinci için geleceksin, tekrar döneceksin buraya. Ne yapıyor altı on para, altı on para? On iki buçuk, yirmi beş kuruş yapar. İşini de kaybedeceksin, dükkânını kapatacaksın. Ben senin iki sene burada bedava öğlenle ikindini kıldırıdım. Çıkarıp bana yirmi lira para versen, hiç de kitap almasan ne çıkar, ne olur yani. Şimdi benim hesâbım bu.

Şâkir Efendi'ye fenâ halde kızdım. İki sene onun işini yaptım, insan çıkarır hiç değilse yirmi lira verir, kitaplar da en az yirmi lira yapar zâten. "Olmaz" dedim, "On lira vereyim" dedi, "olmaz" dedim, "yirmi lira vereyim" dedi "olmaz" dedim. Bağladım kitapları, omuzuma vurdum, getirdim Fâtih Camisi'nin önündeki musallâ taşlarına yığdım. Daha ilk gün on yedi buçuk liralık kitap satmama rağmen kitaplar olduğu gibi duruyordu. İlk gün satdığım kitapların fiyatları bile hâlâ hatırımda. Mesela Mevkûfât'ı otuz beş kuruşa, Envarü'l Aşıkîn'i otuz kuruşa satdım. Tabii gözüm faltaşı gibi açıldı. Câmiden aldığım maaş hepi topu on dört lira kırk iki kuruş idi. Sonra kitapları omuzladım, eve götürdüm, ertesi günü yine geldim. Öğle vakti olunca tezgâhı kapatıp koşa koşa câmiye gidiyorum, ezanı okuyorum, namazı kıldırıyorum, dönüp yine geliyorum. İkinci vakti gelince yine koşup câmiye gidiyorum, namazı kıldırıp dönüyorum. Ama öyle değil biz kitap veriyoruz, altı lira, sonra yirmi lira. "Olmaz" dedim, "Yirmi beş de versen olmaz". Kitapçı olacağım çünkü. Bunun üzerine Hocaefendi, "Şu kitabı ver bana, altmış kuruş vereyim" dedi. Satdığım kitabın da ne olduğunu biliyorum. "Peki al" dedim. "Bana lâzım" dedi. Verdim ona.

Biz kitapları sırtımıza yüklendik, getirdik Fâtih Camisinin musallâ taşlarının üzerine koyduk. Kitapçı olmamıza sebep böyle oldu yani.

** Sizden aldığı kitap neydi o?*

Ahmediye'ydi. Bak, unutmadım yani. Şimdi, oraya geldim, kitapları serdik oraya. Yalnız o gün on yedi buçuk liralık alışveriş yaptım ben. Kitaplar olduğu gibi duruyor. Altmış kuruşa Ahmediye'yi satdık, otuz kuruşa Halebî'yi satdık filan. On yedi buçuk liralık kitap satdık, kitaplar olduğu gibi duruyor. Gözüm faltaşı gibi açıldı benim. Bir ay ben camide bağlanıyorum, on dört lira kırk iki kuruşa. Bir günde on yedi buçuk lira mal satdık, kitaplar olduğu gibi duruyor. Hepsini yirmi liraya vereceğim kitaplar.

Biz ertesi gün gene dükkânı açdık, oraya sergiyi. Ben gitmedim şubeye, gitmedim. Benim babamın arkadaşlarından bir adamcağız, Zekeriya Efendi diye bir hocaefendi, o gördü beni, "Oooo Molla ne yapıyorsun burada sen?". "Kitap satıyorum". "Aman ne güzel yapmışsın" dedi. Bir yerde kitaplar var alır mısın?"

dedi. "Alırım" dedim. "Eğer paran yoksa ben vereyim" dedi sermâyesini, "sonra bana ödersin" dedi. "Yok, param var benim" dedim.

Kalkdık, gittik. Vaktiyle babamın çarşısının kahyası olan bir hocaefendi imiş. O vakit çarşılarda kâhya varmış. Gittik biz, "Ne istiyorsunuz kitaplara?" dedik, "Beş lira istiyoruz" dediler, beş lira! Ben de "Aldım" dedi. Bodrumda duruyor kitaplar. İki karpuz arabası kitap doldurduk beş liraya hâlâ aşağıda kitap var. Onları getirdik Fâtih Camisi'ne koyduk. Hocaefendi geldi, Şâkir Efendi, o kitapların içerisinde seksen altı liralık kitap aldı. Gene kitaplar duruyor. Türkçelerini Mahmud Efendi'ye sakladım, bizim Acem Mahmud'a. Ve ondan sonra kitapçı oldum. Askere de almadılar beni, bakayaya kaldık. Üç dört sene geriye kaldı benim askerliğim. 40'a kaldı yani. Ondan sonra kitapçılığa öyle başladık.

** Bu çarşıya gelişiniz?*

Ondan sonra buraya geldim. İşte bu caminin taşlarının üzerine serdim. Çünkü kitapların kaç a alınıp kaç a satıldığını bilmiyorum. Piyasayı öğreneyim diye. Sonra burada yüz elli lira hava parası vererek şuradaki, dipdeki dükkânı aldım. İçinde kitaplarıyla beraber. Öyle başladık kitapçılığa.

** Kimindi o dükkân?*

O dükkân Çarşı'nın bekçisinin dükkânıydı. Birisi almış, kitapçı dükkânı açacakmış, içine biraz kitaplar koymuş ama hep gramer kitapları böyle yani eski medrese kitapları filan. Sonra o işten vazgeçmiş o adam. Bana satdı o, yüz elli liraya. Ben de onu taksitli olarak aldım yani yüz elli lira verecek durumda değiliz, yirmi lira, on beş lira, böyle ödemek şartıyla aldık. Taksitle aldık, oraya girdik.

Sonra tekrar askerlik çıktı. Bu sefer dükkânı ben satmadım. İçeride kitapları olduğu gibi bıraktık, çıktık gittik askere. Geldiğim vakitte bir de bakdım, bir liraya satdığım kitap, on beş lira olmuş.

** Sene 41'mi oldu şimdi?*

Evet.

** O seneler de harb seneleri.*

Evet, harb seneleri.

** Askerliğiniz nerede yaptınız?*

Askerliğimi evvelâ Hadımköy'de yaptım. Ondan sonra Çankırı'ya gittim, Çerkeş'e gittim. Onu da hep kitaplara yazdım, nasıl gitdiğimi filan.

Açdık, on beş gün oldu dükkânı açalı, askerden geldim dükkânı açdım, oturuyorum filan, iki adam içeri girdi. O akşam bir rüyâ gördüm. Sen mâdem istiyorsun

anlatayım. Rüyâda bir şehre vardım, o şehir yıkılmış, içerisinde bir türbe duruyor, kubbe var. O kubbeyi ziyârete gidiyorum, yani onun altında yatan yatırı. İçeri girerken korkuyorum. Rüya bu ya. Kabrin içinden o zât diyor ki bana, "Ne korkuyorsun, yakında bana geleceksin" diyor. Sabahleyin kalkdık, dedim "Ya bize âhiret yolculuğu var ya dünyâ yolculuğu. Bu rüya hayra alâmet değil" dedim ben. Bizim hanıma dedim ki, "Böyle, böyle. Benim şuraya borcum var, buradan alacağım var, beni borçlu yatırma, böyle bir rüya gördüm" dedim. Hanım "Aman canım, rüya o" dedi. "Canım rüya müya, senin nene lazım".

Geldik dükkâna kapıyı açdık, içeri girdik. Bir İzmirli Mustafa Dayı vardı, Hisar Camisi'nin önünde kitap satardı İzmir'de, o gelmiş kitaplara bakacak. Bakıyor işte o, beğenip alıyor kitapları. Bakıyor, ayırıyor. İki kişi daha içeri girdiler. Dedim ki, "Efendiler, siz ne duruyorsunuz, bu adamın işi uzun, neyse sizin emriniz söyleyin ben size çıkarayım istediğinizi vereyim" filan dedim. Dediler ki, "Hayır, o işini bitirsin, sonra biz seninle konuşacağız". Dedim "Onun işi uzun". "Olsun, uzun olsun" dediler. Bir saat, bir buçuk saat uğraşdı filan böyle, sonra onlar bıkdılar, dediler, "Sen kaçlısın?", "Otuz ikiliyim ben" dedim. "Askersin sen" dediler, "İhtiyata gideceksin" dediler.

Buradan Çerkeş'e gitdim. Hakîkten rüyâda gördüğüm şehre vardım, Çerkeş'e. Zelzeleden Çerkeş yıkılmışdı, ölüleri çıkarıyorlardı filan. Ve ortada bir kubbe duruyor, aynen rüyâda gördüğüm gibi. Ve gitdim oraya kubbeden içeri girerken dedim ki, "Hazret, korkmadım, geldim" dedim. Bir Sûre-i Mülk okuduk orada, ruhuna bağışladık.

Sonra beni karargâha götürdüler. Soruyorlar, "Sanatın ne?" filan. "Ben hocayım" dedim. "Ne hocası, mektep hocası mı?", "Yok, ben sarıklıyım" dedim. Kurmaylar "Yâhu bu adamı ne yapalım?" dediler. Dediler ki, "308 numaralı hastahânenin imamı yok, imam arıyoruz bulamıyoruz, oraya imam tayin edelim" dediler. Beni 308 numaralı hastahâneye imâm tayin etdiler ve beni Çankırı'ya çevirdiler. 308 numaralı hastahâne Çankırı'da. Oraya geldik, işte orada askerliğimi bitirdim. Ve sonra geldim işte kitapçılığa başladık burada.

Geldiğim vakitte, bizim çarşıda bulduklarım, isimlerini sayayım sana. Bismillahirrahmanirrahim. Çarşı'da bulduğum kitapçılar. Salahattin Turtakaya. Mustafa Efendi, Adnan'ın babası, neydi, Mustafa Türkmen. Onun yanında Devâir Kitapçısı Ahmet Efendi. Fakat kitapçılık yapmazdı, kütüphânenin ismi oydu, kuşlara yem satardı o adamcağız. O vakit kitap para etmiyor fazla. Ve Mehmet onun yanına geldi. Onun altında Berber Numan Efendi. Bu da ilaç yapardı, uyuza, mayasıla, egzamaya ilaç yapardı ve aynı zamanda berberlik yapardı. Sonra oğlu

Termal'de caza girdi. Yalova'da, Termal'de. Onun altında kitapçı İsmâil Efendi, Uzun İsmail.

** Onu biz tanıyor muyuz?*

Tanımazsın. Acem İsmâil, uzun boylu. Onun yanında bizim İsmâil Dilmen, kitapçı. Onun yanında ayranıcı Ali Baba. Onun yan tarafına bunlar dükkân açdılar, bizim Ali. Eğin'li Ali, kardeşiyle beraber. Talebeydi onlar o vakit, oraya dükkân açdılar. Onun yanında meşhûr Aşçı Hâfız, Aşçı Hâfız Anlamaz. Karşısında da bir Bektâşî babası vardı, soyadını dinlemez koymuşdu. Biri anlamaz, biri dinlemez, karşılıklı. Kapıdan içeri girince, gene sağ tarafı anlatıyoruz, kibleye doğru, Aktar Nâdir Efendi. Onun yanında elbise alıp satan, yani yol çeviren tarzda, Bahattin Efendi. Komisyoncu yani yolda birisinin elinde paketi gördü mü çevirir, "Satılık bir şey var mı?" filan, kitap olsun, alır götürür satar, komisyonunu alır filan. İşte onun yanındaki dükkânı ben aldım.

** O zaman dükkânlar böyle Belediye'nin filan değil, şahsın değil mi?*

Evet, şahsın malıydı. Hepsi yaradana yan bakıyordu yani hepsi harap böyle, bir kibrite bağlıydı.

Ondan sonra, onun karşı tarafında Mustafa Efendi ve Cemil, kitap ve film işleri yaparlardı. Onun altında Börekçi Hacı Baba vardı. Sonra onun dükkânını Şemseddin Yeşil aldı, kitapçı oldu. Onun altında Hoca Şâkir Efendi, alay müftüsü yani bu bizim Hüseyin'in babası. Onun altında bizim Pinti İsmâil. Bu bizim İsmâil'in patronu yani öteki İsmâil. Onun altında Acem Mahmud Efendi. Onun altında Çorapçı Osman Efendi. Ondan sonra Ekrem Bey'in babası Hulûsi Bey. Hulûsi Bey'in dükkânı Fakülte'nin bir şubesi gibiydi. Bütün ekâbir, ulemâ kısmı, profesörler, Üniversite'ye müntesib olan zevât onun dükkânına gelirler. Hoca iş yapmaz. Hoca orada oturmak için dükkânı açmış. Önünde bir mangal.

** Hukukçu gâliba. Onun başından bir de mâcera geçmiş diyorlar.*

Evet. İşte olmuş bir şeyler filan ve kitaplarını getirmiş satmak üzere. Yani kendine meşgale olarak onu kullanıyordu. Ekseri zaman beni çağırır, Kalın Molla derdi bana, herkese bir isim takmışdı, o şekilde, "Kalın Molla, buraya gel, bir kahve parası çıkaralım. Şuradan bir kitap seç" derdi. Ben gider kitaplara bakardım filan. Bir mikdar seçerim, kendisine derim, "İşte bunları aldım" filan. "Ver yirmi lira" der yâhud "Ver on lira" der, veririz, alır götürürüz, kahve parası yapar. Yani bu şekilde.

Günlerde bir gün, onunla hâdise, biraz kitaplar almış, beni çağırdı. "Kalın Molla, bu kitapları al" dedi. Yerde duruyor, bakdık, kitaplar güzel kitaplar, içinde bir tâne Delâil-i Hayrât var, Hâfız Osman'ın elyazısıyla. "Hocam, bunlar kaç para?"

dedim. Hulûsî Bey, "Ben punları toğuz liraya aldum" dedi, "on iki buçuk lira" mı ne dedi "ver al" dedi. Dedim, "Yâhu bunun içerisinde yazma Delâil var" dedim. "Hem de Hâfız Osman'ın" dedim. "Pokunuz tereye inmedu" dedi, "kalktunuz bize yazma öğretmeye" dedi. Sen daha yeni geldin demek istiyor. Yâhu yazma. Şimdi alacağım onu ama ya rafdan düşdüyse oraya, kirleneceğim, hırsız olacağım, çalmış gibi olacağım yani onun için söylüyorum olduğu gibi. Kendisi söylüyor, "Dokuz liraya aldım, on iki buçuk liraya al "diyor bana. Ben dedim ki, "Bunun içinde yazma var" dedim. "Pokunuz tereye inmedu kalktunuz bize yazma öğretmeye" dedi. "E peki öyleyse, al on iki buçuk lirayı" dedim aldım. Aldık, götürdük. Bizim Topal Şükrü'ye verdim. Dellâl. Gitdi geldi, dedi "kırk beş lira veriyorlar, vereyim mi" dedi. "Ver" dedim ben. Sermâyesi on iki buçuk lira, hepsi beraber. Meğer seksen beş liraya satmış, sonradan öğrendik, kırk lirasını cebine atmış, beş lira da ben verdim oradan, kırk beş liranın üzerine, kırk beş kâğıt. Hulûsî Bey'le bir işimiz.

Ondan sonra Hulûsî Bey'in altında Râşid Efendi, Kitapçı Râşid Efendi. Necâtî'nin kayınpederi. Onun altında Kitapçı İbrâhim Efendi. Saatçi Hoca diyorlardı. O da bir şey satmaz. Meselâ camekana kitapları yığmışdır böyle, gelir görürsün, "Hocaefendi, şu kitap kaç para?" filan, "beş lira" der. "Çıkar oradan ver" dersin, "Kardeşlerinin yanından ayrılmasın" der vermez. Mâdem istiyorsun, hokkabaz tarafını anlatayım Çarşı'nın. "Canım beş lira değil mi, al işte beş lira" dersin, "Hayır, kardeşlerinin yanından ayrılmasın, olmaz öyle şey".

İbrâhim Hoca akşamdan bizi çağırırdı, "Dükkânı satıyorum alır mısın?" dedi. Yangın gecesi oluyor hâdis. "Alırım" dedim, "ne istiyorsun?" dedim. Dedi, "Yedi bin lira ver". "Yok" dedim "beş bin lira vereceğim". "Olmaz" dedi, "yedi binden aşağı olmaz" dedi. "Yedi bin lira verirsen vereceğim" dedi. Velhâsıl iş olmadı. O akşam Çarşı yandı, o arada onun dükkânı da yandı. Sabahleyin geldi bana, tabîî görünce, ihtiyar adam, çok üzüldü, kollarına iki kişi girmiş filan, "Akşam beş bin liraya dükkânı vermedim sana şimdi ver beş yüz lira hepsini al" dedi. Ali *****'le beraber onun dükkânını aldık biz. Metrûkâtı, yanmış olan kitapları aldık yani. Onları kurutduk, cildletirdik, işe yarayanlarını filan, gene piyasaya arz eyledik.

Efendim, İbrâhim Efendi'nin altında, Şâkir Ağabey. Şâkir Ağabey, parçacıydı, Râşid Efendi'nin kardeşiydi, parçacı yani formacıydı. Meselâ bir kitap aldın, içinden bir forma noksan, oraya gidersin, işte "Şâkir Ağabey, Hammer Târihi'nin üçüncü cildinin bilmem kaçınıcı forması sende var mı?" diye sorarsın. "Bakayım" der ve gider o formayı bulur verir. Ve aynı zamanda bizden kitap alıp cildleyen mücellidler de kitapların formaları eksik çıktığı vakitte ondan ikmâl

ederlerdi. Ve eksik kitaplar da oraya satılırdı. Yani bir adam eksik kitabı bilerek satmazdı, oraya verirlerdi.

En mühim hâdise. Buradaki kitapçıların âdeti. Ehemm-i mühimm olan dava, herkes kendi çeşidini alır satardı ve herkese kendi çeşidini verirlerdi. Böyle bir anane vardı. Misâlini anlatacağım. Meselâ Hulûsî Bey'in dükkânına birisi kitabını satmak üzere getirmiş. Gitdim ben bakdım. Çünkü benim çeşidim, Arapça kitaplar ve aynı zamanda Arapça gramerler, hadisler, tefsirler, ben bu işe bakardım. Yazma kitaplar var orada, mühim yazma kitaplar gördüm. Dedi, "Bu Arapça kitapları al" dedi bana, "Bunlar senin kalemin" dedi. "Peki" dedim, aldık işte pazarlık etdik, o gün için kaç paraysa rayicini verdik aldık. İsteddiği fiyatı verdik, kitapçı çünkü karşımdaki, verdik aldık. Dedim, "Bu yazmaları da sat" dedim. "Yok, olmaz" dedi. "Kaça vereceksin?". "Ne olacak?". "Meselâ bin lira, al bin lirayı ver" dedim. "Olmaz". "Bin yüz vereyim". "Olmaz, onları Mahmud Efendi'ye vereceğim. Çünkü yazmayı Mahmud Efendi satıyor. Fransızca kitap geldiği vakitte, Nizâmettin'e verirlerdi. Medrese kitabı olursa, tefsir, hadis ya bana verirler ya Hoca Şâkir Efendi'ye verirler. Roman tipinde ya mektep kitapları olursa, onları Cemil Zorlu'yla Necâti'ye verirlerdi. Türkçe dînî kitapları İbrâhim Efendi'ye verirler. Formaları Şâkir Ağabey'e verirlerdi. O formacıydı yalnız burada, mücerred.

Onun altında *** Ahmet Efendi vardı, eski tip esnaflardan. Kendisi mezada girmez, mezadda vurmaz, alırsın götürürsün verirsın alır o. Ama mezada girmezdi. Ustasından almış olduğu terbiye üzere.

Yüznumaranın olduğu yerde Râif Bey vardı. Râif Yelkenci'nin dükkânı ordaydı. Orası da ayakkabıyla içeri girilmezdi, böyle bir setdi, Râif Bey diz üstüne otururdu, minderin üzerine otururdu. Yazma kitapları ve dînî yazma eserleri, târihî eserleri, edebî eserleri Râif Bey alırdı. Râif Bey halkı o kadar tatmin etmişti ki yani Râif Bey'le hiç kimse pazarlık etmez, Râif Bey ne verirse esnaf derhal kendisine malı verirdi.

Şimdi, sahaflığın târihine gelince. Sahaflığın asıl yeri bugünkü Kapalıçarşı'daki bulunan halıcıların olduğu yermiş. Ben ona yetişmedim. Son olarak oradan bu çarşıya gelen esnaf, bu Pinti İsmâil'in babası Hacı Kâsım'la, bir de Mahmud Efendi gelmişler. Son olarak oradan, en son kalan sahaflardan. Bu çarşının kurulması, Hakkâklar Kapısı diyorlar, Kaşıkçılar Kapısı diyorlar buraya, bunun kurulması Fas'ın bozulmasıylaymiş. Fas bozulduğu vakitte, Fas'da bulunan Türkler, buraya hicret etmişler, onlara burada yer vermişler, iş yapsınlar, ekmek yesinler filan diye sergiler vermişler. Fes satmışlar, kaşık satmışlar, bu tarzda şeyler. Zamanla işte yağmur yağmaya başlayınca üzerine bir tente koymuş,

muhâcir diye iğmâz-ı ayn etmişler. Kış gelmiş, üşümesin diye camekan koymuş, bu çarşı bu şekilde meydana gelmiş.

** Burası aslında boş bir yermiş.*

Boş bir yermiş. Caminin müştamilâtından imiş. Hattâ şu caminin avlusunun iç tarafı, bizim hademe-i hayrâtın odaları var orada. Bunun da sebebi, bu Dişçi Mektebi olan yer var ya, oradaymış cami meşrûtaları. Her caminin meşrûtasının imâretten yemek vakfı var. Bu Bayezid Camisi'nin imamaları olsun, vâizleri olsun, müezzinleri olsun, kayyımları olsun, saraydan yiyecekler, Eski Saray'dan çıkacak yemekleri, vakfı böyle. Ve aynı zamanda o mektebin olduğu yerde evleri varmış. Ve her birinin de birer tâne câriyesi ve kölesi varmış, hizmet için. Yani mâl-ı ganâim olarak gelen, harbden alınan, o devrin ahkâmına göre, imamlarına, müezzinlerine birer câriye ve köle veriyorlarmış. Sonra Ömer Besim Paşa gelmiş. Onların o meşrûtalarını yıkdırmış, o vakfiyeyi kaldırmış. O mektebi yaptırmış, Ömer Besim Paşa. Bu Dişçi Mektebi değil, ötekinden bahsediyorum. Sonra Mâliye Vekâleti'ydi orası. Osmanlı zamânında Mâliye Vekâleti'ydi orası. Orayı yaptıınca, bu caminin meşrûtalarını yıkmış ve caminin ön tarafına, minârenin yan taraflarına, oralara müezzinlerine oturmak için odalar yaptırmış. Bir gece Sultan Abdülaziz terâvihe gelmiş, namaza buraya, gülmüşler oradan. İmamların kadınları mı kızları mı neyse. İşitmiş, "Nedir bu?" demiş. "Kim var burada?" demiş pâdişah. Demişler ki, yani bu çarşıyla ilgisi olduğu için anlatıyorum bunu, demişler ki, "Efendim, caminin hademesi burada oturuyor". "Niye burada oturuyorlar, caminin burasında oturulur mu?" demiş. "Böyle şey olur mu hiç caminin harîminde" filan demiş. "Bunlara ayrı yer yapın" demiş. Onun üzerine caminin bu bahçesinin içerisinde, sultanın emri yerine gelsin diye, odalar yaptırmışlar. Ben bu camide 938'de filan müezzin olmuşdum, affedersin yüznumara için, o vakfiyenin yerine çıkıyorduk, caminin helâsına. Yıkılmışdı ama orada işimizi görüyorduk filan. Onun için bu çarşı, burası hâlî imiş. İşte o Fas bozgunundan sonra buraya gelmiş muhâcirler yerleşmişler, sonra muhâcirler çıkdıkça içerisi rutûbetli olmuş ve sahaflık aksamış, matbaacılık dolayısıyla.

** Bir zelzele de olmuş.*

Zelzele olmuş. Ondan sonra buraya, 303 hareketi filan zannediyorum, ondan sonra halk, zâten rutûbetden ihtiyar adamlar, buraya yavaş yavaş çıkmışlar.

Şimdi gelelim bu tarafa. Çarşı'nın bu kısmına gelelim. Râif Bey'in karşısında Mazhar Baba vardı. Dervîş Mazhar Baba. Orada o kitap satardı. Dervîş, Rufâî dervîşiydi kendisi. Gâyetle sesi güzel. Hüseyin Sebilci'nin kardeşi. Kendine mahsûs bir adam. Ve sermâyesinin hepsi iki lira. Orada oturur, kitap satar orada. Yüz paraya bir Amme satdı mı, sen geçiyorsun, çevirir, "Arslan Bey, gel buraya",

"Ne olacak?", "Çay içelim". O yüz parayı oraya verir. Karşıda Râif Bey'in yanındaki dükkân Acem Hüseyin'in dükkânıydı, orası çayhâneydi. Şimdiki dükkânının yani. Oradan hemen çay ısmarlatır. Çay meraklısı. Evde çay içer meselâ sabaha kadar, iki okka şeker alırsız, sabaha kadar içer çayı, hiç durmadan içer. Hattâ iki okka şeker aldık da yetişmedi, saat üçdü gece şeker bitdi, bakkalı kaldırdık gece. Hem okuyor hem çay içiyor, hiç durmadan. Yani elli, altmış, yetmiş, seksen, doksan çay içiyor bir oturuşta böyle sırayla. Acâib.

** Kaç yaşında öldü bu adam?*

Allahu a'lem, altmış beş, altmış altı yaşlarında vefât etdi. O gün cenâzesine biz gidemedik. Bütün esnaf Yeşilköy'de bir Arnavud prensinin kütüphânesi satılacaktı, oraya gittik, maalesef cenâzesine gidemedik Mazhar Baba'nın.

Şimdi o tarafa doğru geçelim. Onun üstünde karyolacı vardı. Onun üstünde İbrâhim Efendi'nin kitapçı deposu vardı, o saatçi, hani kardeşlerinin yanından ayrılmasın diyenin. Ondan sonra yol böyle ayrılır, arka tarafa bir yol çıkar, burada yüznumara vardı içeride, ortada bir ada vardı, adacık vardı böyle. Birinci dükkân, adacığın birinci dükkânı Cemil'in dükkânıydı, bizim Cemil Zorlu'nun. Onun yanında Tesbihçi Nûri Efendi vardı. Meşhûr Tesbihçi Nûri Efendi. Tesbihçi Nûri Efendi'nin yanında Raûf Efendi, Hakkâk Raûf Efendi vardı ki onunla bi mülâkatımız var, ben buraya geldiğim vakitte. Onu söyleyeceğim inşallah. Raûf Efendi'nin ismi Raûf değilmiş, ismi Fehmi'ymiş, fakat tabelasının üzerinde Raûf yazardı. Onu geçince bizim Necâti'nin dükkânı vardı. Mektep kitabı satardı. Onun üzerinde yine bir tesbihçi dükkânı. Onun üzerinde bir Arap, Hacı Ahmet. Maymun Ahmet diyorlar, şimdi İç Bedestanında iş yapıyor, bilmiyorum sağ mı, görmüyorum birkaç aydan beri, onun babasıydı. Onun üzerinde bir saatçi vardı, saatçi. Onun üzerinde Nizamettin'in dükkânı. İki dükkânı vardı Nizâmettin'in yanına. Onun üzerinde Recep Efendi'nin dükkânı. Kitapçı Recep Efendi'nin, Sofu Recep Efendi. Onun üzerinde gene Sofu Osman Efendi'nin kitapçı dükkânı. Onun üzerinde Hindistanlı Ali Efendi'nin aktar mağazası, aktariyye, otdan çöpden ilaç yapıyordu, yedi dükkân süpürüntüsü filan, onu satıyorlardı. Onun karşı tarafında meşhûr Piyazcı Kâzım Efendi. Ama iki tânedir. Sonra bir tâne Mûsâ Efendi geldi Kâzım Efendi'yle berâber. O değil. Daha eski benim söylediğim. Sonra geldiler. Arnavud, Bektâşi Arnavud Mûsâ Efendi. Çok mübârek, kılıyoruz namâzi, yiyoruz piyâzi.

Ondan sonra Çarşı'nın dışına çıkıyoruz. İşte o Bektâşi Hakkı Baba, tepsi yapardı o. Onun sana enteresan bir şeyini anlatayım, târihî vukûatı. Benim ağabeyim, İstanbul'un sayılı fırtınalarından, mütâreke de vurdular kendisini. Refi Cevad da kitabında yazdı, Sayılı fırtınalardan. Sonra Yangın diye bir film yapıldı,

Yangın'da da benim ağabeyimi temsîl ediyorlardı, Murad Reis'i. Ağabeyim o Bektâşi babasını bir vartadan kurtarmış, çirkin bir hâdiseden. "Benim ecelim bu çarşının yıkılmasıyla" derdi. "Bu çarşı ne vakit yıkılacak, ben öleceğim" derdi. Şâribü'l-leyli ve'n-nehâr. Sabahdan başlar içmeğe, kendi işinde bir adam, tatlı sözlü, kimseye zararı yok, kavga gürültü çıkarmaz, antika bir Bektâşi. Hakîkten de Çarşı yıkıldı, Hakkı Baba bir hafta sonra göçdü. Ve götürdük 16 Mart şehidlerinin oraya Eyüp'e Bahâriye'ye oraya sırladık. Dediği gibi yaptı, acâib bir şey. Acâibâtından olduğu için söylüyorum zâten. Onun üzerinde klişeci bir zât vardı, klişe yapardı. Onun üzerinde bir Kahveci Şevki vardı. Kahveci Şevki'nin yanında bir kitapçı vardı, onun da oğlu şimdi arkada antika eşyâlar satıyor, eski eşyâlar satıyor. Subay mütekâidi bir adamdı. Benim geldiğim vakitte Çarşı bu hâlde idi.

** Bir de ayran satan bir adam varmış.*

Ali Baba. Söyledim onu. Karşı tarafda, Ayrancı Ali Baba. O da meşhûr bir ayrancıydı. Ayrancı Ali Baba'dan evvel de bir kuskuscu vardı orada. Millet kuskus yer ve Ayrancı Baba'dan ayranı içerdi. Meşhûrdu yani Ayrancı Baba, Ali Baba'nın ayranı.

Şimdi karşı tarafa geçelim. Karşıya geçince, karşıda Şevki Efendi, Acem Rızâ. Sonra Râif Bey o dükkândan karşı tarafa nakletti, oraya geçti. Bir de Ziyâ Efendi vardı, Kitapçı Ziyâ. O da birçok kitaplar basdırmışdır filan. Gâliba onun küçük oğlunla, Şâkir Efendi'nin büyük oğlu Ali ortak iş yapıyorlar. Bilmem sağ mı değil mi. Mühim bir adamdı. Anadolu'ya çok kitap sevkeder filan filan. Böyle halk tabakasının okuduğu kitapları basdırırdı. Ferhad ile Şirin, Yusuf ile Züleyha, Şah İsmâil filan, aşk kitapları, böyle şeyler. Dînî kitaplar da satar, Muhammediye, Ahmediye filan, böyle şeyler sevkederdi.

** Sonra yangın meselesine gelelim.*

Yangın meselesini anlatalım. 49'du. Ben yatsı namazını kılmışdım. İmamdım o vakit Vezneciler Câmisinde, oradan Dârütaallim Kırâathânesine oturduk. Dârütaallim Kırâathânesi, bizim için bir ilim meclisiydi. Şehzâdebaşında. Bir ilim meclisiydi. Bütün profesörler oraya çıkarlar. Başda Mükremin Halil Bey, Emin Âlî Bey, Şemseddin Siver Bey, Hâlid Sarıkaya, Nûri Karahöyük, İslam Müzesi Müdürü Abdülbâkî Efendi, Süreyya Bey, Bahriyeli Fahri Bey. Böyle ilmî sohbet yapılır orda, her gece saat on ikiye kadar, bire kadar ilmî sohbet yapılırdı. Târihî sohbetler, münâzaralar, münâkaşalar filan olur böyle. Tabii kaba kuvvetle değil, birbirlerinin fikirlerine saygı göstererek. Bazı talebeler de gelir edeble dinlerlerdi, sohbe girmezlerdi, onlar yalnız dinlerlerdi, sâmiîn sıfatıyla oturlardı. Ben de mahallenin imamı olmak münâsebetiyle, içlerinde bulunurdum, onlarla beraber otururdum. Tabii ben sohbe karıştırdım. Oradaki bulunan halkın ekserisi, bu

profesörlerin kâffesi bu çarşının üyesi idi, manevî üyesi yani. Günde iki defa buraya gelirler.

Sayalım gelenleri. Evvelâ Tâhir Nâdi Bey, şâir. Mutlakâ günde iki defa gelir. Bir sabah gelir, saat onda filan görünür, bir de akşamüstü beşde gelir, "Bana âid bir şey var mı?" diye sorar. Kitap meraklısı. Bir şey gelirse gösteririz, gelmezse eğer, "Ben varım Hocam" filan derdim. "Sana para yetiştirmez" derdi. Eğer kitap hoşuna gitdi, fazla para istedin mi, "Köftehor! Alamazsın elimden kitabı" diye, zorla kitabı gasbeder filan. Biz de damarına basarız Hoca'nın filan. Böyle.

Gene Mükremin Halil Bey. Hâlid Sarıkaya gelir, burada oturur, ağacın altında oturur. Tekrar dolaşır buraya gelir, buraya oturur. Muallim Cevdet gelirdi. Daha evveliyâtı Küllük'e çıkarlardı. Muallim Cevdet Bey, Ferit Kam Bey, Ahmed Naim Bey, Hoca Sadreddin Efendi, bunlar Küllük'ün adamlarıydı. Fakülte gibiydi burası.

* *İbnülemin Mahmud Kemâl.*

Tabii tabii tabii. O başda olmak şartıyla. İbnülemin Mahmud Kemâl Bey'in bir hikâyesini anlatayım. Cenâzedeyiz, ama kimin cenâzesiydi hatırlamıyorum, onu maalesef hatırlayamıyorum, bizim Nusret Yeşilçay Hoca da Belediye başı, büyük cenâzelere yani ekâbire onu gönderiyorlar. Hoca öyle bir tavır almış ki sanki ölüyü kendi boğmuş, öldürmüş gibi, Nusret Hoca, döndü sâmiîne karşı, "Hepiniz buraya geleceksiniz" dedi. Azarlar gibi. Aynen böyle ama. Der demez, İbnülemin Mahmud Kemâl Bey, "İnşallah sen benden evvel gelirsin" dedi. Hikâyelerinden bir tânesi, vukûâtlardan.

Dârütaallim Kiraathânesine oturuyorduk, itfâie geçdi. İtfâie geçince içerim yandı benim, gayr-ı irâdî olarak. "Yâhu bizim Sahaflar Çarşısına bir şey olmasın" diye. Fırladım dışarıya filan, "Sahaflar yanıyor" dediler. Tabii geldik. Bizim oralara yangın geçmedi. Yangın aşağıdan aldı, Râşid Efendi'nin dükkânına kadar geldi. Bu taraftan da gene aldı, İbrâhim Efendi'nin kitap deposuna filan kadar geldi, orda durdu yangın.

Ondan sonra da, zâten lâzımdı Çarşı'nın yapılması, Belediye tutdu, istimlâk etdi burasını, ferdlerden. Onun da hikâyesini anlatayım istersen.

Şimdi, istimlâk oluyor Çarşı, Kâmil Nâzım diye bir avukat vardı. Bu adam fiyat artmalarına filan giriyordu. Devlet bir yere fiyat koyduğu vakitte gelip fiyat artırıyor. Müzâyede değil artırma. Vekâlet alıyor ve artırıyor filan böyle. Hattâ Adnan Menderes bu şeylere girmesin diye mahkemeye emir verdi. Belâ oldu hükûmetin başına, böyle bir adam. Şimdi, geldi bu, Çarşı istimlâk oluyor, bana geldi, dedi, "Dükkânına senin ne koydular?" dedi bana. "Benim iki dükkânıma 2850 lira

koydular" dedim, o günün parasıyla. "Olmaz" dedi. "Şimdi ben sana bir teklifte bulunacağım". "Nedir o?". "Sen 2850 lirayı al cebine koy, ne kadar artırırsam ben, devletden ne kadar para alırsam, yarı yarıya alalım" dedi. "Ben senin 2850 lirana işlemeyeceğim" dedi. "İtiraz etmezsem o parayı alacaksın. İtiraz edersem sen karışmayacaksın bir şeye gene o parayı alacaksın, cebine koyacaksın, ne artırırsak yarı yarıya". "Hayır" dedim ben, "olmaz" dedim, "devlete kazık atmayacağım. Çünkü devlet yapacak, bize tahsîs edecek Çarşı'yı. Bu, günah. Olmaz öyle şey" dedim ben. Ve maalesef esnaflar içinde biz iki adam bunu kabûl etmedik, birisi o Cemil Bey'in babası subay mütekâidi, ismi Mustafa'ydı onun da, o Mustafa Efendi'yle fakîr kabûl etmedim. Gerisi hepsi kabûl etdiler. Biz gitdik, satışı yaptık. Ertesi gün, kazma kürekle bizim dükkâna geldiler. "Haydi çık dışarıya, satmışsın dükkânı". "Kardeşim, satdım dükkânı ama beni yıkmakla Çarşı'ya bir şey olmayacak ki. Niye yıkıyorsun beni, bırak oturayım ben, Çarşı yıkılıncaya kadar oturayım". "Hayır! Sen satdın, çıkacaksın sen dışarıya. Niye sen ucuz verdin?". Yemin etdim, bundan sonra devletle bir şey olursa mahkemelik yapalım diye. Velhâsıl, göbeğim patladı o devirde, Belediye Meclisinde Misbah Bey, Siirtli aslen, Misbah Bey'i buldular da bildiklerim, yıkılmayı durdurduar ve beni Belediye'ye kiraya bağladılar, ne kadar oturdumsa kira verdim. Yedi sekiz ay oturduk.

** Sonra hepsini istimplâk etdiler. Belediyenin malı oldu yani.*

İstimlâk etdiler, belediyenin malı oldu. Sonra bizi çıkardılar. Bize yardım olmak üzere ve sahaflar dağılmasın, bu sanat ölmesin diye, Evkaf'dan Bayezid Câmi-sinin bahçesini bize kiraladılar ve bize baraka yaptılar. Ve Çarşı'nın bitimine kadar o barakalarda biz oturduk, kira verdik Evkaf'a yani. Çarşı bitdikden sonra müzâyedeye girdik, müzâyedeye girdiğimiz vakitte, herkes kendi dükkânını beğendi, çünkü hâriçden kimseyi sokmadılar, yalnız sahaf ahâlisini. Hattâ affeder-sin ben o vakit reisdim burada, Molla Bey bana dedi ki, Şemseddin Yeşil, "Bana bir kâğıt ver kitapçı olduğuma dâir, bulunsun " dedi. Çünkü kayıtda sahaf kaydı var. O da benim arkadaşım, senelerce hukûkumuz var. Dedim "Sen sahaf de-ğilsin, sen kendi kitaplarını satıyorsun" dedim, "burası sahafhâne". "Sen kendi kitaplarını satıyor diye bir kâğıt bana ver" dedi. "Vereyim" dedim, verdim kendi-sine. Üzerini doldurmuş o, üstünü altını, sahaf olduğuna dâir filan. Orada Bele-diye Meclisinde satış esnâsında, halk itiraz etdi, orada bulunanlar. Ben dedim ki, "Ben böyle bir kâğıt vermedim" dedim. "Ben yalnız onun kendi kitaplarını sat-dığına dâir böyle bir kâğıt verdim" dedim. Gene Misbah Bey, herhalde arkadan bizi dürttülerdi, "O da kitapçı sayılır, sahaf sayılır, dükkânı var, verelim" dedi. Onun üzerine Molla Bey'e, yani olan hâdisâtı anlatıyorum, ona da o şekilde

dükkânı verdiler. Bu dükkânı, burasını ben beğendim, 7 numarayı. Numarası yedi olduğu için burayı ben beğendim.

** Bir de bir merâsim yapılmış, o merâsimde kimler konuştu?*

Hakkı Târik Bey. Sonra o târih mecmuasını çıkaran kimdi, o zât vefât etdi. Reşad Ekrem Bey konuştu. Bir tâne daha var. Dört cild kitabı vardır. Sahaflardan kimse konuşmadı. Onlar konuşdular. Büyük bir ziyâfet verdik burada. Büyük bir ziyâfet verildi, iftar. Ramazandı, akşam iftar verildi. Bütün bahçe donatıldı, gazeteciler çağırıldı filan. Masalar kuruldu, yemekler yendi, iftar olarak ilan edildi.

** 1950 kaç oldu şimdi?*

Allahu a'lem 53 filan. Öyle olması lâzım. Hattâ bir resim vardır. Ali'de var o resim. Hepimizin, eski ihtiyar kitapçıların da resmi var orada.

** Bir de kethüdâlık meselesi var. Kethüdalık meselesi hakkında ne biliyorsunuz? Yani bu lonca sistemi hakkında, bu çarşıya aksettiği nisbetde ne biliyorsunuz yani kitapçılara aksettiği nisbetde?*

Çarşı'nın şeyhi varmış, kahyası varmış ve aynı zamanda şeyhiymiş Çarşı'nın. O gelmeyince dükkânlar açılmazmış. Sabahleyin esnaf gelirmiş, toplanırmış burada kahvede, ondan sonra muayyen saatde şeyh gelirmiş, evvelâ duâ edilirmiş kapıda, benim işitdiğime göre eskilerden. Bir de pîrleri var. Pîr, ilk îcad eden. Suhuf olmak münasebetiyle, Hazret-i İbrâhim ve Mûsâ Peygamber. Suhuf sahi-feden geliyor. İlâhî sahifelere, kütüb-i semâviyye bağlıyorlar. ⁶⁶ إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ "الأولى* صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى". Kurân-ı Kerîm'de sahaflığa âid âyet-i kerîme bu. Duâ edildikten sonra herkes içeriye, dükkânlarını açarlar, girerlermiş bütün başdan aşağı. Yani toplanmayınca halk, duâ edilmeyince girilmezmiş.

Sonra burada olan ikinci hâdisât, şimdi bunu Yahudi'den işittik, Yako'dan, çok mühim, burada kitapçı Yako vardı, bizim mücellidimiz. Sahafların mücellidi bu adam. Doksan küsur yaşında vefât etdi. Tanıyor musun Yako'yu?

** Hayır*

Oğlu Kemâl'di burada Bakırcılar içerisinde. O Yako geldi buraya, eski esnafı anlatıyor. Burdaki bulunan sahafları anlattı bana. Dedi ki bana, "Allah sana benim kadar hayırlı ömür versin, uzun ömür, sıhhatli ömür versin. Osmanlı'dan, eski esnafdan, Osmanlı'dan, bir tek sen kaldın" dedi bana.

Daha evveliyatdan işittiklerim. Meselâ bir adam benden kitap aldı ve bu adam kitabı eksik buldu, içerisinde formasını. Gelip kâhyaya şikayet ederse, "Bana

⁶⁶ Sure-i A'lâ 18-19

filanca eksik kitap satdı" derse, gelip ona yolsuz veriyorlar. Evvelâ tenbih ediyorlar, "bir daha sefere, müşteriye böyle eksik kitap verme, bu sanatın şerefi vardır" diyorlar.

** Bu kâhya devlete mi bağlı?*

Yooo, yooo, yooo! Gelenekden geliyor, esnafın hürmet ettiği zât. Manevî bir kudrete mâlik yani. Sonra bir daha aynı şey tekerrür etti. Geliyor, dükkânını kapama cezâsı veriyor, "bir hafta kapalısın" diyor. Gene bir daha tekerrür ettiği vakitte, o vakit esnafıktan atıyorlar dışarı. Ve diyorlar ki, "Bu adam esnafığa yaramaz" diyorlar ve dükkânını kapatıyorlar, kimin kalfası o işe elyaksa o dükkânı ona veriyorlarmış. Çünkü hazırda kalfalar var. Ve adedden fazlalaşmıyor kitapçı. Meselâ yirmi kitapçı varsa yirmi, yirmi bir olmuyor, on dokuz da olmuyor. O yirmiye dikkat ediyorlar. Ve hangisi elyaksa, kefâletle çünkü, efendi diyor ki, "Bu adam benim kalfamdır, bu adam elyakdır, dükkân açması" diyor, ona veriyorlar. "Pabucu dama atıldı" kelimesi ondan kalma. Yani dükkânı elinden alındı. Buna dikkat ediyorlarmış. Sonradan, Cumhuriyetden sonra filan, bu âdetler bozulmuş.

** Ama demin bir şey diyordunuz, herkesin bir çeşidi var diyordunuz, o çeşidi başkasına vermez. Zaten o da o eski geleneğin bir devâmı olduğu anlaşılıyor.*

Tabii. İşte bu şekilde böyle, bir emir yok. Hulûsi Bey'in kendi vicdânı, işte demin anlatdığım hikâyeye. "Kardeşim ne istiyorsun?". "Bin lira". "Bin yüz lira vereyim bana ver". "Hayır, senin kalemin değil o. Bin liraya Mahmud Efendi alacak" diyor. "Senin kalemin bu dînî kitaplardır, matbu olan kitaplardır ve gramerlerdir filan" diyor. "Senin çeşidin bu" diyor. O yazma Mahmud Efendi'ye âid yâhud Râif Bey'e âid.

Evliyâ Çelebi'de birinci cildde geçiyor biliyorsunuz, orada pâdişahın önünden geçerlermiş bütün esnaf, orada tahtirevanın önüne koyarlarmış binlerce kitabı. Bayramlarda da hediye verirlermiş pâdişaha filan.

Bir mesele de olmuş. Evliyâ Çelebi'de mi, ben bir yerde gördüydüm onu ama hatırlamıyorum. Paşanın birisi bir kitap satıyor sahaflara, sonra aynı kitabı aratıyor, çok ucuz fiyata almışlar, çok büyük bir fiyata satıyorlar. Paşa dövdürüyor esnafı. Sahaf-ı bî-insâf diye oradan kalmış.

** Ama sahaf-ı bî-insâf tabiri, Nizâmettin onu tefsir ederdi, işte sahafların dükkânı dar olduğu için hürmet edilecek kitaplar bazen yere de koyarlarmış filan, onun için sahaf-ı bî-insaf demişler.*

Yoooo! Değil, böyle hâdise. Paşa bizâtihi kitabı satdırıyor sonra aratıyor. Satdığı yerden almak için geliyorlar, çok fâhiş bir fiyat istiyor. Meselâ on liraya vermiş

on altına, bin altın istiyorlar. Ve mesele ortaya çıkıyor. Paşa yatırıyor, dövdürüyor, falaka çekdiriyor. Sahaf-ı bî-insaf ondan kalmış. Benim iştiğim böyle. Bir yerde okudum.

** Size bir şey soracağım, bu sahaflığın dışında. Avrupa'ya Amerika'ya bu kadar gitdiniz geldiniz, onlarla bizi mukâyese etdiğinizde, neler gördünüz?*

Eyvah, hüsrân! İngiltere'ye gitdim, Amerika'ya gitdim, kitapçılarla temâs etdim, Arap diyârına gitdim. Şark şöyle böyle fakat İngiltere ve Amerika'da bir kitapçıya yapılan hürmet en yüksek bir profesöre yapılan hürmet gibidir. O kadar hürmet ediyorlar. Ben de bundan anlıyorum ki, orada ilme itibarın netîcesi bu.

** Peki bizde eskiden varmış bu itibar.*

Biz kaçırmışız onu. Câhil olmuşlar. Sahaf nedir, kitap nedir bilmez olmuşlar. Bir âlime demişler ki meşhûr bir âlime, "Sen bu kadar ilme nasıl sahip oldun?" demişler. "Ben sahaflar çarşısına doğru ayağımı uzatmadım" demiş. Bu kâide var yani. "Sahaflara doğru ayağımı uzatmadım, yatmadım" demiş. "Hürmet ettiğim için Allah bana bu ilmi verdi" demiş. Şimdi bu terbiyeyi alan adam, kitap ne demektir, kitapçı ne demektir, işte senin takdîrine onu havâle ederiz yani.

** Bir bu var bir de umûmî olarak yani şu memleket nasıl onlar hizâsına gelebilir? Sizce, kısaca.*

Ne vakit fikir hürriyeti verilecek halka, fikir hürriyeti. Tam olarak böyle. Ve ilme kıymet verilecek, âlime kıymet verilecek o vakit sahaflar kıymetini bulur. Yoksa ve illâ yazıktır.

** Çok güzel. En basit tezgahtar bile hâfızası kuvvetli oldu mu bir hocadan bir profesörden daha çok kitap biliyor. Çünkü her gün elinden geçiyor.*

Tabii. Gelip soruyorlardı. Bak onu da iyi söyledin, hatırıma geldi. İyi söyledin hatırlatdın. "Ben şu bahisde bir şey arıyorum hangi kitapda bulurum?" diye profesörler gelip soruyorlardı bize. Ve biz bulup açıp önüne koyuyorduk yani. Evveliemirde bizim kıymetimiz şuradan. Her kitap bir insandır. Yani Kurân okuyan, anlayan bir insan, Allah'la konuşuyor demektir, islâm itikâdına göre. Peygamber'in hadîsini okuyan adam, Peygamber'le konuşuyor demektir. İbn Sînâ'nın kitabını okuyan adam, İbn Sînâ ile konuşuyor demektir. Hocalarımız bizim bunlar. Şumüllü olarak, umûmî olarak temâs ettiğimiz zevâtın rûhâniyeti var. Eserleri var, onlarla karşılaşıyoruz.

Sonra bütün dünyânın her tarafından buraya adamlar geliyor. Buraya gelmeden, Türkiye ile ilgili bir çalışma yapmaya imkân ve ihtimal yok. Herhangi bir kütüphâneye benzemez burası.

Açdım, yazma kitaplar çıkardım, Celal Bayar'a. Bunu münâsipse koy, çirkin bir hâdisе, anlamayan için. Belki mecaz söyledi adam, orasını bilmiyorum yani. Çıkardım bakdı bakdı filan. Bende altı parça kitap var, gâyetle ehemmi mühim. Ve bunu da anlatacak olursam târihe geçecek olursa çok çirkin. Hadi anlatacağım sana.

Çağırdılar beni, Vâlikonağı Caddesinde bir eve. Altı aded Kurân-ı Kerîm, bir tâne Fuzûlî Dîvânı, minyatürlü. Ve Kurân-ı Kerîmler de en meşhûr hattatların Kurânları. Ve ayrıyeten kıraata âid kitaplar. Yani Kurân-ı Kerîm on kıraat üzere, lehçe üzerine okunur, Arabın on lehçesi var çünkü, aşere dedikleri o, ona âid de kitaplar var. Çok kıymetli ama o ilmi kaybetdiği için Türkiye bir kitabın kıymeti yok burada. Aldık buraya getirdik.

İşte Celal Bayar geldiği vakitte kitapları çıkardım, "Burada kıymetli kitaplar var" dedim, onları çıkardım önüne, bakdı. Bana, "Hoca" dedi, bana böyle hitâb etdi, "Hoca, sevâba girdik mi?" dedi, "güzellere bakdık, güzele bakmak sevaptır" dedi, "sevâba girdik mi?" dedi bana. "Elbet girdik" dedim. "Bu bir ziyâretidir" dedim ben, "hem güzele bakdık hem de ziyâret etdik". Dedim ki, "Emir verseniz de bu yedi parça kitap Avrupa'ya gitmese" dedim. O vakit serbestdi kitap götürmek. "Bunları emretseniz de Topkapı Müzesine alsalar" dedim. "Meselâ şu Fuzûlî Dîvânı, içerisi minyatürlü başdan aşağı, Fuzûlî'nin vefâtından on sene sonra yazılmış, yapılmış, Sultan Kânûnî devri. Bu, Aliyyü'l-Kârî'nin mushafı. Bu da Kanlıcalı Mustafa'nın mushafı. Bu da Kazasker Mustafa İzzet'in, bu da Ahmed Karahisârî'nin mushafı filan, bunları alsınlar" dedim. Dedi, "Avrupa'ya giderse, döviz gelecek mi?" dedi. "Gelecek" dedim ben. Onun üzerine dedi ki, "Ver öyleyse, gitsin, döviz gelsin" dedi. Belki tehevvrle söyledi. Hâdisâtı anlatıyorum yani. Ve çok üzöldüm ben bu cevâba. Fakat onun buraya gelmesinden ben fırsatı ganâim bilip, elimdeki bulunan bir şeyle, devleti kazıklayacağım gibi geldi zanneditrum, benim bu teklifim ona. Kapandı gitdi.

O gün de bir çirkin hâdisе oldu burada. Ömer Ağa bizim burada demesin mi, "Bu kabak mı idâre ediyor memleketi?" diye, Ömer Ağa. Generallerle dolu burası başdan aşağı. Duydu. Celal Bayar bu sözü duydu. Çünkü iki adam vardı bizim Ömer Ağa için, birisi fakîr, birisi İsmet Paşa, başka adam yok Türkiye'de, öyle biliyordu. Adam hiç ses, renk vermedi. Paşalar da duydular. Sonra o gitdi.

Şehsuvaroğlu'yla iyi sevişiyorduk, Şehsuvaroğlu'yla, Topkapı Müzesi Müdürü, o geldi buraya. Dedim "Meselenin küh-i hakikati böyle böyle böyle oldu" dedim" bana reisicumhur böyle söyledi ama sen şu kitapları gör, bunlar dışarı gitmesin" dedim. "Aman" dedi, "Allah aşkına verme" dedi. "Allah'ını, dînini seversen verme" dedi. 30 bin liraya almış idim o kitapları ben, 17 bin beş yüz liraya Top-

kapı Müzesine verdim. Yalnız kıraat kitapları bende kaldı. O da para etmiyor kıraat kitapları. Bir tek daha mushaf vardı, onu almadı, "var bizde var" dedi, bir de o kaldı bana. Gerisini beş tâne mushafı oraya 17 bin beş yüz liraya verdik gitdi.

Şimdi bunun târihçesini anlatacağım, bu hâdisenin ama çok çirkin. Nasıl anlatayım yani bu durumu.

O Vâlikonağı Caddesindeki adam bana dedi ki "Hocaefendi, ne verirsin bu kitaplara?" dedi bana. Şimdi bizde bir sıfat var, hocaefendi sıfatı, bir durakladım filan. Dedim, "30 bin liraya alırım" filan dedim. Dedi, "Peki verdim, ver parasını" dedi. Biz 30 bin lirayı saydık, o kitapları paket yaptık, aldık. O günün parasıyla 30 bin lira. Şimdi belki üç milyon filan yapar yani. Dedi, "Bunun sana târihçesini anlatayım" dedi. "Ben bunları Topkapı Müzesine satmak için müracaat etdim. Oradan bir heyet geldi buraya. Bakdılar bu kitaplara, 18 bin lira kıymet biçdiler. Sonra ben vermedim, bir düşüneyim dedim. Sonra o heyetden birisi kalkdı geldi, kapıyı çaldı ve bana dedi ki, 'Siz Topkapı Müzesinden buraya bir heyet çağırdınız, heyet geldi, kitaplarınıza 18 bin lira kıymet biçdi, ben onların içerisinden bir tânesiyim, ben bu kitapları 20 bin liraya şahsıma alabilirim. Sen bunları devlete verirsen, 18 bin lirayı almak da uzun mesele sürer, ben 20 bini hemen sana sayayım bana ver' dedi. Bu, benim kafatasımı atdırdı. Biz itimad ediyoruz, devletin adamını getiriyoruz buraya, 18 bin veriyorlar, içinden biri kalkıp geliyor, 20 bine almaya kalkıyor" dedi. "Onun için sen 30 bin verince sana verdim bunu, dürüst davrandın" filan dedi. Mesele böyle oldu. Sonra ben bunu Şehsuvar Bey'e de anlattım, dedim, "Böyle böyle, adamlarınıza dikkat edin" filan dedim. Onu da söyledim burada. Ve kitapları devlete verdik. Ondan sonra 1960 senesinde ben irticâî kitap satıyorum diye bizi içeri götürüp tıkadılar, mükâfât olmak üzere!

** Siz üniversiteye filan vakıf da yaptınız.*

Verdim o ayrı. Ankara Üniversitesinde benim vakfettiğim kitaplar var ve Muzaffer Ozak Kütüphanesi diye, orada ismi üzerinde öyle yazıyor.

** Çok teşekkür ederim.*

Sahaflar Çarşısı ve Sahaflık

Mürşid-i Azîm Muzaffer Efendi Hazretleri, kim tarafından ve hangi târihte yapıldığını tam olarak tesbit edemediğim bu mülâkâtda hem Sahaflar Çarşısı hem de kendileri hakkında malûmât lutfetmişlerdir.

İstanbul'un Sahaflar Çarşısında'yız. Sizi tanıyabilir miyiz efendim?

Bendeniz İstanbulluyum. Doğma ve büyüme buralıyım. Babam Anadolu'dan, annem Rumeli'den. Fakat ben yüz beş senelik İstanbulluyum yani bir asırdan ziyâde.

Adınızı ricâ edebilir miyim?

İsmim Muzaffer Ozak.

Sayın Ozak, kaç yıldan beri bu çarşıdasınız?

Kırk üç seneden beri bu çarşıdayım. Genç bir delikanlı olarak geldim, şimdi belim büküldü, saçım ağırdı, dişlerim döküldü.

Hep bu işle mi uğraşdınız?

Hep bu işle uğraşdık. Sahaflık gâyetle neşeli, meraklı bir sanattır ve fakültenin de şubesidir. Ekserî konuştuğumuz zevât okumuş yazmış kimseler, münevver kimselerdir, temâs ettiğimiz kimseler.

Efendim zaman zaman Sahaflar Çarşısı değişikliklere uğradı, düzenlemeler oldu. Çok eskilere dönüp bize târihçesini anlatabilir misiniz?

Tabii. Bildiğimiz kadar, duyduğumuz kadar anlatalım. İstanbul'un fethinden sonra, o devirde matbaa olmadığı için, yazma kitaplar satılmakta ve Kapalı Çarşı'nın da bugünkü Halıcılar kısmı sahafhâne olarak pâdişah tarafından sahaflara verilmiş. Ve bir şeyhi varmış, sahaflar şeyhi varmış. Hattâ onun bir de Türkçe Arapça bir lugatı da vardır, o zâtın. Oradaymış evvelâ sahaflar. Sonra, bir müddet sonra, burası hâlî bir yermiş, yani camiye muttasıl, Tunus bozulduğu vakitte,

Tunus muhâcirleri buraya gelmiş, onlar geçinsinler diye bu hâlî olan yani camiye âid olan yerden kendilerine yer gösterilmiş, ticâret yapsınlar diye. Fes satıyorlar o vakit, kıyâfet filan. Evvelâ sergi yapmışlar. İşte yağmur yağmış, güneş açmış filan, bundan kendilerini korumak için evvelâ üzerlerine birer sakıf yani tavan yapmışlar, kış gelmiş, önlerine camekân koymuşlar ve bu çarşı böylece meydana gelmiş. Sonra da, Kapalıçarşı'da bulunan sahaflar, Çarşı rutubetli olduğu için, burayı tercih etmişler, oradaki sahaflar buraya hicret etmişler, burada Sahaflar Çarşısı meydana gelmiş.

Bu 949 senesine kadar böylece devâm etdi. 949 senesinde bir gece, bir Cuma gününü Cumartesiye bağlayan gece burası yandı, tutuştu ve yandı. Çünkü sallaşdan dükkanlardı, ahşap, sallaşdan dükkanlardı. Birçok kitaplar helâk oldu, harap oldu yangında. Sonra Belediye bize tuttu bu Çarşı'yı...Evvelâ buradaki bulunan sahafları Bayezid Câmisinin avlusuna...O vakit Bayezid Câmisinin avlusunda Ramazanlarda Ramazana mahsûs olmak üzere sergi açdırırlardı. Hattâ inhisarlar bile oraya Ramazana mahsûs bir sigara çıkartırdı, bir sergisi olurdu. Nasıl İzmir Fuarı var, Ramazan fuarı gibi olurdu yani burada. Hattâ Sümerbank bile kumaşını gönderir, pastırmacı pastırmasını satar, kokucu kokusunu satar, baharatçılar baharat satarlardı câminin avlusunda. Oradan kalan dükkânları ne yaptılar, burdaki bulunan sahafları oraya naklettiler. Üç sene zarfında burası yapıldı ve sahaflara tahsîs edildi. Başka esnaf buraya sokmadılar, bu sanat ölmesin diye. O vakit bizim başbuğumuz fahriyyen Târık Us Bey'di. Bu şerefi o almışdı, fahrî olarak bizim başkanımızdı. O bize tahsîs etdirdi burasını ve bize ucuz ve suhûletli bir fiyatla dükkânları tevzi etdirdi. Meselâ o vakit bu dükkânı bana yetmiş liraya verdiler. Ama şartlar koşuldu böyle, sahaflıktan başka bir şey satmayacağım, işte halıydı, kilimdi yâhud antika eşyâ koymayacağım buraya, yalnız eski kitaplar alıp satacağım filan. Bu şekilde. Sonra zamanla paranın kıymeti düşünce kirâlar artırıldı filan. Şimdi kaç lira veriyoruz Lütfü Bey? Üç ay için on dört bin lira veriyoruz. Böyle efendim.

Peki efendim, bize sahafın anlamını biraz açıkla mısınız?

Sahaf, suhufdan gelir. Suhuf, Allah tarafından peygamberlere nâzil olan kitaplara derler ki, dört kitâbın hâricidir. Yani Tevrat, Zebûr, İncil ve Kurân'dan hâriç olarak diğer peygamberlere gelen kitaplara, semâvî kitaplara suhuf tabîr edilir. Böyle yazma kitaplar satıldığı için, dînî kitaplar, sahaf tabîr edilmiş. İsm-i fâil yani dînî kitaplar satıcı, eski kitaplar satıcı manâsına. Sahaflığın manâsı bu.

Şu anda çevrenizde çok eski kitaplar görüyoruz, değişik yazılı. Bunları nerelerden topladınız?

Efendim, bunları nereden topladık? Yakın zamana kadar evlerden ölen kimse-lerin metrûk olan kitapları okunmadığı için buraya getirilir, yâhud sahaf o eve götürülür, kitaplara bir fiyat tesbit ederdi, o zâtı eğer iknâ ederse, parayı verir, kitapları alırdı. Olmazsa birkaç esnaf götürürler, bir kıymet tayîn ederler ki, o satanın da kendi kalbine bir itminân hâsıl olurdu, yani inanırdı, yani inanç gelirdi kalbine. Çünkü o sahaf biliyor aldığı kitabın fiyatını, satan bilmiyordu. Evlerden yâhud Çarşı'ya getirilir burada haraç mezad, kim fazla parayı verirse, beş kuruş kim fazla verirse, o kitabı alır, dükkânına koyardı. Bu şekilde temin ediyorduk. Fakat yakın zamandan bu tarafa doğru, şimdi ne mezad olduğu var ne kitap geldiği var. Televizyonda bazı yazma kitapların çok para ettiği bildirildiği için, halk buraya hiç para etmeyen kitapları getiriyor, "kaç para istiyorsun?" filan, otuz bin, elli bin, yüz bin, antika oldu diye, böyle fiyatlar istiyorlar biz de alıp millete bunu veremiyoruz.

Benim elimde burada yazma Kurân-ı Kerîm'ler var, fakat yazıları pek makbûl değil. Eskiden insanların, zenginlerin serveti ve sâ mânı, paranın adediyle değil mushafın çokluğuyla tesbit edilirmiş. Üç mushaf sâhibi, beş mushaf sâhibi yâhud bin cild kitap sâhibi diye. O kadar kıymet verirlermiş kitaba. Şimdi elimizde bulunan kitaplar arasında pek o kadar kıymetli kitap yok. On bin liralık, yirmi bin liralık kitap var elimizde, yok değil var, ama o kadar pek ehemmi-i mühimmi değil yazıları filan.

Peki efendim siz bir sahaf olarak, nasıl değerlendiriyorsunuz bu kitapları?

Haa, işte o benim gözüm ve o benim bilgim. Bugüne kadar benim bir tecrübem var, onun için her kitabı alıp her kitabı satamıyorum. Çünkü ben aldığımı bilirim ve satdığım şeyi de bilirim. Kitap getiriyorlar, aldığım vakitte kör alış körsatışı yapmıyoruz biz, bir fiyat tesbit ediyoruz. Fakat tesbit ettiğimiz fiyattan bize kitap vermiyorlar, bakıyorsun dışarda başka bir adam fazla verip alabiliyor, fazla fiyata satabiliyor. Biz satamayız fazla fiyatla. Çünkü belli bir bilgi var bende bu husûsda. Affedersiniz, insanın böyle söylemesi ayıptır ama.

Bu değerlendirme neye göre oluyor efendim? Kitabın içeriğine göre mi, yazısına göre mi?

Kitabın münderecâtı, kitabın eskiliği, meselâ hicrî olarak 600'den evvel, yani ne yapıyor bu bizim milâdî târihle, sekiz yüz sene evvelki kitaplar, ne kitabı olursa olsun, bir kıymet taşır, eskiliğinden dolayı. Bir gramer de olsa kıymetli bir kitaptır. Yâhud hiç basılmamış bir kitap. Çünkü o kadar gizli müellifler var ki, adam yazdığı kitaba ismini dahi yazmamış, riya olur, gösteriş olur diye. Târih yazmış, bilinmiyor bu adam. Ne Osmanlı Müellifleri'nde var ne Kâtip Çelebi'nin Keşfü'z-Zünûn'unda var ismi bu adamın. Şimdi böyle bir târih elimize geçiyor, vesâik,

tabii bunu biz kıymetlendiriyoruz, ona göre bir fiyat istiyoruz. Fiyat veriyoruz alıyoruz, fiyat isteyip satıyoruz filan. Böyle.

Peki efendim sizin çok önem verdiğiniz, değer verdiğiniz bu kitapları satarken üzüldüğünüz oluyor mu?

Bazen olur. Çünkü benim kitaba karşı zaafım vardır ve kendim de kütüphâne sâhibiyim yani satışa değil, satışa arz etmemek üzere kendi evimde kütüphânelerim var ve kıymetli eserlerden, kendi neşeme uyan kitapları oraya kaldırdım vaktiyle. Şimdi değil de vaktiyle beğendiğim temiz kitapları, hırpalanmamış, cildleri güzel, münderecâtı beni ilgilendiren kitapları oraya kaldırdım. Üç tâne kütüphânem var evde, duruyor. Hepsi lebâleb dolu. Hattâ kitapları, kitapçı olmak münâsebetiyle ne kitabı olduğunu bilerek çekiyorum, yazısını okumadan. Tanırım kitapları bendeniz. Târih var, târihler var, dînî kitaplar var, tasavvuf kitapları var. Türk mûsikîsine âid kitaplarımız var, ilâhiler var, tekkelere âid ilâhiler, nutuklar var, birtakım şeyler var. Yazma da var, matbû da var, kütüphânemde var. Kendim de ilgileniyorum. Onun için bazı şeyleri satmadım, evimde sakladım. Artık ben öldükten sonra, inşallah onları bir yere vakfedeceğiz, kütüphânenin birisine filan, öyle tenbîh etdim zâten. Gene benim devlete verdiğim kitaplar var, benim nâmımla zikrolunur yani ismimle. O köşe Muzaffer Ozak köşesi derler filan.

Satışa sunduğunuz kitapları daha çok kimler satın alıyor? Öğrenciler mi acaba?

Öğrencilerin kitabını başkaları satar burada. Burada herkesin kitabı ayrı, çeşitleri ayrı ayrıdır. Meselâ Fransızca kitap satan ayrıdır. Yazma kitap satan ayrıdır. Bugün için karıştı biraz. Çünkü işler azaldığı için herkes her şeye saldırıyor, para kazanayım filan diye, masrafımı kurtarayım filan diye. Eskiden, işte onu anlatdım, bugün gelen gazeteciye, bir dükkân vardı, o yalnız yazma kitap satardı. Bir dükkân vardı, o yalnız Fransızca kitap satardı. Bir dükkân vardı, yalnız Arapça satardı. Bir dükkân vardı, eksik kitap satardı. Hep eksik kitapları o alır. Meselâ siz bir kitap alırsınız, içinden bir forma eksik çıkmıştır, gidersin ona ikmâl edersin, onun yevmiyesini verirsin, o adamın filan. Böyleydi. Ama şimdi para kazanmak için, masrafını kurtarmak için her şeye saldırıyoruz.

Herkes her şeyi satıyor.

Her şeyi satıyorlar şimdi. Fransızca da satıyoruz, ne bulursak satıyoruz onu yani. Bizim ekserî müşterilerimiz, turistler geliyorlar, turistlere kitap satıyoruz. Ki en çok onlar bizim yüzümüzü güldürüyor. Ondan gayrisi de işte molla efendiler, İslam Enstitüsü talebeleri, buradaki fakültenin edebiyat talebeleri, onlar gelirler kitapları bizden alırlar.

Şu anda sizin sahip olduğunuz en değerli kitap hangisi, söyleyebilir misiniz?

Burada yazma Kurân-ı Kerîm'ler var. Onların içerisinde değerli kitaplar var. 20 bin lira, 25 bin lira, 30 bin lira filan. Arapça kitaplardan da böyle on cildli, beş cildli kitaplar var, 10 bin lira, 15 bin lira, 8 bin lira, 6 bin lira, 4 bin lira filan.

Nereden buldunuz Kurân-ı Kerîm'leri?

Evlerden aldık. Yâhud getirdiler satdılar. Bir adamın evinde Kurân-ı Kerîm var, okumuyor getirip satıyor. Tabii bizim verdiğimiz fiyat kendi işine gelirse. Yâhud gösteriyor birkaç esnafa burada, bizim verdiğimiz fiyatı bulamazsa bize getiriyor. Bizden fazla veren olursa onlar alıyorlar.

Şimdi eskiyi anlatayım. Eskiden bütün Dârü'l-Fünûn'un yani Üniversite'nin, eskiden Dârü'l-Fünûn diyorlardı, Üniversite'de bulunan bütün profesörler buraya gelirler, günde üç dört defa uğrarlar. Meselâ Mükrimin Halil Bey, Câvid Bey, Emin Âlî Bey, Şemseddin Siver Bey, Recep Peker, Kasım Kürek, Şâir Tâhir Nâdi Bey, günde üç dört defa buraya gelirler, "Bize âid bir şey var mı?" diye sorarlar. Ve onlara âid bir kitap verildiği vakitte, yani birçok yüksek zevât aradığı kitabı bulduğu vakitte gece kitabı koynuna almış beraber yatmışdır. Sevgili hanımına kavuşmuş gibi. Bu kadar meraklı adamlardı. Onun için aklıma bir beyit geldi, onu söylerim size.

Şimdi yok, böyle büyüklerden gelen zevât yok bizim çarşımıza. Eskiden gelirlerdi. Vekiller gelirdi, okumaya meraklı kişiler filan. Çünkü malûm ya, ölünceye kadar ilmi tahsîl etmek lâzım. Şimdi adam mektebi bitirdi mi, kitapları gidip satıyor ve devletin kasasına elini uzatıyor, maaşı alıyor, o kadar. Eskiden öyle değildi. Eskiden günden güne ilimlerini yükseltir ve yüceltirler idi. Böyledi. Onun için ilim, "mine'l-mehdi ile'l-lahdi" yani beşikden mezara kadar tahsîl edilirdi. Hâlâ ben, yaşıam altmış beşden yukarıya, söylemeyeyim de, ben hâlâ tahsîl ediyorum gene. Her akşam giderim, mutlakâ bir kitap açacağım, okuyacağım, bakacağım, edeceğim, filan filan.

Peki efendim, sizin yazdığınız bir kitap var.

Bir tâne değil ki. Bir tâne değil.

Hangi kitaplar söyler misiniz?

İrşad diye bir kitabım var, üç cildir. Dünyânın her tarafından satın alınmışdır ve defaatle, kerrât ve merrât ile basılmış, tab edilmişdir. Onun arkasından Envârü'l-Kulûb diye bir kitabım var, Kalblerin Nûrları. İrşâd, uyandırıcı manâsına Envârü'l-Kulûb, Kalblerin Nûrları, diye bir kitabım var. Üç cildir gene. Epey de kalındır yani. Getir göster, hanımefendiler görsün. O da öyle, kerrât ve merrât

ile basılmışdır. Gene Ziyetü'l-Kulûb diye tasavvufa âid bir kitabım var. O da kerrât merrât ile basılmışdır. Sôfiyye Sohbetleri, Tarîk-i Halvetiyyenin târihçesi, Tarîk-i Cerrâhiyye hakkında, bunlar da hazırlandı, onlar basılmadı henüz, daha tab edilmedi, hazırlandı. Bunların da hepsi, yazdığım kitapların kâffesi İngilizce'ye çevriliyor şimdi Amerika'da satılıyor. Bir tânesi, ilk basılan kitap, Aşk Yolu'dur. Bu Türkçesi, öteki de İngilizcesidir. İnşallah yakın zamanda hepsi dünyâ piyasasına sürülecek. Türkçe olarak da tâ Avusturalya'dan yani Sydney'den tâ Kanada'ya kadar, Kanada'dan Washington'a kadar, Washington'dan New York'a kadar, Türkçe kitaplarım da satılmışdır.

Peki efendim, işlediğiniz konular nedir?

İnsanları hakka ve doğruya, aşka ve muhabbete çağırarak, düşmanlığı kaldırmak, insanları birbirine sevdirmek, saydırmak. Bütün gâye bu. Şiiri de okuyayım:

*Kalem feryâd edüp ağlar mürekkebe
Beni nâdân eline verme yâ Rab*

Dermiş ki, kalem çıtırdar, eski kamış kalemler. Şâir öyle söylemiş. Kalemin çıtırdaması kalemin âh u zâr etmesiymiş, mürekkebin dökülmesi de gözyaşıymış. Ve böyle gözyaşı dökerek âh u zâr etmesi, "beni câhil eline verme, kötü kişilerin eline verme" dermiş Allah'a.

Çok teşekkür ederiz efendim.

Eğer bir hizmet edebildimse beni bahtiyar kılacaksınız.

Sağolun.

Efendi Hazretlerinin Sahaflığa Başlaması

TRT'den Başak Doğru Hanımefendi tarafından yapılan bu mülâkâtda Efendi Hazretlerinin mesleğe başlama hikâyesini, Çarşı'ya ilk geldiğinde kendisine tavsiyede bulunan yaşlı zâtın tavsiyelerini ve 1950'lerde Efendi Hazretlerinin başından geçen enteresan bir hâdiseyi bulacaksınız.

Çarşının en eski sahafı, tam kırk iki yıldır bu mesleği sürdürüyor. Öyle değil mi Sayın Muzaffer Ozak?

Evet, tam kırk iki yıl oldu.

Efendim nasıl başladınız sahafılık mesleğine?

Efendim, bu mesleğe bendeniz tesâdüfî olarak başladım. Talebeliğimde toplamış olduğum kitapları, askere gideceğim vakitte satmak istedim, cüzî bir fiyat verdiler bana. Ben de o fiyata kitaplarımı vermedim ve kitaplarımı omuzladım, sırtıma yükledim, Fâtih Câmisinin önünde musallâ taşlarının üzerine yaydım ve orada işe başladım.

Tesâdüf olacak, ertesi gün babamın arkadaşlarından, babam ilmiyyedendi benim, yani hocaydı, sarıklıydı, babamın arkadaşlarından bir zât ki ismi Zekerıyyâ Efendi'ydi, o gördü beni. Dedi, "Ne yapıyorsun burada?" dedi. Dedim, "Kitap satıyorum". "Aman ne kadar güzel bir işe başlamışsın" dedi, "bir kütüphâne var, alır mısın?" dedi. "Alırım" dedim ve berâberce gitdik. Hattâ bana dedi ki, "Paran yetişmezse ben sana para bakımından yardım edeyim, sonra bana ödersin" dedi. Sonra gitdik, o kitapları aldık oradan. O devirde cüzî bir fiyatla aldık o kitapları. Ve gene onları da getirdim, Fâtih Câmisinin önüne yaydım o kitapları.

Efendim, onun arkasından, Rumelihisârı'nda, oradaki bulunan bir tekkenin met-rûk kitapları satışa çıkarıldı. Onun için bana müracaat etdiler. Gitdik o kitapları da aldık ve kitapçılığa bu şekilde başladık.

Efendim, sizin bu kırk iki yıl içinde bu kitap fiyatlarıyla veyâ bu kitap alışverişiyle ilgili olarak mutlakâ başınızdan birtakım hâdiseler geçmiştir. Bunların arasında en ilginç veyâhud da seyircilere anlatmak istediğiniz hangisidir?

Anlatayım. Şimdi efendim bu çarşı acâib. Burdaki bulunan bu sahaf esnafı, yeni Türklerin eline geçti. Yakın zamana kadar buradaki bulunan esnaf, ekserîsi bunların İran'lıydı, İran tebaalı, İran'lı esnaflardı. Ve Ermeniler de vardı içlerinde. Türkler gâyetle az idi. Ben bu çarşıya geldiğim vakitte burada bulunan ihtiyar bir adam, beni çağırttı yanına, dedi ki, "Oğlum, bir gün gelecek, bu çarşının reisi sen olacaksın". Çok gençdim o vakit ben. "Onun için sana bazı tavsiyelerim olacak, tutarsan bu hayatta muvaffak olursun. Tutmazsan muhakkak sûrette burda barınamazsın" dedi. "Bu çarşıya âlim gelir, câhil gelir, zâlim gelir, deli gelir, akıllı gelir, evliyâ gelir, kötü kişiler de gelir" dedi, "herkese hüsn-i muamele edeceksin, hiçbir fakîri kapından boş çevirmeyeceksin, ters muamele yapmayacaksın" dedi.

Haa şimdi, böyle hâdiseler olmuştur. Meselâ bir yerden kitap aldım bendeniz. Aldım ve dedi ki o hânenin sâhibi, "Bu iki yetîmin malıdır" dedi, "hiç para bırakmadı babaları" dedi filan. Ben tutdum onu merhameten yani az bir kâr, cüzî bir kâr koyarak aldım. Arabaya yüklüyorduk dışarıda, kitabın bir tânesinin içerisinden bir zarf düştü. Ben zarfı şöyle açdım bakdım, içerisinde on bin lira vardı. Ben kitapların hepsini üç bin liraya almış idim.

Kaç yılıydı efendim?

956 filan.

Bir hayli yüklü bir para, bugüne kıyasla.

Evet. Sonra çıkardım yukarıya dedim ki, "Hanımefendi, kitapların içerisinden böyle bir zarf düştü, lutfen buyurun, bu para size âid. Yetîmlere Allah daha başka yardım etdi". Bunu söyledim, kadıncağız teşekkür etdi filan. Ben kitapları buraya getirdim, arkasından telefon etdiler bana. Dediler ki, "Kitapları satma, dursun kitaplar" filan dediler. Zannediyorum ki o vakit de bu millî koruma kânûnu çıkmışdı, birisi bir kitaba tâlib olduğu vakitte satmam diyemezdin. Tekrar bir telefon daha etdiler, "Satmayın" dediler. Dedim ki, "Kardeşim satmayayım da nedir niyetiniz?". Dediler ki, "Oraya geleceğiz". Geldiler, "Kitapları geri alacağız" dediler. "Peki" dedim. Benim üç bin liramı verdiler ve kitapları alıp götürdüler.

Yaşar Kemal'in Mülâkâtı

O zamanlar bir gazeteci olarak çalışan meşhur romancı Yaşar Kemal 1954 senesinde Sahaflar Çarşısı'nda gördüklerini 5 Nisan tarihli gazetede yayınlar. Bu ziyâretinde Efendi Hazretleri ile de görüşmüştür. Şöyle anlatıyor :

Bugün, günlerden salı. Usuldan usuldan bir kar serpeyor. Sulu sepken. Bir soğuk var ki, deme gitsin. İki genç kız, on yedişer yaşlarında gösteriyorlar, büzülerek, birbirlerine sokularak çarşıya girdiler. Başkaca çarşı ıpıssız, in cin top oynuyor. Başka günler yırtık pırtık kitaplar kaldırımdan taşardı. Kar altında kalacak değil ya, kitapları, dükkânı olanlar içeri, olmayanlar da saçak altlarına, evlerine çekmişler. Bir kitapçı dükkânının vitrinine uzun uzun bakan kızlar hiç bir dükkâna girmeden, gene aynı titreme telâşi içinde çarşıdan çıkıp gittiler ve ben bekledim. Vakit ikindi üstüdür. Daha çok akşama yakın. Hiç mi hiç kimse bir dükkândan başını uzatıp, bir şey sormadı. Soğuktan desek. Belki ama, tek tük de olsa birkaç müşterinin çıkması gerek.

Neyse efendim, ben de o kadar dışarıda kalıp, dükkânlara giren çıkan var mı, diye gözetleyemedim. Üşüdüm yani. Bir kitapçıya girdim. Bu kitapçı daha çok, yeni kitap alıp satıyor. Eskilerle pek ilişiği yok. Eskiden, yani Sahaflar Çarşısı yanmadan önce, dükkân kirası olarak beş lira veriyormuş. Şimdi yüz lira veriyor. Diyor ki, "Bu sebepten, çok ziyan ediyoruz. Okul kitapları da satamaz olduk. Çünkü sahafların kitap alıcısı yarı fiyatına, dörtte bir fiyatına eski kitap almağa alışmıştır. Dükkân fiyatları arttığından dolayı, biz de kitap fiyatlarını biraz artırmak zorunda kaldık. Ondan dolayı alıcı azaldı. Son yıllarda, yani 950'den sonra dinî kitaplara fazla miktarda talep arttı. Bu da olmasaydı halimiz dumandı. Şimdi, eski kitaplar alıp satan, onları değerlendirebilen üç sahaf kalmıştır: Raif Yelkenci, İsmail Hoca, bir de Muzaffer Ozak".

Ondan sonra, Sahaflar Derneği Başkanı Ekrem Karadeniz'e gittim. O da dert yandı, "Sahaflar eski halini, havasını kaybetti, bu kübik kitaplarla. Eskiden bir

şark, bir eski havası vardı her şeyi ile. Buradaki dükkânlar da çok pahalıdır. Eskiden otuz kadar dükkân vardı. Şimdi Belediye bunun yerine yirmi iki dükkân yaptırdı. Sekiz kişi açıkta kaldı. Bunlar da kaldırımlarda iş görüyorlar” dedi.

Kitapçılar başkanından sonra da en meşhur kitapçı Muzaffer Ozak'a gittim. Dükkânı eski kitaplarla tıklım tıklım. Kitaplar sararıp kararmış. Dükkânın bir tarafında da en güzel yazılarla yazılı levhalar asılı.

Muzaffer Ozak'a sordum, “Bir şey merak ediyorum, bir kitabın takdirini nasıl yaparsınız?”.

Muzaffer Ozak : “Bu daha çok bir ihtisas işidir. Önce kitabın değeri, sonra eskiliği, daha sonra da hattatın meşhur bir hattat olup olmadığı, yani yaşadığı zamanda. Bir de kitabın nüsha-i nâdirâtın olup olmadığı”.

“Bu nüsha-i nâdirât ne demektir?” dedim.

“Meselâ, bir kitap zamanında yalnız üç nüsha yazılmıştır. Bu kitabın bir nüshası dünyanın falan yerindeki kütüphanededir. Birisi de falan yerde. Birisi de bizim elimize geçmiş, işte bu çok kıymetlidir. Eğer bunun baskısı yapılmamışsa daha çok artar. Meselâ geçende Amerika'da, Hayyam zamanında yazılmış, Hayyam'ın rubailerini toplayan el yazması bir kitap on bin dolara satıldı. Bu kitap, işte bizden, yani Türkiyeden gitmiştir”.

“Sizde şimdi böyle kıymetli kitaplar var mı?”.

“Tabî var”.

“Meselâ?”.

“Meselâ, bende, Kazasker Mustafa İzzet'in yazdığı Kurân vardı. Mustafa İzzet, devrinin en meşhur hattatıdır. Sultan Abdülmecid'in imamıdır. Bu kitabı Topkapı Müzesi için devlet benden yedi bin liraya aldı. Bundan başka Mevlâna zamanında yazılmış Mesnevi de var bende. Bunlar da pahalıdır”.

Sonra işi sohbete döktük. Devrimizin hattatlarından Osman Bey de geldi bu arada dükkâna. Muzaffer Bey'in arkadaşı imiş. Bu Osman Bey, pirinç taneleri üstüne âyet yazan Osman Bey'dir. Bu yüzden de ünü vardır. O da karıştı sohbetimize. İslâm yazısının her şeklini iyice tetkik etmiş, söylediklerine göre bu hususta, derin bilgisi varmış. “Türkler kadar güzel yazı yazmış hiç bir millet yoktur yeryüzünde” dedi, “bütün islâm âleminde en güzel hatlar Türklerindir. Ne Araplar, ne de Acemler Türklere erişebilmişlerdir, bu işte”.

Muzaffer Bey, eski kitapları, ölen kitapseverlerin kitaplarını alarak tedarik ettiğini de ilâve etti. Bu kitapların içinde ölen adamın hususiyetlerine ait gayet enteresan notlar da çıkarmış. «Meselâ» diyor Muzaffer Bey, «meselâ Bebek sırtlarında

ölmüş bir adamın bir miktar kitabını aldım. İçinden yirmiden fazla defter çıktı. Defterler büyüktü ve çok ince yazılarla yazılmıştı. Bu yirmi defterin yirmisinde de aşk şiirleri vardı. Bu âşık adam sevgilisine bütün bir ömür durmadan şiirler yazmış. On binden fazla şiir". "Bu defterleri ne yaptınız?" dedim. "Sattık" dedi, "her bir defteri birisi ald". "Yazık" dedim. Bir ömür durmadan sevgilisine şiirler yazan bu adamın şiirlerinden, hiç olmazsa birisini okumak isterdim.

Muzaffer Bey'in anlattığına göre kitaplar arasında hâtıra defterleri, akla hayale gelmez yazılar da çıkarmış. Para da çıkarmış. Eyüp'den alınan bir kitaplığın kitapları arasından altın çıkmış. Bu kitapları taşımakta olan Çingene hamallar altın yüzünden kavga etmişler, biri diğerini öldürmüş.

Sahaflar çarşısında, artık eski canlılık, eski hayat kalmamış. Eskiden yüzlerce kitap tiryakisi sahafları doldurur, gelen kitapları durdurmazlarmış dükkânlarda, alıp götürürlermiş. Şimdi üç tane tiryaki kalmış. Onlar da her sabah dükkân dükkân dolaşırlar, âdeta boynu bükük giderlermiş. Bulurlarsa bir kitap alırlarmış.

Muzaffer Ozak'dan ayrıldığımda karanlık kavuşuyordu. Havada küf kokusu vardı. Usuldan usuldan kar yağıyordu Fatih devrinden beri gelen köhnemiş Sahaflar Çarşısının üstüne. Cümle sahaflar dükkânlarını örtmüşler, ışıklarını söndürmüşlerdi. Sahaflar Çarşısı ölü gibiydi.

Eski Ramazanlar

Eski Ramazanlar hakkında malûmat toplayan iki gazeteci 1970'lerde Efendi Hazretleri ile bir mülâkât yapmışdı. Yarım saat kadar süren bu mülâkâtın ses kaydını uzun zaman önce yayınlamışdım. İçinde çok kıymetli bilgiler bulunan bu mülâkât âdetâ bir belgeselem mâhiyetindedir.

Efendi Hazretleri Ramazan gelirken yapılanlar hakkında sorulunca şöyle buyurdular:

Emr ü fermân-ı peygamberî böyle vürûd ettiği için, gözcüler çıkarılırdı. Yani Arabî aylardan Şabân-ı Şerîf'in nihâyetinde minârelere gözcüler çıkarılırdı. Çünkü gözcüler, Ramazan ayını görüp de, kadiya, İstanbul kadısına müracaat ettiği vakitte, kendilerine bir atıyye verilirdi, mükâfât verilirdi. Ramazan'ın tebşîrcisi, müjdecisi diye. Onun için minârelere çıkılır, minârelerde ayı görürlerdi. Ve ay görölünce müftülüğe haber verilir, İstanbul kâdısı olan zât ilân ederdi. Ve bütün mahallelerde davullar çalınır ve çocuklar, bayrama girmiş gibiydiler, davulcunun peşine düşerler,

Ramazan geldi hoş geldi

Baklava tepsisi boş geldi

diye, bu şekilde. Belki bugün de aramızda aynı sözler geçmekte. Mahalle mahalle, sokak sokak, dolaşılır ve Ramazân-ı Şerîf ilân edilirdi.

Affedersiniz, gâliba bu Ramazan Ayını görmek meselesi edebiyata da geçmiş, Mesnevî'de okumuşdum, gâlibâ Hazret-i Ömer devrinde Ramazan Ayını görmek için toplanıyorlar da adamın bir tânesi Ramazan ayını gördüğünü iddiâ ediyor. Meğerse kaşının kılı gözüne düşmüş de, onu görmüş. Böyle bir hikâyeye var ki hikmetli sonuçlar çıkıyor.

Evet, sonra yıkatdırmış Hazret-i Ömer onun yüzünü, yıkatınca ay zâil olmuş.

Gene Hoca merhûm kâdıllığı esnâsında, Nasreddin Hoca kâdıllığı esnâsında, bir zât koşarak gelir. Hoca'nın huzûruna girer, yani Ramazan ayını gördüğünü müjdelemek üzere, Hoca'nın önünde çay yâhud kahve fincanı yâhud o devirde şerbet içiyorlar, şerbet bardakları varmış, adam onlara çarparak, "Hocaefendi müjde! Ramazan ayı göründü" deyince Hoca şiddetle adamı reddetmiş. "Sen önündeki bardakları görmüyorsun, gökdeki ayı nasıl göreceksin" diye.

Gene Bektâşi'nin birisi, ayı görmekle oruç tutulduğu için göğe bakmazmış. "Ayı görürsem oruç bana farz olur" diye hep yere bakarmış. Yerde biraz su birikmiş. Ay da aksi suya vurduğu için Bektâşi suyun içinde ayı görünce, "Ay mübârek! Gel de gözüme gir!" demiş.

Davulcu, on beşinden sonra beyit okuyarak halkdan bahşiş toplamaya çalışırdı. O beyitlerden de birkaç tâne okuyacağız îcâb ederse. Fakîrin ezberinde var. Kulağımızda kalanlar filan.

Efendim Ramazan ilân edilince derhal minârelerde kandil yanar, bu kandiller Ramazan'ın geldiğini haber verir. O akşam Peygamber Efendimiz'e ezândan sonra salât ü selâmlar okunur ve işin güzel tarafı müezzin ve imâm olmayanlar mûsıkîye âşînâ olanlar, mûsıkî bilenler, sesleri güzel olanlar, Ramazan'a hürmeten müezzin mahfiline çıkarlar, müezzinlik yaparlardı, minârelerde ezân okurlardı.

Makâmlara gelince terâvihlerde, bunlar saraydan alınan usûller üzere. Ve bu tertîbi de meşhûr İtrî yani Salât-i Ümmiyye'yi ve Tekbîr'i besteleyen İtrî merhûmun bir tasnîfi vardır ki, bugün maalesef Türkiye'de unutulmuş gibidir. Birkaç imâm efendi var eskilerden, onlar yapabilirler, diğerlerini bilmiyorum yaptıklarını. Çünkü hangi câmiye gitdiysek Ramazan'da ona muvaffak olunmuyor. Bir tasnîf vardır, terâvih tasnîfi. Meselâ Yatsı namazının farzı ilk akşamı Segâh ile başlar. Yatsı'dan sonra Terâvih'in dört rekâtı, Rast. Dört rekatdan sonra Ramazan'ın geldiğine âid bir ilâhî okunur. Gene güzel sesli bir hâfız efendi, Kurân'dan bir âyet-i kerîme okur. Çünkü Terâvih tervîhanın cem'i olduğu için, dört rekât kılınan namaz kadar oturmakla mükellefdir halk. Yani terâvih'in âdâbından. Zamanımızda jet imamlar var, bunların şerîatin yani dîn-i islâmın emirlerine muhâlefetdedirler. Yani böyle süratle Terâvih kılmak yok. Tervîhanın cem'i ki dört rekât kıldığımız terâvih kadar oturacağız, Kurân okuyacağız, tesbîh okuyacağız, yâhud ilâhi okuyacağız. İlâhiler, Kurân-ı Kerîm'in ve Ehâdis-i Nebeviyye'nin manâlarını nâtık, makâm ile halka tattırılmasıydı. Şimdi meselâ bir makâmsız okunan var bir makâmlı. Meselâ, "Kullarında yok sana lâayık metâ", ilâhinin güftesi.

*Kullarında yok sana lââyık metâ
Merhabâ yâ Şehr-i Ramazân merhabâ*

Bu şekilde, Ramazan'ı hoşgeldin diye karşılarıydı ilâhilerle.

Yâ Hannân Yâ Mennân diye bir şey okunur muydu?

Evet bu tesbîhi de yaparlar, yirminci rekatda yapılır bu. Yirminci rekatda "Yâ Hannân ve Yâ Mennân" tesbîhleri, yani bu esmâ-i ilâhiyye çekilir, sonra arkasından "Rabbenâ" âyet-i kerîmesi okunur.

İkinci dört rekatda Uşşak makâmıyla okunur, ilk akşamı. Gene bir ilâhi okunur. Onun arkasından dört rekât Sabâ makâmı okunur. Onun arkasından dört rekât Eviç makâmı. Sonra dört rekât Acemaşiran. Bu makâmlara riâyet ederek okunurdu. Yani hâriçden gelen bir adam câmiye geç kalırsa, imâmın okuduğu makâm üzere, namazın kaçınıcı rekâtı olduğunu bilirdi. Yani bunun fâidesi bu. Hem süsü hem fâidesinden bir tânesi de bu. Hâriçden geldi bir adam meselâ on ikinci rekatda, câmiye girdi, ilâhi okuyorlar, yâhud imâmın okuduğu makâm ile kaçınıcı rekât namaz kılındığını bilirdi. Bu şekilde tanzîm etmişlerdi.

Yatsı namazının farzı Segâh ile başladığı için, gene Salât-ı Vitir Segâh makâmıyla bitirilir, sonra duâlar edilir, cumhur müezzinlik yapıldı. Sarayda böyle yapıldığı için, cumhur müezzinlik yapıldı. Büyük âminler çekilir, duâlar edilir Cenâb-ı Hakk'a. Ve Allah'a hamd ü senâlar edilirdi ki, "Bizi Ramazan'a yetiştirdin", bunun meâlinde Cenâb-ı Hakk'a duâ edilirdi, yetiştik diye. Ve nihâyetine kadar Cenâb-ı Hakk'dan sıhhat u âfiyet dilenilir, bu sıhhat u âfiyetle Rabbilerine kullar ibâdet edeler ve Cenâb-ı Hakk'ın emrini yerine getireler.

Yatsıdan sonra minârelere müezzinler temcid okumaya çıkardı.

Temcid nedir efendim?

Efendim kasîdeler, naatlar. Peygamberimiz hakkında ve Ramazân-ı Şerîf'in duhûlü hakkında büyük Türk sôfilerinin tanzîm etdiği nutuklar okunurdu.

Bir örnek verebilir misiniz? Hatırınızda olan var mı?

Evet, meselâ,

*Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr olmadan
Kenz açılmaz bir gönülde tâ ki pür-nûr olmadan
Sûr çıkar ağyârı dilden tâ tecellî ide Hakk
Pâdişah konmaz sarâya hâne ma'mûr olmadan
Allah Allah illallah Muhammed Resûlullah*

Bunun gibi böyle. Bu, sahura kadar devâm ederdi. Evet, sahura kadar minârelerde okunurdu.

Büyük câmilerin de minârelerine mahyalar kurulur, bu mahyalara Kelime-i Tevhîd, Kelime-i Şehâdet ve Kurân-ı Kerîm'in hakâiki ve esrâr-ı ilâhîye âid âyetler yazılırdı. On beşine kadar. Esrâra âid meselâ, "El-hamdü lillahi rabbi'l-âlemîn". Mühim bir âyetdir bu ki Cenâb-ı Hakk bütün mevcûdâtın rabbidir, yalnız mü'minlerin rabbi değil. Ama âkîbet müttakîlerindir, "ve'l-âkîbetü lil müttakîn" yazılır arkasından. Ramazan'ı bu şekilde karşılar idik.

Çok zaman gece yarısına kadar ibâdet edildiği için, sanırım eski hayâtımızda sabahları pek durgun olurdu, değil mi?

Onu da anlatayım. Devlet, devlet memûrlarına, Ramazan'a mahsûs olmak üzere, ki saat onda yani bugünkü saatle saat onda vazîfeye giderlerdi, iki saat müsâmahakâr davranırdı. Esnaf da gene böyle iki saat geç açardı. Zâten halk kalkmazdı ki sabahleyin yani ibâdetde kaldıkları için bu böyle bir âdet olmuşdu. Hattâ eyyâm-ı sâirede yani diğer günlerde kılınan sabah namazları gibi uzun kılınmazdı. Kısa sûreler okunurdu. Ki halk uykuya gitsin, yatsınlar diye.

Sonra aynı zamanda hem müslüman hem dînin emirlerine riâyet ediyor, hem de biraz neşelenmek isteyenler de Terâvih'den sonra Karagöz'e giderlerdi, Karagöz oynatılırdı. Karagöz bir eğlenceden ziyâde bir tasavvuf idi.

Zâten perde gazelinde belirtiliyor.

Evet.

Nakş-ı sun'un remz ider hüsnünde rü'yet perdesi

Hâce-i hükm-i ezeldendir hakikat perdesi

Sîreti sûretde mümkündür temâşâ eylemek

Hâil olmaz ehl-i irfâna basîret perdesi

Çünkü Muhyiddîn İbn Arabî Hazretleri kaddese sırrah, Fütûhât-ı Mekkiyyesinde Karagöz hakkında büyük malûmât vermiştir. Ve bu tamâmen bir tasavvufudur. Tabii kışrında kalırsak, hikâyeler de böyledir, kışrında kalırsak, o cevizin acı kabuğu gibidir, hakîkatine inmek lâzımdır.

Peki efendim, perde gazelinde belirtilen bu tasavvufî hikmet, gölgeler vâsıtasıyla nasıl belirtiliyor? Ne demek istiyorlar?

Bu, vahdete işâretti. Nasıl ki Karagöz ve Hacivat'ın ve diğer hayâllerin hiçbir irâdesi yok ancak Karagözcünün idâresiyle ve onun irâdesiyle oynadıkları gibi, bütün mevcûdâtın Hakk'ın yed-i kudretinde bu şekilde hareket ettikleri ifâde edilirdi. Sahne, âlem-i şuhûda yani dünyâ yaşayışına, Karagözcünün

görünmemesi, perde arkasında olması, Cenâb-ı Hakk'ın gözlerden nihân olmasına, perdede zuhûr eden hayâller, insanların hayâlden başka bir şey olmadığını ifâde ediyordu. Ve konuşan da konuşturana da Hakk olduğunu izhâr ediyordu. Vahdet-i vücûdu bu şekilde ifâde ederler idi. Ve Karagöz oynatanlar mücerred böyle Karagözcü ve sâir ilimden bî-behre olan kimseler değillerdi. Hattâ bazı tekâyâ meşâyihî, tekke şeyhleri, irşâda memûr olan zevât, bunlar oynatırlardı, gösterirlerdi Karagöz'ü.

Zâten şeyhleri Şeyh Küşterî.

Küşterî Hazretleri, evet. Efendim, Bursa'daydı kabri, Ulu Câminin karşısındaydı, bir gecede yıkmışlar, fotoğrafçı dükkânı yapmışlar. Fakîr gittim ziyâret etdim. Akşam türbeydi, sabahleyin fotoğrafçı dükkânı olmuş.

Bursa'da bir kabir var, Karagöz Hacivat diye, o nedir?

Efendim, o şeyde, Çekirge yolunda var. Çekirge yolunda onlara isnâd edilen iki kabir var. Hacivat'ın ve Karagöz'ün kabirleri. Zâten bidâyetde anlaşıldığına göre yani aldığımız, duyduğumuz, okuduğumuz, bize gelen haberlere göre, ilk defa Şeyh Küşterî bu Karagöz'ü ihdâs etmiş. Söylenmeyecek sözleri pâdişaha Karagöz vâsıtasıyla söylemiş. Yani rû-be-rû pâdişaha söylenmeyecek, arz edilmeyecek bir meseleyi, onu pâdişaha duyururlardı.

Efendi Hazretleri bize şeyi söyler misiniz, bu Ramazanlarda gufrân ayı olduğu için günahkâr, hapishânededen çıkmış, adam öldürmüş, katletmiş, gibi şeyler işlemiş kimseler, Ramazanlarda kendilerini affetirmek için câmilere, tekkelere, meşâyihî, türbelere daha çok mu gelirlerdi?

Efendim, bunların hepsi, Receb ayı tövbe ayı olduğu için, tövbe etmek isteyenler, Receb ayında tövbe ederler ve bu tövbeyi de bir mürşid önünde yaparlardı. Yani mürşid eli tutarak yaparlardı.

Ramazan Ayında değil yani.

Hayır, Receb'de başlar hâdis. Fakat Ramazan'a hazırlıklı gelirdi. Çünkü Receb ayında tövbe edecek ki, gözyaşı dökcek, Şabân ayında ekmiş olduğu tohum meyva verip Ramazan'da ekdiği meyvasını toplayacaktır. Şartı böyle olmuş. Tohum Receb ayında ekiliyor, gözyaşıyla sulanıyor ve Ramazan ayında meyvası alınıyor. Buna inanırlardı ve böyledir.

Rumlar Ramazan'a hürmeten meyhâneleri tamâmen kapatırlardı. Ve alkolik olan zevât da katiyyen ağzına içki koymazdı. Bayram ertesine kadar. Meselâ eski devirde bazı içki meşrebi olan kimseler var, meselâ Bektaşîler ekseriya içki kullanırlar, Ramazan'a hürmeten ağza katiyyen içki konulmaz, ancak Bayram

ertesinden sonra içenler içerlerdi. Hristiyanların elindeydi, meyhâneçilik ve umûmhâneçilik. Şimdi müslümanların eline geçti. O vakit müslüman, böyle meyhâneçilik yapmazdı. Diyelim Mehmed isminde bir adam, Meyhâneci Mehmed, bu olacak iş değildi, olmazdı. Ve Hristiyanlar da müslümanların itikâd ve îmânlarına hürmet ederler. Oruç tutmayan kimseler bulunabilirdi, inanmayanlar bunlar, fakat inananların itikâdlarına hürmet ederler, âşikâre oruç yemezlerdi.

Büyük ağniyâ yani zenginlerin konakları, Ramazan'ın birinci akşamından itibaren açılır ve adamlar yollara çıkar, gelen geçen fukarâ-i müslimîni ellerinden tutarak, hânelerine yemeğe götürürlerdi. İş yemek yemekle bitmez yemekden sonra da dış kirası verilirdi.

Hattat Sâmi Efendi hakkında böyle bir şey anlatılır.

Fakîr, başka bir şey anlatacağım. Zeynep Hanım, hastahâne sâhibi, Sultan Azîz'i evine davet etmiştir. Sultan demiş ki, "Dış kirâsı isterim ama" demiş. "Hay hay pâdişahım" demiştir. Sultan Abdülazîz gelmiş, orada iftar ettikten sonra Zeynep Hanım hazînesinde ne kadar mücevherâtı varsa, hepsini bir tepsiye doldurmuş, üzerine de bir Kurân-ı Kerîm, Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin yazmış olduğu bir Kurân-ı Kerîm'i koymuş, sultanın önüne götürmüştür. Sultan, Kurân-ı Kerîm'i dış kirâsı olarak almış, diğer huliyyatı Zeynep Hanım'a hediye etmiştir.

Gene bunun gibi anlatacağım şeyler var. Bazı hattatların yazdığı Kurân-ı Kerîmler ve tesbihçilerin yaptığı tesbihler. Meselâ bir tesbihçi, senede beş tâne tesbih yapardı, bunu Ramazan'a saklardı. O devirdeki bulunan zenginler ve yüksek vükelâ, vâliler, paşalar, gelir tesbihçiye, "Bir şey var mı?" diye sorar, o da yapmış olduğu beş tesbihi çıkarır, "Şunları yaptım" der, çıkarır gösterir, onlara mukâbil, o adamın bir sene yiyecek nafakasını verir, rahat rahat.

Sanatkârı desteklemek için değil mi?

Tabii, elbet. Gene herhangi bir kimse de böyle yapardı. Meselâ saray aldırırdı ekseriya. Saray, sadrazamlar, paşalar, yüksek zevât böyle, tesbih, Kurân-ı Kerîm, Delâil-i Hayrât, eski kitaplar, büyük zevât gelirse hânelerine, onlara dış kirâsı olarak tesbih verilir yâhud bir yazma Kurân-ı Kerîm verilir, bu şekilde dış kirâsı verilirdi. Fukarâ-i müslimîn giderse onlara herkes durumuna göre, üç altın, beş altın, üç mecdiye, beş mecdiye. Ama bu, o gün için çok büyük para. Yani bugünün parasıyla kıyâs edersek küçük görünecek ama o gün için büyük para. Fukarâyâ bu şekilde tevdi edilirdi. Gene Ramazan'ın bidâyetinde zenginler, zekâtlarını bir tarafa çıkarırlar ve mahallede bulunan fukarâyâ Ramazan'ın birinde tevdi ederlerdi ki verilen zekâtlarıyla onlar nafaka alsınlar ve o nafakayla oruç tutsunlar diye. Böylece fukarâ-i müslimînin gözyaşı silinirdi. Bu böyle

zenginlerin âdeti. On beşinden sonra, bütün müslümanlar kapılarını birbirlerine açarlar, dostlarını davet ederler, karşılıklı iftar verilirdi ve bir bayram havası eserdi. Bu ne bir kelimeyle tarif edilir ne yazıyla yazılır. Ancak görmek lâzım ve tatmak lâzımdı.

Veli Efendi nâmında bir kubbe vezîri var, zengini ağniyâdan ve aynı zamanda çok nüktedân bir adam.

Kubbe vezîri?

Yani saraya gidip geliyor, kurenâdan, pâdişahın kurbiyyetinde bulunan bir zât. Bu zât-ı muhterem, zengin olmasına rağmen, eli çok bol ve çok şakacı, nüktedan bir adam kendisi. Üsküdar tarafından İstanbul'a geçerken kayığıyla, bakmış bir hocaefendi, molla efendi, üstü başı eskice, başında sarığı eski, cübbesi eski filan, iskele kenarında duruyor. Kayıkçıya demiş ki, "Seslen hocaefendiye" demiş, "İstanbul'a gidiyoruz, buyursun, onu da götürelim. Para almayalım deyince hoca gelir" filan demiş. Kayıkçı seslenmiş, hoca "Hay Allah râzı olsun" demiş, kayığın baş tarafına binmiş adam. Tabii kayık saltanat kayığıdır, bir vezir kayığıdır. Veli Efendi demiş ki, "Hocaefendi, başda oturmakla olmaz, arkaya gel, yol konuşa konuşa biter, borç ödeye ödeye" demiş. Hocayı yanına almış.

"Hocaefendi, nereden gelip nereye gidiyorsun?" demiş. "Valla, konaklara çıkdım" demiş, "Çamlıca'ya. Oralarda kendime bir Terâvih kıldırarak konak aradım". Çünkü konaklarda yetmiş seksen kişi bulunurdu. Seyisler, tayalar, köleler, aşçılar, yetmiş seksen kişi yani, bir konakda. Onun için konağa bir imam lazım, Terâvih kıldırarak için ve halka dînini diyânetini öğretmek için bir adam getirmek lâzım. "Yaaa öyle mi?" demiş Veli Efendi de "Ne oldu?". "Yer bulamadım, dönüyorum, müteessîrim" filan demiş. "Yâhu biz de bir hoca arıyoruz, konakda Terâvih kıldırarak üzere, iyi olacak hastanın doktor ayağına gelirmiş, haydi çevir kayığı" demiş. Hocaefendi, "Öyleyse ben bir eve gideyim, haber vereyim" demiş. "Yok" demiş, "sen bana evin adresini ver, ben senin evine haber salarım" demiş.

Hocayı getirmişler köşke, hoca nâçâr râzı olmuş. Kendisine bir oda göstermişler. Eski bir hasır. Rutûbetli bir oda. Vezir köşküne hiç yakışmayacak bir oda. Bir testi su. "Hocaefendi sen burada biraz dur" demişler, "biz sana bir oda açacağız, oda açılıncaya kadar sen burada meks et, kal" demişler, "odanı hazırlayacağız" demişler. "Peki" demiş adam oturmuş oraya. Tabii o akşam Ramazan, yevm-i şekkmiş, Ramazan. Yani yevm-i şekk ki Ramazan'dan bir gün evvel. Ramazan mı değil mi halk arasında ilânına kadar olan gün. Hocaefendi Hazretleri orada kalmış. O akşam Akşam namazı kılmışlar. Önüne biraz zeytin ekmek getirmişler hocanın. Yemiş, etmiş, "Herhâlde sahura yemek çıkaracaklar" demiş hocaefendi. Fakat sahurda gene bir parça zeytin ekmek, kuru ekmek filan, hocanın

önüne. "Acâib" demiş, "herhâlde yemek pişmedi yoksa beni unuttular mı burada" filan demiş adamcağız kendi kendine. Ertesi gün mukâbeleyi okumuş, vaaz etmiş, nasîhat etmiş filan orada bulunan halka. Bir odayı tahsîs etmişler ibâdet etmek için. Ki bazı konaklarda konağın ahâlisi yâhud hanımı, beyi ibâdet etsin diye bir odayı mescid yaparlardı. Âdet böyleydi. Yakın zamana kadar bizim de meselâ mahallede oturanların, bazı zevâtın ibâdet için ayrılmış odaları vardı. Neyse akşam olmuş, iftar olmuş, gene hocanın önüne zeytin getirmişler. Hoca taaccüb etmiş, "Allah Allah" demiş, "bu ne biçim şey, üç akşamdır zeytin" filan. Çağırması ağayı. Ağa, "Yemekler bozulmuş" demiş, "ekşimiş, onun için bu akşam bunu yiyin" filan. Velhâsıl, akşam zeytin, sahurda zeytin, akşam zeytin, sahurda zeytin filan. Çıkmış, "Yâhu" demiş, "bu konakda yemek pişmiyor mu?" demiş. Mutfağa inmiş, kuşun sütünden turnanın yoğurduna varasıya kadar her şey yapılıyor. "Aşçıbaşı" demiş, "ben buranın imamıyım, biliyorsun beni, bana biraz yemek niye göndermiyorsunuz?" demiş. "Efendim" demiş, "biz beyefendinin emri olmayınca, yemek veremeyiz. Sizin hakkınızda emir versin, hepsini verelim". "Artanı ne yapıyorsunuz?". "Artanı döküyoruz". "Aman bana verin, ben yiyim" demiş, "Olmaz" demiş, "veremeyiz, artanı da veremeyiz. Çünkü hep emirle iş görülür burada" demiş. Velhâsıl hocaya bu şekilde bayramı yaptırmış Veli Efendi.

Bayram günü, halk içeri giriyorlar, beyi bayramlıyorlar, bey kimine kürk, kimine şal, kimine bir torba altın yani para veriyor. Ağalar, seyisler, şunlar, bunlar filan hep sırayla.

Hocaefendiyle de şöyle görüşmüşler, "Ne istersin?" demiş, "bir ay namaz kıldıracaksın bana" demiş vaktiyle, bidâyetinde. "Efendim, mürüvvete endâze olmaz, ne verirsiniz eyvallah" demiş. "Bak benim gönlüm isterse, yüz altın veririm, gönlüm istemezse on para vermem" demiş. "Dîn parayla olmaz" demiş. "E peki" demiş.

Hoca girmiş huzûra, "Bayramınız mübârek olsun Efendi Hazretleri. Allah mübârek etsin, ıydiniz saîd olsun, Allah uzun ömürler versin" filan. "Güle güle hocaefendi, memnûn oldum sizden, seneye konağın kapısı gene açık" demiş. Hoca dışarı çıkmış, hocaya yok bir avâid. Bütün Ramazan da zeytin tânesiyle kuru ekmek yemiş fukarâ. "Acaba unuttu mu beni, tanımıyor mu?" demiş, tekrar içeri girmiş. "Efendim bayramınız mübârek olsun, bendeniz imamım, siz getirdiniz beni buraya" filan, "Evet tanıdım seni" demiş, "senden çok memnûn oldum. Allah seni vâr etsin. Konağın kapısı seneye gene açık inşallah buyurursunuz" filan. "Yooook!" demiş, "Biz vaktiyle konuştuk seninle" demiş, "dilersem para vereceğim, dilemezsem vermeyeceğim dedim. Benim gönlüm istemiyor,

vermeyeceğim" demiş. Hocaefendi ağzını açmış, yummuş gözünü, ağzına geleni beye söylemiş. Ve çıkmış gelmiş evine. Gelmiş ki hocanın evi yok, yerinde yellere esiyor. "Ayol işte burası Hasan Efendi'nin evi, burası da Halil Ağa'nın konağı filan, Hoca Niyâzi Efendi'nin evi yok, nerede bu?" filan. Pencereyi vurmuşlar, "Hocaefendi gelsene, içeri girsene". Bakmış âilesi, sırtında ipekli kumaşlardan elbise, evin içerisinde halılar filan. "Hanım" demiş, "ben bir ay buraya gelmedim, sen başka kocaya mı vardın?". "Yok" demiş, "ne münâsebet" demiş, "sen bir beyefendinin yanında imamlık yapmışsın, o beyefendi senden çok memnûn olmuş, geldi evi yaptırdı, sana beş yüz altın para bıraktı, dört tâne kürk, şallar, elbiseler, kumaşlar, şunlar bunlar filan". Eyvaaaah! Hoca yaptığına nâdim olmuş. Ağzına geleni söylemiş.

Sonra tekrar gitmiş, özür dilemeğe. Bey kendisine yüz vermezmiş sözde. Başını çevirip sokağa bakarmış. Hocaefendi demiş ki, "Beyefendi" demiş, "sana ben ne kadar kötü söyledimse hepsini üzerime alıyorum, beni affet, kusura bakma" demiş. Sonra demiş ki, "Ben senin bugününü arıyordum" demiş Veli Efendi, "senin böyle bir zamanını arıyordum, bu zamanında sana yardım etmek istiyordum, bu şekilde yaptım. Hem seni riyâzata alıştırdım, Ramazan münâsebetiyle hem riyâzata girdin, hem hakîkaten Ramazan'ı tutdun" demiş. Çünkü Ramazan demek eyyâm-ı sâireden fazla yemek manâsına değil. Eyyâm-ı sâirede yediğimiz ne ise, aynını yemekle mükellefiz ve az yememiz lâzım ki Ramazan'ın zevkine erişelim. Hocaya bunu tatdirmış yani manevî mürşid olmuş.

Ramazan'a mahsûs olmak üzere, alaturka mûsıkî, klasik mûsıkî, Türk mûsıkîsini icrâ etmek üzere gazinolar yapılırdı, Ramazan'a mahsûs olmak üzere.

Semâi kahvehâneleri.

Evet, ama bunlar menkûl yani Ramazan'dan sonra yıkılır. Panayır gibi yani. Meselâ Saraçhânebaşı'ndan alırız Şehzâdebaşı'na varıncaya dek bazı kapalı kahvelerde veyâhud da Ramazan'a mahsûs yapılan gazinolarda halk Terâvih'den sonra mûsıkî dinlemeye gider, gelir oturur, çay, kahve içer ve bütün hânendeler, sâzendeler alaturka müzik yaparlardı.

Sonra pehlivanlar güreşirdi. Bütün pehlivanlar gelir, Ramazan'a mahsûs olmak üzere güreşirlerdi.

Aynı zamanda birçok aşçıları, bunlar usta aşçıları, Ramazan'da ibâdullaha hizmet etsin diye Ramazanlık seyyar lokanta açarlardı. Ağız tadıyla yemek yedirsinler diye, para kazanmak için değil. Ramazan şerefine yapılırdı bu iş. Meselâ bir konakda bir aşçı çalışmış elli sene, tekâüd olmuş bu adam, bırakmışlar, rahat. Bu adam Ramazan'da tutar otuz gün lokanta açar, seyyar lokanta. Ama böyle

mülevves, pis değil, zamanımızdaki gibi. En nâdide şeyler. Meselâ şerîatda bir adam elini kovaya soksa, parmağını, abdest alınabilir, eli temizse eğer. Eski devirde elini kovaya soksan, mikrop olur diye, aldırmazlardı yani. Şerîatdan da sıkı. Halk o kadar temiz, o kadar temizdiler yani. Meselâ bir adam cünübken su ısındı mı ısınmadı mı diye, eli temiz olduktan sonra, suya sokup bakabilir yani şerîata, fıkıh kâidesine göre. O devirde abdestli de olsan soksan o sudan içirmezler, abdest de aldırmazlardı, mekruh oldu diye. O kadar, öyle titiz aşçılar yani. Ve ağız tadıyla yemek yaparlardı. Bunlar sırf Ramazan'da ibâdullah hizmet olsun diye. On beşinden sonra adam çevirirler, fî sebîlillah, oturtur yemek yedirir. İftarda. "Erenler nereye gidiyorsun gel otur yemek ye" filan. Yâhud herhangi bir hayır sâhibi adam. Çıkmış evi yokdur o adamcağızın, bu adam bir fukarâyı çevirir oturtur yemek yedirir ona, beraberce ikisi iftar ederler. Böyleydi.

Hele mahalle teşkilatlarında, çok acâib yani mahalle teşkilâtları. Câmiden çıkarlar, Ramazan'ın ilk akşamında, konuşulur evvelâ orada, "Yâhu mahallede yetişen yetim kız var, şunu evlendireceğiz. İşte Ramazan geldi, zekâtınızı hesaplayın arkadaş, birâder". Evdeki geçimsizlikleri de bunlar hallederler, mahkemeye işi aksettirmezler, kadiya. Kavga çıkmış, iki komşu birbiriyle çekişmiş, ihtiyar heyeti bunları çağırır, bunları barışdırır. Karakola yâhud karakoldan sonra mahkemeye filan böyle bir şey olmazdı. Mahkemeler boşdu yani. Pek enderdi mahkemeye giden, evvelâ mahalle tutardı işi. Mahallede bulunan fukarâ tesbit edilir, bunlara Ramazan erzâkı verilirdi. Ve aynı zamanda imâretler vardı, bu imâretler hayır yerleri, evkafa bağlı.

İstanbul'da nerelerde vardı hocam bunlar?

Efendim, her tarafda, birader hangisini sayalım. Birkaçını sayalım. Eyüp Sultan, Sultan Selim, Fâtih, Şehzâdebaşı, Lâleli Câmisi, Bayezid İmâreti, şimdi bugün kütüphâne olmuşdur orası, orada bir de Dârü'l-Gurebâ var idi. Binâsına biz yetişdik. Bu da garîb olan kimse ister müslim ister gayr-ı müslim, orada üç gün kalıyor, üç gün sonra üç günlük erzâkını veriyorlar, torbasına koyuyorlar, yoluna gitsin diye. Ecnebî olsun, gayr-ı müslim olsun. Dârü'l-Gurebâ böyleydi.

Sonra toplanılır meselâ, işte, "Filancanın kızı, yetîmi var filan, yâhu Ramazan mübârek geldi, hayır hasenâtın ecir ve sevâbını Allah kat kat verir, karyolasını sen al, sen yatağını al, sen tenceresini tabağını al, efendim bu şekilde o fukarâyı baş göz ederlerdi yani bayram ertesi. Bu şekilde.

Koca Râgıp Paşa geliyormuş, bakmış ufak bir çocuk ağlıyor ve yerlere bakınıyor böyle. demiş, "Evlâdım, sen niye ağlıyorsun yavrum" demiş, başını okşamış çocuğun. demiş, "Annem bir metelik verdi, beni bakkala gönderdi, tuz alayım diye, ben meteliği kaybetdim, onu arıyorum yerde" demiş. "Bulamazsam meteliği

annem beni paylayacak, dövecek" filan. Demiş, "Evlâdım onun için ağlama, bak ben sana beş kuruş vereyim" demiş, sen git tuzu al, üstü de senin olsun" filan. Demiş, "Amca ben bu parayı alamam" demiş. "Neden?" "Annem sorar" demiş "sen bu parayı nereden buldun diye". Demiş ki, "Evlâdım, annen sorarsa de ki, Sadrazam Râgıp Paşa'yı gördüm, meteliği kaybetmişdim, ağlıyordum, Paşa bana bu beş kuruşu verdi dersin" demiş. "Annem ona hiç inanmaz" demiş. "Neden?". "Koskoca Devlet-i Aliyye-i Osmâniyyenin sadrazamı adama beş kuruş mu verir der daha çok döver" demiş. Deyince Paşa durmuş, kolundan tutduğu gibi eve gitmiş, kapıyı çalmış, kadın çıkmış, demiş ki, "Hanım, bu çocuğu bana vereceksin, ben bunu okutacağım" demiş, "ben Râgıp Paşa'yım, sadrazamım" demiş. Kadın vermiş, okutmuş. Ve işte şâir Haşmet böyle yetişmiş.

Bu ağniyâ kendi fukarâyı tesbit edemezse mahallenin şeyhine, imâmına para veriyor ve kendisini bildirmiyor. Diyor ki meselâ, "Filan Efendi fakîrdir, ona sen ver ve benim verdiğimi de söyleme" diyor, onu kalkındırıyorlar bu şekilde. İmam efendi vermiş oluyor, şeyh efendi vermiş oluyor. Sonra gene tekâyâ ve zevâyâ da bulunan fukarâ. Meselâ tekkelere zamanımızda söylüyorlar ya tembel evleri filan diye, öyle bir şey yok. Bizde içeride yatanlar var yüz tâne mushaf yazmış adam. Ancak buraya, o devirde fakîrhâne yani dârülaceze olmadığı için, fakir evi, kimsesi kalmayan, kötürüm filan kimse düşerse, onu getirip tekkeye bırakıyorlar, orada çorbasını yediriyorlar ve dervişler hizmet ediyorlar yani. Bu şekilde. Tembelhâne değil, bilakis cemiyete yardım eden bir müessese. Sonra iş bozulmuş, kazığından çıkmış. Neden? Memleket başka derde düşmüş. İstanbul'u siz görseydiniz elliden evvel, buradan çıkarayım sizi Atik Ali Paşa'ya oradan bakdığın vakitde Çapa'dan geçen tramvayların içindeki adamları sayardım birer birer. Bütün yangın yeri ydi başdan aşağı. Yakdılar İstanbul'u. Yandı İstanbul. Bütün âsâr-ı islâmiyyeyi yakdılar. Kundak sokup yakıyorlardı, bütün Türk eserlerini kaldırırsınlar diye İstanbul'da. İşgalde filan.

Efendi Hazretleri İstanbul'da muhâfaza edilen Hırka-i şerîf hakkında da şu malûmâtı lutfetdiler.

Resûlullah sallallahu aleyhi vesellemin sırtına giymiş olduğu cübbesidir, hırkasıdır, cübbesidir. Biz hırka ve cübbe diyoruz. Bu da Hazret-i Üveys el-Karanî'ye, tâbiînden Üveys el-Karanî Hazretlerine, Efendimizin vasiyeti üzerine intikâl etmiş olan bir hırkadır. Üveys el-Karanî Hazretleri, Cenâb-ı Peygamber'i sağlığında baş gözüyle görmemiş, o devre yetişdiği hâlde, annesinin hizmetine bakdığından dolayı, râvîlerin etdiği rivâyete göre. Sonra bir gün müsâade etmiş. "Git" demiş, "Resûlullah hânesindeyse kendisiyle mülâkat et, sohbet et, değilse hemen dön gel" demiş. Onun üzerine Cenâb-ı Üveys el-Karanî geliyor, Cenâb-

ı Peygamber'i hânesinde arıyor, Hazret-i Âişe kapıyı açıyor, diyor ki, "Efendimiz evdeler mi?" diyor. O vakit diyor ki Cenâb-ı Âişe radiyallahu anhâ vâlidemiz, "Efendimiz dışardadır, evde değil" diyor. "Peki öyleyse, Yemen'den Üveys geldi dersiniz" diyor. "Şefâatden bizi mahrûm etmesin" diyor, çıkıyor gidiyor. Sonra Cenâb-ı Peygamber geldiği vakitte, soruyor, "Eve kim geldi Yâ Âişe" diyor. "Üveys nâmında bir zât geldi" diyor. "Annesinin müsâadesi bu kadarmış, size selâm söyledi, dönüp gitdi" diyor. Sonra Cenâb-ı Peygamber, "Bize Yemen'den dost kokusu geliyor" diye ikide birde ashâbına söylerlermiş. Demişler "Yâ Resûlallah, niye gelmiyor mâdem dostunuz Üveys?". "Üveys'de cezbetin min cezebâtı'r-Rahmân vardır" diyor, "onun için gelmez" diyor. "Fakat gelecek, benim âlem-i cemâle göçüşümden sonra gelecektir" diyor ve hırkasını çıkarıp Hazret-i Ali kerremallahu vecheye veriyor. Diyor, "Geldiği vakitte bu cübbeyi kendisine veriniz, hırkamı, ümmetime duâ etsin. Elinin ayasında bir nûr vardır, oradan bileceksiniz kendisini" diyor. Karan köyünden, Yemen'in Karan nahiyesinden. Hazret-i Ömer zamanında geliyor bu zât-ı muhterem, Hazret-i Ömer'in hilâfeti zamanında. Hazret-i Ali'yle beraber, soruyor Hazret-i Ömer, diyor ki, "Cenâb-ı Peygamber'in bize ihbârı var" diyor, "içinizde Üveys el-Karanî nâmında bir kimse var mı?". Diyorlar ki "Böyle bir kimse yok". "Olması lâzım diyor". Sonra diyorlar ki, "Bir deve çobanı var" diyorlar, "develeri güdüyor bu adam fakat hiç bu insanların arasına girip sokulmaz, dâimâ kendi başına ibâdet eder" diyorlar. "İşte onu arıyorum" diyor. Gidiyorlar, buluyorlar Üveys'i, secdede buluyorlar ve Cenâb-ı Peygamber'in Hırka-i Saâdet'ini kendisine takdîm ediyorlar. Diyorlar ki, "Bu, Resûlullah'ın sana hediyesidir. Ümmet-i Muhammed'e duâ etmenizi tenbîh buyurdular" diyorlar. Onun üzerine Üveys alıyor hırkayı, "Yâ Rabbi, bu senin resûlünün hırkasıdır, bana giymek üzere göndermiş ve ümmetine duâ etmemi tenbih buyurmuşlar, Ümmet-i Muhammed'i nârından âzâd eyle" diyor. Ağlamaya başlıyor ve Cenâb-ı Hakk'a niyâz ve ilticâ ediyor. Ve Hazret-i Ali'yle Cenâb-ı Hazret-i Ömer de geri çekilmişler, uzaklaşmışlar kendisinden. Tekrar secdeye kapanıyor, gene aynı münâcatda bulunuyor. Tekrar secdeye kapanıyor, geliyorlar, "Yâ Üveys, nedir?" diyorlar. Diyor ki, "Bıraksaydınız üçüncü temennîmi de Allah'dan niyâz etseydim, ümmetin kâffesini kurtaracaktım. Fakat ikisi bahşolundu" diyor. Ve "Bu hırkayı giymem Yâ Rabbi, Ümmet-i Muhammed'i affetmeyince" diyor.

O Üveys'den kalan hırka, döne dolaşa, buraya Sultan Mecid zamanında, Sultan Abdülmecid zamanında buraya intikâl ediyor. Fakat böyle şeyler, senedli olur. Meselâ bir hırkayı alırsın, "Bu Peygamber'in hırkası" denmez, bunun senedâtı vardır. Her devirdeki bulunan halîfe, yâhud müminlerin emîri olan kimse, bunu tasdîk eder. Acaba anlatabiliyor muyum?

Mülâkata gelenlerden biri, "Evet hocam. Yalnız Anadolu'da da bazı şehirlerde var, meselâ Maraş'da var hocam" deyince, orada bulunan bir zât, "o sakal-ı şerîf" diye uyardı.

Burada da var, sakal-ı şerîf.

Değişik câmilerde de var mı meselâ İstanbul'da da?

Var. Efendimizin saçı ve sakalı. Haccetü'l-Vedâ'da Cenâb-ı Peygamber, saçını ve sakallarını taksîm etmiş ve halka hediye olarak bırakmıştır. Meselâ tırnaklarını Muaviye almıştır. Cenâb-ı Peygamber'in tırnaklarını. Ve vefât ettiği vakitte ağzına koydurtdurdu. Ve gene Cenâb-ı Peygamber'in bir gömleğini sardırtırdı kendisine.

Peygamberimiz'in mübârek ayağındaki çocukluğundaki kundurası, buradaydı. Sultan Selim'in türbesindeydi. Hilâfet emânetlerini Sultan Selim aldığı için, pa-buçunu kendi türbesine koydurmuşdu, türbeler kapandığı vakitte, çekdiler kapıyı kapadılar, üzerine güvercinler pislediler, türbenin yarısına kadar. Sonra türbeleri açdılar, açdılar ama bütün eşyâ yanmışdı, mahvolmuşdu. Hepsini kaldırıp atdılar, çöplüğe gitdi Peygamber'in ayakkabısı.

Sonra, o hırka intikâl etmiş. Sultan Mecid Han bu Hırka-i Resûl'e hürmeten bir câmi inşâ ettirmiş, ismini Hırka-i Şerîf Câmisi koymuş. O günden itibaren, Ramazan'ın on beşi dedi mi evvelâ sultan, sultân bizâtihi kendi gelir buraya, selâm-lık yapar, sonra halk ziyârete gelirler. Aynı zamanda Topkapı Sarayında da pâdişah Hırka-i Şerîf Dâiresine gider, Ramazan'dan evvel, açar dâireyi, kendi süpürür. Nasıl bugün Faysal, Kâbe'nin içini yıkıyorsa, Hac mevsiminde, bizâtihi, burada da pâdişah bizâtihi, yâhud Vâlide Sultan veyâhud sultan hanımlardan bir tânesi gelirdi. Ondan sonra ziyâret o günden itibaren halka açılırdı.

Zikir Merâsimindeki Semboller

Mürşid-i Azizim Muzaffer Efendi Hazretleri, Amerika ziyâretlerinde halka açık zikir meclisleri tertîb ederler, zikir merâsimlerinin sonunda da halkın sorularına cevap verirlerdi. Bir seferinde, tasavvuf üzerine çalışan bir grup genç akademisyenin talebi üzerine, üniversitenin televizyonunda yayınlanması ve arşivinde bulundurulması maksadıyla Tarîk-i Halvetiyye'ye mahsûs âyîn-i şerîfi icrâ etmişler, ertesi gün de o gençlerin zikir merâsimi hakkındaki sorularına tek tek cevap vermişlerdi.

İlk soru, yapılan bu âyîn-i şerîfin ne manâya geldiği hakkında idi. Efendi Hazretleri bu şekilde yapılan zikrin neleri sembolize ettiğini şöyle îzâh buyurmuşlardı:

Zikrullah, kâinâtı remz ediyor. Evvelâ yerde oturuldu. İslâm itikâdı ve inançları üzere, evvelâ Hazret-i Muhammed'in nûru halk olundu. "Allahümme salli ve selim ve bârik alâ" diyerek O'na salât verildi. Çünkü İslâm itikad ve inançlarına göre, Cenâb-ı Hakk, kendi nûrundan bir nûr halk edip, ona "Muhammed ol" dedi. O da Muhammed aleyhisselamın nûru oldu, vücûdu değil, nûru. Biz ona tasavvufda, nûr-i evvel, akl-ı küll, rûh-i evvel diyoruz. Evvelâ salavât verip onu sembolize etdik.

Sonra daha bir şey yaradılmadığı için sırf tevhîd başladı, "lâ ilâhe illallah", "lâ ilâhe illallah", "lâ ilâhe illallah". Rûhlar âlemi daha halk olunmadan, o Nûr-i Muhammed ne yaptı, Allah'ı tevhîd etdi.

Sonra cesed buldu, "ve nefahnâ min rûhî". O benim yanımda oturan zât, bir şey okudu. O, İsrâfil'in sûru üflemesi gibi. Ve cesedlere rûhlar girdi. Sonra ne yaptı cesedlere giren rûhlar? "Allah", "Allah", "Allah", "Allah" diyerek Allah'ı zikretdiler. Âlem-i ervah şimdi.

Sonra Hû esmâsına geçildi. "Hû", "Hû", "Hû", "Hû", ancak O, O, O. O da bitdi.

Sonra hatm-i kelâm olan Kurân okundu. Semâvî kitapların sonu Kurân'dır. Hem evveli oluyor hem âhiri, sonu oluyor.

Ondan sonra onunla beraber ihyâ olundu, ayağa kalkıldı. Birlikden ayrılmışdı, ayağa kalkmakla gene birleşildi. Bu buluşmanın, yani abd ile, kulla Allah'ın bir vücûdda buluşmasının zevki olmak üzere başladılar sallanmaya ve devrân başladı. Ve aynı zamanda hem semâda hem ardda hem yıldızlar hem güneşler, kendi mihrâkında semâ etdiler, döndüler hep berâber. Okunan ilâhiler de âlem-i ervâhda "elestü bi rabbiküm" hitâbının nidâsından rûhların neşe duyması.

Evet, manâsı bu. İşte bu minvâl üzere, zikrullahın manâsı bu. Yani yokdan vâir olmasından, vâir olup da yok olmasına kadar ne varsa tamâmen sembolize ediyor. Bu anlattığımız manâ denizden bir katre, şemsden bir zerre. Çünkü manâlar kelimelere girdi mi ufalır. Meselâ on ton portakalı bir drajeye sokuyorlar. İşte onun gibi, manâlar kelimeye girdi mi, draje olur, ufalır böyle. Onun için kısa bir manâ verdik.

Efendi Hazretleri, esmâ zikrinin önce lafızlar açıkça duyulacak şekilde, sonra lafızlar gizlenerek nefes alır verir gibi yapılmasını da şu şekilde îzâh buyurdular:

Bu da zâhirden bâtına girmeye işâretidir. Önce zâhirde Allah diyoruz, sonra bâtına girdi mi, "he, he, he, he" diyoruz. Bu, bâtinen de Hakk'ı zikretmeye işâretidir. Demek ki bütün mahlûkâtın böyle "he, he, he" yapması, Hakk'ı zikirdir. Bu da şunu gösteriyor ki, dünyâda hiçbir şey yok ki ister cemâdât ister nebâtât, zâhirde onun zikrini biz işitmesek dahi, bâtinen bu şekilde o Allah'ı zikretmekde.

Sonra bir de "Ha, ha, ha" diye "Hayy" diyoruz biz. "Hayy", diri, demek, hiç ölme-yecek ve ölemeyen demek. Onu söylüyor fakat bâtınan söylüyor. Bir "Hayy Hayy" diye söylemek var. Bir de nefes alır verir gibi "Ha, ha, ha" diye söylemek var. İşte bu bâtına giriyor, işin bâtın tarafı. Bir de şunu remzediyor ki, bütün mahlûkâtın bâtınan Allah'ı zikrettiğini, yani bir kâfir, Allah'ı inkâr eden bir münkir dahi, nefes alır vermesiyle Hakk'ı zikreder fakat o zikrinin farkında değildir. İşte bu şekilde yapılan zikir, onu göstermekde.

Efendi Hazretleri, zikrullahda başın sağa sola çevrilmesinin hikmetini de şöyle îzâh etdiler:

Bunun da sebebi, "Lâ" deyip nefy ediyoruz, önce sağdan arşa veriyoruz, sonra arşdan kalbe veriyoruz. Zîrâ kalb Allah'ın evidir. Çünkü semâvâta sığmayan Allah kalbe sığıdı. Onu gösteriyoruz. "Lâ" yok demektir. Evvelâ temizliyoruz. Çünkü bir eve gireceğimiz vakit evvelâ temizleriz sonra o eve gireriz. "Lâ" ile kalbde bulunan ne varsa temizliyoruz, reddediyoruz, sonra arşa veriyoruz,

arşdan alıp kalbe veriyoruz. "İllallah" deyip o temiz olan kalbe Hakk'ın muhabbetini yerleştiriyoruz.

Efendi Hazretleri, "Zikrullahda müthiş bir enerji ortaya çıkıyor, bu enerjiyi nasıl yönlendirebiliriz, nasıl muhâfaza edebiliriz?" sorusuna da şu cevâbı verdiler:

O, o anda olan bir hâletdir. Meselâ ne gibi? Kadınla erkek cem olduğu vakitte bir hâlet yaşarlar, o hâlet hep öyle devâm etmez. Zikirde vecde gelmeye, dünyâda kadınla erkeğin sevişmesini misâl verebiliriz. O'na doğru gitmek, O'nda fânî olmak, ondan sonra vecd hâlinden fâriğ oldu mu gene eski hâline avdet etmek. Bu çirkin bir teşbîh ama ancak bu şekilde anlatabiliriz.

Efendi Hazretleri "Şeyh ile mürîdleri arasındaki münâsebet de böyle değil mi"? diye sorulması üzerine şöyle buyurdular:

Elbet öyledir yalnız kadınla erkek arasındaki münâsebet malum olan yerden olur., şeyhle mürîd arasındaki münâsebet kulakdan olur. Çünkü anlatır ona. Anlatınca her iki taraf da zevklenir. Eğer şeyhine, mürşidine sâdıkâne bağlanırsa eğer, o vakit o birleşmekden çocuk hâsıl olur, ama kalb çocuğu olur, batın çocuğu değil yani rahim çocuğu değil. Çocuğu iyi büyütürlerse ve çocuk erkek olursa, o vakit, o mürîd şeyhi gibi mürşid olur. İşte ona halîfe derler. Eğer çocuk kız olursa, yani kalb çocuğu, halkı irşâd edemez, kendini irşâd eder yalnız. Şeyhle aradaki muhabbet bozulursa çocuk düşer. Çocuğu düşüren mürîdin de ölmek ihtimâli vardır yani şeyh huzûrundan tard olur. Mürîd ile mürşid arasındaki muhabbet, aşk, kadınla erkek arasındaki olan maddî aşkın yüzbinlerce fevkindedir. Çünkü kadınla erkek arasındaki münâsebet, iş tamam oldu mu, ikisi birbirinden soğur ve yatar uyurlar. Şeyhle olan münâsebetden sonra aşk çoğalır, hiç uyumazlar, hep muhabbet devam eder, artar.

Efendi Hazretleri zikirde erkeklerle kadınlar arasında bir fark olmadığını da şöyle îzâh buyurdular:

Onlar da aynı vaziyette, aynı zevke dalarlar, aynı zevki bulurlar, aynı neşeye dalarlar. Çünkü kadınla erkek vücûd bakımından ayrılmıştır, rûh bakımından ayrılmaz ki. Allahu Teâlâ "elestü bir rabbiküm" hitâbında, kadınla erkeği ayırmadı hepsine hitâb etdi. Vaktâ ki rûhlar vücûdlara girdiler, kadın vücûdunu hâmil olan rûh kadın olarak, erkek vücûdunu giren rûh erkek olarak zuhûra geldi. Yoksa hepsi Hakk'ın nazarında hepsi birdir, hepsi Allah'ın mahlukâtıdır, hepsi Allah'ın kullarıdır. Eğer kulluklarını bilirlerse, kulluklarını yaparlarsa, mabûdlarıyla sevişirler ve cümbüş ederler. Ama kulluk yapmazsa, bu'diyyette kalır, uzağa düşer. Hakk ona can damarından yakın olduğu hâlde, kendisinden daha yakın olduğu hâlde, kul O'ndan haberdâr olmaz, uzak düşer. Tasavvufun, sôfî-

liğin manâsı, nasıl ki Hakk bize yakınsa, bizim de Hakk'a yakın olmamızı temîndir. Tabii Allah'ın müâade ettiği kadar, zîrâ O'nun müâadesi şarttır.

Efendi Hazretleri zikirdeki diğer bir remz hakkında da şöyle buyurdular:

"Lâ ilâhe illallah". Bak üçlüyor, önce "Lâ" deyip kaldırıyor, sonra arşa veriyor, arşdan sonra kalbe veriyor. İnsân âlem-i kübrâdır, bu kâinât âlem-i sugrâdır, küçük âlemdir, insan büyük âlemdir. Büyük âlemde, yani insanda arş, başdır. Vücûda bağlı olan baş, arş manâsınadır ve arş budur, yani arş-ı hakîkî. Bir de arş-ı sûrî var, semâvâtın fevkinde. Zâhirde insan küçük âlem görünür, bu kâinât büyük âlem görünür. Hakîkatde insan büyük âlem, bu kâinât insanın yanında küçük âlemdir.

Efendi Hazretleri zikir esnâsındaki perde kaldırma usûlünü de şöyle îzâh buyurdular:

İşte görmüyor mu, perde kaldırılıyor ki, Hakk'a mülâkât ola. Meselâ bak orda perde var, biraz kaldırıyor, sonra biraz daha, sonra biraz daha, sonra biraz daha, yedi perde, yediye iblâğ ediyor. Ya üç perde kaldıracak ya yedi perde kaldıracak. Teklerde iş vardır. Ses yedidir, renk yedidir, yer yedidir, semâ yedi katdır, hafta yedidir, manevi âlemdeki bulunan velîler yedidir. Üç var, yedi var, kırk var, yetmiş var, yedi yüz var, Allah velîleri ordusunda. Nefs derecâtı yedi ve rûh derecâtı yedi, tarîkat-ı aliyenin makâmâtı yedi derecedir. Meselâ nefsi emmâre, nefsi levvâme, nefsi mülhime, nefsi mutmainne, nefsi radiyye, nefsi merdiyye, nefsi sâfiyye, yedi oluyor işte.

Efendi Hazretleri, zikir halakasını ve sola doğru dönerek yapılan devrânı da şöyle îzâh buyurdular:

Kalb solda ya. Kalb de Allah'ın evi olduğu için o tarafa dönüyoruz, Hakk'a gitmişimizi gösteriyoruz. Arşın etrafında dönen melekler de aynı böyle tavaf ederler. Kabe'nin etrafında da müslümanlar tavaf ederler ve yedi şaft bir tavaf sayılır yani yedi defa Kabe'yi dönmek bir tavaf sayılır.

Efendi Hazretlerin zikir halakalarının sayısındaki hikmeti de şöyle îzâh buyurdular:

Bazen üç de olur beş de olur. Bu da neye işâretidir? Dünyâda nüfuslar, insanlar bazen azalır, bazen çoğalır.

Efendi Hazretleri, zikir esnâsında bir kısım dervîşin ilâhî söylerken diğerlerinin esmâ zikri yapmasını ve zikri idâre eden şeyhin esmâyı ve ilâhileri değiştirmesini de şöyle îzâh buyurdular:

İşte kâinât da öyle değil mi? Bazı mahlûk böyle konuşur, bazı mahlûk öyle konuşur, Allah hepsini dilediği gibi değiştiriyor. O idâre ediyor ortalığı başdan aşağı. Âlem-i ervâhda da öyle. Cenâb-ı Hakk rûhlara hitâben "elestü bi rabbi-küm" dedi. Bu nidâ, öyle zevkli bir ses idi ki, işidenler mest ü hayrân oldular. Ve onun üzerine onlar, "Hayy Hayy Hayy" diye Allah'ı zikretdiler, dediler ki, "Kâlû belâ", "Evet yâ Rabbi sensin" dediler. Bazı zâkirler ilâhi ve kasîde okurken, diğerlerinin "Hayy, Hayy, Hayy" diye zikretmeleri buna da işâretidir. Bütün mahlûkâtın mûsıkîyi sevmesi, bu hissi duymasıdır. Elest bezmindeki o sesi duyup hoşlanmasıdır, ondan seviyor mûsıkîyi. Bazen garbdan garb usûlüyle, bazen şarkdan şark usûlüyle ama manâ aynı. O da Hakk'ın bu şekilde tezâhürü ve tecelliyatıdır.

Efendi Hazretleri, zikrullah esnâsında dervîşlerin şeyh etrâfında dönmelerini, gezegenlerin güneşin etrâfında dönmelerine teşbîh ederek buyurdular ki:

Eğer mürîd şeyhini kalbinden çıkarırsa, yani eğer ondan ziyâ almazsa, o, ölür, kurur gider. Güneş semâyâ çıkar, güneşin ziyâsından bütün herkes istifâde eder, nûrlanır. Güneşin ziyâsını görmeyen, kurur, yetişmez, büyümmez.

Efendi Hazretleri bir suâl üzerine zikirdeki cezbe ve vecd hakkında da şöyle buyurdular:

Zikir bir kalıp gibi değildir. Meselâ taşın yere düşmesi gibi değildir. Bazen bir hâl gelir, bir hâlet gelir, insan kendinden geçer, cezbeye gelir, kendi etrâfında da döner, hattâ ateş yer, ateşe basar, şiş sokar. Ama bütün bunlar hep cezbeye bağlıdır. Çünkü cezbeye geldiği vakitte kendini kaybeder o. Kendinde olduğu vakitte olmaz o iş. Kendini kaybedecek, kendini terk edecek, yani vücûdunu terk edecek, işte o vakit olur o hâdisât. Meselâ ne gibi? Sporda top oynayan bir adam, top oynadığı esnâda tekme yer, yumruk da yer, hiç duymaz, onu sonradan yani topdan fâriğ oldukdan sonra acısını duyar. Yani ne oluyor? Topda fenâ oluyor. Bir adam topda böyle yok olur da yediği tekme duymazsa, Allah'da yok olan neyi duyar ki acaba?

Efendi Hazretleri, "kendi başınıza zikrederken başka bir hâl olur mu?" diye sorulunca buyurdular ki:

Olur bazen, bazen olur. O da zamâna, zemîne, mekâna göredir. Çünkü insanların iki sıfatları vardır. Bir, vilâyet sıfatları vardır, Allah'a olan yönler, bir de abdiyyet sıfatları vardır. Yalnız başına zikrettiği vakit, velâyet sıfatına dönerse, ona bir şey gösterilirse, bir şey tattırılırsa o zevki duyar. Sonra yalnızlıkta çok şey vardır, yalnız kalmakda, başbaşa kalmakda, tefekkürde, onda bir zevk vardır ki o zevki kimse tarif edemez. Ama biz bazen bu tadı, halk içinde olduğumuz hâlde

duyarız. Kesretde vahdeti buluruz, yani kalabalık içerisinde. Bazen kesretde vahdet olur, bazen vahdetde kalırsın kesretde olursun. Ne gibi? Kendi başına olursun fakat dünyâyı düşünürsün, dünyâ ile olursun. Ama halk içinde olursun, Hakk'ı düşünürsün, Hakk'da olursun, vahdetde olursun.

Mülâkâtın sonunda gençler kendisine tekrar tekrar teşekkürler edince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Estağfirullah. Biz teşekkür ederiz ki bize gelip sordular. Tevâzu etdiler, gelip sordular. Allah tevâzu edeni sever, yüceltir. Ama tekebbür ederse, sormazsa, onun burnunu yere sürter. Sormak tenezzülünde, tevâzuunda bulunan kimse, sora sora Kudüs'ü, Kabe'yi bulur. Ama sormak tenezzülünde bulunmayan bir kimse, "Ben bulurum" diye delîlsiz yola çıkarsa eğer, o, menzile ya varır ya varamaz ya yolda helâk olur, yâhud biraz zorlu, zahmetli olur.

Sôfîlik ve Semâ' - 15 Aralık 1981

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretlerinin 1981 senesindeki Amerika seyahatinde, Molla Kasımlığa soyunan birileri, Efendi Hazretlerinin Aşk Yolu Vuslat Tarîki adlı eserinden bazı iktibaslar yaparak, akılları sıra tasavvufun şerîata aykırı olduğunu göstermek ve Efendi Hazretlerini sigaya çekmek için bir takım maksadlı sorular sormuşlardı. Efendi Hazretleri de onların sorularına tek tek doyurucu cevaplar vermişlerdi.

Mülâkâtın başında, "Sôfîlik nedir, nasıl başlamışdır ve iddiâsı nedir?" şeklinde birbirine bağlı olarak sorulan sorulara Efendi Hazretleri şu cevâbı vermişlerdi:

Sôfîlik, tezkiye-i nefis ve tasfiye-i kalb ederek bize bizden yakın olan Allah'ı yakîn ve ihsân ile bilmedir. Sôfîlik, Kurân-ı Kerîm'in nüzûlü ile başlamışdır. Zîrâ Kurân-ı Kerîm'de, ⁶⁷"فَدَّ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى", nefisini tezkiye eden felâh buldu" buyurulmaktadır. Sôfîlik de tezkiye-i kalbdır ve tezkiye-i nefsidir, öyleyse sôfîlik Kurân'la berâber başlamış demektir.

Sôfîliğin iddiâsı yokdur. Yalnız şerîat-ı garra-yı Ahmediyye'nin emirlerini seve seve yapmak ve yaptırmak sôfîliğin vazîfesidir. Zîrâ Kurân'ın emirleri ve Resûlullah sallallahu aleyhi vesellemin kelâmı, nefse acı gelir, ağır gelir. Yani şerîat, bidâyetde cevizin acı kabuğu gibi gelir. Meselâ hasta adama balın acı gelmesi gibi. Halbuki şerîatın emirleri tatlıdır. Fakat kişi hasta olunca, bal nasıl ki hastaya acı gelmekdedir, şerîatın emirleri de kişiye o şekilde ağır gelmektedir. Binâenâlâzâlik, sôfîlik, tezkiye-i kalb ve tasfiye-i ahlâk ettikten sonra, ibâdet ve tâatı muhabbetle, Allah'a sevgiyle yapmaktır, angarya gibi değil, güçlükle

⁶⁷ Sure-i A'lâ 14

değil, muhabbetle yaptırmayı tavsiye eder. Sôfilîğin iddiâsı yokdur çünkü herkes sôfî olamaz. Her sôfî ehl-i şerîatdır fakat her ehl-i şerîat sôfî değildir.

Efendi Hazretleri, vahdet-i vücûd hakkındaki ikinci soruya da şu cevâbı verdiler:

Bütün mevcûdât "minallah-ilallah"dır yani Allah'dan gelmiştir, yine Allah'a gider ve gene bu âlemde de Allah ile kâimdir. Hakk olmasa, kâinât olmaz. Bütün mevcûdât yani gördüğümüz mahlûkât, "minallah-ilallah"dır yani Allah'dan gelmiştir, Allah halk etmiştir ve yine Allah'a rücû' edecektir. Kalb tasfiye olunca, nefis tezkiye olunca elbet ki insanda bir takım hâlet zuhûra gelecektir. Çünkü Hazret-i Allah Celle Celâluhû, Mûsâ Peygamber Cenâb-ı Hakk'ı görmek istediği vakit, "Yâ Mûsâ! Sen beni göremezsın. Ben dağa tecellî edeceğim, eğer dağ beni görmeye kâdir ise sen de beni görebilirsin" buyurmuşdu ve tecellî etdi ve dağ paramparça oldu. Yani tecellî-i ilâhîyi dağ kaldıramıyor. Fakat insanoğlu dağdan çok kavîdir. Zîrâ insan, âlem-i kübrâdır. Nefs tezkiye olunca, kalb tasfiye olunca, Hakk Teâlâ'nın tecelliyâtı olur. Zâten Cenâb-ı Hakk bize bizden yakındır. Gene Sûre-i Kaf'da ⁶⁸"وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ" yani "Ben size sizden yakınım" diyor. Böyle olunca, tezkiye-i nefis ve tasfiye-i kalb ile kul Hakk'a kurbiyyet peydâ eder. Hattâ hadîs-i kudîsî vardır ki, "Kulum bana nevâfil ile öyle yaklaşır ki söylediği söz ben, gördüğü göz ben olurum" diyor Cenâb-ı Hakk. Öyleyse bak, demek ki, bu şekilde tecelliyât-ı ilâhî oluyor ve insan da bunu kaldırabiliyor.

Efendi Hazretleri, fenâfillah yani Hakk'da yok olmak meselesi hakkında sorulan üçüncü suâlde de şu cevâbı verdiler:

Hak ve hakîkat olunca, zıll ü hayâlden ibâret olan beşer, tabii ki hak ve hakîkatin yanında yok olmakla mükellefdir. İnsan, Hakk'la kâimdir fakat Hakk'dan geldiğini bilince esâsa rücû' ettiği vakitte kendi yok olur. İşte az evvel yukarıda beyân etdiğim gibi, ki yukardakinin tefsîri bu, Hakk Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri kullarına öyle tekarrüb eder ki, kulun söylediği söz Allah'ın sözü, gördüğü göz Allah'ın gözü olunca ne oluyor? İnsan yok oluyor ki Hakk ondan zâhir oluyor.

Ehl-i şerîat ile sôfiler arasındaki ihtilafa dâir bir soru üzerine Efendi Hazretleri şöyle buyurdular:

Şerîatçılarla sôfilerin arasındaki ihtilâfât, elfâzdadır, manâda değildir. Şerîatçılar bidâyetdir, sôfî nihâyetdir. İlk mekteb talebesi üniversite talebesinin dersini anlayamaz, kavrayamaz. Ama manâ birdir, elfâz ayrıdır. Meselâ, farazâ vatan sevgisi ilk mektepde de verilmektedir, üniversitede de verilmektedir. Yâhud insan sevgisi. Ama ilk mekteb talebesinin kavradığıyla üniversitede okuyan talebenin, insan sevgisini, insaniyyet sevgisini kavrayışı ayrı ayrıdır. Manâ bir fakat

⁶⁸ Sure-i Kâf 16

elfâz ayrıdır. Herkes kendi istidâdına göre o şeyi kavrayabilir. Ondan dolayı bütün muhâlefet elfâzdadır. Manâmız, Kurân ve Sünnet-i Resûl'dür, sallallahu aleyhi vesellem.

Ehl-i şerîatin dünyâyı dârü'l-a'mâl kabûl etmelerine karşılık sôfilerin dünyâyı dârü'l-azâb kabûl etmeleri hakkındaki soruya Efendi Hazretleri şöyle cevap verdiler:

Gene Cenâb-ı Hakk'ın Kitâb-ı Kerîmiyle, Allah, dünyâ hakkında "metâu'l-gurûr" ve "metâun kalîl" buyurmuştur ve ebediyyetin saâdet olduğunu beyân eder. Gurbetde olan bir kimse, vatan-ı aslîsini özler. Biz bedenlen dünyâ insanıyız ama ⁶⁹"وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي" âyetine istinaden, rûhen arşîyiz. Gurbetde olan bir kimse, vatan-ı aslîsini özlediğinden dolayı gurbet onun için dârü'l-azâbdır. Şerîata gelince, ki biz şerîat ehlinin de görüşünü kabûl ederiz. Neden? Çünkü "ed-dünyâ mezzû'atül âhire"dir, dünyâ âhiretin tarlasıdır. Yani insan burada ne ekerse âhiret âleminde onun biçecek ve "tecîdûhu indallah" yani Allah indinde onu bulacaktır. Biz bunu da kabûl etdikden sonra, bunun fevkinde olarak, vatan-ı aslîyi arzu ettiğimizden, yani gurbetde bulunduğumuzdan dolayı, dünyâyı dârü'l-azâb farz ederiz.

"Allah'dan başka bir şey yok demekle, yaradan ile yaratık arasındaki farkı ortadan kaldırıyorlar. Bu Kurân'ın öğretdiklerine aykırı değil mi" diye sorulunca Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Hayır, hiç aykırı değildir. Gene burda da elfâzda ihtilâfımız var, manâda ihtilâfımız yoktur. Bütün mevcûdât "minallah-ilallah"dır Allah'dan gelmiş, Allah'da yok olacaktır. Böyle olunca abdiyyet ile mabûdiyyet arasında bir birleşme yeri vardır ki o da secdedir. Kim Hakk'a secde ederse, o kimse Allah'a tekarrüb eder. Biz onu inkâr edenlerden değiliz. Binâenalâzâlik, "Lâ mevcûde illâ hû", bütün her şey arızî ve fânîdir ancak Allah vardır demektir. Yoksa mevcûdât Hakk'la berâber değildir. Birisi Hâlık, birisi mahlûkdur. Binâenalâzâlik Hâlık ile mahlûk arasında çok fark vardır.

Yalnız şu vardır ki, a'mâl-i sâlihât icrâ eden ve îmân ile göçenler cennetde ebedîdirler, veyâhud küfür üzere göçenler azapda ebedîdirler. Hakk da ebedîdir. Binâenalâzâlik ne oluyor şimdi? Biz Hakk'la berâber oluyoruz ve gene Hakk'la ebedî kalıyoruz. "Nahnü ezeliyyün ve ebediyyün". Hem ezelde Hakk'la berâberiz, Hakk'dan zâhir olduk ve nihâyetde de Hakk'a rücû ediyoruz, gene ne oluyor mevcûdât? Hakk'la berâber ezelî oluyor. Eğer mü'minlere cennet vaad

⁶⁹ Sure-i Hicr 29

olunmuş ve ebedîyse, cennet ebedî, cehennem de ebedî ise, kâfirlere vaîd olunmuş, böyle ebedî olunca ne oluyor şimdi? Ebedde birleşiyoruz Cenâb-ı Hakk'la.

"Hakk'dan gayrı bir şey yok" demek, Cenâb-ı Hakk istediği vakitte bunu yok eder, ancak Allah vardır, o manâyadır. Gene burada manâ ne oluyor? Elfâzda ihtilâfât oluyor, manâda ihtilâfât yok. Görüş farkı, anlayış farkı. Yoksa, "Lâ mevcûde illâ hû"dur, Hakk'dan başka bir şey yokdur. Kim diyebilir Hakk'dan başka bir şey var diye. "İşte ben varım sen varsın". Hakk bizimle berâberdir, ⁷⁰"وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ". ⁷¹"هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ". "Evvel O'dur, Âhir O'dur, Zâhir O'dur, Bâtın O'dur" diyor Allah Kurân-ı Kerîm'de. Ama biz arızîyiz, muhdesiz. Cenâb-ı Hakk'dan gayrı bir şey yok demek, Allah istediği vakit bunu yok eder ve tekrar halk edebilir, o manâyadır.

Efendi Hazretleri, semâ' ve mûsikî hakkındaki soruya da şu cevâbı verdiler:

Semâ'ın câiz olduğunu Hücetü'l-İslâm İmâm-ı Gazâlî'de İhyâu Ulûm'unda bunu haber vermiş. Çalgılara gelince, çalgılar hakkında Kurân-ı Kerîm'de ne emir vardır ne nehiy vardır. Ne çalmayın diye bir emir var, çalgı çalmayın diye, ne çalın diye bir emir vardır. Varsa gösterebilirler, hangi âyetde varsa Kurân'da. Kurân-ı Kerîm'de çal diye emir yok, çalma diye de emir yok. Öyleyse insanların meşrebine bırakılmışdır. Mûsikînin haram olduğu kısım vardır, mubah olduğu kısım vardır. Şehvânî, insanları şehvete sevkeden, hayvâniyyete iten mûsikî haramdır. Her şeyde haram olduğu gibi. Ama insanları Hakk'a götüren tefekküre sevkeden ve insâniyyeti tattıran bir mûsikî elbet ki insanı Hakk'a yüceltir. İşte burada okunan Kurân-ı Kerîm mûsikî ile okunur, okunan ezân mûsikîyle, makâmla okunur. Bunun da sebebi, mûsikî hayvanlara bile tesîr ediyor, insanlara niye tesîr etmesin. Deve mûsikîden en fazla anlayan bir hayvandır. Arap üzerine yükünü yükler ve çöle çıkar, üç ay "yâ lelli, yâ lelli, yâ lelli", deve onun sesiyle gider. Hayvana tesîri olunca elbet ki insana tesîri olacağı muhakkaktır. Şehvâniyyet kısmı değil. Şehvâniyyet islâm'da haramdır. Yani göbek altı mûsikîsi bizde haramdır.

"Davul vuruyoruz, zil vuruyoruz" diyor orada değil mi? Kurân-ı Kerîm'de Allah diyor ki, "Her şey beni zikreder" diyor. Belki davulun vurması, zilin çalması Hakk'ı zikirden başka bir şey değildir. Mâdem ki bütün mahlûkât, her şey Allah'ı zikreliyor. Cenâb-ı Hakk, ⁷²"وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ", bana her şey hamd eder ve beni tesbîh eder, ⁷³"وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ", siz onun tesbîhini anlamazsınız" buyuruyor.

⁷⁰ Sure-i Kâf 16

⁷¹ Sure-i Hadîd 3

⁷² Sure-i İsrâ 44

⁷³ Sure-i İsrâ 44

Belki davulun vurması, belki zilin çalması, Hakk'ı tesbîhdir, belki değil muhakkak böyledir. Ama Hakk için vurulursa, Hakk nâmına vurulursa bu mubah olur.

Ama bana bu hususda diyecekler ki, "Ashâb-ı kirâm zamânında bu var mıydı yok muydu?". Belki de vardı. Çünkü Uhud Muhârebesinde düşman tarafı Kureyş'in kadınları, kâfire kadınlar gelmişler orda küffâr-ı hâkisârı harbe teşvîk etmek için tabl filan vurmışlardı. İstikbâlde de müslümanlar bunu aldılar ki, bunu da isbâtımız şununladır, Emevîler zamânında, Abbâsîler zamânında, yani tâbiin zamânında, muhârebelerde zil ve davul vuruldu, nakkâreler çalındı.

Şeytânî âletlerle yapılan mûsıkînin yasak olduğuna dâir İbn Teymiyye'nin bir hadîs rivâyetinden bahsedilince Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Âletin kabahati olmaz ki. Bir silah hem gazâ âleti hem katil âleti olabilir. Âletin hiçbir kabâhati yoktur. Bizim kullanmamıza bağlıdır o iş. İbn Teymiyye rahimehullah Hazretlerinin, Resûlullah sallallahu aleyhi vesellemden rivâyet ettiği hadîs-i şerîf, bu manâyadır. Şeytânî ve şehvânî olarak mûsıkî çalınırsa harâm olduğunu beyân etmektedir. İkincisi, islâmdan evvel müşriklerin Kâbe'nin etrafında el vurarak ıslık çaldıklarına işâretidir. Biz zikrullahda ne ıslık çalıyoruz ne de el vuruyoruz.

Ümmü'l-Mü'minîn Hazret-i Âişe'nin huzûrunda mugannîlerin çalgı çalıp gınâ ettikleri meselesi muhakkak. Hazret-i Ebûbekir onları susdurduğu vakit, Cenâb-ı Peygamber, "Yâ Ebûbekir, herkesin bir bayramı var, bugün de bizim bayramımız, bırak çalsınlar" diyor. Eğer haram olsaydı, mûsıkî bitdikden sonra da onları men ederdi, "bir daha çalmayın" derdi. Halbuki Peygamber'in böyle bir menhiyyâtı yok.

Resûlullah'ın Medîne'yi teşrîflerinde Benî Neccâr kızlarının def çalıp gınâ etmesinin mûsıkînin cevâzına delîl olarak ileri sürülemeyeceği iddiâsına karşılık Efendi Hazretleri buyurdular ki:

Benî Neccâr kızları mümine miydi değil miydi? Mümine ise, kadınlar ensâr sayılmıyor mu? Huzûr-i Resûl'de Benî Neccâr'ın kızları, yani ensârdan. Ensâr deyince, Hazret mücerred erkekleri almış, kim aldıysa benim sözümünden, ensârın kadınları da ensâr sayılır, îmân eden kadınları. Gene ashâbdan mazhar vuranlar var. Yani def vuranlar var. Hattâ düğünlerde davul çalınması, çalgı çalınmasının ihdâsı emrolunmaktadır. Neden? Sesi duysunlar da kim kimle evleniyor diye, onun iffeti ırzı meydana çıksın diye, kim evleniyor, kim evlenmiyor, bilsinler diye.

Buna da müsâade edilmiştir, fetvâlar vardır. İbn Teymiyye Hazretleri bunu böyle külliyyen men etdiyse, bunun hakkında fetvâ veren birçok şeyhülislamlar vardır, büyük âlimler vardır, ona karşılık olarak. Biz İbn Teymiyye'nin görüşlerine

hürmet ederiz, büyük bir islâm âlimidir. Ama ona mukâbil de şeyhülislam var ki, bu husûsâtda cevâz vermişler, fetvâlar vermişlerdir. Benim kitabımın içerisinde, o fetvâlardan birkaç numûne de ben verdim. Meselâ meşhûr Cemâlî Hazretleri, Zenbilli Ali Efendi Hazretleri, Ebussuûd Efendi Hazretleri, bugün tefsîri Mısır medreselerinde okunmakta, Ezher'de bile onun eserlerini okumaktalar. Onun verdiği fetvâlar var elimizde. Bâhusûs Fetevâ-yı Ömeriyye var, tamâmen sôfiyyenin semâ'ı hakkında, vurdukları çalgı hakkında, üfledikleri ney hakkında, fetvâlar verilmiş, câiz olduğunu söylemişlerdir. Ama câiz değildir diyen de olabilir. Onu fikrine de hürmet ederiz biz. Ama biz câiz diyerek fetvâ verenlerin tarafındayız.

Tasavvuf Hakkında Mülâkât - 16 Haziran 1982

Mürşid-i Azîzim Muzaffer Efendi Hazretleri kendisiyle tasavvuf ve tarikatlara dâir mülâkât yapmak için gelen David Freudberg adlı radyocunun “Allah nedir? İnsan nedir? Allah’la insan arasındaki münâsebet nedir? Tasavvufun iç manâsı nedir? Atatürk inkılâbı Türk tasavvufunu ne şekilde tesir etti?” sorularına şu cevapları vermişlerdi:

**Allah kimdir?*

Allahu Teâlâ, Hâlik-i A'zam'dır, esmâsıyla malûm, efâliyle meşhûddur. Yani bir şey yoktur O'nun varlığını ve birliğini bize ifâde etmesin, söylemesin. İdrâkimize erdiği yâhud eremediği, madde manâ, hepsi Cenâb-ı Hakk'ın vahdâniyyetini ve birliğini ve varlığını isbâta kâfîdir. Varlığımız, Hakk'ın varlığının isbâtıdır. Mâdem ki ben varım, muhakkak beni yaradan vardır. Fakat insanların aklı, künh-i hakikat-i ilâhîyi hakkıyla idrâk edemez. Gözler de O'nu idrâk edemez, O'nu görmeye kâdir olamaz ama her eserde Hakk'ın kudreti ve kuvveti ve tecelliyâtı müşâhede edilir. Meselâ birincisi, iki nefiyden bir isbât çıkar. Yani Allah'ı inkâr eden bir adam inkârıyla Hakk'ın varlığını isbât eder. Çünkü olmayan bir şeye yok denilmez. İki yokdan da bir isbât zâhir olur.

Yine varlığına delîl olarak, dünyâyı görürse, hangi maddeyi görürsek, insanların kafasında dört şey zâhir olur, dört soru. Meselâ şu bardağı aldık elimize. Bu bardak neden yapıldı? Ve niçin yapıldı? Ve ne şekilde yapıldı? Ve kim yaptı? Bu bardak müdevver şekilde yapılmış, aslı kum. E peki niçin yapıldı? Su içilmek için yapıldı. Peki kim yaptı? Yapanı görmedik. Mâdemki eser var, yapanı görmemiş olsak da, mutlaka yapanı var bunun. Ustayı görmedik diye bunu inkâr edemeyiz, “Bunu yapan yok” diyemeyiz. Çünkü neden? Mâdem ki eser var, muhakkak ustası, sâni'i, yapıcısı vardır. Bunu ben bir misâl için söyledim. Dünyâda ne görüyorsak, maddî manevî, hepsinde bu dört soru peydâ olur, insanın beyinde. Yapanı görmesek dahi eserini gördük mü yapan olduğu muhakkaktır.

Ve Hakk'ı bilmemiz de Hakk'ın bize bildirdiği kadardır, verdiği istidâd kadar Hakk'ı bilebiliriz, küh-i hakikat-i ilâhîyi bilemeyiz. Çünkü akıl terâzisi, Hakk'ın kudretini, zât-ı ulûhiyyeti anlamakda kırılır. Bir mertebeye kadar akıl verilmiştir. İnsanlara verilen akl-ı maâş ve akl-ı maâd bu dünyâda yaşaması için verilmiştir. İlmin bitdiği yerde akıl biter, aklın bitdiği yerde ilm-i ledünn başlar, ilm-i ledünnün bitdiği yerde de aşk başlar, muhabbet başlar.

Birçok âyâtı vardır. Âyât-ı âfâkiyye, âyât-ı enfüsiyye, âyât-ı elfâziyyesi vardır. Elfâzî âyâtı, kütüb-i semâviyyedir. Tevrat'dır, Zebur'dur, İncil'dir, Kurân'dır, diğer yüz suhufdur.

Âyât-ı âfâkiyyesi, işte semâvâta bakıyoruz, yıldızlar, aylar, güneşler, dağlar nasıl yükseltilmiş, deve nasıl halk olunmuş, hayvanlar nasıl halk olunmuş, insan nasıl halk olunmuş, bu da âyât-ı âfâkiyyedir ki bu âyât-ı âfâkiyyenin elfâzî kitaplarda kayıtlıdır. Meselâ ne gibi? İnsan. Kurân'da yâhud İncil'de yâhud Tevrat'da yâhud Zebur'da yâhud diğer suhuflarda insan yazılmıştır. Misâlini verelim. "Elif-Nun-Sin-Elif-Nun" dur yazılışı. Ama insan bu yazı mıdır ben miyim? Benim. İşte âyât-ı âfâkiyyenin âyât-ı elfâziyyeye mukayyed olması buna benzer. Bütün mevcûdât Allah'ın âyetleridir. Yani Kurân'ın, İncil'in, Tevrat'ın, Zebûr'un, yüz suhufun âyetleridir. Ama buraya gelince âyât-ı elfâziyye ile ifâde edilir. Şimdi insanı Arapça olarak ona söyledin sen, yâhud dolar yazıyoruz, yazı mı dolardır, yoksa doların kendisi mi dolardır. Misal. Kurân'daki ve İncil'deki ve Tevrat'daki ve Zebur'daki ve diğer suhuflarda yazılı âyât-ı elfâziyye medlûlûdür. Yani manâları, kalıplara sokmuşlardır, kelimât ile. Yoksa bütün semâvât ve ard âyetdir, insanlar da. Şimdi geçeceğiz, âyât-ı enfüsiyyeye de geçeceğiz ya. İnsanlar ne vakit âyât-ı elfâziyye ile âyât-ı âfâkiyyeyi cem edecekler o vakit insan olacaklar. Onu onu ayırdığı vakitte, yarım adam olur, kâmil insan olamaz.

Bir de âyât-ı enfüsiyye var ki bizim vücûdumuzun hilkatidir. Bir adam bunu düşünüp, bu işi hesâba katdığı vakitte, işin rengi büsbütün değişecek. Semâvât ve kâinât zâhirde âyâtî kübrâ büyük âyet görünüp, insan küçük âyet görünür ama bâtında insan âyet-i kübrâ, kâinât âlem-i sugrâdır. İnsan büyük âlemdir.

Bu âyât-ı enfüsiyye de iki kısımdır. Bir zâhir kısmı var insanın, bir de bâtın kısmı var, manâsı. Zâhir kısmında, insan nasıl halk olunmuşdur. İki göz, bir burun, bir ağız, iki kulak, dişler, yan dişler, ön dişler, dudak, boyun, kollar, kalb, mide, barsaklar, diğer a'zâ-yı cevârih. Bunlar hepsi mütenâsib halk olunmuşdur. Meselâ insanın bir kolu beş metre bir kolu yarım metre değildir, bir ayağı üç metre bir ayağı bir metre değildir. Mütenâsiben halk olunmuşdur. Çünkü mevcûdâtın en yüce varlığı insandır.

Meselâ alalım şimdi biraz, bunun üzerinde konuşalım. Çok mühim çünkü. Zâhir kısmını yani âyât-ı enfüsiyyenin zâhir kısmını. İki göz halk olunmuş, bir gözle bakıyoruz bir tâne görüyoruz, iki gözle bakıyoruz gene bir tâne görüyoruz. Bir gözle bir tâne görenin iki gözle iki görmesi lâzım gelir, aklen düşünecek olursak. Meselâ dil bir et parçası, konuşma kudreti verilmiş, kulak da bir kemik parçası işitme kuvveti kudreti verilmiş. Gözlerin üzerinde kaşlar var. Eğer kaşlar verilmeseydi, akan terler mutlakâ gözleri a'mâ edecek idi. Ve aynı zamanda gözün görmesine yardımcı kaşlar. Ak kaşlı adam iyi göremez, siyah olması lazım. Göz. Gözler de böyle. İçerisinde ufak bir gözün cevheri var. Yani beneği tabir ettiğimiz cevheri var. Bu cevherin muhâfazası için kirpikler verilmiş. Eğer gözkapakları halk olunmasaydı, insanoğlu tozdan gözünü berî kılamayacak, gece yatdığı vakitte gözüne herhangi bir şey kaçacakdı. Ne yaptı? Kirpikler de birbirine takılmamak şartıyla gözün muhâfazası için halk olunmuş. Dikkat edilirse hayvanların gözleri yanlarda. Çünkü düşmanını yandan görmesi içindir. İnsanın karşıya bakıyor, karşı tarafa bakıyor, önünü görsün diye.

Bir kudret-i kâmile bunu halk etmeseydi, herkesin birbirinin benzemesi lâzım gelirken bütün mahlukât-ı ilâhî hiç birbirinin aynısı olmamak şartıyla, aynı olmaz, benzer fakat aynısı yokdur, aynı olmamışdır hiç. Sûre-i Kiyâme'de ⁷⁴"بَلَىٰ قَادِرِينَ" عَلَىٰ أَنْ تُسَوَّىٰ بَنَانُهُ", parmak uçları da böyle. Bütün beşerin hepsinin parmağı ayrı ayrıdır. Milyarlarca insanın parmağı ayrıdır, bir yaradılan bir daha yaradılmamışdır, aynısı değildir. Tesâdüfî bir şey olamaz bu.

Sonra iki. Burnumuzun koku alması ve ağzımızın üzerinde bulunması da mühim mesele. Aldığımız nimeti evvelâ koklayarak yani iyi midir kötü müdür, kokusuyla anlayarak ağzımıza koyuyoruz.

Gene bıyıkların olması ve burun içindeki kıllar da süzgeç vazifesi görmekde. Kadınlarda bu yok. Çünkü erkek dışarıda çalıştığı için toz toprak içerisinde Allah süzgeç vermiş erkeklere, burun içindeki kıllar ve bıyıklarla.

Sonra dudaklar. Dudaklarımız olmasa eğer konuşamayız ve yediğimiz nimeti içeri atamayız, dışarı çıkacaktır başdan aşağı. Ve söz söyleyemeyiz. Dudakların hilkati. Dişlerin ön kısımları keskince, koparıyoruz. Yan dişler çiğneyici.

Kollar mütenâsib. Ayaklar mütenâsib. Ve aynı zamanda yediğimiz nesnelerin vücûdumuzun uzak bir yerinden çıkması. Önümüzden çıkabilirdi. Çıksaydı bütün kokular ağzımıza burnumuza dolacakdı. Halbuki vücudun en uzak bir yerinden, ne yaptı, def-i hâcet eyledi.

⁷⁴ Sure-i Kiyâme 4

Bu bir tesâdüf olamaz.

“Ya sakallar için ne dersin?” dersin, azıcık şaka da yapalım, o da gerdan süpürgesi, kadınların gerdanını süpürürsen şehvetini tahrik eder sakallar da.

Demek ki âyât-ı enfüsiyyenin zâhir kısmı bu. Bâtın kısmına gelince. Akıl, idrâk, hâfıza, düşünce, tefekkür ve kuvve-i hayâliyye. Sonra meselâ hiç mahlûkât-ı ilâhiyyeden eliyle yemek yiyen mahlûk yokdur insandan gayrı. Yazı yazan da yokdur. Bana maymunu gösterirse eğer, maymun mukalliddir, anlayarak yapmaz. Zâten mukallid olduğu için tefekkürü yokdur çünkü taklid tefekkürü kaldırır.

Parmakların vazifeleri de ayrı. Taşı yontan, sanatı meydana getiren, yazıyı yazan, resmi yapan, hep parmaklardır.

Sanatkâr bir heykeltıraşın yaptığı bir heykeli gördüğümüz vakitte, heykeldeki olan kuvvet ve kudreti gördüğümüz vakitte, o heykeltıraşın kuvvet ve kudret ve akıl ve sanatını anlarız da, bize verilen bu nimetleri halk eden Allah'ı görmeyiz, o kudreti anlamayız. Heykeltıraşın yaptığı sanatı takdîr ederiz, Allah'ın yaptığı sanattan haberimiz yokdur, düşünemeyiz bunu. Mutlakâ mürşid lâzımdır söylemek için.

Bir de insanda bir manâ daha vardır. Allahu Teâlâ Hazretlerinin kula tecelliyâtı vardır. Cenâb-ı Hakk insanoğlunu şu şekilde halk etmiştir. Misâl verelim. Denizden bir bardak su aldık kenara çıkardık, bu su, deniz midir? Değildir. Denizden hâriç midir? Gene değildir. İnsan, bu hâldedir. Demek ki insanın iki sıfatı oluyor, bir kulluk sıfatı var, bir ilâhî sıfatı var, Allah'la birleştiği bir sıfat var.

İnsanoğlu halîfetullahdır. Cenâb-ı Hakk diyor ki, “Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u'rafa fe halaktü'l-halk, Yâ Dâvud, ben gizli bir hazîne idim, bana kendimi bildirmek sevdireldi, ne yaptım, mahlûkatı halk etdim”.

Allah bütün mahlûkâtı halk etdi, onunla Cenâb-ı Hakk'ın efâlini gördük, göz sahipleri için büyük âyât u beyyinât olduğu gibi, Cenâb-ı Hakk insanoğlunu bütün mahlûkâtın ekmeli halk etdi. Ve kendisine onu halîfetullah olarak yarattı. Bu kâinâtın idâresini insanoğluna tevdi' etdi. Ve bu irâdeyi insanoğluna verdi, halkı kendine bıraktı, hilkatı. Halk etmeyi kendine bıraktı. Ve her kulun her kisb ettiği kendine halk etmek vâcib kılmadı Allah, dilerse halk etdi.

Ve arş denilen nesne ki, Hakk'a mahsûs bir makâmdır, elfâzını biliyoruz manâsını bilmiyoruz, fakat arş-ı hakîkî olarak insanın sadrını Allah halk etdi. Ki semâvâta sığmayan Allah, beşerin, insanoğlunun sadrına tecelli etdi, yani kendisine binâ-yı ilâhî yaptı insanoğlunu, orayı istivâ etdi. Ama küh-i hakikat-i ilâhî ile değil, tecelliyât ile.

Ve ona verdiği nimetleri saydı ki kendine şükretsin ve kendini sevsin diye. Zîrâ en güzel esmâlar, isimler O'na âiddi, bu esmâları da kullarına bildirdi. Esmâlarında da efâl-i ilâhîye ve sıfat-ı ilâhîye ve zât-ı ilâhîye mahsus esmâları var. Esmâ-i sıfatiyye ve esmâ-i zâtiyye olarak isimlerini de bildirdi. Ve bu esmâlarla da tecellî etdi kullara. İşte efendim rahmâniyyetini, rahîmiyyetini, rezzâkiyyetini, latîf, settâr, gaffâr olduğunu esmâlarıyla kullarına bildirdi. Ve insanoğluna da niçin halk olunduğunu gene insanoğluna gönderdiği kitaplarıyla bildirdi. Vücûden dünyâda fânî yaptı insanoğlunu fakat manâ bakımından bâkî yaptı. Madde bakımından insanoğlu fânî oldu fakat manâ bakımından Hakk'la berâber hem ezeli oldu hem ebedî oldu.

Gâfiller, Allah'ı mücerred gökde aradılar, kendinden hâriçde aradılar, ârifler Hakk'ı kendinde buldular. Yani âyât-ı âfâkiyye ve âyât-ı elfâziyye ile Hakk'ı arayanlar uzun yola gitdiler ama âyât-ı enfüsiyyede bulanlar Hakk'ı kendilerinde buldular. Çünkü Allah gene buyurdu ki, "Ben size sizden yakınım" demişdi. Gerçi Allah'ın kahr u galebesi ve lutf u keremi herşeyi tutmuştur ama en yakın olan yol insanın kendinden Hakk'a gitmesidir. Çünkü Allah'ın en yakın olduğu varlık insandır.

Allah mekânlar mekân oldu. Çünkü "Bu kâinât yaratılmadan Allah neredeydi?" diye biri bana soracak olursa, bir mekânda olması lâzım gelir, halbuki Hakk'dan evvel mekân olmaz, öyleyse mekânların mekânı Allah, "külli şey'in muhît", her şeyi ihâta eyledi.

Tâ 3 milyar 319 milyon bilmem kaç sene olduğunu haber veriyor İbn Arabî Hazretleri, kâinâtın hilkati. Çok mühim konuştuğum söz. Çünkü ne oluyor, on bin seneye sığdırdıkları vakitte, Tevrat'da on bin sene gösteriyor, halbuki arkeolojiyle uğraşanlar bir kelle buluyorlar, 3 milyon senelik, 5 milyon senelik bir âsâr buluyorlar. İbn Arabî diyor ki, 3 milyar 319 milyon sene, küsurâtı da var hatırımda kaldığına göre. Şimdi, hitâb "Yâ benî âdem", bize hitâb ettiği için söyleniyor bu söz hadîs-i kudsîde. "Ey âdemoğulları! Bütün mevcûdâtı semâvât, ard, dünyâ, âhiret, bilinen, bilinmeyen âlemleri senin için halk etdim, seni de kendim için halk etdim" diyor.

Zîrâ Âdem'den önce kavimler var, milletler var dünyâ yüzünde. Âdem'den evvel kavm-i cân var, ondan evvel kavm-i ben var, ondan evvel kavm-i ten var. Bunlar, milyonlarca sene yaşamış mahlûkât-ı ilâhiyye. Hattâ Şeytan işe kavm-i cândan kalma bir tâne. Bir tâne numune bırakmış. Bir tâne numune bırakmış Allah onlardan. Şerrinden Allah'a sığınırız. İnsanoğluna bu sözle hitâb edince, benî âdem diye, yani bizlere hitâb ettiği için söylüyor bunu, âdemoğullarıyız biz.

Gene şu da aklıma geldi onu da söyleyelim. Diyor ki Şeyhü'l-Ekber Hazretleri, "Manevî âlemde Kabe'deydim ben, Hazret-i Âdem'e rast geldim" diyor, manevî âlemde, "Âdem'e sordum, dedi ki 'Ben yaratılan âdemlerin en sonuyum' dedi" diyor. Demek ki bütün bu mevcûdâtı insanoğlu için yaratıp da insanoğlunu da kendi için yaratması insana verdiği kıymetden dolayı.

"Levlâke levlâk lemâ halaktü'l-eflâk" diyor Hazret-i Muhammed sallallahu aleyhi veselleme, "Seni yaratmasaydım eflâki yaratmazdım, eflâkin yaratılmasına sebebe sen oldun" diyor. Yani insanoğlu. Yani Cenâb-ı Peygamber'in şahsında insanoğluna hitâb ediyor Cenâb-ı Hakk. "Ey insanoğlu! Seni yaratmasaydım, mahlûkâtı yaratmazdım".

Öyleyse Allah ile kul arasında birtakım münâsebetler peydâ oluyor. Hak ve hukûk meseleleri var. Onlar da işte kitaplarıyla, "Sizi halk etdim, bu kadar size nimetler verdim, bunu yapacaksınız, bunu yapmayacaksınız, şöyle yapacaksınız, bana bu şekilde geleceksiniz" diye birtakım emirler ve yasaklar verdi. Rahmetiyle de tecellî etdi, Allah diyene cevap verdi. Allah'a yürüyerek gidene Allah koşarak geldi. Ve bütün sevdiklerini de insanoğlundan seçti. Çünkü halîfetullah yapmışdı yerine.

**Sôfî kimdir, sôfîlik ne demektir?*

Kalblerindeki bulunan bütün küdürâtı atarak, işte bu Hâlîk-ı A'zam'ı kendinde bulana sôfî derler. Sôfî kelimesine birçok manâlar verilmiş. Ama biz hepsine temâs etmeyeceğiz, birkaç tânesini söyleyeceğim ben. Sôfî, kalbini sâfa getiren yani "Nereden geldim, nereye gidiyorum?", "Niçin geldim, niçin gidiyorum?" suâllerine cevâbını verip, Hakk'ı seven, Hakk ile olan, Hakk'da olan kişiye sôfî derler. Hayâtını zühd ile ve ibâdet ile geçiren ve ibâdeti Hakk'a seve seve yapan ve Allah'dan râzı olup, Allah rızâsını bekleyen kişiye sôfî derler.

Sofist kelimesinden gelme değildir islâmdaki sôfî. Sofiste kelimesinden gelme değildir. Sofist Grekçedir. İslâmda evvelâ, bidâyetde islâm sôfîlerine zühhâd ve ubbâd diye nâm verilirdi. Sonra sôfiyye kelimesi sof giydiklerinden dolayı ve kalblerine sâfa getirdiklerinden dolayı sôfî lakabı verilmiş ki sôfîlerin kalbleri tertemiz, Hakk aşkıyla nurlanmış, Allah'ın verdiği rızâ ve Allah'dan râzı olan ve Allah'a hakkıyla, seve seve ibâdet eden, Hakk'ın bu kudretini düşünerek bu nimetini düşünerek Allah'a seve seve ibâdet edene sôfî demişlerdir.

Sôfî demek, kenara çekilip, böyle insanlardan ayrılan, kendi başına kalıp, kendi başına ibâdet eden manâsına da değildir. İnsanlar arasında bulunup, insanları hak yola götürmek için, insanların cefâsına katlanan kişiye sôfî derler. Sôfî, malıyla, canıyla, lisânıyla, her hâliyle, insânları refâha, felâha, saâdete ve necâta

götüren kimsedir. Sôfî, kenara çekilirse eğer, insanlardan ayrılırsa, cemiyetden çıktığı vakitte sôfî, şu şekilde çıkar, "İnsanlar benim zararımdan kurtulsun" diye kenara çekilir. Yoksa insanların ezâ ve cefasından kaçmaz. Kendi zararından halk zarar görmesin diye.

Sôfînin elinden ve dilinden insanlar hayır görür, şer görmezler, zarar görmezler. Kötü insanlardan kötülük dahi görse, buna mukâbil kötülük yapmayıp, onlara hayır ve duâ ile onları Hakk'a yöneltmeye çalışına sôfî derler.

Evet kâfî bu kadar, fazla konuşmaya lüzum yok.

**Atatürk rejiminin tekkeleri kapatmasının ne gibi tesiri oldu?*

Atatürk tasavvufu ve sôfiyyeyi durdurmadı. Biz vahdetdeyiz, "Lâ mevcûde illâ Hû" dediğimiz için Atatürk'ü de Hakk'dan ayırmayız biz. Bir inkılâb yapılacaktı, bir millet inkılâba girmişti. O inkılâbın yerli yerine gelmesi için yapıldı bu iş. Belki zâhirde sôfî taslaklarına karşı yapıldı bu, sôfîliğin esâsına değil. Zâhir görüşümüzle hâlis olanlara da bu şey dokundu zannediyoruz, hayır, hiç dokunmadı. Ben Atatürk zamanında yetişmiş bir adamım. Sözümüzden belli işte, konuştuğumuz sözlerden. Kendilerini sôfî zannedenlere yapıldı bu iş. Yoksa hakkıyla sôfî olanlar, Hakk'dan bildikleri için ona da ne yaptılar, "Âmennâ" dediler. Meselâ benim mürşidim Sultan Hamid zamânında doğmuş ve Atatürk zamânında ben mürşidimle dâimâ sohbetde idim, gidip geliyorduk, sohbet ediyorduk, bize mâni olan hiç kimse yok idi.

Bir müddet-i muvakkate için tekkeleri kapadığını kendisi söylüyor. Hattâ kapama değildir, bir müddet için sedd olunmuştur. Bir müddet için. Muvakkat tatil diyor kayıtda. Meselâ bir misâl anlatacağım ki bu misâl gün gibi âşikâr olan bir hâdis ve bunu Cumhuriyet Gazetesi de yazdı, birtakım gazeteler de yazdılar, bu anlatacağım kıssayı. Ben kendi Efendimden dinlemişdim. Efendim de bizâtihî Atatürk'le konuşan zâtla konuşmuşlar ve öylece bana nakl olundu yani.

İstanbul mebusu Yahyâ Gâlib Bey, Ümmî Sinân şeyhiydi kendisi, Halvetiyye'den Ümmî Sinân şeyhiydi. Bir gece, caz çalıyormuş, Yahyâ Gâlib Bey'e dönmüş Atatürk, demiş ki, "Şeyh Efendi, kalk bir harmandalı, bir zeybek oyunu oyna" dedi. Harmandalı desem anlamayacaklar. Harmandalı bir şekli yani zeybek oyununun. Demiş ki Şeyh Efendi, "Paşam" demiş, "ben bir Halvetî şeyhiyim, harmandalıyla zeybek oynamasını bilmem ama Şükrü Saracoğlu Egelidir, o gâyetle iyi bilir, Şükrü Saracoğlu oynasın" demiş. "Sen bana müsaade et, ben kalkayım burada bir Halvetî devrânı yapayım" demiş. Onun üzerine Atatürk demiş ki cevâben Yahyâ Gâlib Bey'e, "Ben o işi bir müddet-i muvakkate için seddetdim,

ehlini yerine getirdiğim vakitte bunu açacağım" demiş, "yapacağım, ehillerini bulacağım, nâ-ehil elinden aldım" demiş, "ehline vereceğim" demiş.

Zâten tevhîd üç kısma ayrılıyor, biz şimdi üçüncü kısmındayız tevhîdin yani sôfiyye. Birisi, "Lâ mabûde illallah", Allah'dan başka ibâdete lâıyk hiçbir ilâh yokdur. İkincisi, "Lâ fâile illallah". Allah'dan başka fâil yokdur. Üçüncü merâtib ki sôfiyyenin itikâdı, "Lâ mevcûde illallah", Allah'dan başka bir şey yok olduğuna göre her şeyin hak olduğuna kâiliz biz. Zîrâ "küllün min indillâh"dır, her şey Hakk'dandır. Bitdi o kadar. Kur'an-ı Kerîm'den söylüyorum yani. ⁷⁵ مَا أَصَابَكَ مِنْ ⁷⁶ قُلْ كُلُّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ, ⁷⁷ حَسَنَةً فَمِنْ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ, her şey Hakk'dandır.

Biz hak olarak kabûl ediyoruz yapılan harekâtı. Çünkü Cenâb-ı Hakk'ın bir takım esrâr-ı ilâhî vardır ki, insanların idrâki bu esrâra erişemez. Meselâ ne gibi? Allah Firavun'un kucağında Mûsâ'yı büyötmüşdür. Aklen olsa, Mûsâ Firavun'un kucağında büyömemesi lâzım gelirdi. Onun için esrâr-ı ilâhiyyedir bu. Allah böyle tecellî etdi, öyle oldu. ⁷⁷ قُلْ كُلُّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ, Allah'dan kabûl ediyoruz. Hiçbir sözümüz yok yani sôfiyyeye mâni oldu filan, hiçbir şeye mâni olmamışdır. Yalnız sôfiyim zanneden sôfî taslaklarına belki onlara karşı bir cebhe alınmışdır. Fakat bunun içerisinde bazı ehl-i Hakk da belki incinmişdir. O da insandır, kuldur filan. Yoksa Allah'dandır hepsi.

Efendi Hazretleri tercümanlık yapan zâtı uyararak, "Aman iyi tercüme et burasını, çok mühim çünkü konuştuğum söz, anlayan için" buyurdular.

Bu kadar verdiğimiz malûmat kâfidir. Çünkü esrâr-ı ilâhîyi daha fazla açmaya kalkarsak ki Allah bana bunları bildirmişdir, bazı şeyleri, herkesin hafsalası ve idrâki bunu kabûl etmeyecek ve akıl terâzisi de bu esrârı çekmeyecektir. Onun için bu kadar kâfî, anlayan için. Anlayana! Anlamayana bir şey yok. Şununla sözümüzü bağlayabiliriz:

*Âsumândır kubbesi hep ahterân kandilleri
(Kubbesi gökyüzü bütün yıldızlar kandilleri)
En zıyâ-bahşâ kanâdîli güneşle mâhdır
(En parlak kandili de güneşle aydır)
Seddedilmekle tekâyâ kaldırılmaz zikr-i Hakk
(Tekke kapanmakla Allah'ın zikri kaldırılmaz ki, kalkmaz ve kaldırılmaz)
Cümle mevcûdât zâkir kâinât dergâhdır
(Hepsi dervîş çünkü hiçbir şey yok ki kâinâtda Allah'ı zikretmesin)*

⁷⁵ Sure-i Nisâ 79

⁷⁶ Sure-i Nisâ 78

⁷⁷ Sure-i Nisâ 78

Allah'ın varlığını inkâr eden bir münkirin vücûdunun her zerresi Allah'ı zikreder. Allah öyle diyor Kurân-ı Kerîminde. ⁷⁸"Beni zikretmeyen hiç bir şey yokdur, hepsi beni zikreder, fakat siz anlayamazsınız" diyor. Umûmî değildir kâide. Bu âyet-i kerîme umûmî değildir. Ekseri halk anlamaz manâsına yoksa duyanlar duyuyorlar. Şu iskemleydi, şu demirdi, şu çamurdu, bu kuşdu, bu ağaçdı, hepsi Allah'ı zikretmekde. Duyan duyuyor zikrullahı. Ama anlamayana bir şey yok. Her şey "Allah" diye feryâd ediyor. Her şey "Allah" diye feryâd ediyor. Her esmâ zâhir olmuş. Âyât-ı enfüsiyyeye iyi baksın.

⁷⁸ Sure-i İsrâ 44

Tasavvuf Hakkında Mülâkât - 10 Eylül 1984

Efendi Hazretleri'ne tasavvuf hakkında birtakım sorular sormak için Almanya'dan gelen bir zât, mülâkâtını 10 Eylül 1984 tarihinde Efendi Hazretlerinin Sahafalar Çarşısındaki dükkanında gerçekleştirmişti. Bu zâtın sorduğu sorulara Efendi Hazretlerinin verdiği cevapları o günün imkânları ile kaydetmiş ve ses kaydını da vaktiyle yayınlamıştım.

**Tasavvuf nedir? Dervîş kime denir? Şeyh'in rolü nedir?*

Tasavvuf, insanın insanlığını bilmesi ve kendini bulmasıdır ve kalbini sâfa yani temizliğe getirmesidir. Dervîşlik de bu yola sülûk etmek yani bu yola girmektir ve bu işi merak etmektir ve bu yolda çalışmaktır.

Dervîşin iki manâsı vardır. Birisi Allah fukarâsı, birisi kapı eşiği yani mütevâzi kişi demek. İnsanın hâmil olduğu, insanın yüklendiği, insanda bulunan ilâhî bir kudret vardır. İnsanın kendindeki bu ilâhî kudreti anlaması ve Allah'a mensûb olduğunu bilmesi tasavvufudur. Bunun da birçok tarifi var, binlerce tarifi vardır tasavvufun.

Şeyh, hasta üzerine doktor gibidir. Nasıl ki doktor hastalarını tedâvî eder, onları sıhhate kavuşturursa, şeyh efendi de aynı hâzik, bilgili bir doktor gibi, bu husûsda bu ilâhî yolu arayan kişileri, ne yapar, onları taht-ı terbiyesine taht-ı tedâvîsine alır ve onları bu şekilde tedâvî ederek, onlara bu maneviyyâtı öğretir ve tatdırır.

**Dervîşin çile çekmesi gerekiyor mu?*

Eskiden öyleymiş, eskiden safâ varmış, o safâ zamanlarında, halka bu yolda çile çekdirirlermiş. Zamânımızın hayâtı zâten hep çileyle geçmekte olduğundan, çileye hâcet kalmadı, tekrar bir çileye.

**Dervîş olmak için benliği kaybetmek lâzım, bunun için de çile gerekmiyor mu?*

Her husûsda, bir tahsîle girdi mi insan, ister maddî ister manevî, mutlakâ bir çileyle karşılaşır. Meselâ mektebe gitdi bir adam değil mi, bir çileyle karşılaşır o adam. Bu yolda da bir takım çileler vardır. Evvelâ nefis ile mücâdele başlar bir

defa. Nefsin arzularını vermeyeceksin. İşte al sana bir çile. Zâten çile diye buna diyorlar, nefis ile mücâdele.

Ama herşeyin evveliyâtı acı, nihâyeti tatlıdır. İster tahsil-i ulûm olsun, ister doğruluk olsun, ister tasavvuf olsun, evveli acıdır ama nihâyeti tatlıdır. Ne gibi? İnsan yola çıktığı vakitte, yolda bir takım yorgunluklar görür, sıkıntılar çeker. Ama gideceği yere vardığı vakitte rahata kavuştuğu gibi. Tasavvufun da bir nihâyeti vardır.

**Bu vuslat yolunda aşkın rolü nedir?*

Aşk binekdir, onsuz olmaz, gidilmez. Onsuz katiyyen olmaz. Aşk olmadı mı bir adamda, dervîş olamaz o adam. Birinci şartı aşka istidâdı olacak. İstidâd olacak aşk için. İkincisi, teslîmiyyet olacak. Yani bir ölü nasıl ki bir doktor onu öldükten sonra parçalasa etse filan itiraz etmezse, öyle durumda olacak şeyhe karşı. Sonra hizmet isterler kendisinden. Maddî manevî, mâlen bedenlen, malla vücûdla filan hizmet. Kime? Şeyhe, insanlara, hayvanlara, nebâtâta, çiçeklere, her şeye. Yani bir dervîş, kalkıp gidip bir yeşil ağacın yaprağını koparamaz. Çünkü onun bir canlı olduğunu bilir ve ve Allah'ı zikretmekdedir o, ona kıyamaz yani. “Ama biz nice dervîşler işitdik ki insan kafası bile koparıyorlar” diye söylerse bana, onların isimleri dervîşdir. Dervîşliğin ne olduğunu bilmemişlerdir, dervîş olmuşlardır, isimlerini dervîşe çıkarmışlardır. Ben dervîşden bahsediyorum. Yani bir yeşil yaprağı koparamaz. Bir kalbi kıramaz. İmkânsız. Kıracak olursa günlerce ağlar. Zîrâ dervîş Hakk'dan gayrı bir şey görmez, her şeyi hak biliyor. Hak bildiği için Hakk'ı kırmış olur. Yani Hakk ile halkı ayıramaz. Halka teşekkürü Hakk'a teşekkür, halka hıyâneti Hakk'a hıyânet sayar.

**Zikrin manâsı nedir?*

Zikrin lugatçe manâsı hatırlamaktır ama dervîşlikde zikrin manâsı, kişi neyi severse onu dâimâ zikreder, söyler, lisânına vird eder ve sevdiğinin zikredilmesini ister. Aşk-ı mecâzîde bile böyle, aşk-ı hakîkî değil. Bir delikanlı bir kızı sevse, o kızı her tarafda söyler ve o kızın söylenmesini ister her tarafda. Kulağıyla da işitmek ister onu. Ve zikretmekle hem unutanlara hatırlatır hem de zikredilmekle kulak zevkini alır. Gözüyle görür, lisanıyla söyler, kulağıyla zikri dinlemekle zevklenir. Onun için zikir bu.

Sonra bizde hiçbir şey yokdur ki kâinâtta, Kurân-ı Kerîm'in beyânına göre, hiçbir şey yokdur ki kâinâtta Allah'ı zikretmesin, her şey Allah'ı zikrediyor. Yani topraklar, taşlar, ağaçlar, kuşlar, insanlar, her şey her şey. Kâfir de Allah'ı zikreder ama farkında değildir. Yani Allah'ı inkâr eden münkir, o da Allah'ı zikreder ama farkında değildir zikrinin. Allah'ı zikretmeyen yokdur.

Mûsıkî dinlediği vakitte, sevgilisine olan aşkının incelikleri ona sunulur mûsıkîde. Cennetin kapısı açıldığı vakitte, gıcırdaması gibidir. Cennetin kapısının açılmasının gıcırdaması gibidir kendisine mûsıkî. Âlem-i ervâhda Allahu Teâlâ kullara, rûhlara ⁷⁹"E leştü bi rabbiküm, ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye sormuşdur. Âlem-i ervâhda, ruhlar âleminde yani. Rûhlar da ⁸⁰"Evet, Rabbimizsin" demişler, onu hatırlar mûsıkîde. Çünkü hak olduğu için Hakk ile hak olmuştur. Hakk ile hak olanlar ne yaparlar, hak dil Hakk'ı söyler, hak göz Hakk'ı görür, hak kulak Hakk'ı dinler. Vuslata kadar böyle gider. Hattâ Hakk'ı görür bu âlemde. Çünkü Hakk kendini gösterir. Gözler tahammül edemez Hakk'ı görmeye. Basîretle olur o iş. Tarîfi mümkün değildir. Gülün koklanması gibi. Gülü koklarsın da "Bu gülü aldım burnuma sürdürüm dersin", kokuyu tarîf edemezsin.

Dervîşin her nefesi zikirdir ve her nefesi son nefesidir, her nefesi zikirdir. Kendi başına da olsa hiç Hakk'ı unutmaz. Dedik ya lugaten manâsı hatırlamaktır, burada Allah'ı hiç unutmaz. Çünkü en büyük kötülük Allah'ı unutmakdan gelir. Allah'ı hiç unutmaz. Zikir demek o demek.

Yalnız, "Lâilâheillallah lâilâheillallah" diye zikretmek bu elfâzî zikirdir bu, dille yapılan zikirdir. "Lâilâheillallah lâilâheillallah lâilâheillallah", bu dille yapılan zikirdir. Elfâzî zikir. Katiyyen Allah'ı unutmaz. Zikir denildiği vakitte o gece gündüz, sabah akşam dâimâ Allahu Teâlâ Hazretlerini hatırdan çıkarmaz. Ki mühim olan da budur

Yoksa beş vakit namaz, salati'l-hams, beş vakit namaz, ⁸¹"وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ" ondan daha büyük zikir olmaz, namazdan gayrı. Ama o nedir, gelip geçicidir, vakitlere mahsûsdur. ⁸²"إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا". Ama zikrullahda zikrullahda vakit yoktur, tahâret yoktur, yer yoktur, her tarafda Allah'ı zikreder.

**Dervîş zikri unutursa onu kim kurtarır?*

Yooook, o öyle bir alışır ki Hakk'a, Allah unutmaz kendisini ona. Neye baksın Hakk'ı görür diyorum sana, gören unutmaz mu hiç? Çünkü dervîşlikde en büyük kabahat Hakk'ı unutmak. İki şeyi unutmaktır. Birisi Allah'ı unutmak biri ölümü unutmaktır. İkisini unuttu mu o adam helâk olur. Çünkü ölüm olmasa neler yapacağız ama o ölüm her şeyi yakîne getiriyor. Yaa. Çünkü ölüm zâhirde korkunç bir şeydir, hakîkatde korkunç değildir. Ölüm bâbında yani ölümde Allah'a vuslat vardır, iyi insanlar için.

⁷⁹ Sure-i A'râf 172

⁸⁰ Sure-i A'râf 172

⁸¹ Sure-i Ankebût 45

⁸² Sure-i Nisâ 103

**Efendim, biz Avrupa'da yaşadığımız için gördüğümüze göre, tarîkata mensubuz ama şerîatı tanımıyoruz diyenler var, buna ne dersiniz?*

Şerîatsiz tarîkat olmaz. Şirâzesiz kitaba benzer o. Kitaba şirâze yapmazsan dağıldığı gibi dağılır o. Şerîat bağlar her şeyi. Bütün gelen peygamberler şerîatle gelmiştir. Yüz yirmi dört bin peygamber gelmiş, hepsi şerîatlıdır bunların. Onlar birer doktrindir, umdeler ve kânunlardır. Onlara riâyet etmedi mi olmaz o iş. Dağılır. Kendini kurtaran olabilir ama pek az kişi kurtarır.

Böyle bir teklîf neye benzer biliyor musun? "Ben Almanya'da yaşayacağım ama Alman kânunlarını tanımam". Bunun gibi. Nasıl yaşayacaksın Almanya'da Alman devletinin kânununu tanımayınca? Ona benzer o. "Ben tasavvuf ehliyim ama şerîatı tanımam" dedi mi ona benziyor işte. Almanya'da bulunan adam Alman kânunlarını tanımıyor ve Almanya'da yaşıyor. Olmaz o. Onu yakalarlar, içeri atarlar onu, hapsederler onu.

Şerîatlar kânunlardır, dînlerin kânunlarıdır. Ne var ki yalnız, insan hazmeder dervîş olursa, iyi dervîş olursa, o vakit, bütün insanların itikâdlarına hürmetkâr olur, bütün insanlara insan olduğu için ona ayrı bir hizmetde bulunur. Ama hristiyan, yahudi, mecûsî, lâ-dînî, komünist, ne olursa olsun ona hizmete müheyyâ olur, insan olduğu vakitte. Yardım eder.

Yani kitabın şirâzesi olmayınca, dikişi olmayınca ne olur kitap? Dağılır gider. Onu gibi olur. Ama içinde kurtulan olur mu? Olabilir kurtulanı. Pek az. Çünkü her peygamber bir şerîat getirmiş. Mûsâ Peygamber elinde Tevrat'ıyla gelmiş. Îsâ Peygamber İncil'iyle gelmiş. Hazret-i Dâvud Zebur'uyla gelmiş. Diğer enbiyâ suhufuyla gelmiş. Hazret-i Muhammed Kurân'ıyla gelmiş. Hep kitapları var ellerinde. Bunlar indî kitap mı, Allah tarafından mı gelmiş? Bir de onu soralım şimdi? Allah tarafından geldiyse itiraz edemeyiz. İndî ise o vakit peygamberler yalan söylüyorlar, kendi yazdıklarını Allah'dan aldık diyorlar. Yalancı öyleyse onlar. Onlara ittibâ edilmez o vakit. Mantık böyle yürütebiliriz. Ya kitaplar Allah tarafından gelmiştir, ya peygamberler dedi ki "Bu Allah tarafından geldi", kendileri yazdılar. Allah tarafından geldiyse itiraz kabul edilmez, Allah'ın dediği olur, buna boyun eğmekle mükellefiz. Yok, Allah'dan gelmedi, peygamber "Allah'dan geldi" diyorsa, yalancıdır, yalancıya ittibâ edemeyiz. Olmaz öyle şey.

**Bir dervîşin edindiği bilgi mantıktan kalbe nasıl yol buluyor?*

Her şey mantığa uymaz. Bazı işler vardır ki mantıkla yürümez o iş. Mantığa girdi mi aşk kalkar ortadan. Aşk, mantığı da akli da kurbân eder. Mantık mantık filan dinlemez aşk. "Ben hep mantıkla çalışacağım" derse o vakit dervîş olmaz. Âşık olmaz yani âşık olmaz. İnsan bir kızı sever meselâ aşk-ı mecâzîde, o fırtınalı

havada gider kapısının önünde durur, göreceğim diye soğukda donar orada. Bu akla sığar mı bu? Kaç defa durduk, biz de durduk.

İster şerîat ehli olsun ister dervîş olsun, kalbinde hıkd varsa eğer, kîn, düşmânlık filan, onu tarîkâta dîne yüklmeye lüzum yok, o adamın kendi noksanlığı ve aczidir ve kötülüğüdür. Ben hristiyanlar arasında nice müslümanlar gördüm, müslümanlar arasında nice kâfirler gördü, hristiyan değil kâfir gördüm! Nice mûsevîler arasında müslüman gördüm, müslümanlar içerisinde nice kâfirler gördüm. Yani mûsevî de değil. O iş ayrı iş. Bunlar cehâlet işleridir.

İnsanlık denen nesne, herkes birbirinin itikâd ve îmânına hürmetkâr olur Bak, eskiden islâmî anlayışı anlatayım onlara. Biz Balkanlardan tâ Avusturya hududlarından tâ Basra'ya kadar, böyle söylemek mecbûriyyetindeyim, Basra'dan tâ Bahr-i Atlas'a ve İberik yarımadası yani İspanya, iki deniz yani Akdeniz ve Karadeniz de bizim havuzumuz hâlinde idi. Hangi hristiyanın kilisesini kapattık, hangi hristiyanı katleteik, hangisini dînden men etdik? Soruyorum, Müslümanız biz. Herkes serbestçe ibâdetinde tâatında. Ve Türkler, hristiyanlara reâyâ tabîr ederler.

Câhillerden kork! Bir adam câhil midir, ister müslüman olsun, ister hristiyan olsun, yahudi olsun, mûsevî olsun, ne olursa olsun, ondan fenâlık gelir, câhil adamdan. Yalnız îmânsız âlim adam olursa, îmânsız âlim adam, o zâlim olur. Dindar âlim olursa ondan zarar gelmez. Dinsiz olan âlim olursa ondan halka zulüm gelir. Câhil adamdan zarar gelir. Müslüman da olsa zarar gelir. Meğer ki îmânı yakîne gele filan, o vakit yapmaz, zarar yapmaz, korkar.

Meselâ, bu Kıbrıs harekâtında Rum askeri söyledi, vurmuş bizimki o Rum askerini, dedi, "Mehmed, susadım bana su ver", çıkardı matarasını uzatdı, "iç suyunu" dedi. Harb meydanında. Suyunu içti. Sonra demişler Rum'a, "Sen Mehmed'i vursaydın, o senden su isteseydi, verir miydin?". "Yok ben vurur öldürürdüm" dedi. Erkek adammış, doğru konuşmuş yani.

1925 senesinde Tekkeler Atatürk tarafından kapatıldıktan sonra, bu dervîşler için ne getirdi? Şu ânki dervîşler için bir mâni oluyor mu?

Hayır. Türkiye' de büyük ihtilal ve inkılab yapılacaktı. Tekkeler birer cemiyettir ve cemaattir. Aynı zamanda Türkiye'de o vakit Atatürk mason cemiyetlerini de kapatdı, onların da cemiyetlerini kapatdı. Çünkü inkılâb yapılacaktı. Sonra, tekelerin birçokları siyâsete karışmışlardı. Sonra aradan zamanlar geçti, Türkiye lâikliğı kabûl etdi ve hazmetdi. Dünyâ ile dîn şimdi ayrılmıştır. Siyâsete karışmayan topluluklara devlet bir şey dememektedir. Zâten herkes bir dervîştir. Şunu da öyle söyleyeyim:

Âsumândır kubbesi hep ahterân kandilleri

Yani bi tekke farzet onun onun kubbesi gök, kandilleri de yıldızlar.

En ziyâ-bahşâ kanâdîli güneşle mâhdır

En ziyâdâr, en çok nûr veren, ziyâ veren, ışık veren şey güneşle aydır bu kandillerin içerisinde. Öyle farzet.

Seddedilmekle tekâyâ kaldırılmaz zikr-i Hakk

Tekke kapatılmakla Allah'ın zikri men edilmez. Çünkü gönül işi bu.

Cümle mevcûdât zâkir kâinât dergâhdır

Her şey zâkir Allah'ı zikrediyor, kâinât dergâh yani tekke.

Onun için Rusya'da kaç sene oldu komünizm, bak gene hıristiyanlar var, gene müslümanlar var Rusya'da. Bu kalb meselesidir, gönül işidir. Atatürk'ün yaptığı iş, Atatürk tekkeler, bazı meşâyih siyâsete karışmışlardı, yapılacak bir inkılab var, ihtilâl var, onun için bir müddet için, tekâyâyı seddetdi. Sonra biz vakıflar kurduk filan, aynı şeyi kânun dâhilinde, çerçevesinde yapıyoruz, devletin bilgisi altında. Buraya kaç kişi geliyor, gidiyor filan, devlet biliyor. Yapan yapıyor, yapmayan yapmıyor. Ama kâinât bir tekke, herkes dervîş.

Tarîkat Hakkında Mülâkât - 7 Ekim 1984

Mürşid-i Azîm Muzaffer Efendi Hazretlerine gelen bir yabancı basın mensûbu tarîkat hakkında bazı sorular sormuşdu. Efendi Hazretlerinin o sorulara verdiği cevaplar şöyledir:

**Muhammed Nureddin Cerrâhî hakkında bize biraz bilgi verir misiniz?*

İstanbuldudur kendisi. Türk sôfilerindendir, ictihad etmiştir. Birçok insanlara insanlığını bildirmiş, kendi yolundan gidenlerden pâdişahlar, sadrazamlar, şeyhülislamlar, büyük kumandanlar yetişmişler ve memlekete faydalı olmuşlardır.

**Tarîkatin esasları nedir?*

Tarîkatin esâsı insanın kendini bilmesi ve kendini bulması. Çünkü islâm'da bir kâide vardır. "Men arefe nefseh fe kad arefe rabbeh", kim nefsini bilirse Allah'ı bilir. Nefsini bilmeyen Allah'ı bilemez. Çünkü Cenâb-ı Hakk kendini göstermemiş, kudretini meydana koymuştur. Fakat Allah insanlara can damarından daha yakındır. Kul Allah'a uzaktır. Tarîkat demek, yoldur, Allah'a giden yoldur, nasıl ki Allah kula çok yakınsa, can damarından yakın, çalışarak, çabalayarak, güzel huylar takınarak, ahlâk-ı zemîmelerini, çirkin huylarını bırakarak, güzel huylarla, Allah'a o kulun da yaklaşmasıdır. Tarîkatin manâsı budur. Yoksa tembellik, kokmuşluk değildir.

**Esas Allah sevgisi midir?*

Allah sevgisini kulda bulmaktır. Kula hizmetde Hakk hizmetini bulmaktır. Kulu sevmekde Allah'ı sevmek, bunu bulmaktır.

**Sizin tarîkatiniz kaç yıllık? Siz nasıl şeyh oldunuz?*

Efendim, benim bulunduğum, temsîl ettiğim yolun, başlangıcı II. Ahmed zamanıdır. Yani 1100 tarihleridir. Şimdi 1405, yani üç yüz senelik filan bir yoldur.

**Siz nasıl şeyh oldunuz?*

Şeyh demek ihtiyar demek. Tahsîl etdik bu yolda. Bize hürmet etdiler ihtiyar diye. Arapçası şeyh demektir. Araplar bir adama seslenecekler mi, hürmetli bir ihtiyara, "Yâ Şeyh" diye seslenirler.

**Ne kadar üyeniz var?*

Onu Allah bilir, bilmiyorum. Beni sevenler çoktur yalnız. Çok sevgililerim vardır. Müslümanlardan ve gayr-ı müslimlerden. Yalnız müslümanlardan değil. Hem müslümanlardan sevenler vardır hem gayr-ı müslimlerden. Her memleketde, hemen hemen dünyânın her memleketinde bana karşı muhabbetli insanlar mevcûddur.

**Peki Türkiye'de Cumhuriyet devrinden itibaren tarîkatların yasaklandığı biliniyor. Sizin bu konuda bir zorluğunuz oluyor mu yâhud size bir baskı yapılıyor mu?*

Hayır. Şimdi Türkiye Cumhuriyeti lâik bir devlettir. Dîni siyâsete âlet etmeyen, kendi itikâdında, kendi meşrebinde, kendi yolunda buluna kimseye kimse ilişmez. Dînde serbestdir herkes. Ve bizim de resmî olarak devletde kaydımız vardır. Türk Tasavvuf Mûsikîsi ve Folklorunu Araştırma ve Yaşatma Vakfı'nın lide riyim ben aynı zamanda. Hem Türk mûsikîsini hem de Türk folklorunu yani tasavvuf folklorunu ve tasavvuf mûsikîsini yayma ve öğretme vakfının başkanıyım. Yani resmî olarak kayıtlıyız, devlet biliyor bunu.

**Tarîkatın esasları hakkında biraz daha bilgi verebilir misiniz?*

Biz hiçbir zaman insanlardan ayrılmayız. İnsanlardan, cemiyetden ayrılmak, insanların helâk olması demektir. Hattâ bir adam tenhâ bir yere çekilip, kafasını dinlemekden, insanların ezâ ve cefâsına dayanarak insanları hak yola götürmesi onun hakkında çok hayırlıdır, kenara çekilip rahat etmekden. Bütün gâyemiz bizim, insanları kötü yoldan almak, onları iyi yola götürmek. Kan dökmemek, çalmamak, vurmamak, ihtikâr etmemek, kimsenin malının üstüne oturmamak, kimsenin iffet ve nâmûsuna tecâvüz etmemek, insanlar arasındaki muhabbeti birbirine bağlamak. Allah'dan sonra en büyük varlık insandır. Bu insandaki saygıyı insanlara tattırmak, bildirmek. Buna uğraşıyoruz.

**Mevlevîlerden farkınız nedir?*

Bütün yollar aynıdır. Bakın söylüyorum size, hepimiz aynıyız, ayrı değiliz ne Mevlevîden ne Bektâşîden. Tasavvuf birdir. Bütün yollar aynı yere çıkar. Ama Bayezid'e birisi Kumkapı'dan gelir, biri Yenikapı'dan gelir, biri Edirnekapi'dan gelir, biri Sultanahmed'den gelir. Ama Bayezid'e gelir. Merkez birdir. Gâye birdir.

Manevî bir nefs tedâvîsidir. Bu da neye benzer? Bir doktorun hasta üzerindeki teşhisi ve onu tedâvîsine benzer ki her doktor ayrı ayrı hastasını tedâvî ettiği gibi, her tarîkat bu husûsda eskiden beri aynı şeyi devâm ettirmiş ve ne yapmış, bu tedâvîyi bu şekilde yapmışlardır. Herkesin kendine göre bir tedâvîsi vardır.

**Sağolun, çok teşekkür ederim.*

Estağfirullah.

VAR DEME!

Bir göz Hakk'ı görmezse
Ona sakın yâr deme
Sana ibret vermezse
Benim gözüm var deme
Görenedir görene
Köre nedir köre ne!

Kulak Hakk'ı duymazsa
Kulağım duyar deme
Duyduğuna uymazsa
Kulaklarım var deme
Duyanadır duyana
Sağır nice uyana!

Dil Hakk'ı zikretmezse
Fitne olur âdeme
Her nefes şükretmezse
Sakın dilim var deme
Diyenedir diyene
Dil gerek bilmeyene

Bir el Hakk'a ermezse
Her işe yarar deme
Hakkı hakka vermezse
Ona elim var deme
Tutanadır tutana
El gerektir tutuna

Ayak Hakk'a yetmezse
Adımım uyar deme
Mescide de gitmezse
Ayaklarım var deme
Gidenedir gidene
Ayak gerek bedene

Bir can Hakk'ı bulmazsa
Sen ona yaşar deme
Hakk'da fânî olmazsa
Benim cânım var deme
Cân gerek ki cân ola
Cân içre cânân bula

AŞKÎ Hakk'ı bulmadan
Her yanım arar deme
Hakk ile hakk olmadan
Benim aşkım var deme
Bulanadır bulana
Kul yolunda buluna